

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BİR ELEŞTİRMEN OLARAK RESAİ ERİŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA NURAY GENÇER

ANA BİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROGRAMI : YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN: DOÇ. DR HAKAN SAZYEK

KOCAELİ - 2011

BÜŞRA NURAY GENÇER tarafından hazırlanan BİR ELEŞTİRMEN OLARAK
RESAİ ERİŞ adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Ünvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu:

İmzası

Jüri Üyesi : PROF. DR. İ. GÜVEN KAYA

Jüri Üyesi : PROF. DR. AYNUR KOÇAK

Jüri Üyesi : DOÇ. DR. HAKAN SAZYEK

Sınav Tarihi: 30/06/2011

Enstitü Yönetim Kurulunun Onay Tarihi ve Karar No: 06/07/2011 - 20

ÖNSÖZ

Resai Eriş, *Yeni Adam*'da yazdığı yazıları ile edebiyat ve kültür dünyasına eleştirel bir gözle yaklaşmış, dönemin eleştiri ve eleştirmen boşluğunu gidermeye çalışmıştır. Eleştirilerinde hem nesnel hem de öznel bir tutum içerisine girmiş, 1939 - 1946 yılları arasında yaşanan edebî ve kültürel gelişmeleri yazılarına bütün gerçekçiliği ile yansıtmıştır.

Yüksek lisans tezi olarak yaptığım bu çalışmada, Cumhuriyet döneminin edebî kişiliklerinden Resai Eriş'in bir eleştirmen olarak edebiyat hayatımızdaki yeri ve önemini bütün yönleriyle ortaya çıkarmayı amaçladım.

Çalışmamın ilk kısmında Tanzimat'tan 1950 yılına kadar edebiyatımızın genel durumu, Tanzimat'tan 1950 yılına kadar edebi eleştiri ve Resai Eriş hakkında kısaca bilgiler verilmiştir. Kendisinin hayatına dair bilgilere ulaşamadığım için metinlerden ve kimi kaynaklardan hareketle hayatından bilgiler yakalamaya çalıştım.

Çalışmamın ikinci kısmında ise Resai Eriş'in eleştiri yazılarını konu başlıklarına göre sınıflandırarak işledim. Bu sayede Resai Eriş'in eleştirmen kimliğinin belirginleştiğini düşünüyorum. Eriş'in yazılarının çeşitliliği, dönemin edebiyat ortamı hakkında geniş bilgiler sunmaktadır.

Çalışmamın son kısmında ise Resai Eriş yazılarının eleştiri yazılarının dışındaki hikâye, resim karikatür ve siyasi yazılarının künyesini ek halinde sundum.

Bu çalışmanın ve üniversite hayatımın her aşamasında benden desteğini esirgemeyip beni böyle bir çalışmaya yönlendirdiği için değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Hakan Sazyek'e minnet ve şükranlarımı sunarım. Bu uzun ve zahmet gerektiren çalışmam boyunca maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürler. Tezimin gelişme aşamalarında beni yalnız bırakmayıp sevgisiyle cesaretlendiren ve hayatıma anlam katan İlker Afşar'a hep yanımda olduğu için özel teşekkürlerimi bildiriyorum.

Büşra Nuray Gençer

Kocaeli, Mayıs, '09

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET.....	XII
ABSTRACT.....	XIII
KISALTMALAR.....	XIV
<i>GİRİŞ</i>	1
A. Tanzimat'tan 1950 Yılına Kadar Edebi Eleştiri	2
B. Resai Eriş Hakkında Bilgi.....	9
<i>BİRİNCİ BÖLÜM-RESAİ ERİŞ'İN YAZILARINDA KONU BAŞLIKLARI</i> ..	14
A. EDEBİ TÜRLER.....	15
1. <i>Şiir</i>	15
1. 1. Şiirde Hazırlık	18
1. 2. Şiirde Mana	18
1. 3. Şiirde Kelime	19
1. 4. Şiirde Ahenk ve Ressamlık	19
1. 5. Şiir Dili	20
1. 6. Şiir Konuları.....	21
1. 7. Şiir ve Musiki	21
1. 8. Şair.....	22
1. 9. Dize	23
1. 10. Mısra-ı berceste	25
1. 11. Aruz Vezni	25
1. 12. Cep Şiirleri	26
2. <i>Hikâye</i>	27
3. <i>Roman</i>	28
3. 1. Romanda Kahraman.....	30
3. 2. Romanın Konusu.....	31
3. 3. Romanda Üslup	32
3. 4. Romanda Tasvir.....	32
3. 5. Millî Eser	35

3. 6. Tezli Roman	38
3. 7. Piyasa Romanı.....	39
3. 8. Romanın Kısaltılması.....	40
4. <i>Tiyatro</i>	41
4. 1. Öz Tiyatro	42
4. 2. Tiyatroda Diksiyon	45
4. 3. Oyuncu – Eser İlişkisi	47
4. 4. Tiyatroda Rol Dağıtımı ve Oyuncu – Yönetmen İlişkisi.....	48
1. 4. 5. Tiyatro – Eleştiri	49
4. 6. Komedi	51
4. 7. Operet.....	52
4. 8. Pantomima.....	53
4. 9. Tuluat	54
4. 10. Tiyatronun Değeri.....	55
5. <i>Gezi</i>	56
6. <i>Eleştiri</i>	56
6. 1. Eleştirmen.....	60
6. 2. Eleştiri Hazımsızlığı	62
7. <i>Makale</i>	63
8. <i>Özdeyiş (Aforizma)</i>	66
9. <i>Fıkra</i>	67
10. <i>Nazım – Nesir</i>	67
B. KİŞİLER/SANATÇILAR	68
1. <i>Yerliler</i>	68
1. 1. <i>Şairler</i>	68
1. 1. 1. Ahmet Necati Cumalı.....	68
1. 1. 2. Asaf Halet Çelebi.....	69
1. 1. 3. Attila İlhan.....	69
1. 1. 4. Cahit Sıtkı Tarancı – Şiir	70
1. 1. 5. Orhan Veli Kanık.....	72
1. 1. 6. Mithat Cemal Kuntay	73
1. 1. 7. Oktay Rıfat	74
1. 1. 8. Rıfat Ilgaz	74

1. 1. 9. Rıza Tevfik.....	74
1. 1. 10. Tevfik Fikret.....	75
1. 1. 11. Özdemir Asaf.....	77
1. 1. 12. Hasan Şimşek.....	77
1. 1. 13. Yusuf Ziya Ortaç.....	77
1. 1. 14. Ziya Osman Saba.....	78
1. 2. <i>Romancılar</i>	79
1. 2. 1. Ahmet Mithat Efendi.....	79
1. 2. 2. Halit Ziya Uşaklıgil.....	79
1. 2. 3. Hüseyin Rahmi Gürpınar.....	82
1. 2. 4. Osman Cemal Kaygılı.....	82
1. 3. <i>Köşe Yazarları</i>	83
1. 3. 1. Orhan Seyfi Orhan.....	83
1. 3. 2. Rıza Yücer.....	84
1. 4. <i>Ressamlar</i>	85
1. 4. 1. Mahmut Cüda.....	85
1. 5. <i>Eleştirmenler/Denemeciler</i>	85
1. 5. 1. Çetin Altan.....	85
1. 5. 2. Nurullah Ataç.....	86
1. 5. 3. Fikret Adil.....	87
1. 6. <i>Karikatüristler</i>	88
1. 6. 1. Ramiz Gökçe.....	88
1. 6. 2. Cemal Nadir Güler.....	89
1. 7. <i>Tiyatrocular</i>	89
1. 7. 1. Avni Dilligil.....	89
1. 7. 2. Ertuğrul Sadi Tek.....	90
1. 7. 3. Muhsin Ertuğrul.....	90
1. 7. 4. Behzat Bulak.....	91
1. 7. 5. Vahyi Öz.....	91
1. 7. 6. Şahin Tek.....	92
2. <i>Yabancılar</i>	93
2. 1. <i>Romancılar</i>	93
2. 1. 1. Georges Duhamel.....	93

2. 1. 2. Stefan Zweig	93
C. AKIMLAR.....	94
1. <i>Eski Yunan</i>	94
2. <i>Rönesans</i>	94
3. <i>Romantizm</i>	95
4. <i>Sembolizm</i>	95
5. <i>Empresyonizm</i>	95
6. <i>Hikâyede Empresyonizm</i>	96
7. <i>Resimde Empresyonizm</i>	97
8. <i>Dadaizm</i>	97
9. <i>Kübizm</i>	98
Ç. SANATSAL/EDEBÎ OLAYLAR.....	98
1. <i>Edebiyatın Sınıflandırılması</i>	98
2. <i>Sanatta Kolektifleşme</i>	99
3. <i>Sanat – Sanatın dalları – Marifet</i>	100
4. <i>Sanatkâr</i>	101
5. <i>Sanatkârın Değeri</i>	103
6. <i>Takma Ad</i>	104
7. <i>Edebiyat Dedikoduları</i>	105
8. <i>Tercüme</i>	106
8. 1. <i>Tercüme Usulünün Kuralları</i>	108
8. 2. <i>Manzum Tercüme</i>	109
8. 3. <i>“Satranç Hikâyesi” Stefan Zweig</i>	110
4. 9. <i>Telif</i>	110
9. 1. <i>Tiyatro Eserleri</i>	110
10. <i>Antoloji</i>	111
11. <i>Tefrika</i>	111
12. <i>Modernizm</i>	112
13. <i>İndividualite(Endividüalite)</i>	112
D. KURUMLAR	113
1. <i>Basın – Yayın</i>	113
1. 1. <i>Muharrir</i>	113
1. 2. <i>Kitap Tanıtım Reklamları</i>	114

1. 3. Gazete	114
1. 3. 1. Gazete – Gazetecilik	114
1. 3. 2. Gazetecilik – Eğitim	115
1. 3. 3. Gazete – Kitap Tanıtımı.....	115
1. 3. 4. Gazete – Dergilerde Şiir Yayınlama	116
1. 3. 5. Gazete –Okunmayan Yazarlar	116
1. 3. 6. Gazete – Fotoğraf	117
1. 3. 7. Gazete Sayfaları	118
1. 3. 8. Gazetelerden Örnekler.....	118
1. 3. 8. 1. Taşra Gazeteleri	118
1. 3. 8. 2. “Biz ve Dünya” Siyasi Gazete	119
1. 3. 8. 3. <i>Yeni Sabah</i>	119
1. 3. 8. 4. “Haber” Fikirler Kovanı	119
1. 3. 8. 5. <i>Keloğlan</i>	121
1. 3. 8. 6. “Tanin” Kazım Sevinç Altınçağ	122
1. 3. 8. 7. “Vakit” Hakkı Tarık Us.....	123
1. 3. 8. 8. <i>Yeşil Yurt</i>	124
1. 3. 8. 9. <i>Balıkesir Postası</i>	124
1. 3. 9. Reklam.....	125
1. 3. 10. Gazete Dili.....	125
1. 3. 11. Mizanpaj.....	126
1. 3. 12. Gazetenin Yazım Kuralları İle İlgili Görüşler	127
1. 4. Dergi	128
1. 4. 1. Dergi Buhranı.....	129
1. 4. 2. “Halit Fahri Ozansoy – Resai Eriş” Dergi Polemikleri.....	130
1. 4. 3. Kâğıt Buhranı.....	132
1. 4. 4. Dergilerden Örnekler	133
1. 4. 4. 1. <i>Yeni Adam</i> Dergisi.....	133
1. 4. 4. 1. 1. “Bu da bir tip”	133
1. 4. 4. 1. 2. “Edebi Oluşlar”	134
1. 4. 4. 1. 3. <i>Yeni Adam</i> 12. Yılına Giriyor	134
1. 4. 4. 1. 4. <i>Yeni Adamın</i> Asıl Sorusu	136
1. 4. 4. 1. 5. Makine Adam	136

1. 4. 4. 2. <i>Yaratış Dergisi</i>	137
1. 4. 4. 3. <i>Yurt Dergisi</i>	137
1. 4. 4. 4. <i>Hep Bu Topraktan</i>	138
1. 4. 4. 5. <i>Türk'e Doğru</i>	139
1. 4. 4. 6. <i>Doğuş</i>	139
1. 4. 4. 7. <i>Köye Doğru</i>	139
1. 4. 4. 8. <i>Görgü</i>	140
1. 4. 4. 9. <i>Divan</i>	140
1. 4. 5. Tashih Meselesi – Mürettip.....	140
1. 5. <i>Bir Kurum Olarak Tiyatro</i>	141
1. 5. 1. Ses Tiyatrosu	141
1. 5. 2. Tiyatroda Eleştiri	142
1. 5. 3. Tiyatro Mektebi	144
1. 5. 4. İstanbul Şehir Tiyatroları	145
1. 5. 5. Muhsin Ertuğrul – Yönetmenlik.....	147
1. 5. 6. <i>Cyrano de Bergerac</i>	148
1. 5. 7. Yazlık Kumpanyalar	148
1. 6. <i>Şiir Yarışmaları</i>	149
1. 7. <i>Güzel Sanatlar Akademisi</i>	150
1. 8. <i>Anket</i>	151
1. 9. <i>Halkevi</i>	152
1. 9. 1. Eminönü Halkevi Müstakil Konferansları.....	153
1. 10. <i>Radyo</i>	154
1. 10. 1. Galip Ataç.....	156
1. 10. 2. İstanbul – Ankara Radyosu	156
1. 10. 3. Geçmişte Bugün - Feridun Fasil Tülbentçi.....	157
1. 10. 4. Radyo Gazetesi	157
E. DİĞER GÜZEL SANAT DALLARI	158
1. <i>Resim</i>	158
1. 1. ‘D’ Grubunun 11’ci Sergisi”	158
2. <i>Müzik</i>	159
3. <i>Sinema</i>	160
3. 1. Türk Filmi	161

4. <i>Karikatür</i>	162
5. <i>Dans</i>	163
F. EDEBİYAT TARİHİMİZDEN	164
1. <i>Edebiyat-ı Cedide</i>	164
2. <i>Eski – Yeni Çatışması</i>	165
3. <i>Sanat Konuşmaları</i>	165
4. <i>Yeni Sanat – Eleştiri – Eleştirmenlik</i>	169
5. <i>Üslup</i>	170
6. <i>Tanzimat</i>	170
7. <i>Servetifünun (Edebiyat-ı Cedide)</i>	170
8. <i>Meşrutiyet</i>	171
9. <i>Garip Hareketi</i>	171
10. <i>Çocuk Edebiyatı</i>	172
11. <i>Keloğlan</i>	172
12. <i>Divan Şiiri</i>	173
12. 1. <i>Nabi'nin Sûrnamesi ile Agâh Sırrı Levend</i>	174
13. <i>Hece –Aruz Tartışmaları</i>	175
13. 1. <i>Milli Vezin (Ölçü)</i>	177
13. 2. <i>Serbest Vezin</i>	177
14. <i>Halk Şiiri</i>	178
15. <i>Yeni Şiirin Savunuculuğu</i>	179
15. 1. <i>Tasvir - Orhan Seyfi Orhon'un Yeni Şiir Eleştirisi</i>	185
16. <i>Köy Edebiyatı</i>	186
17. <i>Macera Edebiyatı</i>	188
Ğ. DİL	189
1. <i>Öz Türkçe</i>	190
2. <i>Yeni Dil</i>	191
3. <i>Dilde Şiirin Rolü</i>	192
4. <i>Gramer</i>	193
4. 1. <i>Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri</i>	194
4. 2. <i>Özel İsimlerin Yazılışı</i>	194
5. <i>Argo</i>	195
6. <i>Vâlâ Nureddin – Dil</i>	196

7. <i>Nurullah Ataç – Resai Eriş Arasındaki Dil İle İlgili Polemikler</i>	197
8. <i>Tasfiye</i>	200
H. METİN OLARAK PRATİK ELEŞTİRİ/ PRATİK ELEŞTİRİ ÜRÜNLERİ	
.....	201
1. <i>Sanat</i>	201
1. 1. “ <i>Sanat Konuşmaları ve Türkiye’de Resim</i> ” Nurullah Cemal Berk.....	201
2. <i>Hikâye</i>	202
2. 1. “ <i>Abdullah Efendinin Rüyaları</i> ” Ahmet Hamdi Tanpınar	202
2. 2. “ <i>İçimizden Bir Kaçı</i> ” Ümran Nazif	204
3. <i>Şiir</i>	205
3. 1. “ <i>Vazgeçemediğim</i> ” Orhan Veli Kanık	205
3. 2. “ <i>Türk Akınları</i> ” Hikmet Şinasi Önel	205
3. 3. “ <i>Yağmur</i> ” Şükrü Enis Regü.....	206
3. 4. <i>Beş Pınar</i>	207
3. 5. <i>Genç Nesil Konuşuyor</i>	207
3. 6. “ <i>Bu Şehrin Çocukları</i> ” Cahit Saffet Irgat.....	208
3. 7. “ <i>Şimdilik</i> ” Muzaffer Tayyip Uslu	209
3. 8. “ <i>Kiremitler ve Camlar</i> ” Necat Tözge – Nevzat Özmeriç	209
3. 9. “ <i>Şadırvan</i> ” Zafer Arıkbağ.....	210
4. <i>Tiyatro</i>	211
4. 1. “ <i>Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi</i> ” Vâlâ Nureddin	211
4. 2. “ <i>Sanatkâr Aşkı</i> ” Vedat Nedim Tör	211
4. 3. <i>Burgu</i>	212
4. 4. <i>Zır deliler</i>	214
5. <i>Roman</i>	215
5. 1. “ <i>Sınıf Arkadaşları</i> ” Cevdet Kudret Solok.....	215
5. 2. “ <i>Çingeneler</i> ” Osman Cemal Kaygılı.....	216
5. 3. <i>Karımı Niçin Öldürdüm?</i>	217
6. <i>Resim</i>	218
6. 1. “ <i>Resim Sergisinde 30 gün</i> ” Malik Aksel	218
7. <i>Hatırat</i>	219
7. 1. “ <i>Boğaziçi Mehtapları</i> ” Abdülhak Şinasi Hisar	219

7. 2. “ <i>Maraş Yollarında</i> ” Hasan Reşit Tankut	220
8. <i>Makale</i>	221
8. 1. “ <i>Dün Bugün Yarın</i> ” Orhan Seyfi Orhon	221
8. 2. “ <i>Beşik</i> ” Yusuf Ziya Ortaç	222
8. 3. Sanatkâr fıkraları – Sadun Altunay	223
9. <i>Hiciv</i>	224
9. 1. “ <i>Şeytanla Konuşmalar</i> ” Hilmi Ziya Ülken.....	224
10. <i>Mizah</i>	226
10.1. “ <i>Bu Harbi Siyasi Nükteleri</i> ” Necat Akdemir	226
11. <i>Antoloji</i>	227
11. 1. Antoloji Serisi	227
I. GENEL	227
1. “ <i>Para ve Şöhret</i> ” Mitat Tuncel.....	227
2. <i>Misal – Örnek Kullanmak</i>	228
3. <i>Şöhret</i>	228
İ. NEKROLOJİK YAZILAR	229
J. POLEMİKLER.....	229
1. <i>Vâlâ Nurettin – Resai Eriş</i>	229
2. “ <i>Münakaşalarımız</i> ”	230
3. <i>Klasik Hile</i>	232
4. <i>Peyami Safa – Tan Gazetesi Yazarları (Sabiha Sertel-Aziz Nesin-Ertuğrul Şevket)</i>	232
5. <i>Aziz Nesin – Resai Eriş</i>	234
6. <i>Karşılık</i>	235
7. <i>Refi' Cevat Ulunay – Resai Eriş</i>	236
8. <i>Suphi Nuri İleri – Resai Eriş</i>	238
İKİNCİ BÖLÜM-RESAİ ERİŞ'İN ELEŞTİRİ YÖNTEMİ/TARZI	240
1. <i>Nesnel/Öznel</i>	241
2. <i>Açık Sözlü</i>	241
3. <i>Ciddi</i>	242
4. <i>Çelişkili</i>	243
5. <i>Mizahi</i>	244

6. <i>Sinirli</i>	245
7. <i>Bunalımlı</i>	245
8. <i>Yergici</i>	246
9. <i>Kendini Tekrar</i>	248
10. <i>Önyargılı</i>	249
11. <i>Gelenekçi</i>	249
12. <i>Seçici</i>	250
13. <i>Sitemkâr</i>	251
14. <i>Konuyu Dağıtan</i>	251
15. <i>Kısa Yazmak</i>	252
16. <i>Dilbilgisi</i>	253
SONUÇ	254
EKLER	257
KAYNAKÇA	277
ÖZGEÇMİŞ	289

ÖZET

Resai Eriş, 1939 yılında *Yeni Adam* sayfalarında yerini alarak edebiyat hayatına katılır. Eleştirilerinde dönemin sosyal dokusuna ilişkin izlekler, yazdığı dönemle ilgili güncel olaylarla bağları ve konularını işleyiş biçimindeki özgünlük Eriş'e dönemin eleştirmenleri arasına girme olanağını kazandırmıştır.

Eleştirmen kimliğiyle yazılarında, toplumun edebiyat anlayışını, dergiler etrafında toplanan grupların tartışmalarını ve edebiyatın hangi evrelere sürüklendiğini kendi deneyim ve bilgilerinden yararlanarak irdeler. Eleştiri ve eleştirmen olgusunun toplum ve edebiyat ortamında algılanış biçimini, eleştirel yöntemlerin kullanımını, toplum ve edebiyat ile ilgili konularla ortak bir noktada birleştirir.

Bu tezde, Resai Eriş'in *Yeni Adam*'daki yazıları, dönemin edebiyat anlayışına bağlı olarak konularına göre incelenmiştir. Resai Eriş'in eleştirilerinde hangi konular üstünde durduğu, bu konuların nasıl ele alındığı Resai Eriş'in bu alanlardaki bilgisine dayanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Edebî Eleştiri, eleştiri, eleştirmen, Yeni Adam, Resai Eriş

ABSTRACT

Resai Eris, in 1939, joins the life of literature with the magazine "Yeni Adam". He had an opportunity to be an important critic, because he emphasized points of his view about social structure of his time and originality in his work of art.

In his work as a critic, he examined the literature sense of society, argument of the different magazine groups and flow of literature phase by phase with his own experience and knowledge. He puts together the understanding of critic and criticism in the life of society and literature, using of his criticism methods related to subjects of society and literature.

In this thesis, articles of Resai Eris in "Yeni Adam" is examined together with understanding of his literature time and subject by subject. Which subject he emphasized in his criticism and way of his examine of these subjects are tried to be explained with criticism knowledge of Resai Eris.

Key words: Literary criticism, Criticism, critic, Yeni Adam, Resai Eriş

KISALTMALAR

- a.g.d. : Adı geen dergi
a.g.e. : Adı geen eser
a.g.m. : Adı geen makale
a.g.y. : Adı geen yazı
bkz. : bakınız
s. : sayfa
S. : sayı

GİRİŞ

A. Tanzimat'tan 1950 Yılına Kadar Edebi Eleştiri

Türk edebiyatında edebî eleştiri Tanzimat'tan sonra gelişmeye başlamıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar, klâsik Türk edebiyatının en büyük eksikliğini fikir, dolayısıyla eleştiri alanında görür.¹

“Eski edebiyatımızın en büyük zaafı, eleştiri fikrini ikinci hatta üçüncü plana atmış olmasıdır. Şüphesiz eskiler de eleştiri ediyorlardı. Bu meleke insanlık kadar değilse bile yaratma kadar eskidir. Fakat bizdeki eleştiri, daima şifâî kalmış ve bazı teknik dikkatlerin ötesine geçememiştir.(...) Birçok tezkireler, şairlerin kendi aralarında yaptıkları bu cinsten tenkitlerin bazı örneklerini verir. Hele âşık Çelebi bize çağdaşlarının birçok hükümlerini nakletmiştir. Birer fıkra maiyetinde kalmalarına rağmen, bu dikkatler bize sadece eskilerin konuşma zevki hakkında fikir vermekle kalmazlar, ne kadar dar hudutların içinde, ne ince bir anlayışla çalıştıklarını gösterirler. Edebiyatımızı ve şiirimizi -mimarlığımız gibi- daha ilk devirlerden milli bir gurur meselesi addeden şairlerimizde bu hükümlerin türlü görünüşleri vardır.”²

Batılı edebiyatın kurulmasından sonra edebiyatımızda bazı önemli konular hakkında düşünölmeye başlanmıştır. Avrupa ile ilk temastan sonra gelen eleştirinin gelişi diğör türlere benzemez. Çünkü öteki türler, mesela roman tiyatro, hikâye ve hatta modern şiir, az çok dram yazarı, romancı vb... ile kendilerini vücuda getiren sanatkârlarıyla beraber gelirler. Hâlbuki eleştiri “münekkidsiz” gelir.³

Batıyla ilk temastan sonra ele alınan ilk konu Divan edebiyatının ortadan kaldırılmasıdır. Divan edebiyatı sanatçının kişiliğine karışan, kuralcı, söz oyunlarının ön planda olduğu, hayal ve düşünceleri klişeleşmiş, devrini tamamlamış, gerçek hayatla ilgisi kopuk bir edebiyattır. Bu nedenle Divan edebiyatını yıkma çalışmaları

¹ Ahmet Hamdi Tanpınar, *19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, 10. b., İstanbul, 2003, s. 297.

² Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergah Yayınları, 2. b., İstanbul, 1977, s. 74.

³ a.g.e. s. 72.

gençleri ondan soğutma denemeleri ile başlamıştır. Şekle dokunulmamış; sadece içerik değişmiştir.

Tanpınar'a göre Tanzimat bizzat eleştiri fikrinden doğmuş bir harekettir. Onunla başlayan edebiyat da ister istemez eleştiriye dayanacaktır.⁴ Tanzimat'ın ilk kuşağındaki sanatçılardan Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa bu konuyla ilgili çalışmalar yapmıştır.

Şinasi ise düzenli bir şekilde Batılı sistemi takip etmiştir. Teorik bir anlayış ile yoluna devam etmiştir. Şinasi, *Tercemân-ı Ahvâl* ve *Tasvir-i Efkâr* gazetelerinin ilk sayılarına yazdığı önsözlerde, edebiyatın dili meselesini ele almıştır.

Edebiyatımızın ilk tartışması, *Tasvir-i Efkâr* ile *Ruznâme-i Ceride-i Havadis* gazetelerinde “Şinasi ile Mehmet Sait Efendi” arasında görülür. Dil meselesiyle ortaya çıkan tartışma, sürdükçe edebiyat davasına dönüşür. Edebiyat tarihine “Mesele-i Mebhusetü Anha” adıyla geçer.⁵ Bu tartışma dört ay sürer ve kapanır.

Namık Kemal ise Divan edebiyatını devamlı hırpalamıştır. Namık Kemal, Divan Edebiyatı hakkındaki düşüncelerinde sonuna kadar direnmiştir. 1866'da *Tasvir-i Efkâr*'da çıkan “Lisân-ı Osmanînin Edebiyyâtı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şâmildir” adlı uzun makalesinde ileriye sürdüğü Divan Edebiyatı hakkındaki eleştirilerini, *Harabât*'ı eleştirmek amacıyla yazdığı *Tahrir-i Harabât* ve *Takip* adlı eserlerinde daha da şiddetle savunmuştur. Namık Kemal, ayrıca *Mukaddime-i Celâl*'de, *Bahâr-ı Dâniş* adlı tercümesinde ve *İntibah*'ın önsözünde, tiyatro hakkındaki makalelerinde ve *Ta'lim-i Edebiyyat Üzerine Bir Risalesi* adlı eserinde Batı edebiyatına dair görüşlerini açıklar.

Ziya Paşa, “Şiir ve İnşâ” makalesinde, Divan Edebiyatına yoğun bir şekilde saldırmış, onu “gayri millî ve sunî” olmakla suçlamış ve asıl Türk edebiyatının Halk Edebiyatı olduğunu iddia etmiştir. Fakat gençliğinde Divan Edebiyatı kültürü ile yetişmiş olan Ziya Paşa, bu eleştirileri, düşüncelerinin baskısı altında yani duyguları

⁴ Ahmet Hamdi Tanpınar, *19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, 10. b. , İstanbul, 2003 s.298.

⁵ Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, İnkılâp Yayınları, 9. b. , İstanbul, 1985, s. 9.

bakımından Divan Edebiyatı'na bağlı bulunduğu için, 1874 yılında *Harabat*'a yazdığı önsözde bu görüşün tersini ileriye sürmekten çekinmemiştir. Ziya Paşa, *Harabât*'ın önsözünde, Doğu ve Batı edebiyatlarını karşılaştırarak, “değişik milletlerin edebiyatlarındaki ayrılıklarda tabiat ve sosyal çevre faktörlerinin etkisinin bulunduğu” gibi, henüz Batı'da da çok yeni olan görüşler ileriye sürer.⁶

Tanzimat yazarlarının üzerinde durduğu eski-yeni çatışması, Doğu-Batı mücadelesi gibi eleştiri konuları Servet-i Fünun döneminde de devam eder. Bu dönemin diğer bir eleştiri konusu dildir. 1880-1886 yıllarında edebî türler ve akımlar hakkında da zaman zaman tartışmalar yapılır.⁷ Bu yıllar tartışmalar bakımından, çok hareketlidir. Ahmet Mithat, İsmail Hakkı, Beşir Fuad ve Nâbî-zâde Nâzım arasında roman üzerine yapılan bu tartışmalardan başka, eski ve yeni edebiyat üzerindeki mücadele de aynı tarihlerde en şiddetli safhasına girmiştir. Bu safhanın en gürültülü çatışması ise, Recai-zâde Ekrem ile Muallim Naci arasında, şiir dili ve nazım tekniği üzerine yapılan ve ancak hükümetin araya girmesi ile kapanmış olan *Zemzeme* ve *Demdeme* eserleriyle ilgili bir tartışmadır. Bu tartışmada Naci; eski edebiyatın, Ekrem; yeni edebiyatın savunucusu olmuştur. Recai-zâde Mahmut Ekrem ile Muallim Naci arasındaki tartışma, Muallim Naci'nin ölümü ile son bulur.

Recai-zâde Mahmut Ekrem'in yazım kurallarından bahseden, Doğu eserleri ile yetinmeyerek, Batı'daki edebiyat tekniklerine ait eserlerden de faydalanmak amacıyla yazdığı *Talîm-i Edebiyyât*, bu dönemde Avrupaî Türk edebiyatının esaslarını açıklayan en önemli eseri olmuştur. *III. Zemzeme*'nin önsözü, *Takdîr-i Elhân*, *Pejmürde*'deki bazı parçalar ve *Takrîzât*'da da onun sanat ve şiir hakkındaki dikkate değer düşünceleri bulunmaktadır.

Naci, Ekrem'in edebî görüşlerine karşı *Saadet* gazetesinde çıkan cevaplarını, *Demdeme* adı ile ayrıca yayımlar. Naci'nin eleştiriye dair eserleri arasında edebî kural, terim ve şekiller hakkında bilgi veren *Istîlâhât-ı Edebiye* de vardır.

---

⁶ Kenan Akyüz, *Modern Türk Edebiyatının Ana çizgileri “1860-1923”*, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1995, s. 85.

⁷ a.g.e. , s. 85

Recai-zâde Mahmut Ekrem tam rahatlamışken bu sefer başka bir tartışmanın içinde kendini bulur. Baba Tahir adlı kişi “*Malumat*” adlı bir gazete çıkarmaktadır. Bu gazete sadece sanat ve edebiyatla ilgili değildir ancak bir edebiyat sayfası da bulunmaktadır. Hasan Asaf adlı bir genç, gazeteye “Burhan-ı Kudret” adlı şiirini yollar. Baba Tahir de bu şiiri yayımlar. Şiirde dikkat çeken bir beyit vardır;

*“Zerre-i nûrundan iken muktebes
Mihr ü mâha etmek işâret abes”*

Baba Tahir de bu beytin altına “abes ile muktebes arasında kafiye olmaz” diyerek not düşer. Hasan Asaf, bu kelimelerden kafiye yapılacağını Recai-zâde’den duyduğunu söyler ve onun “kafiye; göz değil, kulak içindir” anlayışına sığınarak cevap verir. Böylelikle açılan tartışmaya Ekrem’de katılmış olur. Bu tartışma uzun bir süre devam eder. Tartışma edebiyat tarihinde “abes – muktebes tartışması” olarak yerini alır.

Bu dönemin önemli isimlerinden olan Beşir Fuad’ın çalışmaları, Türk edebiyatında eleştiri türü bakımından bir dönüm noktası oluşturur. Onunla birlikte eleştiriye pozitif bilimlerin ölçütleri girer.⁸ Beşir Fuad naturalisttir. Victor Hugo’nun biyografisini yazar ve onun, klasisizmi yıkan adam olduğunu savunur. Victor Hugo, klasisizmi yıktıysa, realizm de romantizmi yıkabilir. Beşir Fuad bu kitabı yazınca, Namık Kemal, Muallim Naci, Ahmet Mithat ve Menemenlizade Tahir gibi pek çok kişinin de katıldığı “Şiir ve Hakikat” adlı bir tartışma başlar ve bu tartışma, uzun süre devam eder.

Bu dönem Divan edebiyatı için yıkıcı, Avrupaî Türk edebiyatı için yapıcı bir dönem olmuştur.

İlerleyen zamanlarda içeriğin yanı sıra şekil değişikliklerine de gidilmiştir. Edebiyatımız kendini yeni türlere açmıştır. Servet-i Fünûn’da Batılı mücadele kesin olarak kazanılır. Batılı Türk edebiyatı kesin zaferini ortaya koyar. Amaç bakımından

---

⁸ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergah Yayınları, 2. b. , İstanbul, 1977, s. 76.

Tanzimat ile arasında hiçbir fark yoktur. Ancak edebî kişilik, sanatsal yetenekler, sistemli ve birlikte çalışma bakımından derin bir fark vardır.

Servet-i Fünûn'da eleştiri çalışmaları daha dinamik ve yoğun bir şekilde yapılmaya devam etmiştir. Divan edebiyatı iyice kötülediği için artık bu edebiyata olan darbelerden çok Servet-i Fünûncular kendilerine yapılan eleştirileri püskürtmekle ve edebiyat anlayışlarını açıklamakla uğraşmışlardır. Eski edebiyat taraftarları, Servet-i Fünûn'un nazminin ses yapısındaki yapaylık, anlam karışıklıkları ve aşırı Fransız hayranlığına hücum etmiştir. Özellikle Muallim Naci'nin kavgaya kaçan eleştirilerinden dolayı Servet-i Fünûncular daha geniş görüşlü, objektif ve seviyeli eleştiriler yapmayı başarmışlardır.

Servet-i Fünûn döneminin en uzun ve önemli tartışması olan "Dekadanlık" tartışması Ahmet Mithat tarafından başlatılmıştır. Bu tartışma, adını da onun bir makalesinden alır. Ahmet Mithat, Servet-i Fünûncuların dilini eleştiren "Dekadanlar" adlı bir makale yazar. Bu yazısında Servet-i Fünûncuların dillerinin edebiyat ve dille uğraşan kişilerce bile anlaşılmadığını ileri sürer. Burada bir karşılaştırma yaparak Servet-i Fünûncuların dilinin Veysîlere, Nergisîlere rahmet okuttuğunu söyler. Ahmet Mithat'ın bu makalesi ve özellikle burada kullandığı "dekadan" sözcüğü, o günden sonra Servet-i Fünûncuları eleştirmekte kullanılan bir sözcük olur.

Bu eleştirilere Servet-i Fünûncular önceleri önem vermezler. Bu nedenle eleştirileri dikkate alıp cevaplandırma gereği duymazlar. Ama polemik yapanların gözünde, susmak ve sessiz kalmak yenilmek anlamına gelmektedir. Bunu gören Servet-i Fünûncular yavaş yavaş kendilerini savunmaya başlarlar.

Servet-i Fünûn, edebi akımlardan realizmden başlayıp simbolizm kadar uzanan geniş bir yelpaze üzerinde durmuştur. Tanzimatçılar ise ilk klasisizm ve romantizm ile başlamış, realizm ve natüralizm ile kabuksal temaslarda bulunmuştur. Servet-i Fünûncuların bilgi ve çalışmaları daha geniş kapsamlıdır.

Servet-i Fünûn döneminde eleştiri çalışmaları yapan başlıca isimler başta hareketin teorik alt yapısını oluşturan Ahmet Şuayb olmak üzere Recai-zâde Mahmut

Ekrem, Tevfik Fikret, Cenap Şehabettin, Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit, Süleyman Nazif'tir. Edebiyat-ı Cedidecilerin eleştiri alanında yazan isimleri başarılı bir eleştiri ortamının yaratılmasını sağlamıştır. Fransız edebiyatındaki Taine, Brunetiére, Fauget, Lemaître, France gibi modern eleştirinin kurucularının etkileri, üzerlerinde çok olmuştur. Servet-i Fünûnculardan Ahmet Şuayb, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit ve Cenap Şahabettin modern eleştirinin esaslarını açıklamaya çalışmış ve örneklerini de vermişlerdir.

Servet-i Fünûn döneminde başka türlerle uğraşmayarak, bütün çalışmalarını yalnız eleştirie alanında toplayan tek şahsiyet Ahmet Şuayb'dır.⁹ Fauget, Lemaître gibi eleştiriçileri takdir eder. En çok beğendiği ve etkisinde kaldığı yazar Taine'dir. Servet-i Fünûn edebiyatının genel durumu ve bazı şahsiyetler hakkında yaptığı denemeler zamanının en çağdaş ve ciddi eleştirileri olarak görülmektedir. Bu eleştirilerde, derinlemesine bir görüşle, yalnız kusurları değil, değerlerini bulup göstererek, yumuşak ve ağırbaşlı bir üslup ile eleştiri tarzı yaratmayı başarmıştır.¹⁰

Servet-i Fünûn Edebiyatı'nın dışında kalanların bir kısmı, bu edebiyata şiddetle karşı koydukları için, onu eleştirmekten de geri kalmamıştır. Bu bakımdan, bu dönemde, edebî eleştirinin polemige ait önemli bir kısmını bu topluluktan olanlar yönetmişlerdir. Bu konuda en ileriye gidenler ise, Ahmet Rasim, Mehmet Celâl ve Ali Kemal'dir.

Fecr-i Âtî döneminde ise eleştiri, her yeni edebî topluluğun kuruluş döneminde olduğu gibi hareketliliğine devam etmiştir. Bir yandan Edebiyyât-ı Cedîde'nin artık bir etkisinin kalmadığını kamuoyuna açıklayarak onun yerini almak ve bir yandan da kendilerine yöneltilen itirazları cevaplandırmak için, topluluğun başlıca üyeleri polemik yaratmaya başlamıştır. 1910 yılından sonra en şiddetli safhasına giren bu çalışmayı yürütenler arasında Yakup Kadri, Ahmet Haşim, Ali Cânip, Hamdullah Suphi, Köprülü-zâde Mehmet Fuat, Şehabettin Süleyman ve Müfit Râtip ön planda gelirler. Bu yazılardan büyük bir kısmının polemik tarzında olması doğaldır. Bu polemikler ise, 1911 tarihinde, Selanik'teki Genç Kalemler dergisinin

---

⁹ a.g.e. s.128.

¹⁰ a.g.e. s.128.

millî bir dil ve edebiyat hareketi yaratmaya başladığı tarihe kadar, Edebiyyât-ı Cedîde'ye ve Fecr-i Âtî'ye zıt olan ve üyelerinden bir kısmını (Ali Cânip, Hamdullah Suphi, Celâl Sâhir) kısa zamanda kendisine çeken Genç Kalemler ile de uğraşmak zorunda kalır. Bu son toplulukla yapılan tartışmalar, daha çok, “edebiyat dilinin Türkçeleştirilmesi” üzerinde döner.¹¹

Millî edebiyat döneminde de edebî eleştiri ve polemik bakımından hareketli geçmiştir. Genç Kalemler'den Ali Canip İle Ömer Seyfettin Yeni Lisan Hareketi ve Millî edebiyatın açıklanması konusunda ilk eleştiri ve polemikleri vermişlerdir. “Yeni Lisan” adlı makale Genç Kalemler'in kendilerinden önceki Fecr-i Âti edebiyat anlayışını yıkmak amacını taşımakla birlikte, millî kaynaklardan beslenmeyen anlayışların tümüne karşı çıkış bildirgesidir. “Yeni Lisan” makalesi, Servet-i Fünûn, Tanzimat ve Divan Edebiyatı temsilcilerini; yerli hayatı, millî değerleri orijinal bir şekilde dile getirmedikleri noktalarında eleştirirler. Yerli hayatı anlatabilmek için, Türkçe'nin, Arapça ve Farsça gramer kurallarından kurtarılması ve dilde sadeleşme anlayışını benimserler. Bunun gerçekleştirilmesi için önce abartıya ve süse kaçmadan yani “edebiyatsız edebiyat” yapmak gerektiğini düşünürler. Ancak bunu hayata geçirebilmek için millî bir dile ihtiyaç vardır. Dönemin dili, hastadır ve bu dille millî bir edebiyat oluşturulamayacağını da belirtirler.

Diğer polemik yaratan isimlerden Hamdullah Suphi, Yakup Kadri, Köprülü-zâde Mehmet Fuat ve Raif Necdet bu anlayışa, ümmetçi yapısı devam eden Osmanlı Devletinde millî kelimesinin kullanılmasının yeni huzursuzluklara yol açabileceği gerekçesiyle, karşı çıkarlar. Fakat bir süre sonra onlar da, bu harekete katılırlar.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında kendini araştıran ve tanımaya çalışan Türk insanı, ulus bilincini kazanırken kendi tarihine yönelir. Edebiyat da bu arayıştan payını alır. Bu dönemde yayımlanan araştırma ve inceleme eserlerinin çoğunun edebiyat tarihi ve antoloji niteliğinde olması, öze yönelik ve bu öz üzerinde yeni bir edebiyat yaratabilme çabasıyla açıklanabilir.

---

¹¹ Kenan Akyüz, *Modern Türk Edebiyatının Ana çizgileri “1860-1923”*, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1995, s. 162.

Edebî eleştiri ve edebiyat tarihi kavramları özellikle bir arada anılır. Kendi edebiyatını tanıma aşamasında olan Türk insanı için oldukça doğal bir durumdur bu. Hem geçmişi tanıma hem de günü değerlendirme aynı zamanda gerçekleşmektedir. Bu arada edebiyat tarihi ile eleştiri arasındaki ayrıma kendi bakış açılarına göre dikkat çeken yazarlar da vardır. Bunlar edebiyat tarihini yöntemli bir şekilde ilk defa ele alan Fuat Köprülü ve bizde öznel eleştirinin en önemli temsilcisi olan Nurullah Ataç'tır.¹²

Eleştiri 1939-1950 yılları edebiyatında önemli yer tutar. Hemen bütün edebiyatçılar, bu türlerde ürün vermişlerdir. Ancak eleştiriye başlı başına bir çalışma alanı olarak ele alan sanatçılar çok azdır. Bu dönemin başlıca eleştirmenleri şunlardır: Nurullah Ataç, Suut Kemal Yetkin, Sabahattin Eyüboğlu, Abidin Dino, Fahir Onger, Ahmet Hamdi Tanpınar.¹³

Resai Eriş, aslında bu dönemin üretken eleştirmenlerinden olmasına rağmen gerek o dönemde gerekse sonraları çok ön plâna çıkan bir isim olmamış, hatta denilebilir ki, unutulmuştur. Oysa Resai Eriş'in, döneminin edebî ortamında bir bakıma gündem oluşturacak denli üretken ve etkin bir eleştirmen olduğu bir gerçektir.¹⁴

B. Resai Eriş Hakkında Bilgi

Resai Eriş, yazı hayatına 1939 yılında *Yeni Adam* dergisinde başlamıştır. Anılan dergide ayrıca resim ve karikatürleri de çıkmıştır. Bu derginin yanında da *Haber* adlı gazetede de yazılarıyla yer alır.

---

¹² Betül Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri "1923 – 1938"*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s.27.

¹³ Hüseyin Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri "1939 – 1950"*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s.6.

¹⁴ Türk edebiyatında -özellikle Cumhuriyet öncesi için- eleştiri türünün seyri ile ilgili olarak geniş bilgi için bkz.: Olcay Öneroy, *Edebiyatımızda Eleştiri- Tanzimat ve Servet-i Fünun Dönemleri*, DTCF Yayınları, Ankara, 1980; Bilge Ercilasun, *Servet-i Fünun Devrinde Edebî Tenkid*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1981; Bilge Ercilasun, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Tenkit "I. Türkçü Tenkit"*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1995.

Kaynaklarda Resai Eriş'in hayatına dair pek bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Resai Eriş'in hayatına dair iki kaynak bulabildim. İlki *Yeni Adam* dergisi sütunları, ikincisi ise Tuna Baltacıoğlu'nun *Yeni Adam Günleri* adlı kitaptır. Ayrıca Hüseyin Özçelebi, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1939 – 1950* adlı eserinde Resai Eriş'in yazılarından yararlanmıştıdır.

Resai Eriş'in yazı hayatına *Yeni Adam*'da başladığını Tuna Baltacıoğlu'nun eserinden öğrenmekteyiz. *Yeni Adam* dergisi İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun 1 Ocak (Kanunusani) 1934'te çıkardığı kültür-edebiyat ve fikir dergisidir. Başlıkaltı ibaresi "Ülkümüz demokrasi ve cumhuriyet için çalışmaktır" biçimindedir. İlk sayısında İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu amacını şöyle açıklamıştır:

"Her gazete sahibinin tabiatını taşır, benim gazetem de bana benzeyecektir. Yaratıldığım günden beri demokratça yaşadım, ölünceye kadar da demokrat kalacağım. Bütün yaşayışında güzellik, iyilik ve doğruluk için çalıştım. Gazetem bu ülkelere hıyanet edemez."

Yazar kadrosu, -tamamiyle sabit olmamakla birlikte- Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurullah Ataç, Zeki Faik, Adnan Cemgil, Hüseyin Avni, Peyami Safa, Şükufe Nihal, Bedri Rahmi, Cemil Sait, Nurettin Şazi Kösemihal, Nazım Hikmet, Sait Faik, Kerim Sadi, Asaf Halet, Sabahattin Ali, Sadri Ertem gibi yazar ve çizerleri içerir.¹⁵

Yeni Adam, 1938 Mart'ından 1939 Martına kadar 1 yıl süreyle kapatılmıştır.¹⁶ 1 Nisan 1978'de İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'na vefat eder. Dergiyi 1978'den Haziran 1979'a kadar kızı Hatçe Baltacıoğlu tarafından yayımlamaya devam eder. Haziran 1979'da yayımına son verilir.

Resai Eriş, Aziz Nesin'in *Yeni Adam*'da hikâyelerini yazmasını sağlayarak onun edebiyat dünyasına girişini sağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında *Yeni Adam* dergisi ve Resai Eriş büyük bir önem arz etmektedir.

---

¹⁵ tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_Adam

¹⁶ Haldun Özen, *Toplumsal Tarih*, Eylül, 1999, s. 8-9

Resai Eriş ile ilgili son yazı “Şaban” adlı kişi tarafından yazılmıştır. “Şaban” takma adını bir İsmail Hakkı Baltacıoğlu bir de M. Sami Karayel kullanmaktadır. Resai Eriş’in yazı hayatını bırakıp sigortacılığa dönmesini, “Şaban” takma adlı kişi ağır bir dille “Resai Eriş” adlı yazıda eleştirmiştir.¹⁷ Yazan kişinin gerçek kimliği bu nedenle belli olmamaktadır.

Resai Eriş’in evli olduğu ve çalıştığı şirketten aldığı maaşının kendisine yetmediği bilinmektedir.¹⁸

Resai Eriş’le ilgili bu kısımda Tuna Baltacıoğlu ile Şaban adlı kişinin yazılarını aşağıda vermeyi gerekli görüyorum. İlk olarak Tuna Baltacıoğlu’nun yazdığı “Resai Eriş” adlı yazıyı sizlere sunuyorum:

“Resai Eriş

Resai Eriş yazı yaşamına Yeni Adam'da başladı. Önceleri "Kısa tetkikler ve tenkitler" sütununda küçük yazıları çıktı. Sonra iç sayfalarda yazılar yazmaya başladı. Sonunda da "Edebi Oluşlar" başlığı altında uzun yıllar eleştiri yazıları yazdı. Bu yazılarında çoğu kez başarılı da oldu. Arada sırada eleştiri ölçüsünü kaçırdığı olurdu. Aziz Nesin'i Yeni Adam'a getiren odur. Aziz Nesin, Yeni Adam'da üç öyküsü yayımlandıktan sonra ayrılmış Tan gazetesine gitmişti. Resai Eriş'le aralarında eleştiri ölçülerini aşan, sataşma denebilecek bir karşılıklı yazışma da yaşandı.

Resai Eriş de eleştirilerinde zaman zaman aşırıya gittiğinin ayırımında olarak kendisiyle yaptığım bir konuşmayı "Edebi Oluşlar" sütununda şöyle anlatmıştı: 'Tuna Baltacıoğlu ile konuşuyoruz, bir yazardan bahsediyordu:

— Ötekine berikine çatarak meşhur olmuştur, dedi.

Sonra birdenbire aklına geldi:

— Sakın alınmayın, diye ekledi.

Tuna'nın hakkı var. Bana söylenen sözlerin başında bu geliyor. Ötekine berikine çatışım meşhur olmak arzuma hamlediyor.

¹⁷ Şaban, “Resai Eriş”, *Yeni Adam*, S.668, 21 Eylül 1950, s. 3.

¹⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Arı ne oldu? ”, a. g. d. , S.607, 15 Ağustos 1946, s. 6.

Geçenlerde güzel bir fıkra okudum. Yazarın biri Shakespeare'e pek çatarmış, adı her yerde duyulmuş, meşhur olmuş. Sonra Shakespeare'i öven yazılar yazmaya başlamış. Nedenini sormuşlar.

— O zamanlar tanımıyordum, çattım, meşhur oldum, artık özgürce gerçeği söyleyebilirim, demiş.

Tanınmak tatlı şeydir. İnsanoğlunun bundan vazgeçmesi kabil mi?"

Resai Eriş'le Yeni Adam günlerinde dostluğumuz hep sürdü. Yazılarında da benim için hep olumlu şeyler yazdı. Bunlardan biri "Bu da bir tip" sütunu için yazdığım bir tiplikle ilgiliydi, biri de Bir Apartmanın İçi adlı öyküm hakkındaydı."¹⁹

İkinci yazıda ağır bir dille eleştiri yağmuru yapılmıştır. Resai Eriş'e sitem edilmektedir. Hatta sitem kelimesi bu yazı için azdır. Kendisinin o dönemin yazı hayatında önemli bir yeri doldurduğu ve bu yerin sigortacılık gibi daha önemsiz görülen bir iş için bırakılması, "Şaban" takma adlı kişinin canını o kadar sıkmıştır ki yazısında olumsuz bir tavır ortaya koyarak, sert eleştirilerde bulunmuş; Eriş'in yazı hayatını noktalamasını, kaçmakolarak değerlendirmiştir. Soyadını, duruşunu, mizacını, yazılarını ironik bir şekilde ele almıştır.

"Resai Eriş

Yeni Adam'ın eski aboneleri arasında kendisini tanımayan yoktur. Edebî Oluşlar sayfasının sahibi idi. Bu sayfaları eski sahibi Yunus Kâzım Koni'den tevarüs etmişti. Mirasın bu türüsü işe yaramayacağını tecrübe ile anlayınca, selefi gibi yaptı: savuştu!

Eriş varış demektir; soyadı olarak taşıyıcısına uygun düşmekte ise de erişin bir de iplik demek olduğundan Resai'ciğin iplikle olan ilgisi bir türlü anlaşılamamıştır.

Yaşını başını göstermeyen erlerdendir. Genç kalmış yaşlılardan mıdır, yoksa yağlı gençlerden midir, bu dahi bir türlü anlaşılamamıştır.

Yüzünde Michell Angeilo'nun çizgilerine benzer çizgiler vardır. Bunlar veraset eseri olmayıp tesadüf eseridir. Kendisinin büyük İtalyan sanatkârı ile

---

¹⁹ Tuna Baltacıoğlu, *Yeni Adam Günleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998, s.256-257.

yakından, uzaktan bir akrabalığı yoktur ve bu ana kadar böyle bir iddiada bulunmuş da değildir.

Duruşunda ve kıvılcığında İngiliz Kral hanedanına mensup prenslerin ağırlığı vardır. Onun bu ağır başlılığı iştret ederken bile görürsünüz. Resai Eriş rakıyı zevk eder gibi değil, ibadet eder gibi içer. Görenler sünnî oğlu sünnî değil, Bektaşî oğlu Bektaşî sanırlar. .

Resai Eriş yazılarını yazmaz, kızar; hasmının gözünü açmaz, oyar; kancıklar gibi arkadan vurur, bedeviler gibi hançerle döğüşür. Basın yolunda pusu kurup kendisini kıkırdatmak isteyenleri kement atıp yakaladığını kaç defa gözlerimizle görmüşüzdür.

Bazı insanlarda eksiklik, korkusu vardır. Resai de ise eksiklik saygısı! Resai Eriş bütünlüğün eseri o an eksik adamlardan değil, eksikliğin yarattığı bütün adamlardandır. Şimdi bütün kutsal işlerini bir yana bırakıp sigortacılıkta para kazanmakta olması da bu iddiamızın doğruluğunu göstermektedir.”²⁰

---

²⁰ Şaban, “Resai Eriş”, a. g. d. , S.668, 21 Eylül 1950, s. 3.

BİRİNCİ BÖLÜM

RESAİ ERİŞ'İN YAZILARINDA KONU BAŞLIKLARI

A. EDEBİ TÜRLER

1. Şiir

Resai Eriş, “Türk Dilinin Bir Yazısı” adlı eleştirisinde Ruhi Naci Sağdıç’ın yazdığı “Yeni Şiir Üzerine” adlı yazısındaki şiirle ilgili bazı noktalarda hata olduğunu görür. Yazıda şiirin tanımıyla ilgili çıkarımlarda bulunan Sağdıç, şiirin ifade ve müziğin birleşmesinden doğduğunu öne sürer;

“Şiirin her millette, her devirde hiç değişmeyen ve asla şaşmayan düsturu (ifade*müzik=şiir) dir.”²¹

Eriş, çok sert bir üslupla, Sağdıç’ın yazısının hangi dönemde olursa olsun tazeleğini yitirmiş olduğunu, artık hiç kimsenin ifade ve ahenk birleşimini şiir olarak kabul etmeyeceğini öne sürer. Ona göre her sanat dalının kendine özel gereklilikleri ve araçları vardır. Resim, resimdir; müzik, müziktir. Sanat dalları iç içe girmemelidir. Sanatın değerinin, kişinin hislerini bu araçlarla anlatıp, bu sanatlara ait gerekliliklerin içinde kapalı kalarak sağlanacağını düşünür. Ona göre sanat dallarının birbiri içinde kullanımı, güzel olanı yakalayamayacak insanların önlerindeki güçlükleri yenememesinden kaynaklanmaktadır.

“Yazı, Yedi Meşale devrinde de, Fecri Ati’de de, Servet-i Fünun’da da, Tanzimat’ta da yazılmış olsa bayattır. Bu devirde de kimsenin çıkıp şiir = ifade*ahenk demesi için sağır ve âmâ olması lâzım. Yanlış anlaşılmasın, ben bu düstur akla gelmeyecek kadar budalacadır demiyorum. Bu dünyada neler söyleniyor; bu da söylenmiş olur, fakat birisi çıkmış diyor ki: ‘Ben sanatlarda tedahüle taraftar değilim. Şiiri şiir, resmi resim, musikiyi musiki olarak kabul etmeli. Her sanatın kendine ait hususiyetleri, kendine ait ifade vasıtaları var. Meramı bu vasıtalara anlatıp bu hususiyetlerin içinde kapalı kalmak hem sanatın hakikî kıymetlerine hürmetkâr olmak, hem de bir cehte, bir emeğe yer vermek demek değil mi? Güzel olanı temin edecek güçlük herhalde bu olmalı.

---

²¹ a.g.y

Şiirde musiki, musikide resim, resimde edebiyat bu güçlüğü yenemeyen insanların başvurdukları birer hileden başka bir şey değildir.”²²

Resai Eriş, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Abdullah Efendinin Rüyalari* adlı eserini ele aldığı başlıksız yazısında romancı, hikâyeci ve şair ile ilgili belli başlı yorumlarda bulunur. Bu nitelikler şiir etrafında birleştirildiğinden dolayı alıntı yapılan kısmın şiir başlığı altında verilmesini uygun buldum. Yukarıdaki düşüncenin devamı niteliğinde olduğu açıkça görülebilir.

Resai Eriş, eleştirilerinin genelinde şiir ve diğer sanat dallarının arasındaki ayrımlardan bahseder. Bunu öncelikle hikâye ve romanla karşılaştırarak vermiştir. Hikâyeci ve romancının içinde ait olduğu toplumun tablosunu çizmek istediğini, determinizme bağlı olarak bilimsel yöntemleri kullanıp neden ve sonuçları tespit ettiğini söyler. Hikâyeci ve romancı üstünden şiire geçiş yapar. Şiirde kullanılan duyguların, içsel patlamalardan ileri geldiğini ve bunun bir sınırı olmadığını, hikâye ve roman gibi başı sonu belli olan bir sınır aramadığını söyler.

“Şiir de roman ve hikâye de edebiyat ismi verilen ifade sanatının çerçevesi içinde olduğundan umumiyetle şairle romancı, şiirle roman veya hikâye arasında, hamle yapmayı icap ettiren, ayrılıklar bulunduğunu düşünmüyoruz. Ancak, bu fark vardır ve bu şiirle gark roman hikâyenin bünyeleri arasındaki farktır. Romancı ve hikayecinin yapacağı şey bu günkü cemiyetin tam bir tablosunu çizmek; ister hayatı olduğu gibi alsın, isterse ilim usullerini de kullanarak determinizm karıştırmakla hâdiseleri husule getiren saikları arayıp tespit etsin, her iki halde de, çıplak hakikatleri yakalarken bir hareket noktası ile netice arasında kalmaya mahkûmdur. Hikayeci, bu hareket noktası ile netice arasında tahdit edilmiştir. Şairde ise bu yoktur. Derunî infilaklarla hudut tanımazlığı içinde bambaşka bir durumdadır. O başı ve sonu belli bir zaman içinde hakikat aramıyor. Gayri şuurunun aydınlığa kavuşacağı anı yakalamaya çalışıyor.

---

²² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Makine Adam – Romanda Tasvirin Yeri – Türk Dilinin Bir Yazısı”, a. g. d. , S. 550, 12 Temmuz 1945, s. 6-7.

Görülüyor ki, roman - hikâye ile şiirin bir bünye farkı vardır. Bu farkı aşarak bir hikâyeci ve romancının şiire kavuşması tabii görülebilirse de; bir şairin, iç infilaklarından vazgeçip, kendisini cemiyet hâdiseleri karşısında bir fikir sahibi olucuya mecbur tutuşu güçtür.”²³

Resai Eriş’in başka bir yazısında “*Şiir zevk değil, sanattır, değeri ölçülür, tartılır, tartışma edilir, hatta bu yüzden yumruk yumruğa kavga edilir.*”²⁴ şeklinde sunduğu görüşü, Balıkesir’de yaşayan Rıza Beşer adlı bir kişi tarafından tepkiyle karşılanır. Beşer, *Balıkesir Postası*’nda yayımladığı “Yeni Adam ve Şiir Dili” adlı yazısında Eriş’in bu tarz yaklaşımını ele alır.

Resai Eriş, “*bir köprü için iki mühendis kavga ederse, bir hasta için iki doktor kavga ederse, şiir içinde iki adam dövüşebilir*” der. Şiirin de mühendislik gibi, hekimlik gibi kuralları vardır.

Resai Eriş “nazım diye bir şey yoktur” şeklindeki düşüncesini ortaya atar ve bunu “*eğer nazım şiirin kötüsünün adı ise o başka*”²⁵ diyerek devam ettirir.

“*Şiirin kötüsüne de şiir denir*” diye düşünür Resai Eriş. Şiirle ilgisi olmayan, kalıplar içinde söz söyleme işçiliği... Resai Eriş’in kabul etmediği husus budur. Laleden manolyadan bahseden şairin, bugünün şiir anlayışından nasibi olduğuna şüpheyle yaklaşır. Bugünün şairlerinin önce sanat iddiası vardır çünkü.²⁶

“*Şiirle ilgili başka bir konu genç şairleri tanıtan ve onlara öğüt veren dergilerdir. Şiir anlayışı bir kerteye kadar öğretilir. Şiir yazmak öğretilir mi? Edebiyat hocası Nihat Sami Banarlı öğüt yazarken ne düşünür?*”²⁷ diye sorar Resai Eriş. Ona göre edebiyatı önce öldürüp sonra can çekiştirmektedir.²⁸

²³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 483, 30 Mart 1944, s. 6-7.

²⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yolcuma Mektuplar – Yazarına Şiir Öğütleri – Yeni Adam İçin - Vazgeçemediğim”, a. g. d. , S. 535, 29 Mart 1945, s. 6-7.

²⁵ a.g.y.

²⁶ a.g.y.

²⁷ a.g.y.

²⁸ a.g.y.

1. 1. Şiirde Hazırlık

Şiir için bir hazırlık devresine ve dikkati bu nokta üzerinde toplamaya ihtiyaç vardır. Bu hazırlık süresini uzatan sebeplerden birisi anlamdır. Resai Eriş, buna Yahya Kemal'den bir örnek verir;

*Kızmasın kimse Rıza Tevfik'e
Sevr'i imzalamağa gitti diye
Çünkü idam olunan mahkûmun
Çektirirler ipini çingeneye²⁹*

Eriş'e göre bu kıtadaki espri o kadar kuvvetlidir ki, bir anda kıtada var olan şiiriyetin farkına varamayız. Çünkü burada şiire lüzum yoktur ve biz bunun için hazırlıksızızdır. Bu satırların içindeki espriye kapılıp şiiri unuturuz. Ancak, dikkat edebilirsek buluruz. Şiir için bir hazırlık devresi geçirinca anlarız ki bu kıta fevkalâdedir.

1. 2. Şiirde Mana

499 sayılı *Yeni Adam*'daki “*Şiirde Hazırlık Meselesi*” adlı yazısında Resai Eriş “şiirde mana” konusunu ele almıştır. Anlam, yani, şiirin başka türlü de ifade edilebilen kısmı, kuvvetli olursa şiiriyet için tehlikelidir. Manzumeler için basit fikirler lazım diye yazar. Kuvvetli şiir ancak böyle fikirler etrafında oluşur. Şiirin örgüsü arasında anlaşılması kolay fikirler, dinleyicide de kolayca hissedebilme ve düşünebilme yetisini başarır. Bu fikirler şiirin çerçevesini parçalamadan anlaşılmaya olanak sağlar.

Şiirdeki derin tahlil ve fikirler, insandaki düşünce ve duyguları koparır, başka bir tarafa atar. Şairde kendini bu yönelimden kurtaramazsa şiirini tehlikeye atar. Şiirin izah ve telkin edici tarafı yoktur. Kendisini telkine muhtaçtır.³⁰

²⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Hazırlık Meselesi – “Fıkracılık” başlıklı yazım üzerine” – “Müzik Zevki”, a. g. d. , S. 499, 20 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

³⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Maraş Yollarında – Örnekler – Şiirde Mana”, a. g. d. , S. 508, 21 Eylül 1944, s. 6-7, 11.

1. 3. Şiirde Kelime

“Laedri” takma adıyla *Haber* gazetesinde yazan Rıza Yücer, Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Garip Kişi” adlı şiirini beğenmez. Resai Eriş ise Rıza Yücer’in aksine bu şiiri beğenir.

Laedri, yazısında şiire giren kelimeleri eleştirir. Bazı kişiler duygu, düşünceden ayrı, yapma dil isterler. Şiirde bu dilde yer alan kelimeler kullanılmalıdır. Ancak Resai Eriş bunu kabul etmez. Cahit Sıtkı Tarancı’nın şiirinden bir örnek verir;

Garip Kişi

Bir akşam ilk olarak ağladım,

Bekâr odamın penceresinde.

Hani ev bark? Hani çoluk çocuk?

Ne geçti elime bu hayatın

Meyhanesinde, kerhanesinde?

Yatağım her gece böyle soğuk.

Saadet bu ömrün neresinde?

Resai Eriş için yeni şiir, realitede yaşar ve gündelik dille şiir yazar.³¹ Garip Kişi, yeni şiir anlayışına uygun bir şiirdir. Kullanılan kelimeler, şiir için özel olarak yaratılmış yapma bir dilden değil de insanların duygu ve düşüncelerine hitap eden günlük konuşma dilinden alınmıştır. Resai Eriş, bu şiiri örnek vererek yine yeni şiire olan yakınlığını ortaya koymuştur.

1. 4. Şiirde Ahenk ve Ressamlık

Vâlâ Nureddin, *Akşam* gazetesinde, Celal Sılay’ı, *Tasvir* gazetesinde yayımlanan şiiri için över. Vâ-Nû’ya göre Nazım Hikmet’ten sonra yazılan şiirlerde ahenk, ikinci planda; ressamlık, birinci plandadır. Fazıl Hüsnü Dağlarca ile Celal Sılay arasında ortak özellik de budur. Resai Eriş için bu iddianın ahenk kısmı

³¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halit Fahri Ozansoy ve Dergilerimiz – Şiirde Kelime Meselesi – Satranç Hikâyesi – Âdem’den Beri Büyük Aşklar – Oktay’dan Bir Koşma”, a. g. d. , S. 528, 8 Şubat 1945, s. 6-7.

doğrudur. Diğer kısım sadece Celal Sılay'ın yazdığı şiirlere göre düşünülmüştür. Yalnızca pentür³² vardır. Resim sanatında olduğu gibi figüre ihtiyaç duyulmadan, boya ve boyanacak malzemenin öne çıkarıldığı yaklaşıma göre düşünülmüştür.

Resai Eriş için Celal Sılay pasif bir şairdir. Ayrıca müstakildir. Bir şair, şiiri müzikten niçin kurtardığını bilmiyor ve bunu bilmediği için de resme düşmüşse tabi müstakildir. Hatta öyle olmaya mahkûmdur.³³ Müstakil kelimesi burada bağımsız anlamından çok anlayış bakımından belli kişi ya da kişilere hitap etmesi olarak kullanılmıştır. O zaman Celal Sılay, dar bir çevrenin şairidir. Vâ-Nû'da bu isimlerden biridir. Celal Sılay'ı dönemin şiir anlayışı içerisinde değil de şairin şiirlerine bağlı kalarak övmesi, Resai Eriş'in hoşuna gitmez.

1. 5. Şiir Dili

Şiir, dilin yetersizliğinden değil, mananın yetersizliğinden doğar. Mantık kuralı olan grameri, hiçe sayar. Şiir dili yanlış değildir. Çünkü sanat yanlış kabul etmez.³⁴

Şiir dili, vezin ve kafiye olmasa da yine gramer kalıpları içine sığmaz. Vezin ve kafiye şiir dilinin biçimsel çerçevesini oluşturan ahenk unsurlarından ikisidir. Resai Eriş, şiir dilinin aslında insanın içinde bir yerlerde konuştuğunu ve insanların yazdıkları şiirlerin aslında içlerinde asılı durduğunu şu ifadeyle açıklar;

*“Asıl şiirlerim söyleyemediklerim”*³⁵

1. 6. Şiir Konuları

“Şiir Konuları” adlı yazısında Resai Eriş, Nurullah Ataç'ın “*Şair, şiirlik konuları arayan, şiirlik sözleri tekrarlayıp duran kimse değil, hayata şairce*

---

³² Figüre ihtiyaç duyulmadan yapılan, salt boya ve boyanacak malzemenin esas olduğu resim tekniğidir.

³³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Programı – Kitap Tenkitleri – Fikret Adil – Yine Mise en Page – İki Devir Arasında Kalanlar – Celâleddin Ezine'nin Bir Yazısı”, a. g. d. , S. 557, 30 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

³⁴ a.g.y.

³⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tembel Harcı – Gramere Dair – Şiir Dili ve Gramer”, a. g. d. , S. 553, 2 Ağustos 1945, s. 6-7.

bakmasını bilen adamdır.”³⁶ sözünü irdeleyerek şiir konularını; şiir söylenebilecek ve şiir söylenemeyecek diye 2’ye ayırır.

Resai Eriş’e göre şiire yeni konular girebilir. Kuvvetli bir şair, en bayat konular içinde bile insanlara, taptaze bir hayat vermesini bilir.³⁷

1. 7. Şiir ve Musiki

Alâattin Benal adlı yazar, *Güzel Ordu* gazetesinde yazdığı “Şiir ve Musiki” adlı yazıda “*şiir ve musiki birbirini tamamlayan iki özür.*”³⁸ der.

Resai Eriş ise bu düşüncenin tam tersi bir kavrayışla ikisini, yani şiir ve musikiyi, resim ve heykel gibi ayrı düşünür. “*Önceden hep şiirden musiki sesi beklerdik.*”³⁹ der. Özellikle Ahmet Haşim için musiki şairi denir ama Ahmet Haşim’de de musiki değil, resim vardır. Haşim, ressam gibi gören, şiiri okuyucunun gözleri önünde canlandıran şairdir. Şiirin musikisi, resmin ya da mimarının musikisi gibi bir şeydir. Appolinaire musiki gibi resimden de dilediği yardımı, şiire kazandırmıştır.

Resai Eriş “*Hem bestesine hem güftesine hayran olunan kaç şiir vardır?*”⁴⁰ diyerek musiki ve resmin şiirdeki rolüne inanmadığını açıkça belli eder. Yahya Kemal’i de örnek olarak gösterir. Bu düşüncesini, dönemin en güçlü şairi sayılan Yahya Kemal’in şiirde kullandığı musikinın insanlar tarafından pek de kayda değer bulunmadığını dolaylı olarak anlatır.

Musiki konusuna eleştirel bir şekilde yaklaşması, Eriş’in aslında bilinçli bir yol izlediğini gösterir. Klasik şiir anlayışını oluşturan parçalarını şiirden çıkararak, yeni şiir anlayışına zemin hazırlar. Şiir ve müziği, iki farklı boyuta taşınması da bu düşüncesinden ileri gelmektedir.

---

³⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türk’e Doğru – Sitem – Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri – Şiir Konuları – 1’de Rakı Şişesinde Balık Olsam”, a. g. d. , S. 536, 5 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

³⁷ a.g.y.

³⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil Üzerine – Baki Kusurumu Affetsin, Üstat – Bir Dilek ve Sorularım – Hoca Nasrettin – Şiir ve Musiki”, a. g. d. , S. 530, 22 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

³⁹ a.g.y.

⁴⁰ a.g.y.

1. 8. Şair

Resai Eriş, “Münakaşa” adlı yazısında, şairle ilgili görüşlerini dile getirir. Şairin, şair kimliği ile insan kısmına değinir. Ona göre bir şairin insanî tarafı çıkartılamaz.

“Bana şair lâzımdı onun insan tarafını ayırıp atamazdım. Bir insanın, insan hüviyeti ile şair hüviyeti ayrı ayrı kaplarda duran mayiler değildir.”⁴¹

Resai Eriş, “Kendini Tekrar” adlı yazısında şairleri Nurullah Ataç’ın yazısından yola çıkarak 1. plan şairleri ve 2. plan şairleri olarak sınıflandırır. 1. plan şairleri devrinde çığır açan, sesini yükselten şairlerdir. 2. plan şairleri ise sesini yükseltmekten çekinen bir yapıya sahiptir. Kendini hiçbir zaman aşamayacak karaktere sahiptirler.

Buna örnek olarak Şükrü Enis Regü’yü gösterir. Onun gençler arasında en az yadırganan şairlerden olacağını düşünür. Çünkü onda eski şiirin akışına benzer bir şeyler vardır. Orhan Veli Kanık, Fazıl Hüsnu Dağlarca, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Ziya Osman Saba’dan çok sevilebilir. Ancak o, bir devir açan 1. plan şairlerinden olmayacaktır.

Resai Eriş, aynı yazısında, Nurullah Ataç’ın adını vermediği bir yazısında “Cahit Sıtkı Tarancı’nın küçük bir şair olduğu” düşüncesinden yola çıkarak, bu ifadeyi 2. plan şairleri için genelleştirir ve açar;

“Her devirde daima kendini, devrini aşmak yolunda yürüyen şairler yanında, bir de kendini gündelik hayatın duygularına bağlıysa sesini yükseltmekten çekinen şairler vardır.”⁴²

---

⁴¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşa – Mısra-ı berceste- Bu da bir tip – Vâlâ Nureddin’in bir yazısı üzerine – Tercüme bolluğu- Peyami Safa beyanındadır”, a. g. d. , S.565, 25 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

⁴² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vecizeler – Nesir – Aktör – Kendini Tekrar”, a. g. d. , S. 529, 15 Şubat 1945, s. 6-7.

Şairlerle ilgili diğer bir konu, gazetelerde şair bolluğunun yaşanmasıdır. Birçok gazete kendilerine gönderilen her şiiri basar ve onu yabancıların heveslerini kırmamak için gayret eder. Fakat sanatta heves vermek veya heves kırmamak daima iyi netice vermez.

Resai Eriş, kendini öğretmen kimliği içinde görerek sanatçıya öğüt veren eleştirmenlere tahammül edememektedir. Kimse kimseden üstün değildir. Ayrıca sanat yolunda hiçbir zaman gelişim gösteremeyecek olan kişileri de heveslendirmek doğru bir davranış değildir. Ona göre şiir, fikrin sınırsız bir göstergesi; şair ise uçsuz bucaksız denizlere dalmış ve bütün yetenek ve özelliklere sahip bir düşünce gemisidir. Bu düşünce gemisi ilham malzemesiyle edebiyat ve sanat ortamına yönlendirilmelidir.

“Şair iyi yazdığı zaman iyi yazıyorlar diyelim, fakat bir eser karşısında tenkid yazacak kimsenin kendine bir öğretmen süsü vererek sanatçıya heves vermeğe kalkmasına tahammül edemiyorum. Niçin kendimizi onlardan daha üstün mevkide görüyoruz?

Hem sanat yolunda hiç bir zaman ilerleyemeyecek olan bir kimseye heves vermek iyi değil kötüdür.

Şu iyi bilinmelidir ki şiir, fikrin hudutsuz bir ölçüsü; şair ise sonsuz, bucaksız, Atlantiklerden geniş ve büyük denizlere dalmış ve kendisini salmış bütün teşkilât ve teçhizata sahip bir fikir gemisidir. Bu fikir gemisini ilham malzemesiyle yükletip yürütmek ve edebiyat ve sanat pazarlarına ulaşmak lâzımdır.”⁴³

1. 9. Dize

Resai Eriş’in Yeni Adam’ın edebi oluşlar sayfasında başlık koymadığı bir yazısına göre dize, kelime ile oynayan şairlerin malıdır. Bazı şiirler kendinden bir kelime çıkarılmasını bile izin vermeyecek yapıdadır. Şiirin bütün görkemi o

---

⁴³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sitem – Aziz Nesin’e – Yeşil Yurt’un Bir Şiiri İçin – Vahit Lütfi Salcı’ya – Köy Enstitüleri ve Şiir – İstanbul Radyosu Hazırlanırken”, a. g. d. , S. 560, 20 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

kelimenin üzerindedir. Devrin şiir anlayışı ise dizeye bağlı zihniyeti kabul etmez. Şiirde dizeye körü körüne bağlı kalanlar, dönemin şiir anlayışının gerisindedir.

“Bazı şiirlerde bir kelimenin çıkarılmasına değil, yerini bile değiştirmesine müsaait değildir. Sanırsınız ki, şiirin bütün ihtişamı o kelimenin üzerindedir. Ve siz tesadüfen onu bulup çekince şiiriyet yıkılmıştır. Hâlbuki bu hal şiirin bütün kelimeleri için vakidir. Mısra denilen şey bu anlayışla, şiiri bir kelime işi kabul eden şairin şiiri içinde vardır. Bu günkü şiiri mısralarla kıymetlendirmeye ne hakkımız var? Bu günkü şiir mısra tanımıyor. Mehmet Âkîf’te mısra arayanların taassubuna kızanlar bu gün aynı mesafe ile yeni şiirin gerisindedirler.”⁴⁴

Yine aynı yazıda Şükrü Enis Regü’nün dizeye ilgili düşüncelerini ele alır ve kendi düşüncelerini onaylatmak için hazırlık yapar. Şükrü Enis Regü, şiirde kullanılan belli başlı tekrarlardan çok, iyi ve güzel bir dizenin daha yararlı olacağı kanaatinde dir.

“(…)bir motif, bir konuyu evvelce söylenmiş şeklinden daha sade, daha güzel ve daha canlı söylemek, kendini tekrardan ziyade iyiyi ve gerçeği en güzel şekliyle aramak arzusundan ileri gelir. Çünkü bugün yazdığım şiirde her hangi mısra daha iyi bir şekilde söylemek imkânını buluyorum.”⁴⁵

Resai Eriş ise dizenin şiirde görülen her satırın adı olduğunu, bugünün şiirinde meydana gelen kıpırtıların dize yaratmak gibi bir düşünce ile değil de bambaşka bir nitelikle ortaya çıktığını savunur.

“Mısra şiirin her satırına denir, oysa yeni şiirde mısra yoktur. Bugünün şiiri de bir doğum sancısı ile ortaya geliyor, bu mısra yaratmak değil, bambaşka bir sancıdır.”⁴⁶

---

⁴⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 496, 29 Haziran 1944, s. 6-7.

⁴⁵ a.g.y.

⁴⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Antoloji Serisi – Misal – Mısra – Örnekler”, a. g. d. , S. 534, 22 Mart 1945, s. 6-7.

1. 10. “Mısra-ı berceste”

Resai Eriş, bir şairin az yazışını hiç bir zaman kusur olarak görmez. Az yazmak ile güzel dize yaratmanın farklı bir işlev olduğuna dikkat çeker. Şairliğin iyi dize yaratmak sanatı değil de evreni şairce görebilmek sanatı olduğunu, Yahya Kemal’in bir dizesini yaratmak için senelerce verdiği çabaları örnek göstererek pekiştirir. Tanımadığı şairlerin şiirlerini okuduğunda o şairi tanıdıkmiş gibi hissetmesi, o şair ile ilgili bilgisine bağlı olmadığını, dizelerden hareket ederek şairin içinde yaşadığı devri bildiği için bu duyguya kapıldığını söyler.

“Şair Yahya Kemal Beyatlı henüz bu kadar bol yazmamış ve şiirleri 24, 25. 26 diye sayılabilirken bile onun bu az yazışını kusur diye gösterenlere karşı koydum.

Az yazmak başkadır, mısra - ı berceste yaratmak başkadır.(...) şairlik iyi mısra düzmek sanatı değil, kâinatı şairce görebilmek sanatıdır, Bugün Yahya Kemal Beyatlı’yı tanıyanlar onun bir mısraında bütün Yahya Kemal Beyatlı’yı bulabilir. Onun bir mısraını yeterli bulurlar. Fakat hiç tanımadığımız bir şairin bir mısraı o şairin hüviyetini hiç bir bakımdan aydınlatamaz.

Aklıma birçok mısralar geliyor. Bunları yazanların başka şiirlerini okuduğumu hatırlamıyorum. Fakat o şairleri ben tanıyormuşum gibi geliyor. Burada beni aldatan şey, o mısra veya beyitte devrin umumî telâkki ve hüviyetini bulmamdır. Bir mısraını bildiğim şair hakkındaki fikrim o mısradan değil, o şairin yaşadığı devri bildiğim için vardır.”⁴⁷

1. 11. Aruz Vezni

Resai Eriş’ göre Türk şiirinin en verimli devirlerinde aruz kullanılmıştır. En güzel şiirlerimiz aruzladır. Gerçi bir zamanlar hece de kullanılmıştır. Ama heceyi kullananların dize güzelliği yaratmak için kaygıları yoktur. Onlar bambaşka bir iddia ile yazıyorlardı. Bunun için ahenk bakımından hece işlenmemiştir. Bugün bunu görenler aruza bir ahenk değeri yorarlar. Aruzda ahenk kendiliğindedir, diyenler

⁴⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşa – Mısra-ı berceste- Bu da bir tip – Vâlâ Nureddin’in bir yazışsı üzerine – Tercüme bolluğu- Peyami Safa beyanındadır”, a. g. d. , S.565, 25 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

yanılmaktadırlar. Aruzda tempo vardır ancak bu ahenk değil, ritimdir. Kötü söylenmiş bir hece manzumesinde de o ahenk görülür. İyi söylenmiş bir aruzun manzumesinde o sıkıntı daha fazladır. Hece ile söylenen şiir çekilebilir ancak aruz ile hep aynı seslerin tekrar edilmesine tahammül edilemez.⁴⁸

Resai Eriş, dil ile ilgili bilgiler verirken aruza da değinmiştir;

“Bizce Türkçenin aruza uymadığı üzerinde fazla ısrar etmek doğru değildir. Bundan önce de bu sayfalarda bu konuya çok temas ettiğimiz için üzerinde durmayacağız: yalnız şu kadar söyleyelim ki; aruz da bir kalıptır ve her kalıp gibi bir takım imkânları olacaktır. Nasıl 4-4-3 taktiği hece kalıbına beş heceli bir kelime giremezse aruza da giremeyen kelimeler olacaktır. Aruzun fenalığı, tabiatına uyan kelime aratmasında da değil, heceleri bozuşundadır.”⁴⁹

1. 12. “Cep Şiirleri”

“Cep Şiirleri” Peyami Safa tarafından yazılmış bir yazıdır. Resai Eriş’te yazısına “Cep Şiirleri”⁵⁰ başlığını vererek bu konuyu ele alır.

Yazıda, beğenilen şiirleri, cep defterine not ederek, orada burada okuyanlardan bahsedilmektedir. Bu merak eski nesillerde şiir okuma zevkinin günlük ihtiyaçları arasına girdiğini gösterir. Yeni nesilde böyle bir düşünce yoktur. Resai Eriş, yeni nesildeki gençlerin şiirleri zihinlerine kaydedip kaydetmediğini merak etmektedir.

Yeni şiir meraklılarının hafızalarında az şiir vardır. Şevket Rado’ya göre yeni şiirin hafızalarda az yer etmesinin nedeni vezinsiz ve kafiyesiz oluşundandır. Kafiye, kendinden sonra gelen dizinin kolay hatırlanması için kullanılmış ve hoş gitmiştir. Vezinde aynı işe yaramaktadır. Resai Eriş, Nazım Hikmet’in şiirinin de

⁴⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Nurullah Ataç – Ahenk – Tercümeyle dair”, a. g. d. , S. 505, 31 Ağustos 1944, s. 6-7.

⁴⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yeni Adamın Asıl Sorusu – Yurt Dergisinde Çıkan Bir Yazı İçin – Edebiyat Nasihatları – Niçin Dilimize Bu Kadar Arapça, Farsça Kelime Doldu”, a. g. d. , S. 546, 14 Haziran 1945, s. 6-7.

⁵⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Cep Şiirleri – Mısralardan İlhamlar – Tarihin Aç Gözü”, a. g. d. , S. 551, 19 Temmuz 1945, s. 6.

ezberlenebildiğini söyler. Ancak Melih Cevdet Anday, Cahit Sıtkı Tarancı ve Ahmet Necati Cumalı gibi şairlerin şiirlerinden bütünü bilinen bir parça yoktur. Sebep olarak eski sanatın insanlar için eğlence olması gösterilebilir. Sanat, ciddiye alınmaz ve kendisiyle mincık mincık oynanmaktadır. Yeni şiir ise insanı, sanatı karşısında irkildir. Oktay'ın bir şiirini mırıldanmak ciddi gelmektedir insanlara.⁵¹

“Picasso ve Sezan’ın resimlerinin yemek odalarında karpuz yerine asılıp asılamayacağına” dikkat çeker ve “yeni sanatın bu kadar evcilleştirilip sırlarını teslim ederek süs sanatı olamayacağını da”⁵² altını çizer Resai Eriş.

2. Hikâye

Resai Eriş, “Roman Hikâye” adlı yazısında hikâye ve roman arasındaki farkı ortaya koyar. Bu fark, hacim değil; tabiat farkıdır. Ona göre hikâye vakadan, roman şahıslardan bahseder.

Roman ve hikâye arasındaki farkları tanımlamalarda kesinlikte bulamamızın sebebi, romantizmin sanatkâra verdiği serbestliktir. Vaktiyle edebî eserler birer açıklamadan ibaretti. Şimdi birer “makta” halindedirler.

Bugün edebî türlerin ayırıcı vasıfları hazır çerçeveler gibidir. Yazarlar, eserin bunlara uymasını değil bu çerçevelerin kesilip esere uyabilmesinin uygun olup olmadığını aramalıdır.⁵³

“Modern hikâyecinin mevzudan, neticeden kaçmasına itimadım yoktur. Çünkü mademki vakaya, sürprize ehemmiyet vermiyor, o halde ondan sakınması da abestir. Ancak, onu birinci plâna düşürmemelidir.”⁵⁴

---

⁵¹ a. g. y.

⁵² a. g. y.

⁵³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Realite – Roman Hikâye - Üslûp”, a. g. d. , S. 506, 7 Eylül 1944, s. 6-7.

⁵⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 482, 23 Mart 1944, s. 6-7, 11.

3. Roman

Resai Eriş romanın tanımı konusunda kesin açıklamalar yapmaz. Romanın kökeni, gelişimi hakkında bilgiler verir. Romanda olması gereken vasıfları sayar.

Romanın edebiyatımıza Batı'dan geldiğini ve ülkeye yenilikler getireceğini söyler. Ama düşüncesini bir anda ümitsiz bir hava içine sokar ve devam ettirir. Bizde roman için yapılan tanımların sağlıklı olmasını yanlış bir beklenti doğurur. Roman tanımları çoğunlukla Eski Yunan'dan alınmıştır. Roman tanımlarının Eski Yunan'dan alınmasının sebebi, romanın Eski Yunan'da gelişimini tamamlamış olmasıdır. Ancak Fransız romanı, Resai Eriş'e göre hâlâ gelişimini devam ettirmektedir. Kendi roman anlayışımızın da bu olgunluk derecesinin hangi parçasına denk geldiği bilinmemektedir. Farklı roman anlayışlarını olduğu gibi kendi romanımız içine almak, edebiyatımız tarafından kabul edilmeyebilir. Uyuşmazlıklar baş gösterebilir. Resai Eriş'e göre bizler de farklı milletler gibi roman hakkında kendi tanımımızı yapmak zorundayızdır:

“Romanın hüviyeti üzerindeki bu tereddüt gözlerimizi Batı'ya romanın bir ithalat malı gibi Tanzimat'la beraber memleketimize girdiği ufuklara çevirecektir. Fakat bunun da gerçek bir sonuç vereceğini sanmıyoruz. Başka sahada birçok tarifler eski Yunan'dan alınmıştır. Bunlardan sıhhat beklemek haklıdır. Çünkü eski Yunan, seyrini tekâmülünü bitirmiş, katılmıştır. Fakat en çok tesiri altında kaldığımız Fransız romanı el'an tekâmül halindedir. Ve biz roman anlayışımızın bu tekâmülün hangi noktasına tekabül ettiğini bilmiyoruz. Bu itibarla Fransız edebiyatının her hangi noktasındaki roman anlayışını olduğu gibi almak bizim roman anlayışımızla uyumsuzluk gösterebilir. Bu tarifi kendimiz bulmağa mecburuz.”⁵⁵

“Roman Değerleri” adlı yazısında Resai Eriş farklı bir konuyu ele alır. Ona göre romanın farklı bir tahlili vardır. Herhangi bir alanda başarılı olan bazı kişiler, roman yazacağına inanmaktadır. Kimse, romanın kendine özel imkân ve gereklilikleri olduğunu aklına getirmez. Hassas yaratılmış olmayı ve sosyal meseleler

⁵⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Romanda Hareket”, a. g. d. , S. 515, 9 İkinci teşrin 1944, s. 6.

üzerinde düşünme yetisine sahip olmayı insanlar yeterli görür. Oysa romanın imkânları sınırlı ve tutucudur. Bu sahayı iyi kavramadan roman yazmada başarılı olunamaz. Romanın yapısı şu öğelerden oluşmaktadır: Romandaki şahıslar – tip, romanın konusu, vaka, romanda ruh, roman şahıslarını değişik cepheden incelemek ve romanda hareket. Resai Eriş, sınıflandırdığı bu öğeleri teker teker açıklamıştır:

Romanda Şahıslar – Tip; Roman, insandan, -yetenekleri, yanlışları, sevinç ve üzüntüleriyle- yaşama yetisine sahip insandan bahseder. Ruhla ilgili bilimler de insandan bahseder. Roman ise insanı bireyselleştirir. Resai Eriş buna “tip” der. Sonra, ruhbilimci insanın her varlığı üzerinde durur, sınıflandırmalar yapar, derinleşir. Romancı, bilim adamının uzmanlaşmaya giden yolundan apayrı bir yoldan yürür. Konu bakımından bir roman ister realist, ister romantik olsun; yani; isterse vakanın gerçek yansıması, isterse yalanla süslenmiş, zenginleşmiş hali olsun, her iki şekilde de yapısında imkânsızlıklar, hayat yanlışları sezilmiyorsa sağlıklıdır. Aksi halde, romanın konusu, hasta ve sakattır. Romanın bir akışı olmalıdır. Vaka, tabiattaki gerçek oluşu taşınmalıdır. Vakada, bir takım kopukluklar bulunması romanın değerinden çok şey kaybettirir. Romanda temel olan, ruh tahlilleridir. Roman, yazı sanatının ruhu en iyi yansıması gereken bir koludur. Romancı insan ruhunun, gizli taraflarını ortaya koymak, için şahısları değişik yönleriyle yakalamak ister. Bunun için hareket yaratır. Ama hareket, roman için gerekli olduğunu düşünmez Resai Eriş. Resai Eriş, bu saydıkları arasında üsluptan bahsetmemiştir. Ona göre üslup gereksizdir. Roman yazan kişilerin gayesi güzel yazı yazmaktan çok nesir sanatkârının plâstik güzelliklere kapanışından apayrı bir yoldan yürüyerek tabiattakine benzer bir akışa ve doğallığa dayanmak mecburiyetindedir.⁵⁶

Sadri Ertem, “Türk Romanı adlı” yazısında Türk romanının karakteri hakkında birkaç görüş ileri sürer. Bu yazıdaki görüşleri, başlık vermediği bir yazısında ele alan Resai Eriş için bu görüşler, sadece Türk romanı için değil, her alan ile ilgilidir. Türk aydınları masa başında oturup romanın karakterini düşünmekle romana bir şeyler kazandırmaz:

---

⁵⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Roman Değerleri - Aylık Ansiklopedi – Değer Buhranı”, a. g. d. , S. 501, 3 Ağustos 1944, s. 6-7, 11.

“Türk romanının karakteri ne olmalıdır? Bu suale cevap vermek için epey zamandır münevverler avuçları şakaklarında, masalarının başında düşünüp duruyorlar. Kendilerine en uygun gelen şekli arıyorlar. Münevverlerin bu hali, yaratmak istediği âlemin plânını tasarlayan ilâhlara benzemekten başka bir şey değildir. Bu meseleyi ayakları toprakta ve yan belinden tabiat kanunlarının zincirine vurulmuş insanlar gibi düşünmek gerektir. O zaman, ‘Nasıl olmalı?’ yerine ‘Nasıl oldu?’ ya cevap vermek ihtiyacını duyarsınız ve sonra ‘Nasıl olabilir?’ diye düşünürsünüz.”⁵⁷ Bu düşüncelerden anlaşıldığı kadarıyla Türk romanını meydana getirecek bir mucize beklenilmektedir.

Romancının görevini *Yeni Adam*’ın 491 sayılı “Edebi Oluşlar” başlığı altında ele alan Resai Eriş, romancının görevinin bir bilim dalında olduğu gibi ya da toplumsal meselenin gerçeklerini ele alması ve bunun tahlilini yapması olmadığını dile getirir. Onun görevi yaşayan, kımıldayan, var olan o canlı hayatı eserinde birleştirecektir.

“Romancı realiteler arasındaki nispetleri inkâr etmez, fakat onun vazifesi bir kimya, bir fizik hatta bir sosyal meselenin hakikatini söylemek gerçek tahlilini yapmak değildir. Onan davası bir terkip işidir. Bir hayat halk etmektir. Kıymet hükümleri ile yaşayan bir varlık vücuda getirmek vazifesini üzerine alan romancı artık mücerret tabiatın kanunlarını değil hayatı, yaşayan, kımıldayan tabiatı, hayatın ta kendisini yoğuracaktır. Tesir altında kaldığımız bu satırların, romanı tarif ederken daha iyi söylenemez bir hakikati ifade ettiğine kaniim.”⁵⁸

3. 1. Romanda Kahraman

Romanda kahraman en fazla ismi geçen şahıs olarak zannedilir. Eriş, bir romanın kahramanı şahıslar arasında en çok adı geçen eleman olmadığını ve romanda kahramanın, vaka için gerekli görülmediğini ifade eder..

⁵⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 497, 6 Temmuz 1944, s. 6-7.

⁵⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 491, 25 Mayıs 1944, s. 6-7.

Kahraman, şahıslar içinde yaşama kuvveti kurulmuş olan şahıstır. Hatta bu ikinci üçüncü şahıslar arasında da olabilir.

Resai Eriş, bir romanda geçen tipleri, üç kısma ayırır: Romancının kendi düşüncelerine dayanarak yarattığı kahraman, doğrudan doğruya hayattan seçilen kahraman ve vakaya hayat değeri vermek için seçilen kahraman.

Bu şahıslar arasında yaşama kuvveti kurulmuş olan tip, kahramandır. Refik Halit Karay'ın *Yezidin Kızı* adlı romanındaki kahramanından örnek alır Resai Eriş. Yezidin kızı Züleyha vaka için sadece süstür. Asıl vakayı yürütüp götüren Şeyh Şeymun'dur.

Bu açıklama ve örneklerden anlaşıldığı gibi Eriş, tip ile kahramanı birbiriyle aynı anlamda kullanmaktadır. Belli bir ayrıma gitmemektedir. Romancı her zaman bir kahraman yaratmaya bir karakter çizmeye mecbur tutulmuştur. Romanın geçirdiği aşamalara dikkat edilirse görülür ki sanat tabiata bağlandıkça romanda karakter yaratmak sorunu üzerinde durulmuştur. Eriş'e göre, yeni roman, kahramanı inkâr eder. Bugünün romancısı vakanın bütün ağırlığını bir şahıs üzerine bırakmaz. Olayın ağırlığını farklı şahıslar üzerine bırakır. Romancıyı bir karakter yaratmaya mecbur tutanlar bir Goriot Baba'nın, bir Verther'in, bir Emma Bovari'nin hasretini daima çekeceklerdir.⁵⁹ Buna göre yeni sanat, kollarını sadece şiire açmamış, romanı da kucaklamıştır.

3. 2. Romanın Konusu

“Roman Konuları” adlı yazısında Resai Eriş, *Aşk-ı Memnu*'un kısaltılmasının, *Son Posta*'da Düşünceler sütunu yazan yazara göre 8-10 yaşındaki çocuklara tanıtılmak istenmesi için yapılmış pedagojik bir gaflet olduğunu söylediğini yazar.

---

⁵⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Romanda Kahraman Meselesi – Müstear Ad – Edebiyat Dedikoduları”, a. g. d. , S. 516, 16 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

Zahir Güvemli ise bu konu için “*daha aşağı sınıflara fikir edinilmesi için bu eserlerin verilebileceğini ve aşkın (bir roman çerçevesine girebilecek) çocuğa tanıtılmasının mahzuru olmamalıdır.*”⁶⁰ der.

Resai Eriş, Zahir Güvemli’ye katılmaz. Ona göre bir romanın konusunu bellemek onu tanımak değildir. Bu ancak onu okumakla olur.⁶¹

3. 3. Romanda Üslup

Sanatkâr, tasvir, yani insanın iç yapısı değil de doğal ve tabiatinkine benzer bir akışa sahip olmalıdır. Bir nesir sanatkarı gibi güzel yazma işçiliğine yönelmemelidir.

Resai Eriş, “Üslûp” adlı yazısında Faik Baysal’ın *Sarduvan* isimli romanının Celaleddin Ezine tarafından yazılan “Romanda Lisan” adlı önsözünde romanda ahenkli üslubun gülünç olduğu konusunu ele alır. Şiirde dil birinci derecededir. Ancak romanda üslup diye yapılan onca şey fikirden ve anlatma yeteneğinden mahrum biçare roman yazarının kültürsüzlüğünü kapamak için ortaya attığı palavralardır. Ona göre Balzac, Stendhal, Dostyevski en zayıf üslupçulardır. Nesirde ahenk olmaz; şiir bunu üzerine alır. Mensur şiirin hiçbir anlamı yoktur. (Yakup Kadri’nin *Erenlerin Bağından* adlı eseri buna örnektir.) Bu düşüncelere Resai Eriş de katılır. Dolayısıyla üslubun roman değerleri arasında yeri yoktur.⁶²

3. 4. Romanda Tasvir

“Romanda Tasvirin Yeri” adlı yazı Suut Kemal Yetkin tarafından *Ulus*’ta yazılmıştır. Resai Eriş aynı başlık altında bu yazıyı eleştirir. Son zamanlarda yazılan romanlardaki lüzumsuz ve şairane tasvirlerin çoğalmasının yanı sıra her tasviri de gereksiz bulmanın sıkıcı olacağını yazmıştır Suut Kemal Yetkin.

---

⁶⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Roman Konuları – Yurt Dergisi – Radyo ve Karikatür – Tiyatomuz Yeni Elemanlar Arıyor – Kadın ve Erkek Şarkıları”, a. g. d. , S. 532, 8 Mart 1945, s. 6-7, 11.

⁶¹ a.g.y.

⁶² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Realite – Roman Hikâye - Üslûp”, a. g. d. , S. 506, 7 Eylül 1944, s. 6-7.

*“Son zamanlarda çıkan bazı romanlarımızda, bunaltıcı, lüzumsuz, şairane tasvirlerin çokluğuna işaret ettikten sonra okuduğumuz her romanın her tasvirini sıkıcı bulmanın da haksızlık olacağını, romanın psikolojisi ve şahısların iç dünyaları ile ilgili her tasvirin roman için zarurî ve sürükleyici olduğunu belirtir.”*⁶³

Suut Kemal Yetkin'e göre romanda tasvirin önemi 19. yüzyılın ortalarına doğru maddi ve sosyal çevrenin insanlar üzerindeki etkisi incelendikten sonra anlaşılır. İnsan daima çevrenin etkisindedir. Kişi bireyleştikçe çevrenin etkisini üzerinde daha çok duyar. Romanda olaylarla dış çevre arasında sebep ve sonuç ilişkisi kurmak tasvirlerin yapılmasını sağlar.

“Romanda tasvirin estetik ehemmiyeti, on dokuzuncu yüzyılın ortalarına doğru, maddî ve içtimaî çevrenin insan üzerindeki tesirleri incelendikten sonra anlaşılmıştır.

(...) İnsan daima dış çevrenin tesirindedir: Bu tesir kişiliğin silikliği nispetinde kendisini hissettirir.

Kişi şahsiyetleştikçe cemiyetin etkisini en geniş çapta duyar. Elan social'i en çok taşır.

*İnsanın içinde olup bitenlere bağlanmaktan içle dış arasında bir sebep-netice münasebeti kurmaktan daha tabiî ne olabilir. Birçok büyük romanlarda sonu gelmez tasvirlerin sebebi içte budur.”*⁶⁴

Resai Eriş' göre ‘tasvir’ resim demektir. Resim sanatını edebiyata iliştiirmek hileye başvurmak demektir. Sanat dallarının birbirinin içine girmesi, sanat dalının gerçek gücünün ortaya çıkmasını önler.

Roman insanların ruhî gelişimlerini ifade etme sanatıdır. Romancı açık ve anlaşılır bir şekilde yazdıklarını doğata benzeyen bir akış şeklinde benzeterek vermesi gerekecektir.

⁶³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Makine Adam – Romanda Tasvirin Yeri – Türk Dilinin Bir Yazısı”, a. g. d. , S. 550, 12 Temmuz 1945, s. 6-7.

⁶⁴ a.g.y.

“Her sanatın, kendine ait hu hususiyetlerini veremeyen aşağı derecede sanatkâr bir takım güçlükleri yenemeyince şiire musiki, musikiye resim, resme edebiyat katarak sanatı hile ile anlamak yoluna sapmıştır. Çünkü böyle bir karıştırma yapılıncı sanat şubelerinin gerçek azameti yerine en basit ve adilerini kullanıp sanatı hileyle avlamak ümidi doğuyor. Edebiyata resim de bunun için girmiştir. Edebiyatta resim o kadar çok kullanılmıştır ki, tasvir romanın, hikâyenin, şiirin şartlarından biridir zannedilebilir. Sanatkâr var ki, daima üslûp kullanacak saha arar, tasvir yapmanın hasretini çeker.

Roman orijinal ruh olumlarını yakalama sanatıdır. Burada tasvirin romanın sanatlarından olduğunu iddiaya imkân kalmaz. Romancının birtakım plastik güzelliklere kapanışı daima arızidir, çünkü romancının bütün gayesi tabiattakine benzer bir akışa dayanmak olacaktır.

Kelimeler ya doğrudan doğruya eşyanın yahut fikirlerimizin ifadesidir. En mücerret fikirleri bile bir müşahhasa irca etmek meylimiz vardır. Bu itibarla her söz önümüzde bir resim çizer.”⁶⁵

Suut Kemal Yetkin tiyatrodaki dekoru verirken romanda da dekorun aynı olduğunu söyler. Tasvir, roman ve tiyatro bünyesinde görülebilir.

Eriş, *“Bizce tiyatro bir akt, bir aksiyon sanatıdır. Burada aktör dahi dekor sayılır. Yalnız Suut Kemal Yetkin bunu kabul etmez.”⁶⁶* diyerek Suut Kemal Yetkin’in düşüncesini eleştirir. Böyle olunca romanda iç ve dış arasında bir neden-sonuç ilişkisi kurmak diye anlaşılan düşünceye göre tasvirle dekorun ilişkisi kalmaz.

Suut Kemal Yetkin ise, romanın tasvirsiz olmayacağını dile getirir ve bunu tiyatro ile bağdaştırır;

“Nasıl dekorsuz bir piyes tasavvur olunamazsa tasvirden soyunmuş bir roman da öyle tasavvur olunamaz. Dekorsuz olarak sahneye konulan piyeslerin müspet bir netice vermediklerini burada hatırlatırım,,.”⁶⁷

---

⁶⁵ a.g.y.

⁶⁶ a.g.y.

⁶⁷ a.g.y.

Resai Eriş, bu düşüncenin yanlış olduğunu, dekorsuz piyeslerdeki sonuçların olumlu olduğunu ve bunun da sebebinin halkın dekoru kendi hayallerinde kurmasına bağlar.

*“Yine konu ile yakın ilgisi olmamakla beraber söyleyelim: Yanlış! Dekorsuz piyeslerde müspet netice yani effet scenique azamiye varır; sebep: publiğin dekoru kendi muhayyilesiyle inşa etmesidir.”*⁶⁸

3. 5. Millî Eser

Resai Eriş, “millî roman” konusuna da “Milli Roman” adlı yazısında değinmiştir. Resai Eriş’e göre bir Türk yazar tarafından yazılan her eser millîdir. Bir eserin millî olup olmamasının vaka, şekil dil ve yerel renkler gibi niteliklere bağlı olmadığını söyleyerek bunları sınıflandırmıştır.

*“Bir Türk muharriri tarafından yazılan her eser millîdir. Yani, ne şekil ne vaka, ne dil ne mahallî renk ne de destan hüviyeti eseri millî veya gayrı millî yapabilir. Bir eseri millî yapan vasıf bunlardan bambaşkadır.”*⁶⁹

Şekil; roman bize Tanzimat’tan sonra bir ithalat malı gibi girmiştir. Milliyeti, şekilde düşünmek, insanı millî roman olmayacağı gibi saçma bir fikre götürebilir.

Vaka; Türkiye sınırları içinde olmayıp yabancı âdetlerle örülse dahi o romanı milli roman çerçevesinin dışına atamayız. Romanda vaka, Resai Eriş’e göre gerekli değildir.

Dilin, eserin milliyeti üzerinde hiç bir etkisi yoktur. Eriş, *“Hayyam’ı bir tarafa bırakalım sık sık Türk şairleri tarafından yazılan Fransızca şiir kitaplarını da milliyet mefhumunun hudutları dışına atamayız. Çünkü bunlar dili hariç, bütün yapısıyla Türk’tür.”*⁷⁰ der.

---

⁶⁸ a.g.y.

⁶⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Biz ve Dünya – Milli Roman - Tenkit”, a. g. d. , S. 493, 8 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

⁷⁰ a.g.y.

Mahalli renk ile ilgili düşüncelerini Sadri Ertem'in sözlerini kullanarak anlatmıştır. Ona göre millî karakter ise sosyal bünyenin yarattığı kahramanlara destan yazmakla elde edilemez.

“Mahallî renk bir sosyeteyi teşkil eden amillerden ve tabiata ait olan kısımlar ise bu her objektifin aksettirebileceği hususiyetlerdendir. Mutlaka mahallî renklerden bahsetmek, mahallî renkleri söylemek tespit etmek bir eserin karakter sahihi olmasını temin etmez. Meselâ sima, kıyafet, âdetler, iklim hususiyetleri bir romanın asla karakterini verebilecek unsurlar değildir.”⁷¹

Resai Eriş, Münir Hayri Egeli'nin *Adalı Kız* adlı piyesi hakkında *Vakit* gazetesinde bir eleştiri okumuştur; bu eleştiri onu milli eser üzerinde tartışmaya zorlar. Yazıda da görüleceği gibi düşüncelerini hiç değiştirmeden bu yazısında da tekrarlamıştır. Ben de yazının içerdiği bilgilerin daha kapsamlı olması bakımından hepsini buraya tekrar almayı uygun buldum.

“Adalı kız millî bir esermiş. Tenkidci nasıl da bulmuş, inşan, millî denince istemeden gayri millisini düşünüyor. Acaba gayri millî eser nasıl olur? Herhalde millîlik vasfı köy ve kasaba mevzularının dar çerçevesine hapis edilemeyecek kadar hürdür.

Bugün hangi eser methedilse Millî vasfı öne sürülüyor. Millî roman, millî hikâye, millî piyes... Bu paye o kadar çok kullanıldı ki, artık bu kelimeyle kastedilen manada bir yanlışlık seziyorsak eşeleyip bulmaya mecburuz.”⁷²

Sabri Esat Siyavuşgil geçmiş yıllar içinde *Varlık* dergisinin edebiyat ile ilgili anketine verdiği bir cevapta millî eserle ilgili şu çıkarımlarda bulunur ve Resai Eriş'te yazısına bu düşünceleri aktarır;

“Bence bir Türk muharriri tarafından yazılan her eser millîdir» ve bu sebeple, millî edebiyat tabirine lüzum yoktur. Zira bizi, bizim gibi duyabilen, sezebilen»

---

⁷¹ a.g.y.

⁷² a.g.y.

kültürümüzü benimseyen muharririn vereceği eser modern şekil ve kalıplar içinde olsa bile Türk olmak zorundadır.,”⁷³

Resai Eriş için pek sakat ve anlaşılması zor bir şekilde ifade edilmiş olan bu fikrin altında büyük bir gerçeklik vardır. O, bir Türk yazarı tarafından yazılan her eser millîdir, görüşünü tekrarlar. Yani, ne şekil, ne vaka, ne dil, ne yerel renk, ne de destan hüviyeti eseri millî veya gayri millî yapabilir. Bir eseri millî yapan özellik bunlardan başkadır. Resai Eriş millî eserde nelerin olmasının gerektiğiyle ilgili sıralamayı “Adalı Kız” yazısında tekrar yapmıştır.

“1. Vaka: Esat Mahmut Karakurt'un birçok romanlarında olduğu gibi, telif romanlarımız içinde en sevdiğimden birisi olan Yezidin Kızı romanı da vakası Türkiye hudutları haricinde ve yabancı âdetlerle örülmüş olarak geçer. Bunları millî çerçevesi dışına atamayız.

2. Dil; Dilinde eserin milliyeti üzerinde hiçbir tesiri olmadığı muhakkak. P'anait Istrati'ün eserleri Millî Fransız romanları arasına girmeyeceği gibi İtalyan kadın muharrir Annie Vivanti'nin önce İngilizce sonra İtalyanca yazdığı Yırtıcılar adlı romanın birinci kopyası İngiliz, ikinci kopyası İtalyan değildir. Hayyam'ı bir yana bırakalım, sık sık Türk şairleri tarafından yazılan Fransızca şiir kitaplarını da milliyet mefhumunun hudutları dışına atamayız.

3. Mahalli Renk: Milliyet denince ilk akla gelen ve yine ilk olarak öne sürülen amel mahallî renk olmasına rağmen; mahalli renk de bir e,seri ne millî, ne milliyetsiz yapar. Merhum Sadri Ertem, Türk romanı başlıklı yazısında: "Mahallî renk bir sosyeteyi teşkil eden amillerden değil ve tabiata ait olan kısımlar ise her objektifin aksettirebileceği hususiyetlerdendir. Mutlaka mahallî renklerden bahsetmek mahallî renkleri söylemek, tespit etmek bir eserin karakter sahibi olmasını temin etmez. Meselâ: sima, kıyafet, âdetler, iklim hususiyetleri bir romanın asla karakterini verebilecek unsurlar değildir., diyor. Sadri Ertem'in burada sadece karakter diye aldığı şey millî karakterdir. Bizde böyle düşünüyoruz. Nitekim İstanbul semtlerinin mahallî renkleriyle işlenen P. Loti'nin eserlerini millî çerçevemiz içine alamayız.

---

⁷³ a.g.y.

Demek oluyor ki; bir eserin millîlik vasfını taşıyabilmesi için Eyüp mezarlıklarının sık servilerinden ve aşı boyalı ahşap evlerinden bahsetmek kâfi gelmiyor.

4. Millî karakter içtimaî bünyenin yarattığı kahramanlara destan yazmakla da elde edilemez. Bu hüviyeti olmayan eserleri gayri millî damgasıyla damgalayamadığımız gibi...

Her cemiyetin değişmeyen bir hayat telâkkisi ve dünya görüşü vardır. Millî eser bu hayatın aksedişinden doğar.

Her Türkün yazdığı eser Türk milliyetine girer. Yeter ki, sanatkâr Türk camiasından kopmuş olmasın. Bu böyle olmadıkça sanatkârın gayri millî eser vermesi imkânları dâhilinde değildir. Yalnız katışık yahut koyu millî olur; bu da eserin köyden, köylüden bahsetmesiyle değil; sanatkârın yaşadığı topluluğa olan bağlarıyla mütenasiptir.”⁷⁴

Resai Eriş için 1943 yılı, roman ve hikâye bakımından ümit vericidir. Eriş, Türk hikâyecilerinin millî eser yazmasında görülen olumlu gelişmelerin devamını diler. Vedat Nedim Tör'ün *Resim Öğretmeni*, Kemal Bilbaşar'ın *Denizin Çağırışı*, Cevdet Kudret'in *Sınıf Arkadaşları*, İhsan Devrim'in *Yemen Türküsü*, Turgut Evren'in *Yolların Tükettiği Adam* ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Abdullah Efendi'nin Rüyaları*'nı okur.

Resai Eriş, romanda, özellikle, hikâyede okuyucuyu bir gün için avlamak amacıyla yazılıp gazete sütunlarında ölenleri saymaya da gerek duymaz. Yalnız, önceden basılıp içinde bulunulan yıl ikinci, üçüncü baskısı yapılan kitaplar da az değildir. Bunu da sevinçle karşılar. 1943 yılında millî eser olarak yazılan roman ve hikâyenin yazılmasının çokluğundan duyduğu memnuniyeti dile getirir.

3. 6. Tezli Roman

Merhum Sadri Ertem'in yazısı olan “Roman - Makale, Fıkranın Sınırları”nda geçen bir cümle Resai Eriş'in tezli roman hakkında vermek istediği ana düşüncedir.

---

⁷⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Adalı Kız”, a. g. d. , S.598, 13 Haziran 1946, s. 6, 11.

Ona göre eğer bir düşünce makale sınırları içerisinde yer alabiliyorsa bu düşünceyi roman sınırları içerisinde açıp yaymak doğru bir anlayış olamaz.

“İspat edilmek istenen bir fikir eğer makalenin hududu içine girebilirse onu neden bir roman mimarisi içine sokmalıdır? İyi makalenin, iyi fıkranın ve iyi romanın hudutlarını tayin etmemiş olmak çok defa haddi zatında güzel veya iyi olan şeyi kötü bir hale sokar.”⁷⁵

Romanın kendini, sosyal meselelerin savunmasına kaptırıp yine kendini ihmal etmesi de doğru değildir. Resai Eriş’e göre ayrıca her şeyi bilen yüksek bir zümre vardır ve onlar sadece konuşurlar. Bazı sözleri önceden hazırlar ve belli bir zamanda söylerler. O sözlerin gerçek bir anlam taşıması ya da değerli olması gerekmez. Ortaya çıkıp bir iki nutuk çekmeleri yeterlidir. Bu kişiler tez yaptıklarını iddia ederler. Eriş’in bu konuyla ilgili verdiği örnek *Kimin Sevgilisi* isimli Hayrettin Özilhan’ın romanıdır.

Resai Eriş, son olarak tezli romanla ilgili olan “Sanat, sanat içindir” anlayışı ile “Sanat, toplum içindir” anlayışını karşılaştırmıştır. Ona göre sanat, kendine görev edindiği zaman kendi değerlerinden bir şeyler kaybetmemelidir. Roman, bir araç olarak sosyal davalara müdahale etmemelidir. Tezli roman, romandan sonra gelen bir aşamadır. Roman yazmak, tez yazmaktan daha zordur. Gerek romancı olmayı gerekse roman değerlerini bilmek gerekmektedir.⁷⁶

3. 7. “Piyasa Romanı”

Resai Eriş’in “Piyasa Romanları” adlı yazısına göre piyasa romanı, halk için yazılır ve halk da onu okur. Esat Mahmut Karakurt, Cahit Uçuk, Güzide Sabri, Mükerrerem Kamil Su, Kerime Nadir gibi isimleri, aydın kesim değil, halk okur. Bu yazarların eserlerinin baskıları da çok yapılmaktadır. Bunu yazan yazarlarda ‘halk bunu istiyor’ düşüncesine sığınıp ne aydın kesime ne de eleştirimlere aldırış etmeden yazmaya ve kitaplarını bastırmaya devam ederler.

⁷⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Çocuk Edebiyatı – Mizah – Tezli Roman”, a. g. d. , S. 502, 10 Ağustos 1944, s. 6-7, 11.

⁷⁶ a.g.y.

Bir romanın sadece roman değeri olması şart değildir. Resai Eriş'e göre şu değerleri de içermelidir; psikolojik değer, sosyal değer ve ahlak değeri.⁷⁷

Halk kötü roman istemez. Halk bunu istiyor deyip iyi romanlara kayıtsız kalmak büyük bir yanlıştır. Halk roman değerinin yanında yukarıda verilen diğer değerler ile buluşunca eseri sever. Romanlardaki seviyesizlik halkın dışındadır. Romancı da bu seviyesizliğe kendini dâhil etmiştir.

3. 8. Romanın Kısaltılması

Cumhuriyet gazetesi, dünyaca ünlü kişilerin bir eserinin kısaltmasını her pazar verecektir. Kısaltmalar hikâye büyüklüğünde olacaktır. Resai Eriş de bunu “Tembel Harcı” adlı yazısında eleştirir.

Hikâyeleri kısaltılmış yazarlar arasında Piyer Luiz Anton Çehov gibi yabancı yazarlar da vardır. Cahit Sıtkı Tarancı ve Ziya Osman Saba'da *Cumhuriyet*'te şu isimlerin eserlerini tercüme etmiştir; Anton Çehov ve Maksim Gorki.

Çehov mizah hikâyeleri ile edebiyata girer. Birçok isim tarafından da tercüme hikâyeleri tercüme edilir; *Hayat Yoldaşı*, “Samizade Sürreya”; *Kabuğum Çekilmiş Ademe*, *Artistin Ölümü*, “Sabiha Zekeriya” ve “B. Deniz” takma adlarıyla tercüme edilmiştir.

Rus yazarlarını tanımak isteyenlere üç sütunluk kısaltma vermekle bir şey kazandırılmaz. Kısaltmayı kullananlar tembeldir. Örneğin, *6 Nolu Koğuş*'un kısaltması vardır. Selahattin Küçük çevirisini yapmıştır ama Resai Eriş'e göre emeğine yazıktır. Resai Eriş, bir romanın kısaltmalarından konusunu anlayamayacağını ve onun tanımayı sağlamayacağını dile getirir. Romanı tanımak onu ancak okumakla olur.⁷⁸

⁷⁷ Resai Eriş, “Edebi ve Artistik Oluşlar – Piyasa Romanları”, a. g. d. , S. 498, 13 Temmuz 1944, s. 6.

⁷⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tembel Harcı – Gramere Dair – Şiir Dili ve Gramer”, a. g. d. , S. 553, 2 Ağustos 1945, s. 6-7.

4. Tiyatro

Ekrem Reşit Rey, *Akşam* gazetesinde yazdığı bir sanat yazısında bizdeki yazar azlığına işaret eder. İngilizlerin savaştan önce değişik ülkelerin aktörlerine tiyatrodaki yer vermesini dile getirir. Bizim de kendi tiyatromuzda böyle yapmamızı ister:

*“Sanat eserini sanatkâr ancak sanat havası içinde inkişaf edebileceği için bizde de İngilizlerin bu usulünü tatbik etmek pek doğru olur fikrindeyim.(...) Gençlerimize misaller arz etmeliyiz ki Türk tiyatro sanatı inkişaf etsin.”*⁷⁹

Resai Eriş bu düşünceye “Tiyatro İhtiyacı” adlı yazısında karşı çıkar ve öz tiyatro anlayışını ortaya koyar;

“Bizce taklide en fazla yer verdiği halde tiyatro en son taklit kabul eden bir sanattır. Taklitle bir memleket tiyatrosu gelişmez. Tiyatroda başka milletlerden alınabilecek kısım sadece tekniktir.

*Bir tiyatro alanında gelişmek istiyorsak bunu başka milletleri taklit ederek değil, kendimize dönerek yapabiliriz, önce tiyatroyu tiyatro olmayan unsurlardan ayıralım, bakalım elimizde tiyatro olarak ne kalıyor ve sonra onu geliştirmek için çalışalım. Bunu yapmıyorlar, çok defa tiyatro diye perdeyi, sahneyi, dekoru, tekâmül ettiriyorlar, Avrupalılaştırıyorlar. (Bizim Avrupalılaştırmamız da sadece Comedie Française veya Moskova devlet Tiyatrosuna benzetmekten ibaret kalır.) Fakat asıl tiyatro olduğu yerde kalıyor.”*⁸⁰

Resai Eriş’e göre Türk tiyatrosunun başarılı olması için başka milletlerden teknik almak yerine kendi geleneksel tiyatro geçmişine dönüp yararlanması gerekir. *“Türk gibi hareket etmeyen istediği kadar teknik bilsin kuvvetli bir aktör olamaz. Bu şu demektir ki; başımızı Garba çevirmeden önce kendi temaşa tarihimizi tetkike muhtacız.”*⁸¹

⁷⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı”, a. g. d. , S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7.

⁸⁰ a.g.y.

⁸¹ a.g.y.

4. 1. “Öz Tiyatro”

“Öz tiyatro” anlayışının asıl savunucusu İsmail Hakkı Baltacıoğlu’dur. Resai Eriş de “öz tiyatro” anlayışı üzerinde birçok yazısında yorumlar yapmış, bu konu hakkında olumsuz düşünenleri eleştirmiştir. Resai Eriş, bu düşüncenin en ateşli savunucularından birisi olduğunu da yazılarında göstermiştir.

Refi Cevat Ulunay, *Yeni Sabah* gazetesinde “Öz Tiyatro” adlı bir yazı yazmıştır. Resai Eriş’e göre bu sevindirici bir durumdur. Ulunay yine aynı gazetenin “Dram” kısmında “Vanya Dayı” adlı yazısı çıkmıştır. Bu yazıda diğer yazısının tam tersi bir görüşü okuyuculara sunmuştur. Resai Eriş, bu iki farklı düşünce içinde hangisine Ulunay’ın daha yakın olduğunu merak eder ve onu bu çelişkili hali yüzünden yerer.⁸² Aslına bakılırsa Eriş, daha çok *Yeni Adam*’a uygun görüşler görmek ister.

Tiyatroda aktör esastır. Makyaj, kostüm ve dekor; yardımcı faktörlerdir. Aktörün yaratıcılığının yerini hiçbir şey dolduramaz. Öz tiyatro da yardımcı faktörlerin aktör etrafında toplanmasıdır. Perdesiz, sahnesiz oynanabilir. Aktör, plastik bir unsur değildir. Aktör, suflöre fazla kulak kabartmaz. Tuluata yer verilmesi aktörün kendisini geliştirmesini sağlar ve rahatlamasına neden olur. Suflörü aynen tekrarlanmasına gerek kalmaz.⁸³

Burhan Esen, *Halk* gazetesinde “Tuluat Tiyatroları” ile ilgili bir yazı yazar ve Resai Eriş bu yazının bir kısmını edebî oluşlar sütununda “*Halk*’ın bir yazısı” adlı yazısında okuyucuyla paylaşır. Burhan Esen, ilk başta öz tiyatro tezini savunan ve uygulayanların tiyatronun bütün dekor, makyaj gibi birtakım unsurlarını yok saydıklarını ve sıranın aktöre geldiğini belirtmiş; bu tez içinde anlaşılması gereken tek şeyin para kazanmak olduğunu söylemiştir.

---

⁸² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – T. İ.’ye – Vâ – Nû’nun Bir Yazısı – Tiyatro Münakaşası – Okuyucu – Sual Cevap”, a. g. d. , S. 521, 21 İlk Kanun 1944, s. 6-7.

⁸³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vecizeler – Nesir – Aktör – Kendini Tekrar”, a. g. d. , S. 529, 15 Şubat 1945, s. 6-7.

*“Sayın Baltacıoğlu'nun “Tiyatro” tezini tatbik eden bu oyuncular; sahneyi, dekoru, makyajı, hatta bir adım daha ileri giderek aktörü ortadan silip süpürmüşlerdir. Bu yokluklar içinde mevcut kalan tek şey vardır: para kazanmak...”*⁸⁴

Resai Eriş, bu düşüncelere sert bir dille karşılık vermiş ve Burhan Esen'in bu öz tiyatronun ne demek olduğunu anlayamadığını, bu tezin kendisine ağır geldiğini yazısında söylemiştir. Ayrıca, Burhan Esen'in alaycı tavrı da hiç hoşuna gitmemiştir. Burhan Esen, “öz tiyatro” anlayışı ile ilgili farklı bir yazısında da daha ileri gitmiş ve bu anlayışı savunan kişilerin tiyatro ile ilgili yetkisini savcılık benzetmesi ile sorgulamıştır;

*“Öz tiyatro tezi bir sanat felsefesidir. (...) Gazete satan bir müvezzi: Şişli cinayetini yazıyor! diye haykırırken kimsenin aklına satıcıdan savcılık yetkisi sormak gelmez.”*⁸⁵

Resai Eriş, bu sözleri okuyunca çok öfkelenir. Burhan Esen'in düşüncelerinin kaldırımında yürüyen insanınkinden bir farkı bulunmadığını ve tiyatroya gidip tiyatro üzerine düşünen insanın felsefesi ile aynı olmadığını, üstelik bu konu üzerinde araştırma yapılmadan karara varıldığını söyler. Ona göre Burhan Esen bu konu hakkında hiçbir fikre sahip değilken yazı yazmak için bu yazıları kaleme almıştır;

*“Yol yürüyen insanın kaldırım hakkındaki fikriyle tiyatroya giden insanın tiyatro felsefesi üzerindeki fikri aynı şey değildir. Tiyatro tezi tiyatro nedir onu araştırır. Mutlak tiyatro nedir? Asıl mevzuu budur. Bunun içindir ki Öz tiyatro tezine tiyatro felsefesidir, der.”*⁸⁶

Aynı yazıda İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun “öz tiyatro” hakkındaki düşüncelerini de okuyucuya iletir. Baltacıoğlu, her şeyden önce tiyatrodan tiyatroya dâhil olmayanları atıp tiyatroyu tiyatro olarak bırakmaya çalışmaktadır.

---

⁸⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – “Yeni Adam” sütunlarında I – Orhan Seyfi Orhon'a – “Halk” ın bir yazısı”, a. g. d. , S.566, 1 Kasım 1945, s. 6-7, 11.

⁸⁵ a.g.y.

⁸⁶ a.g.y.

“(...) her şeyden önce tiyatrodan tiyatro olmayanları atmaya ve tiyatroyu tiyatro olarak bırakmaya çalıştığını söyledi.”⁸⁷

Resai Eriş, Burhan Esen’in tiyatroyu dedikodu gibi anlamayı tercih ettiği için böyle düşündüğünü ve felsefenin kesin eleştiri, nükte ve şakaları kaldıramadığını, insanı çoğunlukla kendi içine kapadığını anlatır. Eriş’e göre ciddiyetinden emin olunmayan insanların eline tiyatro teslim edilmemelidir. Bu durumun yanlış fikirlere yol açacağı kesindir.

“Sanatın felsefesi de umumiyetle felsefede olduğu gibi insanı içine kapatır. Felsefe ile keskin tenkidler, nükteler, salon şakaları yapılamaz. Bunun için bir zümre var ki o bu tezi bir tiyatro felsefesi gibi değil de bir tiyatro dedikodusu gibi anlamayı tercih etti.”⁸⁸

“Öz tiyatro” ile ilgili başka bir yazı da “Tiyatro ve Musiki”⁸⁹’dir. Vedat Nedim Tör, *Sanatkâr Aşk*’nda sahnede uzun uzun piyano çaldırmak gibi bir değişikliğe başvurmuştur. “Tiyatro ve Musiki” adlı yazısında Resai Eriş, Nahit Sırrı Örik’in *Sanatkâr Aşk*’nda sahnede piyano çaldırılmasıyla ilgili düşünceleri karşısında oldukça şaşkınlık duyduğunu dile getirir. Nahit Sırrı Örik, *Sanatkâr Aşk*’nı izlemiş ve müziğin sanatların en güzel ve saflarından biri olduğunu; ancak insanları güzele götürmek için müzikten yardım alınmasının gerekli olmadığını, kendilerinin konsere değil de tiyatroya gittiğini belirtir.

“Musiki güzel sanatların elbette en halis ve habisidir ama tiyatro bizi güzele götürmek için mütemadiyen ondan yardım görmeğe muhtaç değildir. Biz konsere değil tiyatroya gitmiştik.”⁸⁹

Resai Eriş fikre değil; Nahit Sırrı Örik’in bunu düşünmesine şaşırır. Yıllardır edebiyatın, mimarinin, resmin tiyatroyla iç içe olduğunu; ancak kimsenin bu duruma ses çıkarmadığını, müziğin de bunların içinde yer alabileceğini söyler. Sonra da öz

---

⁸⁷ a.g.y.

⁸⁸ a.g.y.

⁸⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Zihniyet – Tiyatro ve musiki –Sahtelik –Örnekler - Keloğlan’cıya”, a. g. d. , S.568, 15 Kasım 1945, s. 6-7.

tiyatro anlayışından bahseder. Öz tiyatronun, tiyatronun asıl kimliğini ortaya koyup, tiyatroyu, tiyatro olmayan unsurlardan ayırmak olduğunu ifade eder.

“Benim garibime giden bu fikir değil, Nahit Sırrı Örik’de bu fikre tesadüf edıştır. Tiyatroya yıllardır başta edebiyat arkada resim daha arkada mimarî müdahale etti durdu. Buna ses çıkaran olmadı da iş musikiye gelince kızıyorlar. Elbette edebiyatın, mimarinin, resmin, daha bir sürü arzî şeyin burnunu soktuğu yere musiki de girer. Niçin tiyatro resimden, edebiyattan olduğu gibi musikiden de istifade etmesin? Son yılların bir “öz tiyatro tezi” vardır. Bu tezin gayesi tiyatroyu tiyatro olmayan unsurlardan ayırmak, tiyatronun asıl hüviyetini araştırmaktı. Nahit S. Örik’in bu teze bir yakınlık gösterdiğini hatırlamıyorum.(...) Bu tertip itirazlara sadece alışkanlığın kumanda ettiği muhakkak.”⁹⁰

“Öz tiyatro” düşüncesinin ne kadar değer kazanırsa kazansın yine de bazı kurum ve kişiler tarafından yok sayılacağına da altını çizer;

“Tiyatroyu tiyatro olmayan unsurlardan ayıklamak fikri ne kadar ilerlerse ilerlesin bir takım müesseseler ve bir takım yazarlar bu fikri hiçe sayacaklardır.”⁹¹

4.2. Tiyatroda Diksiyon

Refi' Cevat Ulunay 10 Nisan tarihli *Yeni Sabah*'ta “Diksiyon Ve İnşaya Dair” adlı bir yazı yazar. Resai Eriş de “Diksiyon” başlıklı yazısında bu konuyla ilgili eleştirilerde bulunur. “Diksiyon ve İnşaya Dair” başlıklı yazının ağırlık noktasını şu şikâyet oluşturur: Türkçe kelimelerin telâffuzundaki gerekliliklere gittikçe daha az önem veriliyor ve bu lâkaytlık yüzünden dilimiz günden güne güzelliğini kaybediyordur ona göre.

---

⁹⁰ a.g.y.

⁹¹ a.g.y.

Resai Eriş'e göre Ulunay'ın “diksiyondan anladığı şey duyguda realizme özenilmesine rağmen dilindeki romantikliğin tesirleri hiç azalmayan Tefik Fikret devrinin dil anlayışıyla uygun telâffuz etmektir. Doğru konuşmak, yapmacıksız konuşmak değildir”⁹²

Ulunay, Batı tiyatrosunu örnek gösterir ve Batı'nın güzel konuşmayı sahneye çıkartmadığını işaret eder.

“(…)Garp tiyatrosunda diksiyon meselesi ile çok meşgul olurlar. Bir artistin evvelâ güzel konuşması şarttır. Güzel konuşamayanın sahneye çıkmağa hakkı yoktur.”

Resai Eriş de Ulunay'a bunun üzerine şu soruları sorar, cevabı kendisi verir:

“Tiyatro güzel konuşmak sanatı mıdır? Aktör boğuk sesli olabilir; çatlak sesli olabilir, aktör kekeme de olabilir. Hatta aktör dilsiz de olabilir. Söylemek istediğimizi Ulunay çok iyi anlamıştır sanırız: pandomimada diksiyon mu vardır? Diksiyon tiyatro için bir vasıta o kadar. Sahne, perde, dekor ve piyes gibi sadece bir vasıta.”⁹³

“Öz tiyatro” anlayışını da düşünerek diksiyonla sözlerini devam ettirir;

“Tiyatro ne değildir diye düşünelim. Hemen eleyeceğimiz şeyler şunlardır: Perde, sahne, dekor, kontuna, makyaj, yönetmen, suflör, piyes. Bunlar hepsi çıktuktan sonra elimizde aktör kalıyor; tiyatronun hakikî hüviyetini aktörde aramak lâzım geliyor. Fakat işi burada bırakmayalım, Aktör birçok şeylerin toplu adıdır. Onu da eyleyim ve tiyatroyu aksiyona kadar indirelim, O zaman bu sanatın gerçek hüviyetini anlamak kabil olacaktır.”⁹⁴

---

⁹² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Diksiyon – Tiyatro tenkid”, A. g. d. , S.590, 18 Nisan 1946, s. 6, 1.1

⁹³ a.g.y.

⁹⁴ a.g.y.

Diksiyonu bozuk olan kişinin sahneye çıkma hakkını elinden almak basit bir anlayıştır Resai Eriş'e göre. Bu anlayışa sahip olan kişilerin anlayışında yer alan sanat, koku sanatıdır.

*“Diksiyona bozuk olanın sahneye çıkmak hakkını elinden alan devir ve anlayış, tiyatroyu süs sanatlarının mecmuu gibi gören anlayıştır. Bu anlayışla tiyatroyu bir güzel metin, güzel söz, güzel dekor, güzel insan, renk, ışık, müzik, hatta koku sanatıdır.”*⁹⁵

4. 3. Oyuncu – Eser İlişkisi

Resai Eriş, “Sahtelik” adlı yazısında sahne eserinde sahteliğin günden güne ilerlediğini ve bunun için birçok örnekler verebileceğini söyler. Fakat ona bu satırları ilk düşündüren yazı Tunç Yalman'ın *Vatan* gazetesinde bir piyesi övmesidir. Resai Eriş bu anlayışa öfke duyar ve şunları yazar:

*“(…)Elimizdeki tiyatro anlayışına bakın! Sahnede çalınan bir eserin aktörler tarafından çalınmadığın kuliste bir başkası tarafından çalındığını biliyoruz. Hiç bir sanat, asrımızda bazı ellerde kalan tiyatro anlayışı kadar soysuzlaşmamıştır.”*⁹⁶

Resai Eriş, tiyatro dilinin yapay bir şekilde kullanılmasına karşıdır. Ortaya bir tez atılmıştır ve bu tez temel olarak tuluata dayanmaktadır. Amaç, aktörün başını boş bırakmak değil, onun gelişimine yardımcı olmaktır. Aktörün kişiliği gelişince irticalen söylediği sözleri, piyes ile aynı olacaktır. Aktörlere piyesin metni kelime kelime kovalatılır. O zaman piyesler, söylenmesi kabul edilebilir bir dille yazılmalıdır.

---

⁹⁵ a.g.y.

⁹⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Zihniyet – Tiyatro ve musiki –Sahtelik –Örnekler - Keloğlan'cıya”, a. g. d. , S.568, 15 Kasım 1945, s. 6-7.

Eriş, “Tiyatro Dili” adlı yazısında da bu konuyla ilgili olarak “*Aktörü, altı kesilen cins karga gibi hususi bir dille konuşurmanın lüzumu var mı?*”⁹⁷ diye alaylı bir soru sorarak tepkisini dile getirir.

4. 4. Tiyatroda Rol Dağıtımı ve Oyuncu – Yönetmen İlişkisi

“Ses Tiyatrosu”nda adlı yazısında Resai Eriş, tiyatrodaki rol dağıtımını ve oyuncu hakkında düşüncelerini sıralar. Yönetmenin tiyatrodaki rol dağıtımını, rol ile aktör arasındaki yakınlığı düşünerek yapmak zorunda olduğunu fakat bizde bu konunun ikinci derecede önem taşıdığını ifade eder.

“Memleketimizde birçok tiyatro teşekkülleri olsa ve yazarları, daha eserlerini tasarladıkları zaman bu piyeslerini nerede oynatmağa mecbur olduklarını bilmeseler o zaman rolle aktör arasındaki yakınlığı, yönetmen temine mecburdur. Buna rol tevzii diyoruz. Fakat bizde rol tevzi⁹⁸ ikinci derecede bir ehemmiyet taşıyor. Çünkü: piyes yazarı eserini hangi tiyatrodaki oynatacağını biliyor. O teşekkülün aktörlerini düşünmeğe mecburdur.(...) sade telif komedilerde değil, tercüme için eser seçerken de bu hususu düşünmeliyiz.”⁹⁹

Resai Eriş, yine aynı yazısında Ses Opereti'nde oynanan *İyi Saatte Olsunlar* isimli opereti seyrederken düşündüğünü ve kendi kendine şu soruları sorduğunu yazar;

“Bir piyes yazarı muayyen bir tiyatro teşekkülünün kadrosunu düşünmeğe mecbur mudur?”¹⁰⁰

Varlık'taki “Bize Lazım Olan Tiyatro Anlayışı” adlı yazıda Yaşar Nabi Nayır, “*tiyatro sahasında geleneği olmayan bir memlekette yaşıyoruz,*” der.

⁹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tenkid ahlâkı – Tercüme sanatı – Cyrano için rica – Tiyatro Dili – Muhsin Ertuğrul için”, a. g. d. , S.571, 8 Aralık 1945, s. 6-7, 11.

⁹⁸ Rol dağıtımını.

⁹⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Ses Tiyatrosu'nda”, a. g. d. , S.575, 3 Ocak 1946, s. 6, 11.

¹⁰⁰ a.g.y.

Resai Eriş, konuyla ilgili olarak Batıyı taklit ettikçe tiyatro kötüleştiğini, teknik yerine basmakalıp örnekler alındığını, önceleri tiyatromuzda farklı milletlerin rollerinde oynayan Türk oyuncuların, Türklüğünden bir şey kaybetmediğini; yeni dönem oyuncularını gibi taklitle değil, karakterleriyle oynadıklarını ancak içinde bulunulan zamanda bunların tamamen tersine döndüğünü söyler.

“Batıyı taklit ettik, tiyatromuz “teatral” oldukça mahvoldu. Garba bakınca öğretir, ezberletiriz. Aktör rolünü yaşayamaz, taklit eder. Bizde Frengeli çıkan adam bile Türklüğünden bir şey kaybetmezdi. Onda taklit değil, karakter vardır.(...)”

Tiyatroda garplılaşmak yerine garbın basmakalıp örnekleri alındı. Ayırmak ve tiyatro olan kısım üzerinde yürümek ile üzerimizdeki yığılı atabiliriz.

Tiyatro, bir aksiyon işidir. Perde, sahneyi garptan alalım ama aksiyonu almaya gerek yoktur. Biz Avrupa’dan ulusal tiyatroların tekniğini alalım.”¹⁰¹

4.5. Tiyatro – Eleştiri

Şehir Tiyatrosunun Komedi Kısmı'nda oynanan Labîcbe'in *Söylemeli mi?* isimli eseri hakkında eleştiri yazan üç eleştirmene Reşit Baran verdiği cevabı, Resai Eriş, 5 Aralık tarihli *Vatan*'da okur.

Reşit Baran, Nusret Safa Coşkun'a çıkışır ve oyunu yazan kişi ve eserleri hakkındaki bilgisinin az ve yanlış olduğunu, kendisinin tercümesini seyrettiklerini ancak o zaman talebe olduklarını ellerinde okuyacak Türkçe kitap yokken eleştiriye kalkıştıklarını, yazar hakkında fikir yürütecek yetkinliğe sahip olmadıklarını söyler:

“Vaktiyle Fehim Efendi merhumun oynadığı Labîcbe'in diğer eserlerinin tercümelerini seyretmiş olabilirsiniz,, keza Labiche'in eserlerinin Türkçeleri matbu değildir ki okumuş ve anlamış olabilirsiniz!.. Demek ki bu muharrir ve eserleri hakkındaki bilginiz kıt ve sakat. Bundan on beş yıl evvel, amatör bir teşekkül olan Cumhuriyet gençler mahfilinde, ilk defa yine benim tercümem ve adaptem

---

¹⁰¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Aruz – Bir Tiyatro Anketi Üzerine – Edebi Heyet”, a. g. d. , S. 540, 3 Mayıs 1945, s. 6-7.

olan Labiche'in bir kaç eserini seyretmişsiniz! Daha o zamanlar İstiklâl lisesinde talebe idiniz, hatta Kurun gazetesinde de, tıpkı bu gün kullandığınız salahiyyətli dille onları tenkide kalkışmıştınız! Mademki Labiche'i öğrenmek için elinizde okuyacak Türkçe bir kitabınız yok. Şu halde o muharrir hakkında fikir yürütmek de sizin gibi münevverler için biraz fazla olur kanaatindeyim.”¹⁰²

Resai Eriş, Nusret Safa Coşkun'un piyes hakkındaki eleştirilerini beğenmediğini fakat Reşit Baran'ın da eleştiriye cevap tarzının çok yanlış olduğunu dile getirir. Reşit Baran eleştiri değil; eleştirmene karşılık konuşur. Resai Eriş'e göre bu eleştiri hazımsızlığıdır:

“Biz Nusret Safa Coşkun'un bahis mevzuu piyes hakkındaki tenkidini okumuş, beğenmemiştik. Fakat Reşit Baran'ın da cevap tarzı çok sakattır.

Nusret Safa Coşkun ortaya bir takım düşüncelerini koymuştur. Bunlar, alınır, incelenir, didiklenir ve sakat tarafları varsa hırpalanır. Hedef bu düşüncelerdir. Yoksa Reşit Baran'ın yaptığı gibi tenkidi değil de, tenkidçiyi hedef tutmak yanlıştır. Nusret Safa Coşkunun düşünceleri meydandadır; bunlar üzerinde konuşmak varken tenkidinin bu fikirlere nasıl sahip olabildiğini araştırmakta bir tenkid hazımsızlığı seziliyor.

Bilgi düşüncede tasarruf etmek demektir. Düşünebilen bir insanın bilgi membalarını araştırmaya hakkımız yoktur.”¹⁰³

“Tiyatro ve Eleştiri” başlığındaki başka bir konuya örnek olarak Resai Eriş'in “Vasfi Rıza Zobu” adlı yazısındaki bazı kısımlar ele alınabilir. Aktör Vasfi Rıza Zobu, *Tasvir* gazetesinde yazı yazmaya başlamıştır. Tiyatro konusunda eleştiriler yapmaktadır. Zobu, bir yazısında mesleği dışında yazı yazmanın ve eleştirmenin doğru olmadığını savunur.

Eriş ise insanların kendi mesleği dışında işler hakkında fikir yürütebileceğini, sahne pratiği olmayan ancak tiyatro estetiği üzerine sezisi ve kavrayışı kuvvetli

¹⁰² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hikmet Münir'in bir isteği için – Reşit Baran'ın bir yazısı için – Münekkidler - Örnekler”, a. g. d. , S.574, 27 Aralık 1945, s. 6-7.

¹⁰³ a.g.y.

insanların olabileceğini söyler. Tiyatroyu kalkındırmak için sahne işçisinin yetiştirilmesinin yetmeyeceğini ve bunlar için tiyatro eleştirmenlerinin de olması gerektiğini sözlerine ekler:

*“Tiyatro düşünürleri var. Bu kişilerin sahne pratiği yoktur ama temsil oluşu üzerinde sezisi, tiyatro estetiği bakımından büyük bir kavrayışı olabilir. Tiyatroyu kalkındırmak için bir takım sahne işçisi yetiştirmek yetmez, bunları tiyatro düşünürlerinin çevrelemesi lazımdır.”*¹⁰⁴

4.6. Komedi

Resai Eriş, “İkizler Piyesi” adlı yazısında Shakespeare’in bir eserini eleştirir. Yaptığının mizah olmadığını söyler. Yazar kendine göre gülünç bir tabiat tasarlamıştır.

*“Mizah yaşayan hayatın aksayan taraflarını yaralamak sanatı ise, Shakspeare'in yaptığı, mizah değildir. Shakspeare ayarları tabiat kanunlarının zincirlerine vurulmuş bir insan gibi yaşayan hayatı araştırmıyor. Bir ilâh gibi yaratmak istediği hayatın plânını hazırlayan bir ilâh gibi kendine gülünç bir tabiat tasarlıyor.”*¹⁰⁵

Shakespeare’in eserlerinin ismi klasiğe girdiğinden dolayı okunmaya devam edeceğini ifade eder.

*“Shakspeare'in eserleri, zaman denilen güvenin tahribatından kurtulmuştur bir kere. O bugünün sanatçısının da, tenkitçisinin de, seyircisinin de kafasına vura vura oynanacaktır. Çünkü bu eserin ismi klâsiğe girmiştir.”*¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hocam Nurullah Ataç’a Açık Mektup – Vasfi Rıza Zobu – Gazete Hikâyeleri”, a. g. d. , S. 538, 19 Nisan 1945, s. 6-7.

¹⁰⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halit Ziya ve bugünkü Nesir – İkizler Piyesi”, a. g. d. , S.614, 8 Eylül 1946, s. 6.

¹⁰⁶ a.g.y.

Günümüzde modern kelimesinin anlamı ne kadar yanlış ise klasiğin de o kadar yanlış olduğunu belirtir;

“Shakespeare yazdığı, Sofokles yazdığı için hâlâ sahnemizdedir! Hem bunlar tiyatroya mekteplerinde genç sahne elemanlarını hazırlamak için yaşamıyor, şehrin tek tiyatrosunda bize, bugünkü tiyatroya zevkimize hitap ediyor. Bu konuyu tekrar ele alacağım. Çünkü biliyorum ki "modern, anlamı ne kadar yanlışsa, "klâsik,, anlamı da devrimizde o kadar yanlıştır.”¹⁰⁷

Yazının sonunda konuyu tiyatroyanın farklı bir dalına bağlar. *Çifte Keramet* adlı tiyatroya oyununun radyoda oynandığını söyler. Bunun hasta ve sakat bir konu olduğunu şöyle dile getirir:

“Çifte Keramet hemen her yerde karşımıza çıkar. Bir kaç gün önce de radyo aynı temele oturtulmuş bir piyes oynadı. Bir kadın kocasının ikiz kardeşini ayırt edemeyecek. Bu hasta, sakat tabiat yanlış mevzuu artık bırakalım! Bir radyo her hafta yeni bir eser temsil etmeğe mecbur değildir.”¹⁰⁸

4.7. Operet

Resai Eriş, bazı nüktelere gülünemeyeceğini düşünür. Resai Eriş Nasrettin Hoca'nın “Ceviz” hikâyesini “Ses Tiyatrosu” adlı eleştirisinde örnek olarak yazısına alır;

“Mahallenin çocukları Nasrettin Hoca'ya bir avuç çevri vermişler, “Hoca bunu bize taksim et” demişler. Nasrettin Hoca sormuş: “Allah taksimi mi yapayım, kul taksimi mi?” Çocuklar taksim daha haklıca olsun diye Allah taksimi istemişler. Hoca birisice bir tane ötekine üç tane bir üçüncüye de geri kalanların hepini vermiş dördüncüye hiç gitmemiş çocuklar itiraz etmişler.

---

¹⁰⁷ a.g.y.

¹⁰⁸ a.g.y.

Hoca demiş ki “çocuklar ne mızıklanıyorsunuz? Benden Allah taksimini siz istediniz, Allah taksimi işte böyledir.” Bu fıkra Nasrettin Hoca fıkralarının en güzellerinden birisidir; fakat güldürmez. Güldürme ve eğlendirme vasıtası olmak gayesi güden bir revü operetin bu gibi güldürmeyen nüktelerle pek dolu olmaması gerekir. Çünkü aslında değerli de olsa bu nükteler bu tertip eserler için bir şey kazandırmaz; aksine kaybettirir.”¹⁰⁹

Resai Eriş, *İyi Saatte Olsunlar* adlı opereti örnek gösterir ve bu eserde bu nüktelerden çok olduğunu belirtir. Yazar, “*Bu gibi nüktelerden gerekse karikatür lejantı olabilecek sözlerde İyi Saatte Olsunlar da pek çoktur,*”¹¹⁰ dedikten sonra operetle ilgili farklı bir konuya geçer. Bir operette her vesile ile şarkı söylenmesi şart mıdır? Eriş’e göre bir operette iki şey insanı azap içinde bırakır: Birincisi taklitlerde aksaklık, ikincisi de sesi olmayanların şarkı söylemesidir. Ses opereti sık gık bu iki tahammül edilmez hataya düşmektedir. Halbuki bu oluşum her iki noktadan da zengindir. Resai Eriş, Ses tiyatrosu yönetmeninden “*taklidi iyi olmayanları doğru dürüst konuştursun re sesi olmayan, zaten, zor konuşan kimselere şarkı söyletmesin. Az olsun zararı yok; iğrenç olmasın.*”¹¹¹ Ricasında bulunur.

4. 8. Pantomima

Resai Eriş, tiyatroyu edebiyattan ayırmanın çok yararlı olacağını söylerken “*pantomimanın edebiyatı içine alamayacağını*” örnek olarak verir. Edebiyat, söz sanatı olduğuna göre pantomimada edebiyat yoktur. Ona göre tiyatro, edebiyatın bittiği yerde başlar. Tiyatronun edebiyatı denilen şey, şiirin musikisi gibidir. Tiyatronun edebiyatı Halide Edip, Yakup Kadri Karaosmanoğlu edebiyatı değildir.¹¹²

---

¹⁰⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Ses Tiyarosu’nda”, a. g. d. , S.575, 3 Ocak 1946, s. 6, 11.

¹¹⁰ a.g.y.

¹¹¹ a.g.y.

¹¹² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Aruz – Bir Tiyatro Anketi Üzerine – Edebi Heyet”, a. g. d. , S. 540, 3 Mayıs 1945, s. 6-7.

4. 9. Tuluat

Resai Eriş, “Telif Meselesi” adlı yazısında Halit Fahri Ozansoy’un, *Son Posta*’da yazdığı bir yazısında, adapte ettiği bir piyes izin alınmadan oynandığı için şikâyet ettiğini yazar. Bu yazıda tuluatla ilgili düşüncelerini de açıklar.

Ertuğrul Sadi Tek, oyunları arasına Halit Fahri Ozansoy’la, Mahmut Yesari’nin birlikte adapte ettikleri *Kaynanam* adlı komediyi de almıştır. Resai Eriş’e göre Halit Fahri Ozansoy buna kendisinden izin almadan oynadıkları ve komedinin metnine sadık kalmadan ve tuluata kaçarak oynadıkları şeklinde iki gerekçeyle kızmıştır.

“(…) Tuluatı bir memleket seyircisi o kerte yakından bilir ki, sahnede söylenen hangi söz tuluattır, hangisi piyesin metninde vardır ayırabilirler. Tuluatın hâkim olduğu bir temsilde eser aksiyonların plânından ibarettir. Metni kıskanmaya lüzum yoktur. Tuluat bir oyun tarzıdır nitekim adapte de bir nakil tarzıdır.

-Sanırsız ki Sadi Tek o adapteyi, adap tenin asıl eseri bozduğu kadar bozmamıştır.

-İkinci noktaya gelince: Eseri oynanan zata para verilmiyor ve izin alınmıyor. Fakat bu da yaygın bir derttir. Bir piyesin üzerinden yirmi sene geçince o piyes orta malı oluyor, sahibinden izin filan almak mecburiyeti kalmıyor.”¹¹³

Eriş, tuluatla ilgili düşüncelerini “Fikirler” adlı yazısında devam ettirir. *Fikirler* dergisi bazı konuları ele almıştır; Konular şunlardır: seçim konusunda Garra Sarmat; barış meselesinde Rahmi Balaban; eski tuluat’ta - Kemal Kâmil Ataç; Elesger’in şiirlerinde Hikmet Dizdaroğlu; bir ahlâk felsefesine doğrudan ise - Ziya Somar’ın adları geçmektedir.

Resai Eriş’in dikkatini çeken konu ise Kemal Kâmil’in yazdığı “Eski Tuluat”tır. Kemal Kâmil şunları yazmıştır.

---

¹¹³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Avukat Şevket Karadeniz’e – Telif meselesi – İzin mecburiyeti – Ç. Altan’a – Dil Davamız”, a. g. d. , S.563, 11 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

*“Tarihe bıraktığımız tuluat sahneleri, doğrudan doğruya orta oyununun sahneye çıkışı başlamış, Zuhuri kolunun kavuklusu tuluat sahnesinde ibiş olmuştı.”*¹¹⁴

Eriş için yazar yazısı boyunca Kavuklu ve İbiş’in kıyafet derdinden kurtulamamıştır. İkisi arasındaki rol benzerliğini kıyafet benzerliğine bağlamıştır.

“Demek ki:

1. Tuluatı tarihe bırakmışız. Dümbüllü, Şevki, Ahmet Cevdet yaşamıyor. En ciddi sahnemizde bile sezilen tuluat sevgisi tarihin donmuş, katlaşmış cansız satırlarından çıkıyor.

2. Ortaoyunu sahneye, çıkmış tuluat olmuş. Yerde tuluat oynanırsa yahut sahnede Ortaoyunu oynanırsa bunların hususiyet ve imkânları birbirine karışacak.

3. Kavuklu ile İbiş arasındaki benzerlik bir kıyafet ve rol benzerliğidir.

*Yazar bütün yazısı boyunca bu kıyafet derdinden kurtulamamış, ibişi kıyafet bakımından tetkik ediyor.”*¹¹⁵

Eriş, ardından yazara birkaç soru yöneltir ve sert bir üslupla ne yapması gerektiğini söyler;

*“Yazara bir şey sormak istiyoruz. Keloğlan, Karagöz Kavuklu ve İbiş arasındaki birliği bulabilir mi ve bize Kel Hasan Naşid ve Dümbüllü arasındaki ayrılıkları gösterebilir mi? Bunu yapamıyorsa bu mevzudan vazgeçsin ne Kavuklu ne İbiş kollektif mizah iradesini aşan bir kıyafet meselesi değildir.”*¹¹⁶

4. 10. Tiyatronun Değeri

Muhsin Ertuğrul, tiyatro ile ilgili bir eleştirisinde tiyatronun değerini oyunların çok oynanması ve halkın onları izlemeye devamlı gelmesiyle eşdeğer tutar. Bir

¹¹⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Çeşit – Edebiyat – Fikirler”, a. g. d. , S.609, 29 Ağustos 1946, s. 6.

¹¹⁵ a.g.y.

¹¹⁶ a.g.y.

eserin çok oynanmasıyla değeri arasında ne ilişki olduğunu Resai Eriş anlamaz. Ona göre halkın bir eseri tutması onda muhakkak bir tiyatro değeri bulduğu için değildir. Halk herhangi bir değer bulduğu eseri tutar. Eleştirmen, bu değerler arasında tiyatro değerini arar.

“Sanat değerinin kazançla alâka ile ölçülmesi... Muhsin Ertuğrul piyese ve aktöre bir marangozun mobilyalık bir çam tahtasına bakışından ne zaman kurtulacak?”¹¹⁷

5. Gezi

Resai Eriş, 1943 yılında şiirde, tiyatrodaki, tetkik eserleri sahasında memnuniyetini söylerken, seyahat edebiyatından da söz eder. Gazeteciler için iyi bir fırsat o yıl içinde doğmuştur. Bir grup doğuya doğru uzun yolculuk etmiş ve dönüşlerinde hatıralarını gazetelerinde tefrika etmişlerdir. Falih Rıfkı Atay da yazdıklarını *Hind* adlı eserinde toplamıştır. Seyahat notları, edebiyatımız için senelerdir en noksan taraf olarak kalmıştır. Bu fırsat ile seyahat edebiyatı için büyük bir memnuniyet oluşmuştur.¹¹⁸

6. Eleştiri

Aka Gündüz, eleştirinin “yapıcı ve yıkıcı” diye ikiye ayrılmasına şiddetle çatar. Resai Eriş de genel olarak Aka Gündüz gibi düşünmekle beraber eleştirinin “yapıcı ve yıkıcı” olarak ikiye ayrılmasında bir doğruluk payı olduğunu doğrular.

Eriş’e göre, eleştiri, bir iş bölümüdür. Eleştiri yapan kimse konunun yarı ağırlığını üzerine almış demektir. Bu şekilde yapılan her eleştiri, eleştiridir; yapıcısı, yıkıcısı olmaz. Fakat bir insan eleştirinin bu fonksiyonunu hesaba katmadan yalnızca

---

¹¹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Cevap Üzerine – Bir Hatırayı Okurken – B. Cahit Bahaddin’e Açık Mektup”, a. g. d. , S. 520, 14 İlk Kanun 1944, s. 6-7.

¹¹⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 483, 30 Mart 1944, s. 6-7.

yapılanı değerden düşürmek gibi bir amaçla hareket ederse bu eleştiri değil tahriptir. İşte eleştiriyeye yıkıcı ismini takmak buradan gelir.¹¹⁹

Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Vatan* gazetesinde yazdığı “*Bir Münekkit Aranıyor*” isimli yazısında çok önemli başka bir konu üzerinde durmuştur. Münekkit yani eleştirmen.

“Bize bîr münekkit lâzım; resim ve heykel yapması şart değil. Fakat resim ve heykelden anlasın. Bir sergiye girdiği zaman yalnız tavanlara, döşemeye seyircilere değil zahmet edip resimlere de şöyle bir alıcı gözüyle bakıversin. Sonra yalnız sergide gördüğü eserleri değil, eserin arkasındaki sanatkârı merak etsin. Evet, bir münekkit arıyoruz. Ağzının yağlı boya ellerinin terebentin kokması şart değil, fakat ne de olsa bu meslek kokulan üstüne başına sinmiş olsun. Yumurtayı tenkit edebilmesi için yumurtlaması şart değil. Fakat hiç olmazsa yumurtanın başına gelenleri çok yakından görmüş, doğum sancularında hazır bulunmuş olsun... Hiç olmazsa Avrupa'ya ismarladığımız eşya listesi arasında bir de resimden ve heykelden anlayan bir münekkit ilâve edersek yerinde olur. Estetikten, köstetikten o kadar çok anlamasa da olur, yeter ki, iyiyi kötüden ayırabilsin.”¹²⁰

Bedri Rahmi'nin eleştirisi Resai Eriş'e göre kin ve tariz doludur. Bu görüşü kendisine Cemal Berk'i hatırlatmıştır.

“Sanatkâr ile halk arasında mutavassıt rolünü ifa eden sanat münekkidi kütleleri aydınlatmak ve belki yadırgıyacıkları şeyi anlatmak, izah etmek bakımından pek mühim unsurdur. Türk sanatkârının eserleri cemiyet içinde bunca yıldan beri sunî bir hayat yaşadı. İçtimaî çerçevenin içine bir türlü giremediyse bunun sebeplerinden biri de sanat edebiyatının kısırılığı sıhhsizliğidir. İlk bakışta ehemmiyetsiz gibi görünen, birdenbire göze çarpmayan bu cihet, münekkit ve tenkit ihtiyacı problemin ta kendisidir.(...)”¹²¹

¹¹⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Biz ve Dünya – Milli Roman - Tenkit”, a. g. d. , S. 493, 8 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

¹²⁰ a.g.y.

¹²¹ a.g.y.

Resai Eriş, daha önceki yazılarında olduğu gibi bugünün insanı ile eskinin insanının tamamen farklı olduğunu söyler. O, bugünün sanatına dünün ölçütleri ile bakılmamalıdır. Bu günün sanatı sanatkârın ağzından dinlenilmelidir, demiştir. Fakat bu yazının yanlış anlaşıldığını düşünür. Ona göre;

“(...) sanatkâr kendi davasını tanıtabilir, bu itibarla münekkide lüzum yoktur demiyoruz, münekkit lâzımdır. Fakat (...) sanatkârla halk arasında izah edici olarak değil, sanatkâra yol göstermek için. Bu gün bir sanat münekkidimiz yok. Bunun acısını halkın modern sanat karşısındaki alâkasızlığı ile çekmiyoruz. Bu alâkasızlığın sebebi münekkit değil sanatkârda. Nitekim bu alâka sanatkârın kaygıları istikrara kavuştukça günden güne artmaktadır. "Münekkit yokluğunun asıl acısı sanatkâr üzerinde görülmektedir. "Neredeyiz?" "Nereye gidiyoruz?" bu iki sorunun cevabını sanatkâr, her eserinde düşünmelidir. Bunu sanatkâra hatırlatacak tenkittir. Münekkidin baş vazifesi sanat eserinin izahını yapmak, halkı aydınlatmak değil, sanat muhitinde her adımın yerini bulup sanatkâra göstermektir. Münekkidimiz yok, bu günün sanatına karşı yavaş da olsa alâka artmaktadır, fakat sanatkâr istikametini bulup muntazam yürüyememektedir.”¹²²

Resai Eriş “Nusret Safa Coşkun’un Yazısı İçin” adlı yazısında yine eleştirmeni ele alır. O dönemde ismi pek az işitilmiş kimseler ön ayak olarak sahne grupları meydana getirmiştir. Bu girişimcilerden ikisi de kadındır. Biri, Sami Ayanoglu'nun eşi ve eski Şehir Tiyatrosu sanatkârlarından Şayeste Ayanoglu; diğeri de Süheylâ Bedriye'dir.

Son Posta'da Nusret Safa Coşkun bu gruplar için bir yazı yazar. Coşkun, hem teşvik eden hem de korkutan bir dil kullanmıştır. Yazının başlangıcı sahne sanatları ile ilgili görünse de Resai Eriş, konuyu eleştiriye dayandırmıştır:

“Şu teşvikin tecellisi de bizde bir garip nesnedir. Münekkid ağabeydir, büyüktür, hocadır. Sanatkâr ise onun teşvik ve himayesine muhtaç... Tenkidçi

---

¹²² a.g.y.

sanatkârı teşvik eder, heves verir. Sanatkâr ile kendisini aynı şartlar içinde yalnız aradaki vazîfe ayrılığı ile göremez bir türlü.

Ve gene öyle herkesi teşvik etmenin, her zaman, iyi netice vermeyeceğini unutmayan münekkit de azdır. Yazı heves verme gayesi ile yazılmış bir medihtir, reklâmdır, teşviktir. Fakat işin garibine bakınız ki, yazan daima tenkidci kalır.”¹²³

Eriş, hatırlatma şeklinde uyarılarda bulunur. Yeniliklerden dolayı sevinç duyulması gerektiğini, eskiden tiyatro grubunda yer alacak ya da onu kuracak kadın sanatçıların olmamasından üzüntü duyulduğunu; girişimin, sanatın ardından geldiğini dile getirir;

“(…)yeni teşekküllerden memnuluk duyacak yahut eskiden bir tiyatro heyeti kuracak kadın sanatkârımız olmamasından esef edecek gün henüz gelmiş değildir. Daha bu iki grubunda muvaffakiyetlerini görmedik. Bazı meselelerde teşebbüs çok şeydir; fakat sanat işlerinde bu böyle değil. Sanatta teşebbüs ve hamle yine sanatın arkasından gelir.

İki kadın sanatkârımız tiyatro grubu kurdukları için değil, tiyatro grubu kuracak sanat ve disipline sahip iki kadın sanatkâr yetiştirdiğimiz gün memnuluk duyalım.”¹²⁴

Resai Eriş, “Tenkid Ahlâkı” adlı yazısında, Celaleddin Ezine’nin “*Bizde münekkid var mıdır?*”¹²⁵ sorusunu ele alır. Celaleddin Ezine’nin ifadesini Resai Eriş’in kendisi aksak bulur ama bunu biz aksak bulduk diye belirtir. Bu aksaklığı hecin devesine benzetir ve sorar:

---

¹²³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Nusret Safa Çoşkun’un yazısı için”, a. g. d. , S.602, 11 Temmuz 1946, s. 6, 11.

¹²⁴ a.g.y.

¹²⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tenkid ahlâkı – Tercüme sanatı – Cyrano için rica – Tiyatro Dili – Muhsin Ertuğrul için”, a. g. d. , S.571, 8 Aralık 1945, s. 6-7, 11.

“Bizde münekkid var mıdır? Münekkid dolgun ve olgun edebiyatlı ve sanatlı memleketlerde yetişir. İkinci suali sormak lâzım. Bizde bahis mevzuu bu edebiyat mevcut mudur?”¹²⁶

Eriş, her iki soruya hayır diye cevap verir. Celaleddin Ezine'nin diğer bir ifadesi de eleştirmenin dünya ölçüsünde bilgi sahibi olması gerekir ki dünya ölçüsünde eleştiri yapabilesidir. Resai Eriş sorar; Yazar başlığında tenkid ahlakı kullanmış ama konuyla ne alakası vardır?¹²⁷

6. 1. Eleştirmen

Eleştirmen, acaba, sanatla sanatkâr arasında mı, yoksa sanatkârla halk arasında mı kalmalıdır? Resai Eriş, başlık kullanmadığı bir yazısında bu konuyu ele almıştır. Önce eser vermenin aslında karşılıklı söyleşmeye dayandığını, yazan kişinin bildikleri ve inandıkları kadar şüpheleri ve tereddütlerinin de olduğunu söyler. Okuyucuda yansımalarını yazar görebilir mi ona dikkati çeker. Eleştiriye de bu söyleşmedeki sessizliği kıran bir cevap olarak nitelendirir. Eleştirmeni de insanların halk ve yazar arasında aracı olarak bırakıldığını ama buna gerek olup olmadığı bilmediğini belirtir. Eriş'e göre sanat eseri yapaydır. Eleştirmenin telkin ve açıklamasına ihtiyaç yoktur. Sanat hakkında fikri olan herkes bunu kendince yapabilir.

“Eser vermek muhakkak ki bir taraflı muhaveredir. Bir takım şeyler yazıyorum, bunların içinde bildiklerim, inandıklarım kadar, şüphelerim, tereddütlerim de var. İddialarımın çoğu bir sualdir. Fakat bunlara bir cevap alabiliyor muyum? Okuyucumdaki aksülamelleri görebiliyor muyum? Okuyucum, da öyle. Yazılarımı okurken benimle münakaşa etmek ihtiyacım duyduğu muhakkak. Herhangi muharrirle konuşurken onun eserlerinden, yazılarından bahsetmek meylî içimizdeki bu münakaşa ihtiyacının birikintisidir, İşte, tenkit denilen şeyi bu bir cepheli muhaverenin sükûtunu kıran cevap olarak anlıyoruz. Tenkidi münakaşa, ikinci tarafın söze karışma

---

¹²⁶ a.g.y

¹²⁷ a.g.y

ihtiyacını temin eder sanıyoruz ve münekkidi sanatkârla halk arasında mutavassıt olarak bırakıyoruz. Münekkidin bu sahada çalışmasına ne lüzum var bilmem? Sanat eseri sunîdir; yani, bilerek ve bilhassa yapılır. Bu böyle iken niçin sanatkârdan eseri hakkında izahat istemiyor da araya bir başkasını koyuyoruz? Münekkidin izah ve telkinine lüzum yoktur. Sanat görüşü olan kimse zaten bunu görür. Sanat değerine vereceği notu olmayan ikinci kısım ise münekkidin sistemli izahına lüzum duymaz. Çünkü onun için bütün mesele eserin kendisini tatmine yetip yetmeyeceğidir. Münekkidin sanat sahasındaki intibalarını telkine kalkışından doğan mahzurlar büyüktür.”¹²⁸

Bu açıklamasının ardından eleştirmen hakkındaki görüşlerini beş maddede sıralar;

“1. Münekkit eserin sanat değeri hakkındaki intibalarını telkin eden adam kaldıkça, ondan şahsî görüşünden tamamen sıyrılması beklenir. O da bizim bu arzumuza uyar ve en verimli tarafını çiğner ve şevkini kaybetmeye mahkûm kalır.

2. Münekkidin şahsî düşüncelerini saklaması, kabil olsa da sempati ve antipatilerinden kurtulmasına imkân yoktur. Münekkit de her şeyden evvel bir okuyucudur.

3. Münekkit sanatla sanatkâr arasında kalsa eserinde payı olur ve kendisini tatmin edebilirdi. Fakat sanatkârla halk arasında, yani, eserin dışında kalması ona esersizliğin acısını her an hissettirir. Resai Eriş’in Kovan mecmuasının nisan sayısında Voltaire'in bir sözü dikkatini çeker. ‘Münekkit, hayatını kitapları ve tiyatro piyeslerini zemmetmekle kazanan canlı bir musibettir. İğdişlerin zevkiyap olanlardan nefret etmesi gibi, bu da muvaffak olan herkesten nefret eder.’¹²⁹

Resai Eriş, eleştirmenin eserini kötülemesiyle ilgili olarak maddeleri şu şekilde devam ettirir;

¹²⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 497, 6 Temmuz 1944, s. 6-7.

¹²⁹ a.g.y.

“Münekkit eser veremeyişinin ıstırabını başkalarının eserlerini kötölemekle unutturmaya çalışan kimse midir? Hiç şüphe etmiyorum. Gerçi münekkitlerin hepsi kısır değildir. Ancak verebildikleri eserin kendilerini tatmin ettiği şüphelidir. İnsanın yaratıcı tarafı bulunmaması şüphesi bir noksandır. İşte, münekkit, ruhundaki bu eksikliği hastalık derecesinde kuvvetle sezen adamdır.

4. İzah ve telkin, yaratma kuvvetinin dışında kalır ve vazife olur.

5. Bu izah ve telkin sahası münekkide sanatkârla halk arasında biricik anlaşma vasıtası olduğu ve herkesin onun mizacının zaviyesini kabule mecbur olduğu kanaatini verdikçe yavaş yavaş kendisine kâfi gelmeye başlar. Etrafıyla rabıtası azalır. Bu, ruhunun marazı hilkatine ve kısırlığının öcünü almak arzusuna çok müsait bir zemin teşkil eder.¹³⁰

6. 2. Eleştiri Hazımsızlığı

O dönemlerde eleştiriye karşı tutumlar değişmektedir. Edebiyatın içinde işlevi ne olursa olsun hakkında eleştiri yapılan kişiler çoğu eleştiriye kabullenemeyip, kendini sert bir şekilde yıkıcı bir halde savunma gereği duyar. Bunlardan bir örneği Resai Eriş, “Tenkid Hazımsızlığı” adlı yazısında vermiştir. Şevket Rado'nun bir eleştirisini Mithat Cemal Kuntay olumsuz karşılar. Bizde genellikle eleştiriye karşı tahammülsüzlük görülmüştür; fakat Mithat Cemal Kuntay'da görülen eleştiri hazımsızlığına pek az rastlanır. Eriş'in ifadeleriyle Mithat Cemal Kuntay, isminden bilgisinden yaşından beyaz saçlarından hâsılı kendisinden hiç beklenmeyecek bir hataya düşmüştür. Resai Eriş'e göre eleştiri, eleştiridir. Müsekkin¹³¹ ilâçların henüz eczanelerde bulunduğu bir devirde eleştiriye karşı Mithat Cemal Kuntay gibi davranılmaz.

Eriş, Peyami Safa'nın o sıralarda çıkan *Tasvir*'de “Ben kefilim!” başlıklı bir yazısını okur. Peyami Safa da aynı hataya düşmektedir.

---

¹³⁰ a.g.y.

¹³¹ Yatıştırıcı.

“Buna hata da demek doğru değil, aynı kasta düşüyor. Çünkü tenkid karşısında bu tavrı takınmak tenkide karşı yapılan bir kasıttır.”¹³²

Resai Eriş, Peyami Safa'dan eleştiriye karşı özellikle üçüncü şahıs olarak nasıl cevap vereceğini bundan sonra öğrenemeyeceğine göre bildiğini kullanmasını rica eder. Peyami Safa yazısının sonunda ikinci bir hataya daha düşer. Şevket Rado'ya eser vermediği için sitem eder. Bir eleştiri çerçevesi içinde bu söz konusu olmamalıdır. Eser başka, değer başka, eleştiri başka şeydir.

Resai Eriş *“Peyami Safa düşünmelidir ki kendisine verdiğimiz değer eserleriyle hak ettiğinden çok fazladır.”¹³³* der.

Eriş, tartışmanın tabiatı üzerine yazı yazmıştır. Peyami Safa'da aynı konuya temas etmiştir. Tekrar bu düşünceyle ilgili düşüncelerini yazar;

“Fikirlerin çarpışmasından hakikatin doğduğu pek nadirdir. Çünkü münakaşalarda çarpışanlar fikirlerden ziyade gururlardır ve bu çarpışmadan da hakikat değil, sadece kazanmak, üstün olmak, haksız çıkarmak ihtirası doğar. Her münakaşaya mücadele psikolojisi hâkim olduğu için kazanmak hırsının hakikate ulaşmak ihtiyacına baskın çıkmasından daha tabi bir şey yoktur.”¹³⁴

7. Makale

Resai Eriş, makale¹³⁵ türü hakkında da görüşlerini belirtmiştir. Bu görüşlerde eleştirilerinin genelinde olduğu gibi kendi düşüncelerinin yanında farklı isimlerin fikirlerini de örnek olarak almıştır. “Fıkracılık” başlıklı yazısında öncelikle makalenin bizde ne zaman yazılmaya başlandığını belirtir. Ardından makalenin

---

¹³² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir aktör tanıdım – Karşılık – Tenkid hazımsızlığı – Gazete resimleri”, a. g. d. , S.571, 20 Aralık 1945, s. 6-7.

¹³³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şehir Tiyatrosu artistleri için, Film-teknik – Münakaşa - Tenkid”, a. g. d. , S.581, 14 Şubat 1946, s. 6.

¹³⁴ a.g.y.

¹³⁵ Resai Eriş, yazılarında fıkrâ türünü makale yerine kullanmıştır. Bu yüzden çalışmamda ben de fikrayı, çoğu yerde makale olarak kullandım.

edebiyat içinde hangi türe girdiğini söyler. Bizde neden fikracılığın olmadığı ile ilgili görüşlerini ileri sürer:

“Bizde fikra Meşrutiyet’ten sonra başlamıştır. Çünkü fikranın doğması için gazete lâzımdır. Türkiye’de Meşrutiyet’ten önce niçin fikracılık bulunmadığını İsmail Habib şöyle izah ediyor: ‘Fıkracılık Tanzimat devrinde yoktu Çünkü Tasviri Efkâr ve İbret gibi gazeteler haftalık çıkıyordu. Abdülhamit’in istibdat devrinde de yoktu. Çünkü Servetifünuncular yalnız kendi haftalık mecmualarına kapanmışlardı. O devirde gündelik çıkan İkdam ve Sabah ise her türlü edebî hareketlerden uzak, kupkuru gazetelerdi.’ İsmail Habib’in bu satırlarındaki hakikate iştirak ediyoruz. Bu izahta fikranın tekniğine ait müphem fikirler de vardır.”¹³⁶

Fıkracılığın ne zaman ve niçin başladığı ile bilgilerden sonra fikra hakkında kendi düşüncelerini maddeler halinde sıralar.

Fıkracılık gazeteciliğin ortaya koyduğu bir olaydır. Fıkracılığın menşei ve hayat sahası gazeteciliktir. Gazetesiz fikra olamaz, fikracılığın var olması için bir kamuoyunun teşekkül etmiş olması lâzımdır. Makaleyi besleyen günlük olaylardır. Kendisine kapanmış kalmış bir yazarın fikra yazmasına imkân yoktur. Bundan şöyle bir sonuç çıkarabiliriz: fikra derginin bünyesine yabancıdır. Çünkü gazete ile dergiyi ayıran şey, iki sayı arasındaki süre değil, kimliktir. Gazete günlük olayları kovaladığı halde dergi yaşayan olaylara bağlanmadan donmuş fikirleri taşıyabilir. Nadir olmakla beraber yaşama değerini kaybetmemiş olan geçmiş vakalar da makaleye konulabilir. Eriş, Baltacıoğlu’nun fikrayla ilgili görüşlerini de yazısında aktarmıştır.

“Fıkra, ufak cüsseli, fakat dev konulu bir yazıdır. Fıkrayı, fikra olmayandan ayıran yalnız gövdesi değil, hem de psikolojisidir. Fıkranın kendine göre paradoksal bir zekâsı vardır. Orijinalliği de bundan gelir. Saçmalamayarak orijinal kalmak, yalan söyleyerek doğruyu öğretmek, uzatmayarak pek çok şey söylemek, işte fikracının tekniği.”¹³⁷

¹³⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hece Vezni - Fıkracılık”, a. g. d. , S. 494, 15 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

¹³⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hece Vezni - Fıkracılık”, A. g. d. , S. 494, 15 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

Resai Eriş, Fıkranın oluşumu ile ilgili düşündüklerini toplu bir şekilde sıralar;

Fıkra için günlük olayları yakalamak yetmez, aynı zamanda fıkracının edebî bir oluşa da sahip bulunması lâzımdır. Olayları bütün mecburiyetleriyle kavramak için fıkracının geniş bir bilgisi olması gerekir.

Fıkra, kısa yazılmalıdır, yarım sütunu geçmemelidir. Bu kısalık uzun yazıların kısaltılması değil ayrı bir karakterdir. Fıkra yazmanın zorluğu burada başlar. Az sözle çok şey ifade edilmelidir. Fıkracının az sözle çok anlam ifadesi aforizmacınıninkine benzemez. Fıkra, aforizma gibi ayıklanmış süzölmüş söz değil; gündelik dili taşımalıdır. Bunun için yazı kurallarının dışına çıkmaya korkmamalıdır.

Fıkra, makale ve muhasebe gibi sistemli bir muhakemeye, dayanmaz. Fıkracının şahsına has ince bir buluşla olaya dokunur geçer. Fıkroda hâkim olan mantık, bilimin sistem kaygısından sıyrılıp halk mantığına yaklaşmalıdır. Fıkranın ayrı bir zevk inceliğine ve ihtisasa lüzum göstermeyen, herkese hitap eden bir örgüsü olmalıdır. Fıkra biraz da nezih yazılmalıdır.

Bütün maksadı toplayan bir bitiş olmalıdır. Fıkracı dokunacağı olayı bizzat görmüş veya okumuş olmalıdır.¹³⁸

O dönemde fıkra türünde öne çıkmış isimler şunlardır; Nurullah Ataç, Falih Rıfkı Atay, Refik Halid, Ulunay, Ercüment Talû, Peyami Safa, Vâ-nû, Hikmet Feridun, Şevket Rado.

Resai Eriş “Fıkra” başlıklı başka bir yazısında fıkracının niteliklerine dokundurur. Dönemin fıkracılık anlayışının bozuk olduğunu, fıkra yazdığını sanan insanların olduğunu söyler.

“Acaba yazarın demokrasi anlayışı mı bozuk... Hayır, hayır, her şeyden önce fıkracının fıkra anlayışı bozuk. Bu fıkracı için fıkra yazmak sanatının da üç

---

¹³⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Hazırlık Meselesi – “Fıkracılık” başlıklı yazım üzerine” – “Müzik Zevki”, a. g. d. , S. 499, 20 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

umdesi olmalı: eksiklik, kötülük, laubalilik. Fıkroda bu umdeleri temin etmek için demokrasi umdelerini ne hale soktuğu görülecek şey.

Ne gariptir şu fıkra yazmak sanatı... Her fıkra yazabilene bir köşe verebiliyoruz ve her köşe kapana fıkra yazdırıyoruz.”¹³⁹

8. Özdeyiş (Aforizma)

Resai Eriş, “Aforizmalar” adlı eleştiri yazısında “*Aforizmacı bize demek istediklerini ayıklanmış iki satırcık halinde söylemeğe niçin gayret eder? Bir sözü doğru dürüst anlatmak varken fikrini bu kadar yazılmış, bu kadar ayıklanmış ifadeye ne lüzum var,*”¹⁴⁰ diye sorar.

Aforizmacının bu eziyeti çok zaman boştur. Muhakkak ki, bir vecizenin yaşayan tarafı bu ayıklanmış ifadesi değildir. Dikkat edilirse atasözleri daha çok söylemek içindir. Onları yazılmış şekilde ifade etmek gerçekten zor şeydir. Kesinlikle arada bir şey kaybolur, insan okurken onları dinlediği zamanki zevki bulamaz. Yazarlar arasında aforizmaya daha fazla ilgi gösterenler vardır ki aforizma olarak yazılanlar bitince romanları piyesleri karıştırıp böyle kısaltılacak söylenmiş söz ararlar.

Resai Eriş Suphi Nuri İleri'nin bazı yazarlardan aldığı parçaların aforizma olduğuna bir türlü inanmaz. Eserlerinden belli kısımlar alan yabancı yazarlar şunlardır; A. Mavrois, O. Wilde, Marcel Proust, Guy de Maupassant, Stendhal¹⁴¹

Gerçek aforizmada hem anlam hem ikna kuvveti biter. Romanda anlam bitse de eksik kalan bir taraf vardır.¹⁴²

---

¹³⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir yazara kinayeler – Fıkra – Örnekler – Zeybek – Şahin Tek”, a. g. d. , S.593, 9 Mayıs 1946, s. 6, 11.

¹⁴⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Anma – Aforizmalar – Tercüme Üzerine - Gazeteci”, a. g. d. , S. 522, 28 İlk Kanun 1944, s. 6-7.

¹⁴¹ a.g.y.

¹⁴² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vecizeler – Nesir – Aktör – Kendini Tekrar”, a. g. d. , S. 529, 15 Şubat 1945, s. 6-7.

9. Fıkra

Resai Eriş, “Başöğretmen M. Salman’a” başlıklı yazısında güldürü türü olan fikrayı ele alır;

“Chronique değil, anecdote karşılığı olan fıkra ele alınır. Bir fıkra nasıl olmalı, özellikleri nelerdir anlatır.

Fıkra yalnız başına anlatılırsa pek zayıf kalır. Bir vaka içinde ve bir münasebete getirilerek yazılmalıdır. Fıkra çok kısa olmalıdır. Fıkranın sonundaki terdit iyi örtülmelidir. İzah ve telkin fikrayı öldürür. Bazı fıkralar vardır ki bunlar sadece söylemek içindir. Bunları yazmaktan çekinmelidir.

Burhan Felek bu alanda önemlidir.”¹⁴³

Eriş, yine “Fıkralar” başlıklı yazısında Refik Halit Karay’ın *Akşam*’da *Günler Geçerken* adlı yazısından birkaç cümle alır. Ona göre gelişigüzel şekilde harcadığımız isimler, Nasrettin hoca ve Bektaşî fıkralarıdır. Gazetelerde fıkra köşeleri açılınca, fıkra yokluğu çekilmiştir. Burhan Felek, fıkra yokluğu çekildiği konusunda Refik Halit Karay’a katılmaz. Felek, *Cumhuriyet*’te yazdığı “Ustanın Öfkesi” adlı yazıda;

“Bir milletin mizah zekâsının biriktirdiği fıkralar gelişi güzel kullanılmakla asla tükenmez...” der. *Fıkra münasebet düştükçe tekrarlanmalıdır ki ahlâta ve halka intikal etsin. Fıkralar söz eserleridir. Fıkralar, kadılık, yeniçerilik, Bektaşilik devrinin malıdır.”¹⁴⁴*

10. Nazım – Nesir

Resai Eriş “Nesir” başlıklı yazısında nazım nesir diye iki ayrı tür olmadığını, şiir ile nesir diye iki ayrı tür olduğunu söyler. Nazım, nesir ayrımına gitmek çok büyük bir yanıltır. Bunu yapan kişiler tehlikeyi yaratmaktadırlar. Nazım ile nesir ve

¹⁴³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Beş Pınar – Vâlâ Nurettin’e Sorular – Karımı Niçin Öldürdüm – Sohbetler İçin – Başöğretmen M. Salman’a”, a. g. d. , S. 527, 1 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

¹⁴⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiir Dili – Tiyatro Tenkitlerimiz – Fıkralar - Şadırvan”, a. g. d. , S. 531, 1 Mart 1945, s. 6-7.

şiiir hakkındaki görüşlerini yeni şiiirin savunuculuğu başlıklı kısımda daha geniş bir Şekilde ele alınmıştır.

Yazısında ayrıca Vâ-Nû'nun Őiiri nesirden ayrı bir sanat dűřünüřü olarak görmesi üzerinde durur. Resai Eriř için bu gülünç bir olaydır. Celaleddin Ezine'nin dediği gibi “nesir maksat ve hedef takip ettiği için sanat nazariyesine girmez.”¹⁴⁵

Mensur Şiir, fikir ve konu fıkrasının “icadgerdesi”dir. Güzel nesir; kelime bilgiçliği ve üslup hokkabazlığı değil, inşa tekniği, konu hareketi, olayların gelişimi, şahıs psikolojisi ve fikir felsefesi anlaşılır. Resai Eriş, Vâ-Nûya nesir sanatı diye bir Şey tanımadıklarını söyler¹⁴⁶.

B. Kişiler/Sanatçılar

1. Yerliler

1. 1. şairler

1. 1. 1. Ahmet Necati Cumalı

Resai Eriş, Ahmet Necati Cumalı'nın *Kızıl Çullu Yolu* adlı kitabını okur. Eriş'e göre Ahmet Necati Cumalı, Şiirlerinde Nazım Hikmet, Faik Baysal ve Rıfat Ilgaz gibi kükremez. Onun Melih Cevdet Anday, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Ziya Osman Saba gibi gür sesi de yoktur. Cahit Sıtkı Tarancı ve şükrü Enis Regü gibi yavaştan bir söyleyişe sahiptir.

Cumalı'nın Şiirinin en kuvvetli tarafı konusunu bunaltmadan anlatmasıdır. İnsanda bir kolaylık hissi değil tam söylenmişlik hissi bırakır.¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vecizeler – Nesir – Aktör – Kendini Tekrar”, A. g. d. , S. 529, 15 şubat 1945, s. 6-7.

¹⁴⁶ a.g.y.

¹⁴⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sayın Refi' Cevat Ulunay'a – Örnekleler”, A. g. d. , S. 547, 21 Haziran 1945, s. 6-7.

1. 1. 2. Asaf Halet Çelebi

Resai Eriş, Asaf Halet Çelebi'nin yeni şairlerden olmadığını düşünür. Eriş'in gözünde “Şiirden müzik zevki bekleyenlerin hepsi gibi o da bambaşka bir iklimin malı olan yeni şiirin dışında kalmıştır.”¹⁴⁸

Yeni şiiri beğenmeyen diğer şairlerin de adını sıralar; Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Halit Fahri Ozansoy, Oktay Rıfat.

Asaf Halet Çelebi *He* adlı kitabında topladığı şiirlerinde noktalamayı kasten ihmal etmiştir. Resai Eriş'e göre Çelebi, bunu yapmakta haklıdır. Yazı ve kurallar anlaşma vasıtasıdır, *He*'deki şiirlerin ise anlaşılacak kaygısı yoktur.¹⁴⁹ Yenilerin gariplikten öteye geçemediği bir devirde Asaf Halet Çelebi'nin yenilerin en hareketlisi olduğunun düşünüldüğünü söyler Resai Eriş. Ama bunda bir sonuca varamadığını da ifade eder. Ona göre Çelebi sadece bir devrin adamı değildir. Çelebi resim – yeni resmi anlatmıştır. Müzik üzerine eleştiri yazıları yazmıştır. Şiir üzerine zıt düşünceleri vardır fakat bunlar birbirleriyle bağdaşamaz.¹⁵⁰ Eriş, Çelebi'deki hürriyet anlayışının sevildiğini, onun bir zamanın adamı olmadığını ve adı unutulsa da kendisinde hatırlanan şeyin hürriyeti olacağını dile getirir.

1. 1. 3. Attila İlhan

Resai Eriş, *Haber* gazetesinin verdiği bilgiye dayanarak “Gâvurdağlarından Rivayet” isimli şiirin doğum sancısını çeken sanatkârın şiir anlayışını “Şiir Müsabakası” adlı yazısında yer vererek edebî oluşlar sütununa alır ve Attila İlhan'ın şiirle ilgili düşüncelerini, onun etkilendiği isimleri yazar.

¹⁴⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Hazırlık Meselesi – “Fıkracılık” başlıklı yazım üzerine” – “Müzik Zevki”, A. g. d. , S. 499, 20 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

¹⁴⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tezat – Noktalama – Noktalamada Kapris – Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi? – İzmir Hikâyecileri Antolojisi”, A. g. d. , S. 514, 2 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

¹⁵⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Lâmelif – Siyasi Karikatürler Albümü – Örnekler”, A. g. d. , S. 545, 7 Haziran 1945, s. 6-7, 11.

“Hece veya aruzu, zamanımız şiir telâkkisi için lüzumsuz sayıyorum. Şiirde ahenk taraftarıyım. Fakat bu, kelimelerin birbirleriyle bağlanışından doğan bir ahenk olmalı. Yoksa kendini zorlayıp, bir takım ağır kalıplar arasında sıkışmak istemem.

Şiirde dil, bence çok önemlidir. Yazdığım şiiri herkes anlamalı. Ne çok eski ne de çok yeni bir dile taraftarım. Benim için saf Anadolu dili en büyük bir hazinedir. Gayem, halk şiirini, günün anlayışına uydurmak ve onunla yoğurmaktır. Böylece, şiirde aranan ahengi elde edeceğimi umuyorum.

(...) Şair şiir sahasında üç sanatkâr tanıyor: Teyfik Fikret, Ahmet Muhip Dıranas ve Mehmet Akif. Yeni şairler hakkında da şimdilik bir şey söylemiyor.”¹⁵¹

Resai Eriş, şairin bu düşüncelerini yadırgar. Yeni şiir anlayışının görüldüğü bir dönemde bu düşünceye sahip olmanın gariplikten öteye geçmediğini söyler.

“Cahit Sıtkı Tarancı bu memleketin övüneceği bir şairdir. Onun arkasından gelen bir isime şiir anlayışını soruyorsunuz o mahut taklidi ahenginden bahsediyor; şiir 3 zevkini soruyorsunuz verdiği cevap Teyfik Fikret'tir. Şiiri sanatkârından kopardığımız o eseri doğuran sancıyı kaybettiğimiz gün tenkidin de tahlilin de, müsabakanın da başına gelecek şey bu garabettir.”¹⁵²

1. 1. 4. Cahit Sıtkı Tarancı

Resai Eriş, CHP'nin şiir müsabakasının sonucu hakkında düşündüklerini *Yeni Adam*'ın 588. sayısında belirtir. Öncelikle sanat ile ilgili düşüncelerini sıralar. Sanatta güzelden hareket eder.

“Bir iki cümle ile hülasa edersek: Arkasında sanatkârı görülmeyen eserin sanat kıymeti ölçülemez. Bir eseri tetkik, ederken onu yaratan sanatkârı ihmal ediyorsak, kurtulunmaz bir hataya düşeceğimiz muhakkaktır. Sanatta güzel kasten yaratılır. Buradaki güzel vasıta değil, gayedir. Bu itibarla arkasında

¹⁵¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı”, a. g. d. , S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7.

¹⁵² a.g.y.

*sanatkârı kaybedilen eserin sanat değeri tam olarak anlaşılmaz. Çünkü: yaratılan güzelin içindeki tesadüflerin payı ayrılmamış olur.”*¹⁵³

Ardından konuyu Cahit Sıtkı Tarancı'ya getirir. Eriş'e göre Cahit Sıtkı Tarancı bir başarı elde etmiştir. Onun bu başarısı her şeyden önce kuşağı için bir başarıdır. Yeni şiiri şimdiye kadar ciddiye almayanlar vardır. Ardından Cahit Sıtkı'yı bazı şairlerle karşılaştırır. Ne kadar sevilip sevilemeyeceğini ölçer.

*“Cahit Sıtkı Tarancı, kendisine, kapanmış bir şairdir. Sesini yükseltmekten çekinircesine yavaştan söyleyen bir edası vardır.(...) Yani, edebiyat tarihimizin gösterdiği devirlerin başında bir otorite teşkil eden büyük şairlerden olamayacaktır. (...)Cahit Sıtkı Tarancı da bulduğumuz bir şiiri bir Ziya Osman Saba'da, bir Rıfat Ilgaz'da, bir Bedri Rahmi Eyüboğlu'nda ve bir Oktay Rıfat'ta bulduklarımızdan daha çok sevebiliriz. Fakat yine de şairleri böyle plân plân toplamak zaruridir sanırım.”*¹⁵⁴

Resai Eriş şiir anlayışının hangi şairlere göre olduğunu ipuçlarını da vermiştir. Ancak sevdiği şiirler ile eleştiri anlayışı çerçevesindeki şiirler uyuşmamaktadır. Resai Eriş'in sözlerinden eleştiri yaparken nasıl bir tutum içerisinde olduğu da anlaşılabilir. Eleştiri ölçütleri ile kendi inançlarının ayrımını yapmaktadır.

*“Yalnız, bir noktaya işaret edeyim ki siz benim onu yerer gibi söylediğime bakmayın. Ne kükreyen, gürleyen şairlerimiz vardır; en hareketsiz mevzuları bile hazırlayabilirler. İtiraf edeyim ki ben böyle kükreyen şairleri sevemedim. Beğendim, seslerinin gürlüğünü, gönüllerinin coşkunluğunu takdir ettim. Fakat onlara kapanıp kendi şairim diye okuyamadım. Ben daha çok Cahit Sıtkı Tarancı yapısının insanıyım. O kükreyen, haykıran şairlerin yanında hep o kendine kapanan sesini yükseltmekten çekinen, adeta, tısan sanatçıları aradım. Tekrar ediyorum: Cahit Sıtkı Tarancı'yı gönümce yeriyorum sanmayın. Fakat biliyorum ki o küçük insanların şairidir.”*¹⁵⁵

¹⁵³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiir müsabakası etrafında”, a. g. d. , S.588, 4 Nisan 1946, s. 6.

¹⁵⁴ a.g.y.

¹⁵⁵ a.g.y.

Yine de Tarancı, dar bir çevrenin şairi olarak kalacaktır.

“Cahit Sıtkı Tarancı, Nazım Hikmet’in şiirinde dediği gibi elleri büyük işler yapmak için yaratılmış, bir sanat devri açacak insan değildir, o bodur bir sanatkârdır. Dar bir çerçevenin şairi olarak kalacaktır.

Tarancı, devrini tanıyan sanatkârdır, devrinin sanatkârıdır.”¹⁵⁶

Resai Eriş, şiir yarışmasında birinci olan “Otuz Beş Yaş” şiirini de beğenmez. Cahit Sıtkı’nın şiir anlayışı için söylediği sözlerden dolayı da yazdığı şiirlerin bir bütün olarak ele alınamayacağını söyler.

“Bir şair çıkar, şiir anlayışı sorulduğu zaman o mahut tâklid-i ahenkten bahseder ve şiir zevkini açıklamak için verdiği cevapta Tevfik Fikret’ten öteye adım atamazsa onun elimizdeki on satırı ortaya bir bütün olarak konamaz.

Edebiyatımızda sahibi bilinmeyen şairler vardır. Bunları severiz, sanat kıymetlerini överiz. Fakat Laedri, bilinmeyen, meçhul demek değildir. Sahibi kaybolmuş demektir. Onun yazdığı hava kesin olarak bilinmese de sezilir. Şiirin yazarını tanımıyoruz ama o atmosferi pekiyi tanırız.”¹⁵⁷

Şairin yarışmada birincilik kazanan şiirini Resai Eriş, “Edebi Oluşlar” sayfasında da yayımlamıştır.

1. 1. 5. Orhan Veli Kanık

Resai Eriş, sadece Orhan Veli Kanık’ın şiirlerini örnek vermesi yüzünden okuyucularının sitemiyle karşılaşır. Ancak Eriş’e göre Orhan Veli “iki farklı şiir anlayışı”nın dışındadır. Onu anlamak için önce bu anlayışları anlamak önemlidir. Bu iki farklı anlayışının şairleri şunlardır: Cahit Sıtkı Tarancı ve Şükrü Enis Regü.

---

¹⁵⁶ a.g.y.

¹⁵⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı”, a. g. d. , S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7

1. 1. 6. Mithat Cemal Kuntay

Mithat Cemal Kuntay ara sıra *Son Posta*'daki fıkra köşesinde şiirlere de yer vermektedir. *Son Posta*'nın bu köşesi Eriş'e göre pek gariptir. Burada iki kişi yazar: Ercüment Ekrem Talu ile Mithat Cemal Kuntay. İkisi de apayrı iki kalemdirler.

Eriş, Mithat Cemal Kuntay'ın fıkra köşesindeki şiirlerinden bahseder. Bunlar birer fıkra mıdır? Belki. Fakat şiir olmadığı muhakkaktır. Zaten Mithat Cemal Kuntay'a şair denemez. Herkes ömrünün bir devrinde bir şekil hayranlığı, şekil ihtiyacı duymuştur. O zaman insana Mithat Cemal Kuntay hoş gelir. Sonra unuttur gider. O zamandan hatırımızda bir iki şiiri kalmıştır. Mithat Cemal deyince hep onları hatırlarız. Mithat Cemal Kuntay şairse de sahası en dar bir şairdir. Ayrıca o köşede çıkan manzumeler fıkra da değildir. Deve kuşu gibi, yük taşı deyince kuştur; uç deyince devedir. Bu manzumelerden sonuncusu "Arsen Lüpen okuyan gence" yazılmıştır. Resai Eriş, baştan iki beytini alır:

Yurdun o kadar çok bereketsiz mi adamca?

Lâzım mıdır, oğlum, sana Arsen Lüpen amca?

İrfanına bir türlü Naimâ çıkamaz mı?

*Bir millete Kâtip Çelebi'nin başı az mı?*¹⁵⁸

Arsen Lüpen yerine Mithat Cemal'in yazdığı bu beyti bütün dillere çevirip Arsen Lüpen'in zararlı olduğunu yayalım diyerek kinayeli bir dil kullanır.

"Mithat Cemal Kuntay'ın o maç maç, ağdalı aruzunun içinden ben bir şeyler bulup çıkarabildim. Gençlere Arşen Lüpen okuyacağınıza Naîmâ'yı, Kâtip Çelebi'yi okuyun diyor. Hem Arsen Lüpen'i sade biz değil bütün dünya okur, Mademki zararlı imiş bari sayın şairin beytini bütün dillere tercüme ettirip yayalım; dünya da anlasın! Gerçi, tercüme ederken şiiriyet bozulur ama tez

¹⁵⁸ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Arsen Lüpen okuyan gence şiir – Yabancı has isimler – Manzum Tercüme – Okunmıyan yazarlar – Sanat ve Marifet", A. g. d. , S. 562, 4 Ekim 1945, s. 6-7.

yine kalır. Yoksa bütün dünya gangster olacak. Belki de ikinci dünya harbinin sebebi Arsen Lüpen'dir."¹⁵⁹

1. 1. 7. Oktay Rıfat

Oktay Rıfat'ın *Güzelleme*'sini okuyan Resai Eriş "*Oktay'a güzelleme yazmağı yediremiyorum*" der. Oktay Rıfat'ın halk şairlerine neden yöneldiğini anlayamaz. Gelip geçici bir heves olup olmadığını anlayamaz.

*"Oktay'ın halk şairleri gibi yazışını çok yerinde bir jest olarak karşıladım. Büyük memnunluk duydum. Fakat Oktay niçin halk şairlerine meyletmiştir, bunu bulamıyorum? Gelip geçen bir hevesle duyulan bir yakınlık mıdır? Belki, fakat buna gönlüm razı olmuyor. Şekle susayan şairin nesli için yeni bir şekiller âlemine özenişi mi? Ne demeli bilmem ki."*¹⁶⁰

Resai Eriş, sevdiği şiiirleriyle birlikte *Güzelleme*'sinden örnek de almıştır yazısına.

1. 1. 8. Rıfat Ilgaz

Rıfat Ilgaz'a şiiirinden dolayı "kükreyen şair" der Resai Eriş. Rıfat Ilgaz'ı sevmediğini ama birçok huyunu beğendiğini söyler. Resai Eriş kendisinin Cahit Sıtkı'nın insanı olduğunu anlatır. Rıfat Ilgaz'ın *Ant*'ta çıkan şiiirinin bir kısmını yazısına alır,¹⁶¹

1. 1. 9. Rıza Tevfik

Resai Eriş'in Rıza Tevfik hakkındaki düşünceleri hem olumlu hem de olumsuzdur. Onun, halk edebiyatının tanınmadığı bir dönemde halk şiiirinden örnekler verdiğini söyler.

---

¹⁵⁹ a.g.y.

¹⁶⁰ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Dilde bilginin ve sanatın rolü – Müfettiş için – Program yazıları – Behzat Bulak – Keloğlan'cılara – Örnekler – Nahit Sırrı Örik'in başlıkları", A. g. d. , S.564, 18 Ekim 1945, s. 6-7.

¹⁶¹ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Münakaşalarımız – Araya Karışanlar – Klasik Hile – Kovan İçin – Örnekler", a. g. d. , S. 558, 6 Eylül 1945, s. 6-7.

“Şiir için değerli değil, lüzumludur. Ancak halk edebiyatını lâyıkıyla tanımıyorduk da ondan. Rıza Tevfik halk edebiyatının tanınmadığı bir devirde bize halk şiirinden örnekler verdi. O, halk edebiyatına, halk şiirine geçişte bir basamak teşkil etmektedir. Türk edebiyatı tarihçisi bir Cenap'ı, bir Fikret'i inkâr edebilir; fakat hiç bir zaman Rıza Tevfik'i inkâr edemeyecektir. Onun lüzumu buradadır.”¹⁶²

Resai Eriş, halk şairleri olan Dertli ve Zihnî'yi okumanın zevkine varmıştır artık. Âşık Veysel'i de Behçet Kemal Çağlar tanıtmıştır. Rıza Tevfik ise hâlâ taklit aşamasındadır. Rıza Tevfik, iki ayrı âlemi birbirine bağlayan bir basamak olarak edebiyat tarihçisi tarafından hiç bir zaman lüzumu inkâr edilmeyecektir. Fakat onu bugünün sanatı içinde düşünürsek, halk edebiyatına aslından incelemeye üşenenlerin ve yeni şiirin imkânlarını tanımayanların şairi olarak kalacaktır.¹⁶³

1. 1. 10. Tevfik Fikret

Tevfik Fikret'in ölümünün otuzuncu yılına rastlayan Aşiyân'ın müze olarak açılması sebebiyle birçok yazar Fikret için düşündüklerini yazmışlardır. Celâleddin Ezine'nin bir yazısı da bunun üzerine sanki zorla yazılmıştır. Resai Eriş yazıdan örnekler alır ve hem bu örneklere karşı hem de Tevfik Fikret ile ilgili eleştirilerde bulunur.

Celâleddin Ezine'nin “*Fikret'in Ölüm tarihi barış zamanına da isabet eder.*” sözüne karşılık “*Akıl, mantık, muhakemeyi bir tarafa bırakıp böyle tesadüflerden pay mı çıkaracağız,*”¹⁶⁴ der Resai Eriş.

Türk şiirindeki yeniliği saf Türkçenin sürdüğü bu dönemde de “Kırık Saz”da daha iyi anlayacağını iddia eder Celâleddin Ezine. Resai Eriş “sadeleşmek yenilik midir?” diye sorar ve Tevfik Fikret'in dilinin sade ve sağlıklı olduğuna inanmaz.

---

¹⁶² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Rıza Tevfik - Yağmur”, A. g. d. , S. 500, 27 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

¹⁶³ a.g.y.

¹⁶⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Programı – Kitap Tenkitleri – Fikret Adil – Yine Mise en Page – İki Devir Arasında Kalanlar – Celâleddin Ezine'nin Bir Yazısı”, A. g. d. , S. 557, 30 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

Celâleddin Ezine, Tefvik Fikret Divan ve Tanzimat edebiyatlarındaki şiir dili ile günümüz öz şiir dilinin birbirine benzediğini söyleyince Resai Eriş, “*Divan ve Tanzimat lisanını anladık ama günümüz öz şiir dili nedir?*” diye sorar.

“*Bilhassa Hasta çocuk ve Balıkçılar gibi manzumelerinde istanbul lehçesini pürüzsüz kullanan ve şekilde mısraı kıran inkılâpçı sanatkârdır,*”¹⁶⁵ der Celâleddin Ezine. Resai Eriş ise “*Şiirde mısraı kıran insana inkılâpçı sanatkâr diyen yazar şiirden mısraı kaldıran nesle niçin lakayt. Birincisini inanmadan söylüyor ikincisine mi ihmalkâr,*”¹⁶⁶ diyerek karşılık verir.

“*Bugünümüzü hazırladığı için, Fikret şiirimizin büyük yapıcılarında biri olarak kalacak, der Celâleddin Ezine.*”¹⁶⁷ Resai Eriş ise bu sözü bu yazının içinde hiçbir yere uygun görmez. Ona göre Fikret dünya ölçüsünde büyük bir şair değildir.

“*Fikret, cihan ölçüsünde büyük şair değildi. Fikret dünya edebiyatının omuzlarında taşıyan ölmez sanatkârlardan biri de değildi. Fakat o, bizim millî çapımızda, zamanına göre yepyeni bir batı zihniyetiyle Türk inkılâbı için çırpınmış ve bizim şiirimizde, velev ki kanaatleri ancak François Copee gibi basit bir Fransız şairinin muhayyilesinden örneğini almış olsun.*”

“*Edebiyatı Cedide'den bugüne kadar en kudretli aruzu yazmışlardan biridir.*” der Celaleddin Ezine. Resai Eriş ise “*Evet; fakat bitti. Bundan sonra hoca Fikret'e, İnsan Fikret'e geçiliyor. Biz hâlâ Celaleddin Ezine'nin yazışının başında vaat ettiği şair Fikret'i arıyoruz*” diye cevap verir. Resai Eriş “*Celaleddin Ezine için ya Fikret'i tanımıyor yahut samimi değil.*”¹⁶⁸ diyerek, Fikret'i Nurullah Ataç gibi düşünenler değil böyle Celaleddin Ezine gibi muhabbeti sağlam temele dayanmayanların öldürdüğüne işaret eder..

---

¹⁶⁵ a.g.y.

¹⁶⁶ a.g.y.

¹⁶⁷ a.g.y.

¹⁶⁸ a.g.y.

1. 1. 11. Özdemir Asaf

Genç şairler için bir antoloji çıkar. Resai Eriş, Özdemir Asaf'ı antolojide arar. Hakkında “İktisat talebesi filan” gibi bilgiler verildiğini görür. Bunun üzerine Özdemir Asaf ile ilgili olan bu sözlerin eksikliğini şu sözler ile belirtir; “*Hâlbuki bu şiir bana o satırların ne kadar eksik olduğunu çok açık anlatıyor.*” Sonra da Özdemir Asaf'ın “Oldum Olası” adlı şiirini verir.¹⁶⁹

1. 1. 12. Hasan Şimşek

Resai Eriş, Hasan Şimşek'in “Aşktan sonra” adlı şiirine sayfasında yer verir. Bu şairin Fahir Onger'in bugünkü şiirimiz için yaptığı antolojiye giremediğini ama bugünkü şiirimize girmesini bildiğini söyler.¹⁷⁰

1. 1. 13. Yusuf Ziya Ortaç

Eriş'e göre Yusuf Ziya Ortaç, ne sanatı ile ne de fikri ile değişen sanatı takip etmiştir. Resai Eriş'e göre Ortaç, o kuşak için sadece *Akبابacı*'dır. Resai Eriş bunu, şu şekilde açıklamıştır;

*“Basit gibi duran bu kelimenin içinde çok manalar saklıdır. Bunlar; espri ruhu, zevk inceliği, şiddetli bir lisan, temiz ve sağlam Türkçe, üslûp güzelliği.”*¹⁷¹

Yazarın “Akبابacılığa” devam etmekle birlikte Türkçüler arasına katıldığına da dikkat çeker.

“Nasıl her ciğerden, mideden, böbrekten bahseden doktor olmuyorsa; Sinan'dan, Nigârî'den, Hafız Osman'dan, Çiniden, çatmadan bahseden

¹⁶⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Nusret Safa Çoşkun'un yazısı için”, a. g. d. , S.602, 11 Temmuz 1946, s. 6, 11.

¹⁷⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir yazara kinayeler – Fıkra – Örnekler – Zeybek – Şahin Tek”, a. g. d. , S.593, 9 Mayıs 1946, s. 6, 11.

¹⁷¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat Konuşmaları – Nurullah Cemal Berk'in İki Eseri -Beşik”, A. g. d. , S. 487, 4 Mayıs 1944, s. 6-7, 11.

muharririn de Türkçü olmayacağı tabiidir. Bu itibarla, kendisinin ideali bakımından tetkikine henüz vakit gelmemiştir.”¹⁷²

Resai Eriş, Yusuf Ziya Ortaç’ın takma adlar ile gazete ve dergilere şiir göndermesini ve bunu o devirden on yıl önce yine yapmış olmasını “Ne Demek İstiyor?” adlı yazısında bir fıkra ile anlatır:

“Hani inatçıya sormuşlar.

Ağaç nasıl kesilir?

- Makasla

Karşısındaki şaşırmış ve ısrar etmiş aldığı cevap yine aynı olmuş:

- Makasla

İnatçı cevabında o kerte ısrar etmiş ki karşısındaki kızmış; adamı kaldırıp denize atmış. İnatçı gittikçe batmış ve suyun üzerinde sadece iki parmağı kalmış. Yine de parlaklarını açar kapar makas işareti yaparmış.”¹⁷³

1. 1. 14. Ziya Osman Saba

Sebil ve Güvercinler şairi Ziya Osman Saba şekil ve ahenk şairi olarak tanınmıştır Resai Eriş’e göre. “*Sebil ve Güvercinler*'de de bunun misallerini gördük. Fakat *Varlık*'daki bu şiiri bizi düşündürdü. Ziya Osman Saba, yepyeni bir âleme doğru realiteler âlemine doğru yürümektedir. Şair, şekil bakımından da mükemmelliğe doğru yürümektedir. Şeklin şiirin iç bünyesinde yer etmesini temin edebiliyor.” diyerek Saba hakkında olumlu eleştiriler söyler.¹⁷⁴

---

¹⁷² a.g.y.

¹⁷³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Muharrirlik – Dil meselesi – Ne demek istiyor? ”, a. g. d. , S.583, 28 Şubat 1946, s. 6, 11.

¹⁷⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, A. g. d. , S. 496, 29 Haziran 1944, s. 6-7.

1. 2. Romancılar

1. 2. 1. Ahmet Mithat Efendi

Kovan dergisinin 100. sayısında Ahmet Mithat Efendi için Halil Dumanoğlu tarafından bir yazı yazılan yayımlanmıştır. Ancak yazıda Ahmet Mithat Efendi'nin hayatı hakkında eksik kalmış kısımlar vardır.

“Ahmet Mithat Efendi gazeteciliğe, Tuna Ceride'sinde başyazarlıkla pirdi. İstanbul a gelince küçük bir matbaa kurdu. Hem gazetesini hem de kitaplarını bizzat çıkardı. İlim, irfan, edebiyat kolları altına giren her çığırda sayısı iki yüzü geçen eserleriyle en çok okunan ve sevilen yazar olmuştur. Herkesin anlayabileceği şekilde temiz bir Türkçe ile yazıları eserlerinde en göç mevzular üzerinde durarak memleketi cehaletten kurtarmak için senelerce hocalık etti. Ahmet Mithat Efendi için söylenecek sözler burada biter.”¹⁷⁵

Resai Eriş, Ahmet Mithat Efendi hakkında şunları tespit eder. Ahmet Mithat Efendi “Romanesk türündeki roman tiplerini ilk defa demokratlaştırır.” Ahmet Mithat Efendi'nin yeniliği tip üzerinde olmuştur.

Edebiyat-ı Cedide, Tanzimat ve “paşa ile paşazade edebiyatı” olan Servetifünun, tipleri bir çeşit sahte aristokrasinin romanının tipleri olarak yaratmıştır. Edebiyat-ı Cedide için tipte, asalet ve modernlik en önemli özelliklerdir. Halit Ziya Uşaklıgil ise ilk defa romanda yarattığı tipte halka inmeye meyillidir ancak verimli olmaz.

1. 2. 2. Halit Ziya Uşaklıgil

Halit Ziya'nın ölümü üzerine pek çok kişi onunla ilgili düşüncelerini yazmıştır. Ancak Resai Eriş'in, onunla ilgili görüşleri oldukça sert eleştirilerle doludur. Eriş'e göre Halit Ziya Uşaklıgil, bugünün romancısı değildir. Bugünle doğrudan doğruya

---

¹⁷⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Suut Kemal Yetkinin Bir Yazısı Üzerine – Galip Ataç – Kitap Kapakları – Bayat İmzalar – Ahmet Mithat Efendi”, a. g. d. , S. 513, 26 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11.

ilgisi yoktur. Halit Ziya, devrini bitirmiş ve bizim için sadece edebiyat tarihi konusu içinde kalmıştır. Edebiyat tarihine mal olmuş bir yazarın eserlerinin kelimesine bile dokunulmamalıdır. *Mai ve Siyah* sadeleşmekle yenileşmez.

Eriş, Uşaklıgil'in edebiyat tarihi içindeki yerini etkileyen faktörleri iki kısımda ele alır. İlk olarak, Uşaklıgil'in bir devrin zevk ve zekâsını özenle yoğurduğunu söyler. Bir devir, "Ahmet Cemil"i uzun zaman kafasında taşımıştır. Devrine bu kadar hükmeden kahraman azdır. İkinci olarak ise modern insanın romanının iskeletini kurması da edebiyat tarihi içindeki yerini sağlamlaştırmıştır.

Halit Ziya Uşaklıgil, sanatçı bugün edebiyatımız Fransız tesiri altında olmadığı için zorunlu bir köprü görevi üstlenmez. Ama geçmişte kayda değer bir köprü görevi görmüştür.

Meziyet ya da kusurları devir ya da zümreden ayırmak doğru değildir. Resai Eriş, "Halit Ziya Uşaklıgil yalnızca Fransız etkisi altında kalmayıp titizlik gösterseydi, Türk romanı elli sene ileriden işe başlayacaktı" diye bir teşhis koyar.

*"Eğer Halit Ziya Uşaklıgil aristokrasiye bağlı kalan tiplerine bağlı kalmaz, biraz da Ahmet Mithat Efendi romanlarına dikkat etseydi, roman sadece İstanbul'un surlarıyla kapalı kalmazdı."*¹⁷⁶

Halit Ziya Uşaklıgil, *Kırık Hayatlar*'ı sadeleştirir ve tekrar bastırır. Resai Eriş'e göre bu durum yazarın okunma gücünü kaybetmek istememesinden ileri gelmektedir.

"Beni uzun uzadıya düşündürmüştü. Uşaklıgil'in maksadını anlamıyor değilim. Bu harekette devrini yapmış, sadece bir edebiyat tarihi konusu kalmış olmak açısından kurtulmak, esere okutmak gücü katmak arzusu vardır."

---

¹⁷⁶ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Halit Ziya Uşaklıgil – Hep Bu Topraktan – Doğuş", a. g. d. , S. 537, 12 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

Gerçekten bir romancı için artık okunmamak sanat hayatının en büyük ıstırabıdır.”¹⁷⁷

Eriş, insanların, “sanatkârların eserlerinin okunmaz hale gelmesini” bir değersizlik göstergesi olarak anlamalarının yanlış olduğunu, örnekler vererek kanıtlamaya çalışır.

“Niçin bilmem, sanatkârlarımız da, tenkitçilerimiz de bir yazarın okunmaz hale gelmesini bir değersizlik ifadesi gibi anlarlar. Önce bu anlayışın yanlış olduğunu söylemek isteriz, Bu gün Victor Hugo'nun, Flaubert'in Fransa'da okunmadığı doğrudur. Moliere Comédie Française müdavimlerinin şairidir. Ancak bu hal ne Moliere'in ne de Flaubert'in değersiz anlaşılmasına sebep olamaz. Çünkü Fransız tenkitçisi onları tenkit ederken zaman unsurunu da göz önünde tutmaya alışıktır.”¹⁷⁸

Eriş, Halit Ziya'nın eserinin bugünkü dille yazılsa da okunmayacağını, bunun nedenini sadece dilde değil üslupta da aramak gerektiğini söyler. Ona göre, bugünün sanatçısı, kimsenin anlayamadığı şahsi bir dil yaratmak için kaleminin ucunu durmadan sivrilmez. Eriş, üsluptaki değişikliği de dilde aramamak gerektiğini söyleyerek, üslubun özelliklerini açıklar;

“Vuzuh, çıplak hakikat, mantık, kısa fakat keskin ifade bu günkü üslubun bariz vasıflandır. Üslup fikre, manaya ve maddeye hemen nüfuz etmek için bir vasıta haline gelmiştir.”¹⁷⁹

Son olarak da yazısında bizdeki mensur şiir ile ilgili geçmiş düşüncelerini tekrar eder.

---

¹⁷⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halit Ziya ve bugünkü Nesir – İkizler Piyesi”, a. g. d. , S.614, 8 Eylül 1946, s. 6.

¹⁷⁸ a.g.y.

¹⁷⁹ a.g.y.

“Bugün şiirden ayrı bir nesir sanatı kabul etmiyoruz. Bir nesir sanatı kadar gülünç bir şey olamaz. Mensur şiir denilen tarz edebiyatta bir manası olmayan fikir ve mevzu fukarasının icadıdır!”¹⁸⁰

Vâ-Nû *“Halit Ziya Uşaklıgil için Halit Ziya Uşaklıgil’in Kırık Hayatlar’ı değiştirmesi onun üslubunu değiştirmez. O unutulmayacak nesir üstadıdır.”*¹⁸¹ diyerek Halit Ziya’nın nesrinin genç nesircilere örnek olması gerektiğini belirtir.

Resai Eriş’e göre *“Halit Ziya Uşaklıgil’in devri kapanmıştır ve yalnızca edebiyat tarihi konusu içinde yeri”* vardır. Cevabının geri kalan kısmında da *“Servet-i Fünun roman tipleri, Türk romanında Fransız hegemonyası ile yeniden Uşaklıgil’e değinerek, yazısının sonunda da nesir ile ilgili düşüncelere yer verir.”*¹⁸²

1. 2. 3. Hüseyin Rahmi Gürpınar

Hüseyin Rahmi Gürpınar birkaç neslin romanını eskiterek dip diri kalmıştır. Hüseyin Rahmi, yazmaya başladığı zamanlarda genellikle elit bir edebiyat ortamı vardı. O, bu zihniyetin dışında kalarak bu seçkinci nitelikli ortamdan sıkılmış, halka inmiştir. Çünkü onun görüşü, aydın kesimin değil; halkın görüşüdür. Dolayısıyla onun dili, elit kesiminkinden çok, halkın diline yakındır. Zaten başka, türlü yapmasına imkân da yoktur. Hüseyin Rahmi'nin dili de, düşüncesi de etrafındaki aydın kesimin yabancısıdır. O, kendinden olan halkı bulmuştur. Halka göre ise Hüseyin Rahmi Gürpınar, edebiyat tarihimizin yapraklarından çıkarılmış eski bir kıymet değil, bütün vasfıyla bugünü yaşayan sanatkârdır. Elit zümre onu Meşrutiyet’ten sonra halkçılık ve hürriyet hareketleri ilerledikçe tanımıştır. Hüseyin Rahmi Gürpınar Servetifünun değil, eleştirinin, eleştirmenin dışında kalmış sanatkârdır.¹⁸³

---

¹⁸⁰ a.g.y.

¹⁸¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vecizeler – Nesir – Aktör – Kendini Tekrar”, a. g. d. , S. 529, 15 Şubat 1945, s. 6-7.

¹⁸² a.g.y.

¹⁸³ Resai Eriş, “Edebi ve Artistik Oluşlar – Piyasa Romanları”, A. g. d. , S. 498, 13 Temmuz 1944, s. 6.

1. 2. 4. Osman Cemal Kaygılı

Eriş'e göre Osman Cemal Kaygılı'nın ölümü üzerine herkes büyük üzüntü duymuştur. Bu olay basında derin bir yankı uyandırmış, kitapları, kitapçı dükkânlarının camekânlarına dizilmiştir. Her yazar ondan sevgiyle söz etmiştir.

Osman Cemal Kaygılı, Resai Eriş'e göre hiç “*katişmayan*” ve her zaman Türk kalan bir kişi olarak anılacaktır. O, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın gür sesini edebiyatımızda devam ettiren romancılar arasında dipdiri kalacaktır. Ayrıca Osman Cemal Kaygılı mizahçı bir yazardır. Ancak Resai Eriş, onu mizahtan çok romancı kişiliği ile ele almıştır.¹⁸⁴

1. 3. Köşe Yazarları

1. 3. 1. Orhan Seyfi Orhan

Orhan Seyfi Orhan, *Gönülden Sesler*'in devrini kapattığı günden sonra, Resai Eriş için sadece mizah yazarı olarak kalmıştı. *Akbaba* kendisine geniş bir zemin hazırlar. Son zamanlarda Çınaraltı'nı çıkarması onun için bir dönüm noktası olur. Bu dönüm noktasında hem mizahtan ayrılır hem de Türkçülük hakkında fikirler yaymaya başlar.

Resai Eriş, Orhan Seyfi Orhan'a mizahın çok yakıştığını düşünür. Mizahtan ayrılması konusunda üzüntülüdür. *Çınaraltı*'nda Türkçülük ile ilgili hükümler vermesinin ise bir ölçüt teşkil etmediği kanaatindedir.

Eriş, Orhan Seyfi Orhan'un Türkçülükle ilgili düşüncelerini bir kazanç sağlanmak için yapıp yapmadığı hakkında düşünür ve olumsuz kararlar alması için sebepler bulur. İlk olarak yazar *Çınaraltı*'ni çıkarmadan önce de *Ayda Bir* gibi dergiler çıkarmıştır. Bazen mizaha başvurmuş, bazen çocuklarla ilgili konulara değinmiş, bazen de magazin tarzına başvurmuştur. Hangisi tutarsa onu devam

---

¹⁸⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Osman Cemal Kaygılı – Divan Şiiri – Halk Şiiri”, A. g. d. , S. 526, 25 Ocak 1945, s. 6-7.

ettireceğinden en son *Çınaraltı* 'nda karar kılmıştır. İkinci olarak şair daha önce fikir cephesi ile hiçbir yerde görünmemiştir. *Tan*'da “Gün Aşırı” başlığı ile yazdığı yazılarda tatmin edici değildir. Üslubunun güzel oluşu, konuyu zekâsıyla kontrol etmesinin yanında Türkçeyi iyi kullanması da buna yetmez. Büyük bir ideali savunma amacı ile ortaya aniden çıkması Resai Eriş için alışılmaz bir şeydir. Üçüncü olarak Resai Eriş, Orhan Seyfi Orhon'un yapıcılık yönünü bilmediklerini şu sözlerle açıklar;

*“İdeal adamında birinci vasıf yapıcılıktır.(...) Dünyada yaşama kudreti olan bir varlık yaratmanın zevkini duymamış insan ideal adamı olamaz. Orhan Seyfi Orhon'un yapıcılığını bilmiyoruz.”*¹⁸⁵

Dördüncü olarak Resai Eriş'e göre Orhan Seyfi Orhon'un yazılarında ilk planda zekâ ve ifade yer alır. Fikir ve ideal ise ikinci plana atılır. Resai Eriş Orhan Seyfi Orhon'un bunları kazanç sağlamak için yazdığını düşünürken bir yandan da bu düşüncelerinden tereddüt duyduğunu söyler. Orhon'un bazı söylemleri çok kuvvetlidir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun düşünceleri ile benzerlik gösterir. Bu konudaki düşüncelerinin kesinleşmesini zamana bırakır. Onun diğer özelliklerinden bahseder. Bunlardan biri Türkçeyi güzel kullanmasıdır. Eriş, Orhan Seyfi için “dağarcığı en zengin olan yazarlarımızdandır”, der¹⁸⁶.

Orhan Seyfi Orhon'un diğer bir özelliği zekâsıdır. Mizah ya da hikâye yazılarında bu özelliklerin çoğu bulunmaktadır. Resai Eriş, Orhan Seyfi Orhon'un bu nitelikleri fıkralarına geçerken de kaybetmediğini de belirtir.

1. 3. 2. Rıza yücer

Rıza Yücer, “Laedri” takma adıyla *Haber* gazetesinde yazar. Resai Eriş ile görüş ayrılıkları çoktur. Resai Eriş, “Mısralardan İlhamlar” adlı yazısında Rıza Yücer'in fıkralarının tabiatından bahseder. Laedri'nin söyleyişi tatlıdır. “Laedri” bir gazetecidir. Günlük gazetede yazar. Mısralardan İlhamlar; divan açmak, mısra

¹⁸⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dün, Bugün, Yarın”, a. g. d. , S. 487, 27 Nisan 1944, s. 6-7.

¹⁸⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sayın Refi' Cevat Ulunay'a – Örnekler”, a. g. d. , S. 547, 21 Haziran 1945, s. 6-7.

bulmak demektir. “Laedri”, önce herhangi bir konu ele alır. Sonra buna mısra bulma sıkıntısına girer. Resai Eriş de sorar: “Yazarın buna mecbur olması nedendir?”¹⁸⁷

1. 4. Ressamlar

1. 4. 1. Mahmut Cüda

Mahmut Cüda, *Yeni Adam*'ın kapak resimlerini yapan tanınmamış bir şahıstır. Ancak yaptığı resimler eşsizdir. Resai Eriş, Mahmut Cüda'nın Taşlı Tarla'daki ev için yaptığı resmi görür ve hayranlık verici olduğunu düşünür.¹⁸⁸

1. 5. Eleştirmenler/Denemeciler

1. 5. 1. Çetin Altan

Çetin Altan, yazı işine büyük bir titizlikle başlamıştır. Her şeyde başarının birinci şartı, “devamlılık göstermek”tir. Altan da Resai Eriş'e göre devamlılık gösteren bir insandır. Altan, her hafta bir yazısı çıkmasını sağlamak için büyük bir titizlik göstermektedir. Resai Eriş, yazarlığı anlatarak onun özelliklerini ele alır;

“Muharrirlik her şeyden önce, devamlı yazmak sanatıdır. Muharrirliği hiç bir zaman kuvvetli yazmak, güzel yazmak diye anlamamalıyız. Muharrir kendisine öğretilenleri iyi yazan insan demek değildir. Muharrir, her hadise karşısında düşünme melekesini kırbaçlayabilen insandır.

Donmuş, katılaşmış bilgilerin altına girdiler mi kurtulması çok zordur.

Yazarda bir bilgi kusmak zevki belirince, asıl yazarlık zevkini unuttur. Bir genç elinde bir yazı ile gelir. Başlığını okursunuz. Yunan-i Kadim-e ait bir nesne.

Belki kimselerin görüp okumadığı bir yazarın kitabından alınmıştır. Kıymetli bir tetkiktir. Bunlar başka şey. Benim dediğim insan bu tertip yazılardan günde bir değil saatte bir tane yazsa muharrir olamaz.

---

¹⁸⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Cep Şiirleri – Mısralardan İlhamlar – Tarihin Aç Gözü”, A. g. d. , S. 551, 19 Temmuz 1945, s. 6.

¹⁸⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Suut Kemal Yetkinin Bir Yazısı Üzerine – Galip Ataç – Kitap Kapakları – Bayat İmzalar – Ahmet Mithat Efendi”, A. g. d. , S. 513, 26 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11.

Kuvvetli düşünceleri olmak başka şey hadiseler karşısında düşünme melekesini kamçılıyabilmek başka şeydir”¹⁸⁹.

Ardından yazarlık ile ilgili örnekler verir;

“İlk olarak Celaleddin Ezine şimdiye kadar hep birinci tertipten yazdı. Kuvvetli fikirler ortaya koydu ve dikkati çekti. Fakat şunu seziyorduk ki Celaleddin Ezine'nin bu kuvveti kitap kuvvetidir: Frenkçe bitiyor, kırk şu kadar yaşadır, okumuştur, iyi de notlar almış. Ayda bir iki yazı yazdı, okundu. Şimdi o yazar bir günlük gazetenin köşesindedir, yeni çıkan Hürses'te her günü yazıyor. Sanki bu Celaleddin Ezine başkasıdır. Gayet zayıf çıktı karşımıza.

İkinci olarak Suut Kemal Yetkin de meraklıdır, profesördür bilgisi, düşüncesi ve kuvveti, peşin hükümleri vardır. Fakat ne zaman yaşayan bir olayı ele alarak yazdıysa kuvvetini kaybetmiştir.”¹⁹⁰

Son kısımda ise Eriş'in Çetin Altan'a söylediği sözlerde bir istek, bir uyarı sezilir. “Ç. Altan, yaşayan mevzular üzerinde yazılmış yazıların varsa, bana onları göstererek haksızlığımı ima etme.”¹⁹¹

1. 5. 2. Nurullah Ataç

Nurullah Ataç, kendisinin Türkiye'nin en sevilmeyen yazarı olduğunu düşünür. *Akşam*'da tiyatro eleştirileri yazar. Eleştirmenlik yapar. Yazı hayatına kısa bir ara verdikten sonra geri döner. Bu konu için Eriş, Ataç'ın uzun aradan sonra yazı hayatına dönmesinin çevrede müjde gibi dolaştığını söyler. Ancak Nurullah Ataç çoğu kişi tarafından zevkinde istikrar olmayan bu gün beğendiğini yarın yeren, fikirlerinde en çok tenakuza düşen bir kişi olarak tanınır. Resai Eriş, eğer Nurullah Ataç'ı eleştirmen değil de sohbetçi olarak görseydik onun ne istikrarsızlığından ne de tutarsızlıklarından dolayı eleştirmedik diyerek “fikirlerinde çelişkili olduğunu

---

¹⁸⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Avukat Şevket Karadeniz'e – Telif meselesi – İzin mecburiyeti – Ç. Altan'a – Dil Davamız”, a. g. d. , S.563, 11 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

¹⁹⁰ a.g.y.

¹⁹¹ a.g.y.

söyleyenler için de Nurullah Ataç'ın bir mantık adamı olduğunu ve kararlarının çok akıllıca ve mantıklı bulunduğunu” ekler.¹⁹²

Eriş, Nurullah Ataç'ın son zamanlarda eleştiri yeteneğini kaybettiğini, yalnız kalmamak için eleştirilerinin boyutunu değiştirdiğini söyler. Yalnız kalmamak için eleştirilerindeki methetme ölçüsünü artırır.

“(...)Yeniler dediğim onun şimdiye kadar pek sözünü etmediği kimselerdir, evet şimdiye kadar pek sözünü etmediği kimseleri ele almayı tercih ediyor. Herkes bilir ki genç bir adamı ilk defa methetmek onu ölünceye kadar kendisine medyun bırakmaya kâfidir. Hocam yaşlılığında bir dostlar grubu edinmeyi halis tenkide tercih ediyor. Bunun da sebebi yok değil. Nurullah Ataç yıllardır kendisinin Türkiye'nin en sevilmeyen yazarı olduğuna kani idi.(...) Hatta bundan zevk duyuyordu. Aradan yıllar geçtikçe hocamın gençlere mahsus olan kendi kendisine yeten o nahveti gittikçe silindi. Şimdi etraf duygusu geliyor. Ve ilk tecellilerini de önünüze serdim. Mamafih Nurullah Ataç'ın bütün kuvveti halis tenkid için o gurur verici, her insana çekici gelen dostlar grubunu bile hiçe saymasında idi.”¹⁹³

Nurullah Ataç, Şehremini'de verdiği bir konferansta “*Bu memlekette yanlış olarak bana da münekkit derler, hâlbuki ben münekkit değilimdir, olamam*”¹⁹⁴ der. Resai Eriş'e göre “konferansta söylenen bu cümleler toplumun yanlışlarını, toplumun yüzüne vurmak için” kullanılmıştır ama çoğu kişi bunu anlamamıştır.

1. 5. 3. Fikret Adil

Fikret Adil'in her yazısında bir “tariz” sezilir. Bu şekilde davranarak kendine fazla değer veren her insandan beklenen eleştirinin sınırlarını aşmaktadır. Resai Eriş, Fikret Adil'i bu şekilde davranmaya götüren sebebi, Adil'in kendisine belli bir

---

¹⁹² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Nurullah Ataç – Ahenk – Tercümeyle dair”, A. g. d. , S. 505, 31 Ağustos 1944, s. 6-7.

¹⁹³ a.g.y.

¹⁹⁴ a.g.y.

okuyucu seçememiş olmasına bağlar.¹⁹⁵ Eriş'e göre her yazar kendine bir okuyucu kitlesi seçmelidir. O gruptan bir kişi bile kendisini okumadığını bilse de yine o kitlenin seviyesine hitap etmelidir, yine o okuyucu için yazmalıdır.

1. 6. Karikatüristler

1. 6. 1. Ramiz Gökçe

Resai Eriş, Sadun Galip Savcı'nın "Ramiz Gökçe ve Tombul Teyze"den bahseden bir yazısını *Vatan*'da okumuştur. Ramiz Gökçe, Tombul Teyze albümünün dördüncüsünü çıkarmıştır.

Eriş'e göre bizim ülkemizde iki mizah ustası vardır. Bunlar Cemal Nadir Güler ve Ramiz Gökçe'dir. Bu isimlerin ikisi de karikatürle uğraşmaktadır.

"Sadun Galip Savcı'nın "Halk psikolojisi" dediği şey bir millet için tuhaf olanları yakalamak kudretidir. Bir milletin mizah ruhu başka bir milletinkine hiç uymaz. Buna kuvvetli bir misal verebiliriz. Amerikalıların hayran oldukları Charlie Chaplin'e Çinliler hiç gülmezlermiş. Demek oluyor ki mizah zekâsı, bir millet için tuhaf olanları yakalayabilmektir.

*Bizde, bu "hususî karikatür tipleri" tarzının iki üstadı çıkmıştır. Bunlardan Cemal Nadir "Bay Amca"yı seri karikatürler halinde Ramiz Gökçe ise "Tombul Teyze"yi tek karikatürler halinde bize sunarlar. Ramiz Gökçe, her tipi seri karikatürler halinde sermek yolunu tutmuş olan Amerikan ve diğer milletler karikatüristlerinden ayrılmış, her nükteyi bir tek karikatürle vermek özelliğine sapmıştır. "Tip" karikatürler bahsinde bu cüretli ve güç bir tecrübedir."*¹⁹⁶

Ramiz Gökçe'yi eleştirenler, çoğu zaman onun karikatürlerinin resme kaçtığını ileri sürer. Resai Eriş'e göre bu yanlış bir değerlendirmedir. Çünkü bir karikatür de, aynen resim değerlerini taşır. Bu sebeple karikatürün resim değerlerini taşıması gayet

¹⁹⁵ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – T. İ.'ye – Vâ – Nû'nun Bir Yazısı – Tiyatro Münakaşası – Okuyucu – Sual Cevap", a. g. d. , S. 521, 21 İlk Kanun 1944, s. 6-7.

¹⁹⁶ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Ramiz Gökçe – Teşvik - ", a. g. d. , S.577, 17 Ocak 1946, s. 6.

normaldir ve kusur değildir. Ramiz Gökçe'nin eserlerinde kusur sayılabilecek tarafı daima güzel yüzler, güzel vücutlar çizmeğe olan eğilimidir. Eriş'e göre bu güzellik yüzünden karikatürlerine resim değeri verilir. Aslında Cemal Nadir Güler'in çizgilerinde resim değeri daha fazladır.

“Amca Bey”i Cemal Nadir Güler yaratmıştır. Fakat “Amca Bey” Cemal Nadir'den ayrı olarak vardır. Çünkü bu tipin gerçekliği, yaşamın kendisi üzerine kurulmuştur. “Amca Bey” aramızda yaşayan gerçek bir insan gibi meziyetleri, haz ve elem duygusuyla vardır. “Tombul Teyze” böyle bir tip midir? “Tombul Teyze” böyle bir tip olamaz. Çünkü “Tombul Teyze”nin bütün tuhaflığı hayat yanlışları üzerine kurulmuştur. Realitede “Tombul Teyze” gibi bir tip olabilir mi? Resai Eriş'e göre yoktur ve onun varlığı bir hayat yanlışlığı üzerine oturtulmuştur. Karikatür dilediğini yapar fakat hiç bir zaman bir hayat yanlışlığı üzerine kurulamaz.

1. 6. 2. Cemal Nadir Güler

Cemal Nadir Güler karikatüristtir. *Siyasi Karikatürler Albümü* adlı bir karikatür kitabı çıkarmıştır.¹⁹⁷ O dönemlerde karikatür, dünya çapında ileri gitmiş sanatlardan biri olmuştur. Resai Eriş de Cemal Nadir Güler'in bizim sanatkârlarımızla karşılaştırmamız gerektiğini, onun dünya çapında bir sanatkâr olduğunu da söyler.

1. 7. Tiyatrocular

1. 7. 1. Avni Dilligil

Avni Dilligil, genç, ateşli ve sahnenin en güzel konuşan aktörüdür.¹⁹⁸ Ses tiyatrosundaki denemeleri başarısız olmuştur. Son olarak İzmir Şehir Tiyatrosunu kurma görevini üstlenmiştir. İzmir'in nüfusu çoktur ancak sanat hayatı, fikir hayatı sönük kalmıştır. Son zamanlarda İzmirli sanat ve yazı hayatında başarı

---

¹⁹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Lâmelif – Siyasi Karikatürler Albümü – Örnekler”, a. g. d. , S. 545, 7 Haziran 1945, s. 6-7, 11.

¹⁹⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – İlköğretim Bayramı – Avni Dilligil – Ertuğrul Sadi Tek – Fatih Halkevi”, a. g. d. , S. 549, 5 Temmuz 1945, s. 6-7.

göstermişlerdir. Eriş'e göre Dilligil, İzmir'in tiyatro hayatına daha da canlandıracaktır.

1. 7. 2. Ertuğrul Sadi Tek

Resai Eriş, 1945 yılında, yazla beraber açık bahçelerde temsiller vermeye başlayan gezici kumpanyalarda birçok yeni aktör tanındığını söyler. Sadi Tek de ülkemize her yıl birkaç yeni aktör tanıtmıştır. İnsan yetiştirmek, ayrı bir yetenektir. Sadi Tek bu işin sırrına erişmiştir. Resai Eriş, Sadi Tek'in, Anadolu'yu gezerken kadrosunda bir eksik varsa oyun saatinden biraz önce kasabanın kahvesine uğradığını orada seçtiği bir insan üzerinde bir iki saat uğraşarak sahneye çıkardığını ve temsili hiç aksamadan geçirdiğini söyler. Eriş, bu durum için “*Korkunç bir yetiştirme gücü*” yorumunu yapar.¹⁹⁹

1. 7. 3. Muhsin Ertuğrul

Gazetelerde Muhsin Ertuğrul'un dinlenmeye olan ihtiyacı yüzünden İstanbul Şehir Tiyatroları yönetmenliğinden çekileceği haberi yazılmıştır. Birkaç gün sonra bu haberin doğruluğu ortaya çıkmıştır. Resai Eriş, Muhsin Ertuğrul'un tiyatrodan çekilmesinden dolayı memnunluk duyar ve şu sözleri söyler;

“(...)Acaba bu hadise ıslahata pek fazla ihtiyacı olan Şehir Tiyatrolarının ıslahat için attığı ilk adım mıdır diye düşünüyoruz?

Muhsin Ertuğrul'un çekilişine fırsat diyoruz ye bunda samimiyiz. Muhsin Ertuğrul uzun zamandan beri İstanbul Şehir Tiyatrolarının başında kalmış, bu müesseseye büyük emekler vermiş ve sanatına ömrünü bağlamış bir insandır. Böyle bir insana karşı eksik taraflarını sayarak düzeltmesini istemek zordu.”²⁰⁰

Muhsin Ertuğrul ile ilgili yazdığı başka eleştirilerinde ise “Ertuğrul'un çömezlerinin kendisini aratmadığını, onun yerine Muhsin Ertuğrul olsa en azından

---

¹⁹⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – İlköğretim Bayramı – Avni Dilligil – Ertuğrul Sadi Tek – Fatih Halkevi”, a. g. d. , S. 549, 5 Temmuz 1945, s. 6-7.

²⁰⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şehir tiyatrosu – Örnekler - Anma”, a. g. d. , S.567, 8 Kasım 1945, s. 6-7, 11.

daha güzel dekorlar seyredileceğini” ekleyerek yeni gelenler hakkında memnuniyetsizliğini de dile getirir. Bu sözlerden anlaşılacağı gibi Muhsin Ertuğrul sahnede dekora önem vermektedir.

1. 7. 4. Behzat Bulak

Resai Eriş’e göre “Bulak Pastahanesi” sahibi Behzat Bulak tiyatronun en kuvvetli aktörlerinden birisi olarak tanınır. Ama kendisine artık Şehir Tiyatrosu aktörlerinden Behzat denmez. “Butak pastanesi” sahibi demeğe mecbur kalınır. Eriş, bunun nedenini, Behzat Bulak’ın tiyatromuzda bir aktör olarak değil; bir süs olarak görülmesinde bulur. Behzat Bulak ne ihtiyarlamış ne de tiyatroyu da bırakmıştır. Bunun için Eriş, Refi Cevat Ulunay’ın sözlerini yazısına alır;

“Bu hal böyle devam ederse öyle zannediyorum ki, kendisine hiç bir piyeste rol verilmeyecek ve yalnız tiyatro başlamadan evvel perdenin önünde bir iskemleye oturtularak her gece bir çeyrek kadar halka seyrettirmekle iktifa edilecek” der.²⁰¹

1. 7. 5. Vahyi Öz

Resai Eriş, ses tiyatrosunda oynayan “Bebiş” adlı operetinin başarılı olup olmadığını sorar. Adı geçen piyesten memnun ayrılmasının sebebi, Vahyi Öz adlı oyuncuyu tanımış olmasıdır.²⁰²

“Ben bu piyesten cidden memnun ayrıldım çünkü sahnedeki Vahyi Öz’ü tanıdım. Vahyi Öz’ün bizim sahnemizin en büyük aktörlerinden birisi olduğuna inanıyoruz. Yıllarca Hazım’a Vasfi Rıza Zobu’ya gülenler oldu. Biz bunların karşısında daima mukavemet ettik. Hazım Körmükçü’nün de Vasfi Rıza

---

²⁰¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dilde bilginin ve sanatın rolü – Müfettiş için – Program yazıları – Behzat Bulak – Keloğlan’cılara – Örnekler – Nahit Sırrı Örik’in başlıkları”, a. g. d. , S.564, 18 Ekim 1945, s. 6-7.

²⁰² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir aktör tanıdım – Karşılık – Tenkid hazımsızlığı – Gazete resimleri”, a. g. d. , S.571, 20 Aralık 1945, s. 6-7.

Zobu'nun da öyle aktör filan değil birer taklitçi olduklarını söylemekten hiç bir gün çekinmedik.”²⁰³

Eriş, Vahyi Öz’ün Türk tiyatrosu için bir örnek olduğunu düşünür;

“(...)Bize bir tip vermemiş o tiplere bürünmüş kendilerini göstermişlerdi. Vahyi öz böyle değil Otelci Karnik Karagözyan'da Vahyi Öz'ü bulmak çok zordur. Vahyi Öz Türk sahnesi için bir yıldız değil bir numunedir.”²⁰⁴

573 sayılı *Yeni Adam*'da “Bir aktör tanıdım” adlı eleştirisindeki yorumu ile ilgili görüş değişikliğine gitmiştir Resai Eriş.

“Vahyi Öz de gittikçe sönüyor, her oyunda kendini tekrar eden bir taklitçi aktör haline geliyor. Biraz aptallık ve biraz külhanbeylik... Vahyi Öz her yeni oyunda biraz daha, bize bir tip içinde o tipe bürünmüş kendisini vermek felaketine düşüyor.”²⁰⁵

Son oyunu olan *Gelincik*'te gölgeler gibi dolaşan bir taklitçiye benzetmiştir Vahyi Öz’ü. Bir uyarıda bulunarak eleştirisini bitirir.

“Aman Vahyi Öz, bütün ümitlerimizi kırıyorsun. Dikkat et. Bir aktörün muvaffakiyeti ayda aldığı 600 lirada değil sanatındadır. Bunu unutmuşa benziyorsun.”²⁰⁶

1. 7. 6. Şahin Tek

Resai Eriş Ses Tiyatrosu’nda “Şahin Tek” adlı tiyatrocuyu görür ve onun aktörlüğünü över. Eriş’e göre Şahin Tek, umut vadeden bir aktördür.

---

²⁰³ a.g.y.

²⁰⁴ a.g.y.

²⁰⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Ses Tiyatrosunda”, a. g. d. , S.592, 2 Mayıs 1946, s. 6.

²⁰⁶ a.g.y.

“*Ses tiyatrosunda methettiğim bir aktör için düştüğüm sükkûtu hayalden ağzımın yanık olmasına rağmen methetmeden geçemeyeceğim bir aktör var: Gelincik’i görenler Agop rolünü oynayan Şahin Tek’i tanıyacaktırlar. Bu aktör Vahyi Öz’ün kırdığı nispette ümitlerimizi kuvvetlendiriyor. Her oyunda biraz daha kuvvetlenerek yürüyor. Bundan önce bir oyunda deli rolü yapmıştı, bu oyundaki fevkalâde haline işaret etmiştik. Çocuk Agop rolünde de çok muvaffak oldu, kendisini tebrik ederiz.*”²⁰⁷

2. Yabancılar

2. 1. Romancılar

2. 1. 1 Georges Duhamel

Georges Duhamel, Fransız romancıdır. Mesleği hekimliktir. Resai Eriş, Duhamel’in yazdığı birkaç romanın adını da vermiştir: *İki Adam, Yaralılar ve Salavin*.²⁰⁸ Duhamel’in *Gece Yarısı İtirafı* adlı eserini Suut Kemal Yetkin ve Selahattin Eyüboğlu Türkçe’ye çevirmiştir.

Duhamel romanlarında harekete yer vermez. Bu da çok hareketsiz olan romanın da roman değeri taşıyabileceğini gösterir. Salavin serisi buna örnektir. Eriş’e göre romanda hareket bir kusur değildir.²⁰⁹

2. 1. 2. Stefan Zweig

Stefan Zweig, Viyanalı Yahudi bir sanatçıdır. Varlıklı bir ailenin oğludur. Yirminci yüzyılın başlarında edebiyat dünyasına şiir ile atılır. Baudelaire’den tercüme yapar. Sonra tiyatro, hikâye, mit ve biyografiler yazar. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’nın büyük yazarları arasına girer.

---

²⁰⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir yazara kinayeler – Fıkra – Örnekler – Zeybek – Şahin Tek”, a. g. d. , S.593, 9 Mayıs 1946, s. 6, 11.

²⁰⁸ Ayrıca kahramanın adıdır.

²⁰⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Romanda Hareket”, a. g. d. , S. 515, 9 İkinci teşrin 1944, s. 6.

Stefan Zweig'dan *Marie Stuarf*'ı dilimize çeviren Yunus Kâzım Köni, romancı için yazdığı bir portrede şunları der;

*“Stefan Zweig kahramanlarını anlatırken Freud’dan çok mülhem oluverdi. Fakat onun hikâyeci ve tarihçi sıfatıyla emsalsiz hüneri mevzu karşısındaki mutlak objektifliğidir. Hiç romantik, asla santimantal değildir.”*²¹⁰

1942 Şubat'ının son günlerinde gazetelerde Zweig'in ölüm haberi yazılır. Mirasında adı geçen bazı kitaplarının insanlar tarafından daha önce bilinmediği görülür. Stefan Zweig'in dilimize çevrilmiş çok eseri vardır: *Amak, Bir kadının 24 saati. Meçhul bir kadının mektubu, Merhamet, Kadın ve tabiat, Mari Stuart ve Sahaf Mendel*. Zweig, eserlerinin çoğunda insanlar için hiç de alışılmış olmayan tipler yaratmıştır.

C. AKIMLAR

1. Eski Yunan

Resai Eriş, eski Yunan ile ilgili fazla bilgi vermemiştir. Ona göre eski Yunan sanatının karaktere önem vermesi tabiata bağlılığından gelmektedir.²¹¹

2. Rönesans

Rönesans, Eriş'e göre tabiata dönüşür. Onun için karakter sorunu Rönesans'ta objektif bir konu olmuştur.²¹²

---

²¹⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halit Fahri Ozansoy ve Dergilerimiz – Şiirde Kelime Meselesi – Satranç Hikâyesi – Âdem'den Beri Büyük Aşklar – Oktay'dan Bir Koşma”, a. g. d. , S. 528, 8 Şubat 1945, s. 6-7.

²¹¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Romanda Kahraman Meselesi – Müstear Ad – Edebiyat Dedikoduları”, a. g. d. , S. 516, 16 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

²¹² a.g.y.

3. Romantizm

Eriş'e göre edebiyat türlerini birbirinden ayırmak doğrudur. Fakat buna bağlı kalmanın imkânsızlığı da açıktır. Sanat alanında basit türlere sahip olmak için ruhlarda basit yönelimlere ihtiyaç vardır. Öyle bir zaman olur ki din duygusu bir ibadetin macerası içinde akıp gider, şairane heyecan, nazım içine kendisini bağlar, nesirde de zekâ kendisini gösterir. Romantizm, sanat şekillerini yeni ihtiyaçlara modern düşünce gücüne uymak üzere tasarlamıştır. İşte romantizmde dindarlık, insanların çoğunda sofuluğun kapalı cetvelleri içinde kalmadan kaplarından taşmış, bütün hayat düşüncelerine yayılmış, bütün edebiyat, şekillerini lirik dalgalarla kaplamıştır. Şimdi edebî türlerin hepsinde karışık halde inanç, duygu, eleştiri, ilim, herşey vardır. Romantizmin sanatkâra verdiği serbestlik de roman ve hikâye arasındaki kesin ayrımı yapmaya engel olur.²¹³

4. Sembolizm

Eriş şiirde anlamın, sembolistlerin elinde değersiz kaldığını, anlamın şiire dâhil olmadığını söyler.

*“Mana, sembolistlerin elinde daha kıymetsiz kalmıştır ve denilmiştir ki: şiiriyet manadan ileri gelmemelidir. Şiirin manası, yani, başka, türlü de söyleyebilen kısmı şiire dâhil değildir. Bu gün de diyebiliriz ki, mana şiiriyeti öldürür.”*²¹⁴

5. Empresyonizm

Eriş, resim ile edebiyattaki empresyonizmi ele alır ve şu yorumlarda bulunur;

“Harf sonu insanînin intibaa verdiği kıymet değişti. Resimde de, edebiyatta da ayrı birer cereyan haline geldi. Resimde impresstonisme, muayyen bir ışık altında bulunan manzarada o anın intibainı tespit etmek demektir. Prof. Suud

²¹³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Realite – Roman Hikâye - Üslûp”, a. g. d. , S. 506, 7 Eylül 1944, s. 6-7.

²¹⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Hazırlık Meselesi – “Fıkracılık” başlıklı yazım üzerine” – “Müzik Zevki”, a. g. d. , S. 499, 20 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

Kemal Yetkin Edebî Meslekler'inde impressionisme gelip geçen şeyin, arızının resmidir,, diyor. Hakikaten bu, cereyanda görünmeyen kısım, iskelet yoktur. Ancak, impressionisme de gelip geçici değildir. Çünkü: onda mevzuun an içindeki hüviyeti vardır.”²¹⁵

5. 1. Hikâyede Empresyonizm

Resai Eriş, ressamların olduğu gibi hikâyecilerinde izlenimlerini yazarak, hikâyedeki temel endişelerden kendisini kurtardığını söylemiştir. Empresyonizmin etkisi ile hikâyeci, kendisini, olay, olay örgüsü ve tesadüflerden soyutlamıştır.

“Bu günün ressamı gibi hikâyecisi de intibalarına kıymet verdi. Hikâyeyi, bir iskelete bağlamak, kariî tatmin edici bir vaka ile bitirmek veya sonunda bir terdit yapabilmek endişesinden kurtuldu.”²¹⁶

Hikâyeci, hikâyenin temel unsuru olan olaydan kendisini kurtarınca, içinde bulunduğu âna yönelik duygularını bulup, bunları birbirine karıştırmadan yan yana koyarak bir atmosfer yaratmayı bekler. Böylelikle yazar hikâyesini doğaya açar. Orada insanın düşünce gücünden parçalar bulunamaz. Hikâyeci, modern sanatın özelliklerini bir bütün olarak algılar. Resai Eriş'e göre bu nitelik ünlü olay hikâyecisi Guy de Maupassant'tan beri hissedilmiştir. Daha sonra yazar, hikâyedeki bu karamsarlıktan kendisini kurtarınca olay da ikinci plana atılmıştır.

“Hikâyeci de, vakadan kurtulunca ânın intibasını süssüz ve günlük ifadesi ile tespîte çalışıyor ve tıpkı resimdeki gibi tahassüsleri birbirine karıştırmadan yan yana koyarak bu hislerin birbirinden alacağı kıymetle yaratacağı atmosferin tesirini bekliyor. Bu günün hikâyesi de tabiata açılmış bir penceredir. Onda insan müfekkiresinin süzgecinde kalan tortuları, birikintileri bulamazsınız.

Hikâyecinin vasfı diye gösterilen bedbinlik, hikâyede, hakikaten G. de Maupassant'dan beri hissedilmiştir. Bununla beraber bu yalnız hikâyenin değil

²¹⁵ Resai Eriş, “Edebî Oluşlar”, a. g. d. , S. 482, 23 Mart 1944, s. 6-7.

²¹⁶ a.g.y.

bütün modern sanatın vasfıdır. Bu gün sırt üstü yatıp romantik hülyalarıyla arzularını tatmin edemeyen insan günün şartlarına uyararak daha kısa yoldan kendini tatmine mecbur oldu. Her tatminle daha büyük bir arzuya düştü ve bu yeni arzusunu tatmine fırsat bulamayınca bedbin oldu. Modern resimde de edebiyatta da bu vasıf müşterektir. Bu itibarla bedbinlik hikâyenin ayırıcı vasfı değildir. Bugünkü hikâyeyi dünkü hikâyeden ayıracak vasıf iskelet dediğimiz vakanın ve neticenin ikinci, hatta sonuncu plâna atılışdır.”²¹⁷

5. 2. Resimde Empresyonizm

Resai Eriş'e göre resim sanatı için düşünülen empresyonizmde ressam, manzarayı kendi renkleri ile kullanmaya ve renkleri ayrı ayrı bütün parlaklığı ile vermeye başlamıştır. Kendisini gerçek doğaya açmıştır.

“Resimde intibacılığın tatbikatı şöyle olmuştu: Ressam, tablosundan toprak renklerini attı. Güneş ziyasında bulunan esas renklerden başkasını kullanmadı. Manzarayı bütün parlaklığı ile bu renklerle, hatta birbirine karıştırmadan kullanarak tespit etti. Impressionisme için açık havaya, tabiata açılmış bir pencere deniyor.”²¹⁸

6. Dadaizm

Resai Eriş, Dadaizm akımı ve Dadaistler hakkında “Şiir ve Yumruk” adlı yazısında bilgiler verir.

“Şubat 1916'da, Zürih'te Tzara'nın başkanlığında muhtelif milletlere mensup küçük bir zümre yeni bir edebiyat cereyanının temelini kurmak için toplanmıştır. T. Tzara elindeki bir bıçağı Larus'un bir sayfasına rast gele saplıyor. Bıçak 'Dada' kelimesi üzerindedir. Bu cereyanın ve çıkardıkları mecmuanın ismi 'Dada' kalıyor.

²¹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 482, 23 Mart 1944, s. 6-7, 11.

²¹⁸ a.g.y.

*Dadaistler asabi, sinirleri gergin adamlardır der Resai Eriş, bunu yapmışlardır fakat bu heyetin kendisini, insanoğlunun en tabii ihtiyacı olan tercih hakkının kullanmaktan mahrum edişlerinin sebebinin anlamaz.*²¹⁹

7. Kübizm

Resai Eriş kübizm konusunda Fikret Adil'in bazı sözlerini alır ve “Şiir Konuları” adlı yazısında bu sözlere yer verir.

“Haksızlık, sadece hakikaten kübik olan ve zevkine varabilmek için kuvvetli bir resim kültürüne ihtiyaç hisseden resme karşı olsaydı, mazur görülebilirdi. Lâkin en klâsik esaslara dayanarak vücuda getirilmiş eserlere dahi bu isim verilmekte ve ressamı adeta mahkûm edilmektedir. Ben bu iddianın Rafael'in bir desenine karşı yapıldığına da şahit oldum. Resim karşısında onan ne ifade ettiğini anlamak ihtiyacı gayet beşeridir ve lâzımdır. Fakat bir şeyi anlamak için ona sadece bakmak kâfi midir? Bir cehil sarf etmek, onun hakkında malûmat edinmeğe çalışmak icap etmez mi?(...)”

Tasavvufun ne olduğunu bilmeyenlere, Yunus Emre'nîn!

Bindim erik dalına

Anda yedim üzümü.

*manzumesini okutursanız, muhakkak ki ona da kübik derler.*²²⁰

Ç. SANATSAL/EDEBİ OLAYLAR

1. Edebiyatın Sınıflandırılması

Yakup Kadri *Ulus*'taki Güzel Sanatlar sayfasındaki eleştirisinde geçen bazı kısımlara Resai Eriş, “Edebiyat” adlı yazısında yer verir;

²¹⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil, Yine Dil – Şiir ve Yumruk – Halit Fahri Ozansoy'a”, a. g. d. , S. 533, 15 Mart 1945, s. 6-7, 11.

²²⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türk'e Doğru – Sitem – Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri – Şiir Konuları – 1'de Rakı Şişesinde Balık Olsam”, a. g. d. , S. 536, 5 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

*“Edebiyatın şümulü pek geniştir. Şiir gibi roman, tiyatro piyesi, hatta felsefî ve içtimaî eserlerin bazıları bile edebiyat sahasına girebilir. Fakat her roman, her tiyatro piyesi, her felsefî ve içtimaî eser mutlaka edebiyat değildir. Buna mukabil bazı eserler de vardır ki, ne şiir, ne roman ne tiyatro piyesi, ne felsefî ve içtimai eserdir; yalnız edebiyattır. Safî, halis, katıksız edebiyattır.”*²²¹

Eriş’e göre çoğu tür edebiyata girer ama hepsi edebiyatla ilgili değildir. Bazı eserler ise bu gruba girmez ama edebiyattır; şiir, roman, tiyatro piyesi, felsefî ve içtimai eserler vb. Örneğin felsefenin içinden; sosyoloji, iktisat, psikoloji, mantık, estetik, ahlak çıkmıştır. Geriye sadece metafizik kalmıştır. Edebiyat da günümüzde hüviyetini kaybetmiştir. Avucundakiler ise ayrı karakterler kazanmışlardır.

Nurullah Ataç, “halis edebiyat”ı halka göre kısaca şu şekilde tanımlamıştır: *“Edebiyat, düzgün ve süslü ifade ile yazılmış yazılara basılan markadır. Edebiyat ayrıca süstür; taklitten öteye gidemeyen bayağılıktır.”* Resai Eriş ise edebiyat hakkında şöyle bir açıklamada bulunur; *“Güzelliğin gerçeğine gelince bu, edebiyatın dışına çıkmaz fakat onun çevresi içinde belli karakterler gösterir. Örneğin şiir, hitabet, tiyatro, roman, gibi. Edebiyat, anlamı kalmamış zavallı bir sözdür.”*²²²

2. Sanatta Kolektifleşme

Zahir Güvemli “Sanatta Kolektifleşme” adlı yazı yazar. Resai Eriş’in bu yazıda bir nokta dikkatini çeker;

“Şiir ve roman, resim ve diğer sanat şubeleri ancak zamanımızda, evvelkilerle mukayese kabul etmeyecek derecede bir kolektifleşme hamlesine kavuştu. Bunda sinemanın ve tirajın büyük ehemmiyeti var.

Karikatür, son yıllara gelinceye kadar bir sanatkârın cemiyeti görüş ve gösteriş tarzından ibaretti. Hâlbuki bir Walt Disney hem hazırlayış, hem seyri bakımından o derece kolektif bir hale getirdi ki, karikatür dünya malı bir sanat olup çıktı membaları bütün edebiyat, ahlâk felsefe tarihi; mahreci bütün

²²¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Macera Edebiyatı – Tercüme – Edebiyat (1)”, a. g. d. , S. 509, 28 Eylül 1944, s. 6-7, 11.

²²² a.g.y.

Avrupa piyasası... Eskiden bir romanı bir kişi okurdu, şimdi ondan alınan filmi bütün dünya seyrediyor.”²²³

Resai Eriş’e göre Zahir Güvemli’nin bu düşüncesi doğru değildir. Sanatta kolektifleşme, bir kişinin okuyacağı romanın, 300 kişi tarafından filmde seyredilmesi olarak algılanmamalıdır. İnsanoğlu kolektifleşmenin bir parçasıdır. İnsan, içinde yaşadığı toplumun bir parçası oldukça da bu durum indüvide değil; personalite olur. Kolektif edebiyat; insanın kendinden, derinliklerinden kopup bütün insanlığa dönmesidir.

3. Sanat – Sanatın dalları – Marifet

Resai Eriş, sanat ve marifet ile ilgili konuya “Sanat ve Marifet” adlı yazısında yer verir.

“Sanatın bir dalkavuşu vardır: marifet. Marifet çoğu zaman sanatın peşi sıra görünür. Sanatın arkasında el pençe divan durmuş hizmetini görmek için atik bir uşak dikkatiyle bekler.

Tercümeçi şiiri manzum olarak tercüme eder. Ressam sergide gördüğümüz tablosunun altına “bu portre altı dakikada yapılmıştır.”²²⁴

Eriş’e göre konuşmacı, gramere dikkat ederek yazıp söylemeğe, noktalı virgüllü konuşmağa dikkat eder. Romancı, müsveddelerinin düzeltmesiz ve tertemiz olmasıyla övünür. Çok yerde sanat soytarısını seyreden bir kral azametiyle marifetin karşısında oturur.

“Çok yerde hissediyoruz ki bir sanat karşındayız; fakat sanat orada seyirci vaziyetindedir. Tıpkı soytarısını seyreden bir kral azametiyle oturuyor. Fakat

---

²²³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Kısa Yazmak – Sanatte Kolektifleşme – Fıkra – Tenkid – Bir Yazım İçin”, a. g. d. , S. 519, 7 İlk Kanun 1944, s. 6-7, 11.

²²⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Arsen Lüpen okuyan gence şiir – Yabancı has isimler – Manzum Tercüme – Okunmıyan yazarlar – Sanat ve Marifet ”, a. g. d. , S. 562, 4 Ekim 1945, s. 6-7.

oturuyor, kenardadır asıl icrayı faaliyet eden, birinci, plâni kaplayan, hünerdir, marifettir.”²²⁵

4. Sanatkâr

Sadri Ertem, “*Arya yaptığı balın terkihi sorulmamalıdır. O kimyager değildi,*”²²⁶ der. Ona göre sanatkâr, yalnız, yaratan varlıktır. Eserinin değerini bulacak olan eleştirmen ve toplumdur. Resai Eriş, bu düşünceye karşı çıkar. “*Dünyâ sanatkârda, bu günkü sanatkârda eserinin hayatî değerini herkesten evvel kendisi izaha mecburdur. Bilhassa bu günün sanatkârı çeşitli bir seyirci ve kıymet ölçüsü karşısındadır.*”²²⁷ der. Ardından eserin hitap ettiği kitleyi şu şekilde sınıflandırır;

“1914 - 18 Harbinde yaşı ilerlemiş olanlar. Bunlar hâlâ birinci büyük dünya harbinden kopardıkları hatıraların rehavetinden kurtulamadıkları için harp sonrası sanatını idrak edememişlerdir. Körü körüne eskiye bağlıdırlar.

1914 - 18 harbinde yaşı genç olanlar ki bunlar 1929'daa beri ikinci dünya harbinin sıkıntısını sezip bu günkü harbin zaruretlerini de içinden tadanlardır. Bu nesilde harpten evvelki sanal telâkkileri şahsî kabiliyetleri nispetinde harp sonrasının bedbin, sanat telâkkileri ile işlenmiş ve ikinci dünya harbi sıkıntısı ile mütenasiben terakki etmiştir.

Yalnız bu harbin katılaştırdığı insan. Bu genç nesil eski sanat telâkkilerini yaşamamış sadece öğrenmiştir.”²²⁸

Eriş, ayrıca bu sınıflandırmaya savaş bittiği zaman askerlik yaşına gelmiş olacak genç nesli ekler. Bu neslin günün gerekliliklerini romanlarda okuyacağını, filmlerde seyredeceğini belirtir. Resai Eriş, buna bağlı olarak, bugünün insanların sanatkârı anlamadıklarını söyler. Sanatkâra ne savaş zamanından kalma eskiler gibi ne de her şeyde aşırıya kaçan ve tahripkâr olan genç nesil gibi bakmalıdır insan. En büyük gereklilik sanatı, sanatçının ağzından dinlemektir.

---

²²⁵ a.g.y.

²²⁶ a.g.y.

²²⁷ a.g.y.

²²⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 482, 23 Mart 1944, s. 6-7, 11.

“Tabiatıyla bu günkü sanatkârı anlamıyoruz. Çünkü bu günün insanını tanımıyoruz. Eskilerin elindeki ölçü bu gün tamamen değişti. Modern eseri iki dünya harbinin alevi ile yalazlanan insanın istikrardan ürken kaprislerini normal ve muayyen bir devreye intikal etmiş sanatın ölçüleri ile bakmaya hakkımız yok, Genç nesil ise her şeyi aşırı teklif ve denemelerine irca ederek büyük bir tahripkârlık içinde yüzmektedir. O halde bugünün en büyük ihtiyacı sanatkârın ağızından sanatı dinlemektir.”²²⁹

Resai Eriş “Sanat Eseri” yazısında sanatkâr ve eser ile ilgili olarak şunları söylemiştir;

“Arkasında sanatkârı olmayan eserin sanat kıymeti bir eseri tetkik ederken onu yaratan sanatkârı ihmal ediyorsak kurtulunmaz bir hataya düşeceğimiz muhakkaktır? Bir romanın veya bir şiirin önce imzasına bakmak ihtiyacı buradan geliyor.

Tabiatta iki çeşit güzel vardır. Bir tabii veya tesadüfi güzel,; ikincisi sanat güzeli. Arada şu fark vardır. Tabiat güzeli tesadüfen olur. Ağaç ağaç, göl göldür. Ağacın yaprakları gölün sularına girdiği ve bu dalların ardından gurubun gözüktüğü zamanda bir sanat mevzu bahis değildir. Sanatta güzel yaratılır; buradaki güzel gayedir. Bu itibarla sanatkârın doğum sancısı araştırılmayan eserin sanat değeri tam olarak anlaşılmaz. Çünkü yaratılan güzelin içindeki tesadüflerin payı ayırlamamış olur.”²³⁰

Eriş’e göre sanatkârların arasında amatör ve profesyonellik farkı vardır. İnsan doğuştan sanatkâr olamaz. Sanat hevesten geçer ama heves ve kabiliyet kişiyi tek başına sanata götürmez. Aktör, herhangi şahsiyete girme yeteneği kazanmış insan veya yazar herhangi konu üzerinde düşünüp yazabilmek yeteneğini edinmiş kimsedir.²³¹

---

²²⁹ a.g.y.

²³⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı”, a. g. d. , S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7.

²³¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Heves ve İstidat – Kâğıt Buhranı – Taşra Gazeteleri – Aforizmalar – Muhtar Körükçü’ye”, a. g. d. , S. 543, 24 Mayıs 1945, s. 6-7.

5. Sanatkârın Değeri

Orhan Seyfi Orhon, 2 Eylül tarihli *Tasvir*'de 'Aşiyân'ın açılışı sebebiyle yazdığı bir yazıda, Fikret'in öldüğü günkü hatırasını anlattıktan sonra özet olarak şöyle der:

“Edebiyat-ı Cedideciler yine bahtiyar sayılır. Onları, geçen yıllara karşı müdafaa eden bir ‘Aşiyân müzesi’ var. Ya, ondan sonrakiler? Bunlar, tozları zamanın rüzgârlarıyla savrulurak büsbütün hiç olanlardandır. Osman Cemal silinip gitti. Mahmut Yesari daha yaşarken unutulmuş ölçülere karıştı, Sanatıyla, zevkiyle, şiirleriyle bugünkü nesle hâkim görünen Ahmet Haşim'in bundan bir kaç ay önce ölüm günüydü.”²³²

Resai Eriş, Orhan Seyfi'ye çatar; onun bu nesil hakkında nasıl böyle konuştuğunu düşünür.

“Orhan Seyfi Orhon, Haşim için, sanatıyla, zevkiyle, şiirleriyle bugün nesle hâkimdir diye bahsediyor. Acaba Orhan Seyfi Orhon bu nesli nereden tanıyor ve Haşim'in bu devrin üzerindeki etkisini belirtebilir mi?”²³³

Resai Eriş, sanatçının kendisini unutturduğunu; bir sanatkâr için unutulmuş olmayı da o sanatçının yaşama gücünü yitirmesine ve edebiyat tarihine kendisini gömmesine bağlar.

“Sanatkâr unutulmaz, sanatkâr kendisini unutturur. (...)Bir sanatkâr için unutuldu demek bu devir için o insanın sanatı artık yaşama gücünü tüketmiş, yalnız bir edebiyat tarihi konusu olarak kalmış demektir.(...) Bir şair için anlaşılmanıştır, denebilir. Değerleri üzerinde durulur, açıklanır, anlaşılman için yardım edilir. Hüseyin Rahmi Gürpınar böyle idi. Bu büyük romancı pek anlamazdı. (...) Ahmet Mithat Efendi'nin asıl değerlerini romana tip

²³² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Gazeteler ve Resim – Şevket Rado'nun Bir Fıkrası İçin – Nizamettin Nazif'in Bir Düşüncesi – Tashih Meselesi - Unutulanlar”, a. g. d. , S. 559, 13 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

²³³ a.g.y.

bakımından getirdiği yenilikleri açıklamak vazifesidir. (...) Halk unutmaz, sanatkârın yaşama gücü tükenmiştir.”²³⁴

Resai Eriş, Orhon’a “müze açmanın sanatçıyı nasıl savunduğunu” sorar. Ona göre asıl müzeye girmek unutulmuş olmanın birinci özelliğidir. Orhan Seyfi Orhon, “*Osman Cemal için silinip gitti*” der. Resai Eriş, “*bir sanatkârın silinip gitmesi nasıl olur*” diye düşünür. Eriş’e göre “*toplum, sanatkârın eserlerini tutmayıp değerine inanmadığı zaman sanatkâr için silinip gitti*” denilebilir. Orhan Seyfi Orhon ise sanatkârın eserlerinin yaşama gücüne bakmaz, o sanatkârın unutulduğu zaman mezarında tören yapılması sayesinde yaşadığına inanır. Eriş’e göre bir sanatkârı unutmamak o sanatkârın değerlerini zamanın ölçüsü ile tanımak demektir. Orhan Seyfi Orhon başka bir yazısında “*iki devir arasında kalan sanatçılar unutulur*” der. Resai Eriş ise “*onlar büyük sanatkârdır*” der. Ona göre eskiyi yıkıp yeni sistemi buldukları için böyledirler. Arada değil, yenidirler. Eskiye yıkıp yeni bir sistem kurmayanlar aslında gelenek içinde olmaktan çok bodur kalır.²³⁵

6. Takma Ad

Müstear ad²³⁶ edebiyatımızda çok kullanılır. Gündelik gazetelerde görülen imzaların yarısından çoğu takma addır. Hatta yazılan yazıda kişinin gerçek adından başka ad kullanmak ihtiyacının nereden geldiği bilinmediği için kötü bir şekilde kullanılır.

Yazar ya da şair, toplumun prensipleri, adet, gelenek ve göreneklere yüzünden baskı görebilir ve bu yüzden de üzülebilir. “*Ancak bu olgun bünyenin düşüneni bu tarafına karşılık bir de duyan tarafı yok mudur? Bir yanda düşünen varlığı ilimle, metotla, programla uğraşırken öte yanda duyan varlığı şuur altına estetler biriktirir. Denilebilir ki, bu duyan varlığının tortusudur. Miktarı; her insanda hassasiyetinin*

---

²³⁴ a.g.y.

²³⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Programı – Kitap Tenkitleri – Fikret Adil – Yine Mise en Page – İki Devir Arasında Kalanlar – Celâleddin Ezine’nin Bir Yazısı”, a. g. d. , S. 557, 30 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

²³⁶ Takma ad.

fırrarı veya sebatkâr oluşuna göre değişir.”²³⁷ Bu tortu elbette bir gün açığa çıkma ihtiyacı duyacaktır. Bizim düşünürlerimiz de bu derin isteği içinde hissedebilir. Fakat bunu kendi ismiyle yapamaz. Şahıs için hiçbir sakıncası yoktur ancak toplum bunu hazmedemeyebilir. Takma adın kullanılma gerekliliği buradan gelir. Bunun dışında şu nedenlerden dolayı takma ad kullanılmaktadır;

“Yazar eserinin sanat değerinden şüphe ettiği zaman ismini düşürmemek için başka bir ad kullanır.

Bir gazetenin yazarı azsa aynı ismin tekrar edilmemesi için müstear ad kullanılır. Fakat bunu kolektif sütunlar altındaki İsimlerle karıştırmamak lâzımdır. Kolektif sütunlar bir meşrebi bir zaviyeyi gösterdiği için şahsın iddiasını aşar derginin iddiasını taşır bu itibarla o sütunda yazarların kolektif imzayı kullanmaları makul olur.

Daima beğendiğimiz kimsenin yakısında bir noksan bulmak ta kabildir. Bunu ortaya koymak için değişik imza kullanılır.

Bir takım müstear adlar artık bu çerçeveden çıkmıştır. ‘Felek’ gibi. Felek ve Vanû. Bu “takma ad” sayılmaz. Burhan Felek’ in ve Vâlâ Nureddin’in matbuattaki adlarıdır.”²³⁸

7. Edebiyat Dedikoduları

“Edebiyat için dedikodu; bir müntehabat,²³⁹ bir tarih, bir tetkik eseri kadar lüzumludur” der Resai Eriş.

İnsanoğlu etrafını daima esas ilkelerle değil, dedikodularla tanır. Bu yüzden dedikodu lazımdır. Edebiyat dedikodusuna edebi eser kadar ihtiyacımız vardır. Eriş, *Küllük* dergisini bu sebeple özleyip aramaktadır.

²³⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Romanda Kahraman Meselesi – Müstear Ad – Edebiyat Dedikoduları”, a. g. d. , S. 516, 16 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

²³⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Romanda Kahraman Meselesi – Müstear Ad – Edebiyat Dedikoduları”, a. g. d. , S. 516, 16 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

²³⁹ a.g.y.

*“Mademki edebiyatta imza otoritesinden kurtulamıyoruz. Bir şiiri, bir romanı, bir makaleyi altındaki imzayı kapatıp değerlendiriyoruz. Yani, eseri mutlak değerine göre değil, cemiyet değerine göre tetkike muhtacız, o halde her şeyden önce şahısları tanımaya mecburuz.”*²⁴⁰

8. Tercüme

1943 yılı tercüme eser bolluğunun görüldüğü bir yıl olmuştur. Telif eserden duyulan boşluk o yılda hissedilmemiştir. Son senelerde bir edebî kapitülasyonlar meselesi vardır.

Feridun Es *Akşam*'da yazdığı bir fıkrasında bir arkadaşının şakasını nakleder.

*“Bu zat yayın alanımızda görülen tercümeyle fazla rağbet karşısında ‘İki romanım var. Bunların isimlerini değiştirip üzerine de uydurma bir Avrupalı muharrir ismi koyup satmaktan başka çare görmüyorum diye şaka ediyormuş.’*²⁴¹

Hikmet Feridun Es der ki:

*“Bu şaka, edebiyatımızda son senelerde hüküm süren Edebî kapitülasyonları çok iyi gösterir. Siyasî kapitülasyonları çoktan kaldırdığımız halde kitapçı dükkânlarında, kitapçı camekânlarında bunun edebiyat tarafını bol bol görüyoruz. Kitapçı tâbiliğe artık tercüme ile başlıyor. Bismillah Pitigrilli!”*²⁴²

Resai Eriş, Hikmet Feridun Es'in haksız olduğunu düşünür ve tercüme eser bolluğu denilince neden akla ilk Pitigrilli gelir? Gide okunmuyor mu? Rus romancıları okunmuyor mu diye sorular sorar.

“Tercüme eser bolluğu deyince niçin hemen hatırına Pitigrilli geliyor. A. Frapce okunmuyor mu? Gide okunmuyor mu? Rus romancıları okunmuyor

---

²⁴⁰ a.g.y.

²⁴¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşa – Mısra-ı berceste - Bu da bir tip – Vâlâ Nureddin'in bir yazısı üzerine – Tercüme bolluğu - Peyami Safa beyanındadır”, a. g. d. , S.565, 25 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

²⁴² a.g.y.

mu? O. Wilde okunmuyor mu? Pekâlâ, bunlar da tercüme ediliyor ve okunuyor.”²⁴³

İkinci bir nokta da tercüme eser bastığı için kitapçıları suçlu bulmaktır. Resai Eriş’e göre kimse romanın başlangıcını Cervantes ya da Bocaccio’ya bakıp anlamaz.

“Kitapçılık bir ticarettir; hangisi fazla sürütürse ona rağbet eder. Telif eserlere karşı ihmal sürülmezliğindedir. Tercüme eser bolluğu ise çok okunuşundan ileri geliyor. Yazar, niçin tercüme bu kadar rağbet vardır, onu arasın kitapçıları suçlu bulmakla iş halledilmez.

Batı’nın klasik ve çağdaş yazarlarından yapılan tercüme bolluğunu, kendi değerlerini hor gören zihniyetin eseri olarak görenlerimiz vardır. Resai Eriş, bunun çok yanlış olduğunu düşünür. İtiraf etmek lâzımdır ki, Batı’dan memleketimize gelen her şeyin kendi değerlerimize üstünlüğü bir peşin hüküm olarak kabul edilmektedir. Buna kısaca “Batı hayranlığı” denir. Biz, çok zaman bunun sakatlıklarını görüp üzülmüşüzdür. Fakat roman alanında böyle bir iddiaya girişmek yersizdir. Çünkü romanda Batı’ya hayranlığın gerekli olduğuna inanılır.

Romana Batı malı denir. Doğuda roman yoktur diyenler, asıllarını Eski Yunan’dan araştırmalıdır. Hümanist Avrupa, Eski Yunan’dan eserlerin asıllarını almıştır. Biz bunlara özenmekteyiz”²⁴⁴

Birinci Dünya Savaşından sonraki sosyal değişiklikler ve değişikliklerin romana yansması görülmüştür. Sosyal hayatımızdaki istikrarsızlık; Batıya duyulan sempati sebebidir. İnsanlar maziyi yaşadığı, gördüğü yere kadar kabul eder. Hiçbir milletteki sosyal değişiklikler bizde olduğu kadar ani ve derinden olmamıştır. Bu yüzden Avrupa’nın hayatını bizim insanlarımız daha az yadırgar. İngiliz roman yazarı; bugün aynı eserin ayrıntılarını; mesela arabayı otomobille, uzun etekli kadın elbisesini kısa etekliye, silindir erkek şapkasını fôtr şapka ile değiştirerek aynı karakteri tasvir eder, aynı sahneleri yazabilir. Hâlbuki bu bizde olanaklı mıdır? Mehmet Rauf yaşamış olsa ve tekrar *Eylül*’ü yazacak olsa, 25 yaşındaki Türk

---

²⁴³ a.g.y.

²⁴⁴ a.g.y.

delikanlısı; Necip Bey'le Suat Hanımın aşk maceralarının garipliğine güleceğini, gülmekten kendini alamayacağını söyler Celaleddin Ezine.²⁴⁵ Her insan geçmişi yaşadığı, görerek hakikatine inandığı yere kadar kabul eder. Ondaki ötesi onun için bir takım gariplikler göstermektedir.

8. 1. Tercüme Usulünün Kuralları

Eriş'e göre tercüme yapılırken uyulması gereken dört kural vardır. İlk olarak tercüme edilecek Frenk eserini yalnız sürüm bakımından değil aynı zamanda fikir ve sanat değerleri bakımından da seçmesini bilmektir. İkinci olarak çevrildiği dil ile çevrilen dile lâıykıyla vakıf olmaktır. Üçüncü olarak metne sadakatle beraber, Türkçenin ahenk ve üslûbuna bağlılık ve Türkçe cümlelerin düşük olmamalarına dikkat etmektir. Son olarak da üçüncü bir dilin vesayetine katiyen müracaat etmemek; yani: bir İngiliz, Rus yahut Alman romanını - ekseriya yapıldığı gibi Fransızcadan değil - doğrudan doğruya aslından dilimize çevirmektir.²⁴⁶

Türkiye'de tercüme fırtınası yaşanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tercüme serisi çıkarır. Satış ve kazanç düşünmez. Bu kadar çok tercüme arasında iyi veya kötü tercüme çıkmıştır. Resai Eriş de bütün tercüme iyisi kötüsü olduğunu düşünür. Ancak bir eser yazıldığı dilden tercüme edilmelidir. Örneğin biz Rus Edebiyatını Fransızcadan tanımışızdır. Normalde Rus tercüme çok yavandır.

Yusuf Kazım Köni, St. Zweig'ın *Maria Stuart* adlı eserini tercüme etmiştir. O zamanlar bilinmiş bir yayınevine gitmiştir. Yayınevi, yazarın eseri kısaltmasını ve okuyucuyu ilgilendirmeyen kısmı atmasını ister. Çeviri olduğu gibi yapılmalı, emek verilmelidir. Türk okuyucusu, ticari kitaplar ile elit kitapları birbirinden ayıramamaktadır. Telif eserlerde bile değişiklikler vardır. Ör: Kızıl Fahişe. Yazarın yazısını değiştirmişler. Yazar mürettepler kitabı dizerken başlarında durduğu halde Osmanlı hanedanındaki meşhur kadınlardan birinin adını Kızıl Fahişe olarak değiştirmişler. Yazar bu durumu görünce ağlamaklı olmuştur.

---

²⁴⁵ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Macera Edebiyatı – Tercüme – Edebiyat (1)", a. g. d. , S. 509, 28 Eylül 1944, s. 6-7, 11.

²⁴⁶ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Tenkid ahlâkı – Tercüme sanatı – Cyrano için rica – Tiyatro Dili – Muhsin Ertuğrul için", a. g. d. , S.571, 8 Aralık 1945, s. 6-7, 11.

Celaledin Ezine'nin *Amerika Mektupları*'na eleştirisi için Resai Eriş, *Çağlayanlar* dergisine “Ahmet Mithat Efendi'ye Açık Mektup” adlı bir yazı yollar. İdare müdürü önce bu yazının başlığı için “Ahmet Mithat Efendi'ye”, olmaz der, bunu “Ahmet Mithat Beyefendiye” yazar. İdare müdürü bu duruma kızıp daha sonra Resai Eriş'in yerine Asaf Halet Çelebi alır.²⁴⁷

8. 2. Manzum Tercüme

Orhan Seyfi Orhon *Tasvir*'de çıkan bir yazısında yabancı bir dilden manzum tercüme yapmanın zorluğunu belirttikten sonra Nahifi'nin:

Dinle neyden kim şikâyet kılmada
Ayrılıklardan şikâyet kılmada

diye başlayan Mesnevi tercümesi, Muallim Naci'niu Parni'den çevirdiği “Mersiye”si ve Cahit Sıtkı Tarancı'nın Verlaine'den yaptığı tercüme üzerinde durur. Bunların başarısız taraflarını gösterir.

Resai Eriş, “Manzum Tercüme” adlı yazısında manzum tercüme ihtiyacının nereden çıktığını bulamadığını, her şeyden önce, şiirin tercüme edilemeyeceğini, şiirin anlatmak istediği şeyin, şiirin mantığı, şiirin taşıdığı fikri naklettiğini fakat şiir bunlardan ibaret olmadığını söyler. Şiir bir mantık silsilesi kurmak için yazılmaz. Bilâkis şiir mantığın bittiği yerde başlar.

“Birisi çıkıp resim renklerin kifayetsizliğinden çıkmıştır dese güleriz. Fakat aynı mantığın şiir için tecellisini yıllarca hoş gördük.
Bir şiirin mantığı ve fikri tercüme edilir ancak, asıl şiir başlayınca yani mantığın kifayetsizliği hissedilince tercüme durur. Şiirin mantığın bittiği yerde başlayan telkin ve izah kuvveti o şekle hastır tercüme edilemez.

²⁴⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tahrif – Para ve Şöhret”, a. g. d. , S. 504, 24 Ağustos 1944, s. 7, 11.

*Manzum olarak tercüme edilen bir şiirin yeni şeklide bir güzellik taşıyabilir. Bu tercüme yi yapan kimsenin şairliğine bağlıdır. Fakat ortaya çıkan artık yeni bir şiirdir.”*²⁴⁸

8. 3. “Satranç Hikâyesi” Stefan Zweig

Stefan Zweig’in *Satranç Hikâyesi* ve diğer dört hikâyesi tercüme edilmiştir. Tercüme edenlerden ikisi Esat Kamil Ertur ve Burhan Apad’dır. İşlerinde iyidirler. Diğer ikisi de Ankara’da çıkmıştır.

Satranç Hikâyesi Stefan Zweig’in ölümünden sonra mirasının arasında bulunmuştur. Bu roman, Resai Eriş’e göre romanda konunun ne kadar iğreti olduğunu göstermeğe yeter. Konunun anlatacak hiçbir tarafı yoktur. Aylarca hapis kalmış, yapayalnız yaşamağa mahkûm edilmiş bir insanın ruhî buhranlarını anlatır. Bütün konusu bir satranç zehirlenmesidir. *Satranç Hikâyesi*’nin diğer bir özelliği de içinde hiç aşk ve kadın olmayışıdır.²⁴⁹

9. Telif

9. 1. Tiyatro Eserleri

Selim Nüzhet Gerçek *Akşam*’daki yazdığı *Cumartesi Konuşması*’nda İstanbul Şehir Tiyatrolarında yıl içinde oynanacak olan piyeslere temas eder. *Cumhuriyet*’te de Metin Toker 1945 yılının oynanacak olan piyeslerin listesini vermiştir. Son on sene içinde ilân edildikleri halde henüz oynanmayan telif eserleri de tespit etmiştir. Bunlar; İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, *Ölüler, Andaval Palas*; Hüseyin Rahmi Gürpınar, *İki Damla Yaş*; Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Mağara*; Necip Fazıl Kısakürek, *Künye, Sabırlaş*; Yaşar Nabi Nayır, *Mete*; Yusuf Ziya Ortaç, *Mezat, Bir Komedi*; Halit Fahri Ozansoy, *Hayalet*; Nahit Sırrı Orık, *Bir Canda İki Dert, Muharrir*;

²⁴⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Arsen Lüpen okuyan gence şiir – Yabancı has isimler – Manzum Tercüme – Okunmayan yazarlar – Sanat ve Marifet”, a. g. d. , S. 562, 4 Ekim 1945, s. 6-7.

²⁴⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halit Fahri Ozansoy ve Dergilerimiz – Şiirde Kelime Meselesi – Satranç Hikâyesi – Âdem’den Beri Büyük Aşklar – Oktay’dan Bir Koşma”, a. g. d. , S. 528, 8 Şubat 1945, s. 6-7.

Cevdet Kudret Solok, *Danyel Ve Sara*; İlhan Tarus, *Karınca*; Ahmet Kutsi Tecer, *Köroğlu*; Vedat Nedim Tör, *Hep Ve Hiç*.²⁵⁰

Bu piyeslerin hepsi teliftir ve hiçbiri de Şehir Tiyatrolarında oynanmamıştır. Eriş'e göre İstanbul Şehir Tiyatrolarının özellikle de bu tiyatro mevsimi için yazılmış eser araması kadar anlamsız şey olamaz.

10. Antoloji

Antolojiyi antoloji yapan unsur, seçme halidir. Antolojide seçim esastır. Bu seçim hem şahıs üzerinde, hem de eserde yapılır. Yani hem antolojiye alınacaklar alınmayacaklar ayrılır hem de bunların eserleri arasında seçim yapılır ve bu seçimde yalnız düzenleyenin duygu ve düşüncesi rol sahibidir. Antolojiyi edebiyat tarihinden ayıran tabiat da budur.²⁵¹

11. Tefrika

İstanbul gazeteleri hikâye basarken önem vermez. Bastırdıkları 75 kuruşluk hikâyelerdir. Bu konuya *Tasvir-i Efkâr* ve *Tan* gazeteleri önem vermiştir. Dergiler hikâyeye önem verir de neden gazeteler önem vermez? D diye sorar Resai Eriş.

Gazeteler okuyucuların hoşuna gideceğini sandıkları şekildeki romanı tercih ederler. Hikâyenin kısalığı da tefrikaya elverişlidir. Roman değerinden nasıl bir şey kaybetmez ise hikâyede kaybetmez. İş ciddi tutulsa iptizal meselesi kalmaz hem okuyucu iyi hikâyeyi kolay bilir hem de yazar daha geniş bir yayın sahasına kavuşur.²⁵²

---

²⁵⁰ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Avukat Şevket Karadeniz'e – Telif meselesi – İzin mecburiyeti – Ç. Altan'a – Dil Davamız", a. g. d. , S.563, 11 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

²⁵¹ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Tezat – Noktalama – Noktalamada Kapris – Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi? – İzmir Hikâyecileri Antolojisi", a. g. d. , S. 514, 2 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

²⁵² Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Hocam Nurullah Ataç'a Açık Mektup – Vasfi Rıza Zoku – Gazete Hikâyeleri", a. g. d. , S. 538, 19 Nisan 1945, s. 6-7.

12. Modernizm

Modernizm Resai Eriş'e göre yeni sanat ile eş tutulmalıdır.²⁵³

13. İndividualite(Endividüalite)

Resai Eriş, "Sanatte Kolektifleşme" adlı yazısında sanatın sosyalleşmesini konu almıştır. Sanatları birbirinden ayırıp bu daha kolektif demek Eriş'e göre yanlıştır. İnsanoğlu, toplumun bir parçası oldukça sanat kişiselleşir. Sanat kişiselleştikçe kolektifleşmeye başlar. Ancak kendine kapanan insanın sanatı kolektiviteden uzaktır.

"Sanat eserinde endividüalite ve kolektivite sanat eserinin arasında değil, inşasında aranmalıdır. Bir tabloyu yüzlerce kişi birlikte seyredebileceği için romana karşı resmi daha kolektifleşmiş saymak yanlıştır. Bizce: insanoğlu kollektivitenin bir parçasıdır. Ve insan içinde yaşadığı topluluğun bir parçası oldukça endividü değil personalite olur. Bu itibarla edebiyat personaliteye döndükçe kolektifleşir, Kolektif edebiyat her içtimai görüşe lakayt, fizik varlığından sıyrılmış estetik insan tasavvura yerine yarı belinden toprağa zincirlenmiş insanın edebiyatıdır.

*Kolektif edebiyat insanın kendi kendine inmek, kendi ruhunun derinliklerini bulmak arzusundan kurtulup bütün insanlığa dönüşüdür. Kendine kapanan sanat yerine sosyal bünye taşıyan sanat."*²⁵⁴

---

²⁵³ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Genç Nesil Konuşuyor – Vâlâ Nurettin'in Cevabı Üzerine", a. g. d. , S. 525, 18 Ocak 1945, s. 6-7, 11.

²⁵⁴ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Kısa Yazmak – Sanatte Kolektifleşme – Fıkra – Tenkid – Bir Yazım İçin", a. g. d. , S. 519, 7 İlk Kanun 1944, s. 6-7, 11.

D. KURUMLAR

1. *Basın – Yayın*

1. 1. *Muharrir*

Her meslekte rast gelinen bir şikâyete yazı adamı olan yazarlar da sık sık kapılırlar. Ülkemizde niçin yazar yetişmediğini sorarlar. Resai Eriş, “Muharrirlik” adlı yazısında bu soruya cevap verir. Yazar yetişmez, yetiştirilir. Şikâyet de bulunan insanların önce çıkıp etrafi araştırmaları gerekmektedir.

“Bizde niçin muharrir yetişmiyor?

(...)Muharrir bir eğreli otu mudur ki bahçıvan çapasının zoruna mukavemet eder bir arsızlık gösterebilir? Muharrir yetişmez: yetiştirilir.

Bizde adanı yetiştiren yahut adam yetişecek sahayı kapatmayan kimse parmaklarımızın adedini geçmez. Acaba bu haykırıyanlar Onlardan birisi midir?

Burada durmayalım:

Bu yaşlı arkadaşlara çok daha kestirme cevap vereceğiz: Bizim cadde sanıldığı kadar yaşlı değildir. Ankara caddesini dolduran hep gençlerdir”²⁵⁵

Yazısında Refi Cevat Ulunay’a da şöyle bir eleştiride bulunur;

“Ulunay, şöyle bir, matbaaları dolaşsın bize hak verecektir. Eğer bu zahmete katılmazsa ben kendisine bir isim ve yaş listesi çıkarabilirim. Sayın yazar daha merak ederse Basın Birliği'nin grup sigortasını yapan Şirketten vasati yaş sorsun tahmininden çok aşağıdır.

Birinin yerini doldurmak düşüncesine gelince o sadece sempati meselesidir, değer ikinci derecede gelir.”²⁵⁶

Bir fıkra bütün düşünceleri vermez sadece bir görüşün bir yönüdür. Her yazı için aynısı söylenir. Yazarın bütün yazdıkları bir bütün gibidir. Bunların sadece bir tanesi ele alınırsa eksiklik hissi uyanır. Yazarın fıkra ve makalelerini toplaması

²⁵⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Muharrirlik – Dil meselesi – Ne demek istiyor? ”, a. g. d., S.583, 28 Şubat 1946, s. 6, 11.

²⁵⁶ a.g.y.

yararlıdır. İyi yazar, iyi düşünen değil hangi konu üzerinde düşünme ve tartışma yeteneğini kamçılayan kimsedir. Bu da zamanla gelişir.²⁵⁷

1. 2. *Kitap Tanıtım Reklamları*

Resai Eriş, kitap tanıtım reklamları konusu üzerinde de durmuştur. Sevdiği arkadaşlarından Faik Baysal'ın çıkacak olan kitabını beklemektedir. Aradan aylar geçer ve ses çıkmaz. Bir gün kendisine rast gelmiş ve kitabının ne zaman çıkacağını sormuştur. Resai Eriş, şaşırmıştır. Çünkü kitap çikali aylar olmuştur. Eriş, “*Ben ki o caddenin adamıym, kitabın çıktığından haberim olmadı*” der.

Eriş, bu konuyla ilgili yazdığı “Reklam” adlı yazısında Semih Lütü Erciyes bu kâğıt buhranında 15 formalık kitabı bastığını fakat yaptığı en büyük reklâmın onu camına koymaktan öteye geçemediğini anlatır. Celaleddin Ezine kitaba yazdığı önsözde *Sarduvan* için Türk romanını Fransız edebiyatı etkisinden kurtaran ilk eserdir, der. Fakat bu satırları okumak için kitabı almak, onun çıktığından haberdar olmak lâzımdır. Çıkan kitaplar ile ilgili yapılan reklamların az olması, kitapçılığın verimini azaltır. Çünkü kitapçılık da ticaret gerektiren bir iştir.²⁵⁸

1. 3. *Gazete*

1. 3. 1. *Gazete – Gazetecilik*

Resai Eriş, Şevket Rado'nun bir fıkrasını okur. Fıkroda edebiyatı, edebiyatçı olmayanların elinden kurtarmalı diye yakınmaktadır. Şimdi ben de gazeteciliği gazeteci olmayanların elinden kurtarmalı diye yakınacağım der Resai Eriş'te.

Gazetecilik âlemi bu suretle tek yazısı çıkmış fakat ölünceye kadar gazeteci kalacak olan birilerini hep içine alır. Örneğin üniversitede talebeyken bir sonra muhbirlik etmiştir. Aradan on sene geçmiş şimdi bir mektup yazmağa üşenir olmuştur; fakat konuşurken meslektaşımızdır. Eriş, kendini böyle tanıtanlara ne

²⁵⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Genç Şairlerle Açık Konuşma – Keloğlan – Okuyucuların Çoğu Böyleyse - İşkence”, a. g. d. , S. 555, 16 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

²⁵⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Mevzusuzluk - Reklam”, A. g. d. , S. 510, 5 İlkteşrin 1944, s. 7, 11.

yazdıklarını sormaz. Onlar, on sene evvelden başlarlar, iş karışır. En son ne zaman gazete okuduklarını sorun iş daha kolay halledilir.²⁵⁹

1. 3. 2. Gazetecilik – Eğitim

Eriş, Batıda olduğu gibi bizde de gazetecilik için gerekli bilgilerin verildiği bir okula ihtiyaç duyulduğu konusunu ele alır. Böyle bir proje gündemdedir. Resai Eriş de bu proje ve düşünceyi desteklemektedir.

1. 3. 3. Gazete – Kitap Tanıtımı

“Kitap Tenkidleri” adlı yazısında Resai Eriş, “*Bize gelen kitaplar başlığı*” adı altında 15 günde çıkan kitaplardan bahseder. Amacı kitapları okuyucuya tanıtmak ve haber vermektir.

Ancak bu sütunlarda methetme salgını vardır. Yayın bolluğu nedeniyle kitap incelemek, okumak ve gerçek bir teknik yapmak imkânsızdır. Yetkili kimse yoktur. Bu yüzden de methetmek, kusur bulmaktan daha kolaydır. Resai Eriş’e göre gazete ve dergilerde gerçekten tenkit yoluna gidilmelidir. Ayrı reklam isteyene, reklam yapılmalıdır. Okuyuculara ulaşması için kitap tanıtım listelerini her gazete ve dergi çıkarmalıdır. Özellikle İstanbul ve Ankara çok büyük şehirlerdir. Gazeteler dergiler sadece kendilerine gelen kitapları değil nöbetçi eczaneler radyo programlarını da vermelidir.

Kitap tanıtımlarıyla ilgili bir sorun da kitap kapaklarının değersizleşmesidir. Okuyucular kitap üzerindeki resim ve fotoğraflara gerek özeni göstermez. Ancak bunun suçunu ne halk ne de yazar da aramalıdır. Piyasa romanları çoğalmıştır. Kitapçılarda bu konuya özen göstermemektedirler.²⁶⁰

---

²⁵⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Avukat Şevket Karadeniz’e – Telif meselesi – İzin mecburiyeti – Ç. Altan’a – Dil Davamız”, a. g. d. , S.563, 11 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

²⁶⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Suut Kemal Yetkinin Bir Yazısı Üzerine – Galip Ataç – Kitap Kapakları – Bayat İmzalar – Ahmet Mithat Efendi”, A. g. d. , S. 513, 26 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11.

Adem'den Beri Büyük Aşklar adlı kitabın kapağındaki resim ticari zihniyetin sanatı istismarını göstermektedir. Resimde öpüşen çıplak bir kadınla bir erkek vardır. Resim bir sanat eseri olabilir Resai Eriş'e göre. Fakat kitaptan beklenen sanat bu değildir. Yazar resmi bulmuş ve sırf bunu basabilmek için kitap konusu yaratmıştır.²⁶¹

1. 3. 4. Gazete – Dergilerde Şiir Yayımlama

Akbaba mizah mecmuası sahibi Yusuf Ziya Ortaç, Arif Önlü takma adıyla gençleri taklit ederek şiirler yazmış ve bunlardan *Ulus* gazetesinin “Güzel Sanatlar” sayfasına ve *İstanbul* dergisine göndererek bastırmıştır. Yusuf Ziya Ortaç, bunu 10 yıl önce de yapmıştır. Resai Eriş sorar; “Acaba Yusuf Ziya Ortaç ne demek istiyor?” Ortaç, şiirlerini gönderdiği gazete ve dergi kendisine gelen yazılar arasında bir seçme yapmaktadır ve ayırdıklarını sayfalarına alır. Bu seçmede aranan şey şunlardır:

İlk olarak kendinde şiir yazmak cesaretini bulmak ve ayrıca ve ayrıca bu şiirlerini neşretmek de cesaretini duymak. Bu itibarla gazete ve dergilere gelen her yazının basılmak için peşinen aldıkları bir not vardır.

İkinci olarak yeni tarza meyil göstermek, yani kendisi, hamle yapacak bir sanatkar hüviyeti taşıyan insan olmasa bile şiir sahasında bir yenilik gerektiğine ve genç neslin elinde meşalesini yaktığı şiirin makullüğüne inanmış olmak.”²⁶²

1. 3. 5. Gazete –Okunmayan Yazarlar

“‘Babiâli’ yokuşunun hiç okunmayan yazarları vardır. Bunları kendi aramızda sayarken altıya kadar çıkıyoruz. Bu altı kadar muharrir muhtelif gazetededirler; hem de muntazaman yazarlar... Bunlar öylesine değil ve kızdığım ve de kızacak bir taraflarını bulduğum kimselerdir. Tuhaf bir tesirdir,

²⁶¹ Adem'den Beri Büyük Aşklar.

²⁶² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Muharrirlik – Dil meselesi – Ne demek istiyor? ”, a. g. d. , S.583, 28 Şubat 1946, s. 6, 11.

*okumak aklıma gelmez, sanki gazetenin o köşesinde kimse yokmuş gibi atlarım. Ve ben, bir hadise dikkatimi çekinceye kadar bunun farkında bile değildim.*²⁶³

Gazetede çıkan yazıların hepsi okunsun diye basılmaz ancak yine de okunmayacağı bilinen yazılar basılır.

1. 3. 6. Gazete – Fotoğraf

Resim ve fotoğraf kara kara bir takım harflerin göze verdiği yorgunluğu ve sıkıntıyı dinlendirici ve çekici bir rol oynar. Resai Eriş, Churchill'in resimlerini örnek verir ve yedi yıl içinde gazeteleri takip eden veya eski gazetelere bakanların bu resimlere bir çok kere rastlayabileceğini düşünmektedir.

*“İkinci dünya harbini gazetelerden takip eden veya bundan sonra eski ciltleri karıştırarak takip edecek olan kimse bu yedi yıl içinde Churchill'in resmine acaba kaç defa rastlayacaktır. Şu muhakkak ki İngiltere sözü geçen her yazının üstüne Churchill'in bir resmi kondu.”*²⁶⁴

Ülkedeki haberlerde de aynıdır. Falan bakan İstanbul'a gelir fotoğrafı; filan bakan Ankara'ya gider resmi... Üç beş resim konur konur kaldırılır. Bu resimler arasında yirmi yıl önce çekilmiş olanlara da rastlanır. Gazeteler resim basmalı fakat bu üç beş kişiye indirgememelidir. Gazeteler albümlerini genişletmelidirler.

Sonra yeni resimler temin etmeğe çalışmalıdırlar. Hâlâ fotoğrafçılığın acemilik devrinde şahısların yirmi, otuz yıl önceki halleriyle çekilen resimlerini kullanmak ihmali neyle müdafaa ediliyor, diyerek eleştirir. Gazetelerimiz kompozisyon resimler bakımından da çok zayıftır.

Resai Eriş gazetelerin resim basmakta gösterdikleri ihmalden bundan önce de bahseder. Otuz sene öncekinden daha yeni resmi bulunamaz. Mesela son bir iki hafta

---

²⁶³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Arsen Lüpen okuyan gence şiir – Yabancı has isimler – Manzum Tercüme – Okunmıyan yazarlar – Sanat ve Marifet”, a. g. d. , S. 562, 4 Ekim 1945, s. 6-7.

²⁶⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Gazeteler ve Resim – Şevket Rado'nun Bir Fıkrası İçin – Nizamettin Nazif'in Bir Düşüncesi – Tashih Meselesi - Unutulanlar”, a. g. d. , S. 559, 13 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

içinde İran'daki hadiseler yüzünden bu memleketten çok bahseder ve her defasında Prens Fevziye'nin resmi basıldı, der. İran hadisesinden bahsedilirken Başbakanın resmini anladıklarını ama Kral'ın ailesiyle birlikte çektirdiği resimlerin veya sadece Kraliçenin resmini basmak bize manasız geldiğini söyler.

1. 3. 7. Gazete Sayfaları

Birinci sayfadaki birçok başlık olur ve bunların hiçbirisi o sayfada bitmez. Hepsinin arkası iç sayfadadır. Resai Eriş bu yüzden yazıları çok karıştırır. Birinci sayfa gazetenin vitrinidir. Fazla sığsın diye diğerleri iç sayfada verilir. Resai Eriş'te sorar; “*Bir dükkân varını yağunun vitrine yaysa ne olur?*”²⁶⁵

1. 3. 8. Gazetelerden örnekler

1. 3. 8. 1. Taşra Gazeteleri

İstanbul gazetelerinden biri dikkatli okunduğunda okumak için pek az yer kalır. Taşra gazetelerinin ise ayrı bir özelliği vardır.

Gazetelerde bakıldığında görülmesi gereken 3 nitelik vardır; “Haber”, “Aktüaliteyi kovalayan fikir”, ve “Makale”. Taşra gazetelerinde haber azdır ama diğer iki nitelik vardır. *Yeniyol, Halk, Akçaabat, Türk Yolu, Yeni Gaziantep, Ekekon* gibi taşra gazeteleri adını duyurmuştur. İstanbul gazetelerinde teknik “çiy çiy” sıtırır. Taşra gazetelerinde bu yoktur. Emekle çıkartırlar. Bazı taşra gazeteleri ilan gazetesi gibidir. Taşra gazeteleri, kendi değerlerini arayıp bulmalıdır.²⁶⁶

²⁶⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Genç Şairlerle Açık Konuşma – Keloğlan – Okuyucuların Çoğu Böyleyse - İşkence”, a. g. d. , S. 555, 16 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

²⁶⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Heves ve İstidat – Kâğıt Buhranı – Taşra Gazeteleri – Aforizmalar – Muhtar Körükçü’ye”, a. g. d. , S. 543, 24 Mayıs 1945, s. 6-7.

1. 3. 8. 2. “Biz ve Dünya” Siyasi Gazete

Biz ve Dünya gazetesi, haftalık bir siyasi gazetedir. Şekip Engineeri, gazetenin sahibidir. Resai Eriş’e göre gazetenin ilk sayısı kuvvetli değildir. Bu düşüncesinin ardından, gazetenin biçim ve içeriği hakkında açıklamalarda bulunur.

“Gazetenin konuları çeşitlidir. Günün mühim haberleri, haftanın siyasî ve askerî icmali, edebiyat, ekonomi, teknik olaylar, sinema, kadın ve moda, spor gibi hepsinin bir araya toplanmasında birçok zorluklar bulunan çeşitli mevzulardır.

Gazetenin bütün hacmi 20 sayfadır, Bunun 7 sayfası ilândır. Geriye kalan 13 sayfanın; 1 sayfası kırıntı yası, 1 sayfası futbol maçı tafsilâtı, 1 sayfası kadın saç modelleri, 1 sayfası Betty Grapple'in bacaklarının resmiyle çıplak bir iki artistin deha resmi, 2 sayfası fotoğrafla hadiseler.(...)”²⁶⁷

1. 3. 8. 3. Yeni Sabah

Yeni Sabah gazetesinde iki tane “Cemaleddin Saraçoğlu” imzası vardır. Bunlardan birisi başyazının altında, öbürü de ikinci sayfanın yedinci sütunundadır. Resai Eriş, her iki yazıyı da dikkatle okur ve şaşar: iki söyleyiş, hatta iki fikir yapısı hayli farklı gelir. Ve çok ağır bir eleştiri de bulunur.

“Bir yazar kendi yazmadığı bir yazıya imzasını atacak derecede küçülemez. Bu itibarla bu iki yazının aynı elden çıkmadığını düşünmüyoruz. Ancak, bu yazarın iki sütun arasında bu kadar bünye farkı göstermesindeki sırrı bulamıyoruz.”²⁶⁸

1. 3. 8. 4. “Haber” Fikirler Kovanı

Ulus gazetesinde Arı imzasına artık rast gelinmediği ile ilgili bir yazı vardır. *Haber* gazetesindeki bu sütunu ilk yazan kişi, Peyami Safa’dır. Peyami Safa *Tasvir*

²⁶⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Biz ve Dünya – Milli Roman - Tenkit”, a. g. d. , S. 493, 8 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

²⁶⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar ”, a. g. d. , S.599, 20 Haziran 1946, s. 6, 11.

gazetesine geçince bu işi Resai Eriş'e vermişlerdir. Ancak ondan bu sütuna kendisinden bir şey katmadan yazmasını istemişlerdir. Resai Eriş'e göre bu istek okuyucunun hâlâ Peyami Safa'nın bu sütuna yazdığını inanmasını sağlamak amacını gütmektedir. Resai Eriş, Peyami Safa'nın stiline ayak uydurmakta zorluk çekmiştir. Eriş'e göre “*Sütunun tabiatı münakaşa kabul etmeden makale kısaltması yapmak, kendisinin yapabildiği makale tenkididir*”²⁶⁹

Resai Eriş, ayrıca adının hatırlanmasına şaşar. Kendisini hatırlayan kişinin Nurettin Artam olduğunu düşünür.

*“Fakat tam bir makale tenkidi de olamadı; patronun isteğine uyamamış olmak beni her zaman ezdi. O çatının altında, daima, benden istenilen ustalığı gösteremediğim için mahcup ve ezilerek gezindim. Ustalık, ustalık dedikçe hayret etmeyiniz. Her hangi mesele karşısında münakaşa kabul etmeyen mevzuu didikleme, eşelemek, karşısındakinden önce kendisini inandırmak arzusunu, hiçbir gün geçmeyen ve azalmayan bu isteği hiçe saymak elbette usta işidir. Görüyorsunuz ki, “Arı” bir melez mahlûktu. Ömrümün en tatsız; bir hatırası ve beni kendime karşı en fazla güvensizliği götüren tecrübe oldu. Ulus yazarının o imzayı hatırlaması bir itibarla beni şaşırttı.”*²⁷⁰

Eriş, Nureddin Artam'ın yazdığı yazıyı alaycı bulur ve sert eleştiriler ile karşılık verir. Sonunda da kendisi alaycı bir dille Nureddin Artam'a şu sözleri söylerek yazısını bitirir;

*“(...)olayı işiten Baltacıoğlu bana şöyle yazmış: ‘Haber'den seni kovmakla az bile etmişler; ben olsam üstelik bir de dayak atardım.’ Üstadımız Nureddin Artam, sen Baltacıoğlu kadar gaddar olmadığına ve alay etmek lütfünde bulunduğuna göre senden bir ricam var: Evliyim, çalıştığım şirketten aldığım maaş geçinmeme yetmiyor. Biliyorsun evler pahalı, sonra yazmak ihtiyacım var, bana Ulus'da bir sütun vermeleri için iltimas eder misin?”*²⁷¹

²⁶⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Arı ne oldu? ”, a. g. d. , S.607, 15 Ağustos 1946, s. 6.

²⁷⁰ a.g.y.

²⁷¹ a.g.y.

1. 3. 8. 5. *Keloğlan*

Aydın kesimden çok halka hitap eden bir gazetedir. *Keloğlan*, sözleri kabaca söyler. *Keloğlan* Türk masallarının kahramanı sürpriz zekâsını temsil eden itibari ve maşeri bir tiptir. *Keloğlan*ı çıkaranlar onu bir maskara sanırlar.

Karagöz gazetesi, halk gazetesi çıkarmak isteyenler için bugünkü hali değil, geçirdiği aşamalar bakımından bir ders olmalıdır. Ancak onlarda *Karagöz*'ü tanıtamamışlardır.

. Resai Eriş, gazetenin kaba, argolu dil ve üslubundan birkaç örnek verir. *Keloğlancılar* “*Keloğlan* Tekmil Haberinde” adlı bir resim verirler. Resim çok kötüdür. *Eşşoğlu Eşek* adlı kaba üsluba sahip bir yazı vardır gazetede. *Kaçakçı çete*; hışım dolu bir yazıdır ve üslubu sert, argoludur. Resai Eriş'e göre gazeteler basit anlayışı insanların elindedir. Resai Eriş'in eleştirisinden sonra *Keloğlancılar* kendisine cevap verir. Resai Eriş, *Keloğlancılar*ın eleştiriyi eleştiri olarak kabul edip polemik ve demagojiye kaçmadan cevap veremeyeceklerini söyler.

Keloğlan'ı bulmak zordur. Bu gazete Adana'da çıkar, İstanbul'da satılmaz. Onların verdikleri cevabı da bulup okuyabilmek tesadüfe bağlıdır. Gazeteciler birbirlerini bu tesadüfe bırakmamalıdır. Bu da iki şekilde olur;

“1. Her gazete ve dergi birbirine mübadeleyi temin etmelidir. Bir gazete kırk - elli tanesini dağıtmakla bir şey kaybetmez. Bilhassa Anadolu gazeteleri bunu düşünmelidir. (...) Muayyen bir sahanın dışına çıkamamak onları bunaltıyor.

2. Bir gazetede birisini ilgilendiren bir yazı çıkınca o sayıdan bir tane o şahsa gönderilmesi nezaket meselesi sayılmalıdır.

Biz bunu Keloğlan yapmadı diye söylemiyoruz; umumiyetle yapılmadığından şikâyetçiyiz.”²⁷²

---

²⁷² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dilde bilginin ve sanatın rolü – Müfettiş için – Program yazıları – Behzat Bulak – *Keloğlan*’cılara – Örnekler – Nahit Sırrı Örik’in başlıkları”, a. g. d. , S.564, 18 Ekim 1945, s. 6-7.

7 Kasım tarihli *Haber* gazetesinde de“Laedri” imzasıyla fıkralar yazan Rıza Yücer Adana'da çıkan *Keloğlan* isimli gazetenin dilinden şikâyet eder. Resai Eriş, *Keloğlan* gazetesi ve yazarlarının gazetecilik mesleğinden beklenen bir takım özellikleri gösteremediklerini söyler ve geçmiş eleştirilerini tekrarlar;

*“Halk böyle istiyor diye terbiyenin hudutlarını çiğneyen Keloğlancılardan bu zihniyetle halka hitap eden bir vasıtaya sahip oluşları cemiyet için bir lekedir. O zamanda söyledim yine de söylerim; gazetelerimizi bu basit anlayışlı insanların elinden kurtarmalıyız. Alenen küfür umumî terbiyeye aykırıdır. Keloğlan'cılar gazetecilik mesleğinden beklenen bir takım vasıfları çoktan kaybetmişlerdir.”*²⁷³

Bu eleştirilere Keloğlancılar bir şiirle cevap verirler. Şiirde kaba ve çirkin söyleyişler yer alır. Halka hitap etmek aydın sınıfa hitap etmekten çok daha zordur. Keloğlan bir maskara değildir. Masallarımızın bu kahramanı Türk'ün sürpriz zekâsını temsil eden itibari ve maşeri bir tiptir. Onu “yiğit gidişi” diye eski Galata külhanbeyleri gibi konuşturmak Türk terbiyesine Türk zekâsına, Türk yiğitliğine yapılan kasıtlı bir harekettir.

1. 3. 8. 6. “Tanin” Kazım Sevinç Altınçağ

Kazım Sevinç Altınçağ, *Tanin*'in Sual - Cevap sütununda kitaplarda bulduğu bilgileri nakletmeğe çalışır. Resai Eriş de bu bilgiler “Sual – Cevap” adlı yazısında okuyucuyla paylaşır.

“Her hangi kitabı açıp içinde alâka çeken bilgiler aramak ve bunları yazmak, yazıcılığın eziyetli de olsa, en değerli bir şeklidir. (...) ikinci dünya harbi seneleri insanların vaktini azaltmıştır. Günlük havadisleri öğrenmek için sarf ettiğimiz zaman çoğalmış, geçim kaygısı artmıştır.

Ancak Kazım Sevinç Altınçağ Resai Eriş'e göre günü gününe aranacak bilgileri değil de donmuş kalmış şeylerle uğraşmaktadır. “Mesela memeli

²⁷³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Zihniyet – Tiyatro ve musiki –Sahtelik –Örnekler - Keloğlan'cıya”, a. g. d. , S.568, 15 Kasım 1945, s. 6-7.

olduğa halde yumurta yumurtlayan yan en garip hayvan hangisidir? Bunu öğrenmenin faydası ne?

Amerikanvari bilgileri bırakıp günlük olayları kovalamak daha faydalı olabilir. İçinde buldukları yıl Nobel ödülünü Şilili bir bayan şair kazanmıştır. Bu kişinin sadece ismi öğrenilmiştir. Kendisi ve şiirleri ile ilgili hiçbir bilgi yoktur. Böyle bilgiler verebilir. Bu bilgiler faydalıdır.”²⁷⁴

1. 3. 8. 7. “Vakit” Hakkı Tarık Us

Vakit gazetesinin edebiyat sayfasının düzenlenmesi görevi Resai Eriş’e verilmeyi düşünülmüştür. Resai Eriş bu yüzden çok çalışmıştır. Üç tip proje hazırlamıştır. Ancak o sıralarda Peyami Safa’da *Vakit* gazetesine geçmiş ve sayfa ona verilmiştir. Resai Eriş sinirlenir ve şu şekilde sitem eder;

“Peyami Safa müessesenize gelmiş, edebiyat sayfanızı da ona vermeyi istersiniz. Varın verin. Belki de doğrusu budur. Fakat bu işi biz başkasına veriyoruz demek doğru yolundan çıkmak için fikir piyasasında, öbür piyasalarda olduğu gibi sadece patron olmak kâfi görülmemelidir.

*Üstadım adamlarınızı hiçe sayabilirsiniz fakat bir fikri ve bir emeği hiçe saymamalıydınız sizden istenilen bir haberdir bu da ne alınır ne satılır. Sobanızı yakan adamınızla gazetenize yazı yazan adamınızın bu kadar farkı olmasın mı? *Vakit*’in edebiyat sayfasına gelince: Peyami Safa bu sayfayı yaşatamaz ve yaşatamıyor, ölü doğdu ve ölüsü sürükleniyor.*

*Edebiyat sayfası *Vakit*’in edebiyat sayfası olmayacaktı. Peyami Safa her şeyden önce bu gerçeği kavramadı ve o sayfayı *Vakit*’in yedinci yahut sekizinci sayfası yaptı.*

Beni hoş görün üstadım.”²⁷⁵

²⁷⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Geçmişte bugün – Radyo gazetesi – Mardin’de satılan gazete ve dergiler – Sual-Cevap”, a. g. d. , S.579, 31 Ocak 1946, s. 6, 11.

²⁷⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hakkı Tarık Us’a”, A. g. d. , S.608, 22 Ağustos 1946, s. 6.

1. 3. 8. 8. *Yeşil Yurt*

Kırklareli’nde çıkan *Yeşil yurt* gazetesi şiire verdiği önem ve yerle dikkatleri çeker. Bu gazetede pek az kuvvetli şiire rastladık çoğu pek zayıftır; fakat zayıf da olsa bir gazetenin edebiyata ve edebiyat bahislerine bu derece önem vermesi güzel bir şey olarak karşılanır. Yine bu gazetede yazan Nejat Köknar’ın bir şiirindeki afrangalığa kaçan kelimeler Resai Eriş’i şairin samimiyetinden şüphe ettirir. O şiirin şairin gerçek bir duygusunu verdiği inanamaz. Şiirdeki “*Ananas, sözü bizi yadırgatan zoraki bir buluştur.*”²⁷⁶ Nejat Köknar’ın şiirinde geçen ananas kelimesiyle ilgili bir eleştiri yapmıştır.

1. 3. 8. 9. *Balıkesir Postası*

Balıkesir Postası okunmaya değer bir vilayet gazetesidir. Vilayet gazeteleri, kısa haber ve ilan ile yer kalırsa mizah yazısı koyar. *Balıkesir Postası* ise ilim ve edebiyat yazılarına özen göstermiştir.

Gazetede “Edebiyatta Pederas” adlı bir yazı Ahmet Uzkan tarafından yazılmıştır. Yazıda kadın ve erkek ilişkileri ve edebiyattaki yerleri üzerinde durulur. Yazar tarafsız ve doğru bir anlayışa sahiptir.

“Bilhassa Andre Gide üzerinde durmuş ve Corydon’un teşrihini yapmıştır. Eserin 4 bölümünü ayrı ayrı açıklamıştır.

*Gerek Corydon’un gerek pederasti müdafaasına kuvvetli bir darbe vuran Dr. A. Stocker’ın £’-Amour Interdit’sinin izahında görülür ki yazar tarafsız ve doğru anlayışa sahiptir. Ve bu konuda akla gelecek Marcel Proust, Panait Strati, Pitigrilli ve Tullio Murri’de bu konunun nasıl içlendiği, üzerinde doğru bir hükme varmıştır.”*²⁷⁷

---

²⁷⁶ . Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sitem – Aziz Nesin’e – Yeşil Yurt’un Bir Şiiri İçin – Vahit Lütfi Salcı’ya – Köy Enstitüleri ve Şiir – İstanbul Radyosu Hazırlanırken”, a. g. d. , S. 560, 20 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

²⁷⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Anketler – Yaratış Dergisi – Ulunay’dan Bir Ricamız – Batak İçin”, a. g. d. , S. 524, 11 İkinci Kanun 1945, s. 6-7.

Resai Eriş, *Balıkesir Postası* yazarının bu pek ciddi konuyu, son aylarda çıkan eserlere kadar tetkik sahasını genişleterek ele almış olmasını tebrik eder. Yalnız Baltacıoğlu'un *Batak* adlı romanı için neden yazılmadığını, Ahmet Uzkan'ın bu konu hakkındaki görüşlerini merak eder ve söylemesini rica eder.²⁷⁸

1. 3. 9. Reklam

Mahmut Yesari İleri, *İleri* gazetesindeki “Gazete” başlıklı yazısında, gazetelerin satışları arttırmak için yaptıklarını ele alır. Gazete sahipleri reklam yapabilmek adına türlü türlü iğrenç yollara başvurabilmektedirler. Resai Eriş de bu durumu kınamaktadır. Bunlardan bir örnek Turan Aziz Beler'in *Sevda Türedi Ailesi* adlı romanıdır. Ailelerin şeref ve namuslarını incittiği için mahkemeye verilince satış patlaması yaşanır. *Yeni Sabah* gazetesinde de tefrikası başlayacaktır.

Resai Eriş, kesin ve net söyler; “*Gazetecilikte tefecilik istemiyoruz!*”²⁷⁹

1. 3. 10. Gazete Dili

Resai Eriş'e göre edebiyat ve gazetecilik, konuşma diline aynı yakınlıkta değildir. Süslü bir üsluptan uzak ve konuşma diline daha yakındır. Bu konuda Nurettin Artam'ın “Radyo ve Dil” adlı yazısından bir parça verir;

“Gazetecinin hitap etmek zorunda bulunduğu muhit, edebiyatçının muhitinden daha az ihtisas sahibi ve çok dağınıktır. O sebeple gazetecinin şiirden, fazla üslûp oyunlarından ve ifade üzerinde kuyumculuktan kaçınması lâzımdır. Halka hizmet etmek başlıca vazifesi olan gazeteci için sık sık felsefeye kaçan yüksek üslûbun faydası yoktur. Kalemimi umumî efkârın gündelik hayatına uyan realitelerin cereyanından uzaklaştıran bir gazeteci için mukadder olan akıbet, muvaffakiyetsizliktir. Gazeteci umumî efkâra onların hoşuna giden açık dille hitaptan uzaklaşmamalıdır ki, ilgi ve sevgi toplayabilsin. Bu yazılar ne kadar

²⁷⁸ a.g.y.

²⁷⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Kazanç Edebiyatı – Kiremitler ve Camlar”, a. g. d. , S. 511, 12 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11.

*ocak başı sohbeti edasını alırsa o kadar tutulacak, o kadar sevimsileşecektir. Görülüyor ki, gazetede kullanılacak dil, mümkün olduğu kadar yazılı ve ağıdalı üslûpla yazılı edebiyat dilinden uzaklaşmalı, konuşma diline yaklaşmalıdır.*²⁸⁰

Eriş bunu savunurken bir noktada durur. Gazete dili edebiyata göre konuşma diline yakındır ancak iş gazete çevresinde oluşan makale, muhasebe, fıkra ve haber aynı değerde değildir. Fıkra gazete dilinin konuşma diline yaklaşan kısmıdır.

1. 3. 11. Mizanpaj

İsmail Hakkı Baltacıoğlu duraklayacakları yerleri uzun bir çizgi ile belli edermiş. Aynıını radyo spikerleri de yapıyormuş.

“Mise en Page” okuyucunun rahat okumasından doğan bir kavramdır. Resimlerin sayfaların dışına konması, siyahlığın bir tarafa toplanmamasıdır. Resai Eriş’e göre en temiz sayfa *Akşam* gazetesindedir.

Başlık yazıyla ilişkili olmalıdır. Ancak insanlar alıştığı için yeni bir başlığı yadırgar. Okuyucu alıştığı bir yazıyı alıştığı yerde bulmalıdır. Bununla ilgili ilk örnek Nurullah Ataç *Ulus* gazetesinde önce pazartesi günleri, sonra Perşembe günleri yazmasıdır. Ama bu yazıları bulmak ayrı bir sorundur. Ayrıca bu durum ruhî bir şeydir Resai Eriş’e göre. Okuyucu yazıyı, alıştığı yerde göremeyince psikolojisi de bozulabilmektedir. İkinci örnek *Vakit* gazetesindeki Hakkı Süha Gezgin’dir. Sol köşede iken sağ tarafa geçmiş. Üçüncü örnek Asım Us’tur. *Vakit* gazetesinin 1. sayfa alt köşesindedir ama günü belli değildir. 3. örneğe göre yazının günü ve yeri belli olmalıdır. Dergiler de buna uymaz.²⁸¹

Resai Eriş, mizanpaj yani sayfa düzenlemesi konusunu “Yine Mise en Page” adlı yazısında tekrar ele alır. *Tanin* Gazetesi Tefik Fikret için bir anket yapar. Anket bundan 20 sene önceki anketlerle kıyaslanmak için yapılmıştır.

²⁸⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hece Vezni - Fıkracılık”, a. g. d. , S. 494, 15 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

²⁸¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Mise en Page – Şiir ve İsyân”, a. g. d. , S. 556, 23 Ağustos 1945, s. 6, 11.

Resai Eriş anketi, kırpıntı sayfalara yerleştirildiği için zor bulur. Anket Tevfik Fikret için yapıyor. Bu kişiler önemliyse neden sayfa önemli değildir.”²⁸² diyerek tepki gösterir.

1. 3. 12. Gazetenin Yazım Kuralları İle İlgili Görüşler

Resai Eriş, eleştiri ve noktalama anlamına gelen tenkid ve tenkit kelimeleriyle ilgili açıklamalarda bulunur.

*“Tenkit; noktalama usullerine, tenkid ise eleştiri anlamına gelmektedir. Elimizde noktalama işaretleriyle ilgili bir derleme yoktur ama yaza yaza kalemimiz alıştı”*²⁸³

Gazete ve dergilerde noktalama işaretleri de önemli bir yer tutar. Taşra gazeteleri işlerini ihmal eder. Halkevi dergilerinde noktalamanın yanlış kullanımı görülmektedir.²⁸⁴

“Türkçede bir nokta var, bir de sıra noktalar var, ayrıca iki nokta yan yana diye bir şey yok, fakat herhangi Halkevi dergisini açsanız her sayfada bir kaç tane görebilirsiniz.

*İnsan virgüülü yanlış yerde kullanabilir. Gramer dilin mantığıdır. Yazarın her an mantık yapmak üzüntüsünden kurtulacağı, yazısını o anda duyacağı ihtiyaca göre noktalayacağı kabul edilebilir, fakat hiç bir ihtiyacı karşılamayan işaretler icat etmek manasızdır.”*²⁸⁵

---

²⁸² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Programı – Kitap Tenkitleri – Fikret Adil – Yine Mise en Page – İki Devir Arasında Kalanlar – Celâleddin Ezine’nin Bir Yazısı”, a. g. d. , S. 557, 30 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

²⁸³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tezat – Noktalama – Noktalamada Kapris – Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi? – İzmir Hikâyecileri Antolojisi”, a. g. d. , S. 514, 2 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

²⁸⁴ a.g.y

²⁸⁵ a.g.y.

1. 4. Dergi

Resai Eriş'e göre dergi çıkarmak için yapıcı olmak gerekir. Dergiyi kuran kişinin dergiyi yaşatabilmesi için başkasının çıkardığı dergilere saygı duyması gerekir.

“Halkın nasıl mecmua tuttuğunu düşünmek veya bir sahifede resimler iç sütunlara mı dış sütunlara mı konacaktır, bilmek mecmua çıkarmak için kâfi değildir. Birtakım bilgilere sahip olmak o bilgiler çok lüzumlu da olsa o işi başarmaya yetmiyor demek.

Bir mecmua çıkarıp da yaşatamamış olanlara sorun. Teknik imkânsızlıklardan söz açarlar, para azlığında karar kılarlar. Bence asıl sebebe bu yoldan varılamaz. “Mecmuayı üç renkli çıkaracaktık elimizdeki makine üç renkli basmadı.” bu laftır. Bu memlekette iki renkli, tek renkli mecmua da çıkmış, yaşamıştır. Böyle bir iddiasında bulunmak, ben sadece üç renkli mecmua çıkarmasını bilirim gibi garip bir iddia oluyor.

Bir mecmuayı yaşatamayanların asıl eksiği şudur: Bir mecmuayı yaşatan insan ilk günlerde idarehaneyi kendi süpürdüğünü söylediği zaman ona saygı duymaz.

Bir mecmua sahibinin o mecmuayı kurup yaşatan gücü karşısında saygı duymayan adam mecmua çıkarıp yaşatamaz.

Mecmua çıkarmak ayrı bir haslet değil, yapıcılığın bir tecellisidir. Yapıcı olmayan insan, mecmua da çıkaramaz.”²⁸⁶

1. 4. 1. Dergi Buhranı

Akşam'da yazdığı bir fikrasında Şevket Rado “Şiir dinleniyor” başlığı altında, çoktan beri gazetelerimizin fıkra sütunlarında şiirden, edebiyattan bahsedilmediğine işaret eder.

---

²⁸⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Mersiye”, a. g. d. , S.591, 25 Nisan 1946, s. 6, 11.

*“Gelsin siyasî tenkid, gelsin demokrasi dersleri, gelsin sosyalizm! (...) Zavallı şairler boş yere yazıp duruyor, parlak ithaflarla kitapçıklarını muharrire gönderiyorlar aldırın yok.”*²⁸⁷

Savaş içinde yaşadığımızı, bu dönemlerde dahi gazetelerde edebiyat yazılarının eksik olmadığını birçok mesele üzerinde yazı yazıldığını söyler.

*“Harp içinde yaşadık. Dünyanın en karışık harp ejderinin en fazla azdığı zamanlarda bile gazetelerimizden edebiyat yazıları eksik olmadı. Pearl Harbur'da Japonların baskını, Moskova önlerinde Alman taarruzu ve Kuzey Avrupa sahiline Anglo Sakson çıkarması sıralarında bile gazetelerimiz edebiyattan yana söylediler, yine şiirde mana, millî edebiyat nedir? Bizde niçin milletler arası bir romancı yetişmiyor, romancı muhakkak bir tip yaratmağa mecbur mudur? gibi meselelere dokundular, durdular.”*²⁸⁸

Resai Eriş, “Şevket Rado'nun Bir Fıkrası İçin” adlı yazısında, edebiyat bahislerini idare eden merkezin gazeteler değil dergiler olduğunu ve ona göre edebiyatın unutulmasının nedeni gazetelerde değil dergilerde aranması gerektiğini söyler.

*“Arkadaşımız Yunus Kâzım Köni bir yazısında gazete neşrini efkârı umumiyenin teşekkülüne yorar. Bizce efkârı umumiyenin teşekkülünü gösteren olay gazetelerden önce dergilerdir. Her hangi fikrin nüvesi dergilerde kurulmuş sonra söz kısmı gazetelere aksetmiştir. Bugün yazarlarımız: edebiyatı unuttularsa bunun sebebini dergilerimizde aramalıyız. Edebiyat değil dergi buhranı vardır.”*²⁸⁹

1. 4. 2. “Halit Fahri Ozansoy – Resai Eriş” Dergi Polemikleri

Halit Fahri Ozansoy, bugünkü dergilerimiz konusunda Ziya Gökalp'in *Yeni Mecmuasından* başlayarak “Bizde Mecmuacılık ve Bir Hatıra” adlı yazıda değinir.

---

²⁸⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Gazeteler ve Resim – Şevket Rado'nun Bir Fıkrası İçin – Nizamettin Nazif'in Bir Düşüncesi – Tashih Meselesi - Unutulanlar”, a. g. d. , S. 559, 13 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

²⁸⁸ a.g.y.

²⁸⁹ a.g.y.

Dergileri eleştirir. O günün dergiciliğinin bir hiç olduğunu söyler. Dergicilik başlı başına bir teknik, bir düşünce, bir anlayış ve anlatış işidir. Halit Fahri Ozansoy *Varlık*, *Çığır* gibi dergilerde bir hiçtir, der. Resai Eriş bu yazıya kızar. Halit Fahri Ozansoy'un "*kendi salyası ile mest olduğunu*" söyler. Vala Nureddin gibi basmakalıp bir geçmiş, ölmüş dergicilik düşüncesi olduğunu söyler.²⁹⁰

Halit Fahri Ozansoy *Son Postada*ki "Edebiyat" yazısında da dergiciliğimize temas eder.

*"Gazetelerimize karışmıyorum. Onlar her gün büyük davalar ve iddialar icat etmekle meşgul, benim sütunuma sığmazlar: fakat dergilerimizden söz açabilirim ya."*²⁹¹

Resai Eriş, buna karşılık olarak "gazetelerin asıl büyük davaları ortaya atan tarafları dergi taraflarıdır" der.

*"Halit Fahri Ozansoy, mecmualarımızı isim isim sayarak üzerlerinde duruyor ve şu neticeye varıyor: Bugün hâlâ zevkle okunan, çıkacağı gün sabırsızlıkla beklenen, tam manasıyla bir arkadaş, fikirleri, ince sezileri ile bir dost olan dergiden mahrum bulunuyoruz. Yazar buraya gelince soruyor: 'Bu neden böyledir? Neden gazete ile dergi arasındaki mesafeyi, bunların ayrı ayrı rollerini iyice tayin edemiyoruz? Neden dergilerimiz de, bazılarını yukarda yazdıklarımız gibi ya resim ve hafif yazı, sudan yazı sistemine başvuruyor yahut aynı konuda üç uzun yazıyı bir sayıda sıralayan, çeşitsiz, donuk ve usandırıcı bir ısrarla dolu bir geleneğe devam edip gidiyoruz?' Cevabını yine kendisi verir; "dergicilik anlayışımızın hâlâ gelişmemiş olması ile açıklanabilir."*²⁹²

---

²⁹⁰ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Halit Fahri Ozansoy ve Dergilerimiz – Şiirde Kelime Meselesi – Satranç Hikâyesi – Âdem'den Beri Büyük Aşklar – Oktay'dan Bir Koşma", a. g. d. , S. 528, 8 Şubat 1945, s. 6-7.

²⁹¹ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar ", a. g. d. , S.601, 4 Temmuz 1946, s. 6, 11.

²⁹² a.g.y.

Halit Fahri Ozansoy *Son Posta*'da yine dergicilikle ilgili bir yazı yazar ve Resai Eriş o metinden de bir parça alır; *“Mecmuacılık sadece karton kapak, parlak isim, güzel fotoğraf demek değildir. Mecmuacılık başlı başına bir teknik, bir düşünce, bir anlayış ve anlatış işidir. Ne yazık ki, biz bu gün bu işin dününü bile kaybetmiş haldeyiz.”* Halit Fahri Ozansoy'un bu satırlardan sonra dergilerimiz hakkında verdiği hüküm şu olur: *“Hiç...”*²⁹³ Resai Eriş, Halit Fahri Ozansoy'un yakınmasını şuna bağlar;

*“Basmakalıp bir geçmiş, Ölmüş mecmua hastalığı. Yazar bu hastalıkladır ki magazin olmayan, ciddi olan bütün yazıların oklukça sıkıcı kalacağını tabii buluyor.”*²⁹⁴

Resai Eriş, Halit Fahri Ozansoy'un samimiyetine inanmaz ve nedenlerini de şöyle sıralar;

“1. Yeni Mecmua hakkındaki notumuz buna inan mı ya müsait değil. Bizim nesil Yeni Mecmuayı tanıtmıyor. Ancak, araştırmış bulmuş öğrenmiş olanlarımız vardır. Önce şunu sorabiliriz: Yeni Mecmua bu günkü hayatımızda neyi hazırlamıştır? Neyi temsil eder?

Yeni mecmua ne dil, ne kültür inkılâbımızı temsil eder, ne de bir teknik getirir. O vakit dergi yoktu, o nesil bu dergiyle sarılmışlar ve bu gün sadece bir tahassür mevzuu olmuştur.

*2. Ozansoy'un dedikleri kolayca yapılabilir, esasen akıl ve kaide mevzuu şeyler olsa onları kendisi Uyanışı idare ettiği zaman tatbik ederdi.”*²⁹⁵

Halit Fahri Ozansoy, *Son Posta*'da çıkan “Okurken ve Dinlerken” adlı yazısında Resai Eriş'in dergi ile ilgili düşüncelerine yine değinir. Resai Eriş Halit Fahri Ozansoy'a “Dergilerimiz” adlı yazısını hatırlatır. Halit Fahri Ozansoy, bir neslin şiirini inkâr eder, der.²⁹⁶

---

²⁹³ a.g.y.

²⁹⁴ a.g.y.

²⁹⁵ a.g.y.

²⁹⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil, Yine Dil – Şiir ve Yumruk – Halit Fahri Ozansoy'a”, a. g. d. , S. 533, 15 Mart 1945, s. 6-7, 11.

1. 4. 3. Kâğıt Buhranı

Kâğıt sıkıntısı, dergileri mahvetmiştir. *Varlık*, *Çığır* gibi kuruyan dergilerin acısını *Yaratış*, *Doğuş*, *Ant* gibi dergiler unutturur insanlara. Bazı memleketlerde birkaç gazete çıktığı halde dergi yoktur. Bunun sebebi o memlekette fikir hayatının gelişmemiş olmasıdır. İşlerini bir şekilde halledenler vardır. Ressamlarımız gibi. Ama fikir hayatı öyle değildir. Fikir o vakte kadar saklanmaz.²⁹⁷

1. 4. 4. Dergilerden Örnekler

1. 4. 4. 1. *Yeni Adam* Dergisi

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Edebi Oluşlar” sütununda en az dört konudan bahsedilmesini ister. Her sütunda en az dört başlık girilmelidir. Resai Eriş bu konuda şu yorumu yapar;

“*Meselâ ben iki haftadır yazımı bir başlıkla bitirdim. Hocam hemen sitem etmiş. Eh bu kadarını hoş görmesini isterdim; kolay mı, dertlendik?*”²⁹⁸

Bu sebep sayesinde dergiyle ilgili isteklerini de şu şekilde dile getirir;

“*Bu vesile ile şunu da söylemek isterim. Kısa Tetkikler, yarım tetkiklerdir. Portre, bir not tabiatı taşır. Enver Naci, kanaatten çok intihalarına yer verir. Ufak çizgiler, isminin sayfasıdır iç sosyete, kültür kısa tenkidlerdir ve ben fıkralar yazıyorum. Yeni Adam da bir tetkik yazısına ihtiyaç var. İzzeddin Şadan bize güzel bir örnek oldu: tatla okundu. Her sayıda yahut iki sayıda bir tercüme veya telif bir tetkik makalesine yer vermemiz teklifindeyim.*”²⁹⁹

---

²⁹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Heves ve İstidat – Kâğıt Buhranı – Taşra Gazeteleri – Aforizmalar – Muhtar Körükçü’ye”, a. g. d. , S. 543, 24 Mayıs 1945, s. 6-7.

²⁹⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Çeşit – Edebiyat – Fikirler ”, a. g. d. , S.609, 29 Ağustos 1946, s. 6.

²⁹⁹ a.g.y.

1. 4. 4. 1. 1. “Bu da bir tip”

“Bu da Bir tip” adlı köşe toplumun içinden seçilmiş değişik tiplerle ilgili kısa mizahi ama eleştirel yazılardan oluşur. Bu başlık altında Resai Eriş de birkaç kere yazmıştır. Kendisinin kaleminden de şöyle okuyabiliriz bu konuyla ilgili düşüncelerini.

“Bu tipleri sevdiğim için ben de yazmağı denedim. Fakat muvaffak olamadım.(...) Bu tipi yaratan ilk yazıyı Yeni Adam koleksiyonunda aradım. Hangi ciltte çıktığını hatırlamıyorum, bulamadım. Bunun için aynen alamayacağım. Yalnız, hatırımda kaldığıma göre anlatayım: Bay, yolda bir kedi yavrusu görür; hoşuna gider, eğilir sever, kalkar yürür bir de arkasına bakar; kedi yavrusu geliyor. “Pist,, diye kovar, kedi yavrusu gelir, döner bir tekme atar, kedi yavrusu yine gelir. Bay kızar kedi yavrusunu taşla kovalar.”³⁰⁰

İşte Altan'ın çizdiği kroki bu tipe aittir. Bu tipin zorluğu yüzünden Resai Eriş çok fazla bu sütunda yazmamıştır.

“Bu tipi yakalamak zorluğu bizi bu tipten fedakârlık ettirdi. Fakat Bay'ın hakikî hüviyetini unutmuş değiliz. Tuna Baltacıoğlu bazen muvaffak oluyor. O bir iki defa bu tipi yakalayabildi.”³⁰¹

1. 4. 4. 1. 2. “Edebi Oluşlar”

Yunus Kazım Köni, “Edebi Oluşlar”ın eski yazarıdır. Köşenin şimdiki yazarı Resai Eriş'tir. Kendisi yazarken Yunus Kazım Köni'nin zevkine ve bilgisine alışmış olan okuyucuya hitap etmektedir. Bu sayfanın diğer bir zorluğu da aktüaliteyi takip etme zorunluluğudur. Edebi Oluşlar aktüaliteyi kovalamalıdır.

---

³⁰⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşa – Mısra-ı berceste- Bu da bir tip – Vâlâ Nureddin'in bir yazısı üzerine – Tercüme bolluğu- Peyami Safa beyanındadır”, a. g. d. , S.565, 25 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

³⁰¹ a.g.y.

O dönemde eleştiri ve tahlil bakımından edebiyat piyasası zorlaşmıştır. Dergi ve gazetelerde fazla yazan kişi kalmamıştır. Edebiyatla ilgili yazarların birkaçının ismini ve yazdıkları gazetelerin isimlerini vermiştir; Halit Fahri Ozansoy, *Son Posta*; Rıza Tevfik, *Yeni Sabah*; Suut Kemal Yetkin, Reşat Nuri Güntekin, Nurullah Ataç, *Ulus*; Rüştü Şardağ, *Cumhuriyet ve Vatan*.³⁰²

1. 4. 4. 1. 3. *Yeni Adam* 12. Yılına Giriyor

İlk olarak “Yeni Adam 12. Yılına Giriyor” bir kutlama ve tanıtım yazısıdır. “Edebi oluşlar” sayfası da bütün dergide olduğu gibi *Yeni Adam*ın 12. yılına girişinden bahseder. *Yeni Adam*; program ve karaktere bağlı kalmıştır. Şu nedenlerle çekici değildir; fikir ve kültür. Derginin, belli bir okuyucu kitlesi vardır. Okuyucuları katılık ve yoğunluğuna tahammül edebilenlerdir.

İkinci olarak niçin “*Yeni Adam*” bir mizah gazetesi kadar satmaz? Çünkü aboneleri; öğretmen, kurum aboneleri ve eğitime bağlı idareler’dir. *Yeni Adam* öğretmen seviyesine hitap eden bir dergidir. Öğretmen seviyesi de kültür seviyesidir.

Kapak yazısı; her haftanın en mühim olaylarını ele alır. Kapak resimleri, ressam Mahmut Cüda tarafından yapılır. Başyazı; İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından yazılır. “Kısa tetkikler ve tenkitler” *Yeni Adam*’ın öz parçasıdır. Fıkra ve nükteler yazılır. Yazılanlar fıkra değil ancak makale yapısındadır. Makale çerçevesine girecek kadar işlenmemiştir. “Bu da bir tip”, bu köşede görülen başlıklardan birisidir. Bir diğeri de Suphi Nuri İleri tarafından yazılan anekdotlardır. “Portre”; monografi köşesi değildir. Şahıs, âdet ve haftanın üzerinde durulması gereken icatları ele alır. Bir tür haftalık ansiklopedidir. Methetme ve süsleme yoktur. Samimiyet vardır. “İtalik”; fıkra köşesidir. Gazeteciliğin en zor tarafı fıkra yazmaktır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu bu sayfada da yazmaktadır. “Olanlar – Bitenler”; Sosyal ve ekonomik olguları içeren, Suphi Nuri İleri tarafından yazılan bir sayfadır. Aktüaliteyi yakalaması gerekir. “İç sosyete ve kültür”; gazetenin mesleğini ilgilendiren olaylara yer verilir. “Edebî oluşlar”; Resai Eriş tarafından idare edilen bu sayfa, bir arama, deneme devresi içindedir. Üzerinde durulan konular; kitap

³⁰² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Mevzusuzluk - Reklam”, a. g. d. , S. 510, 5 İlkteşrin 1944, s. 7, 11.

tenkitleri, aktüalite ve haftanın edebi olayları'dır. Resai Eriş kendisinin tam eser vermek çağında olduğunu ve tenkitten başka bir şey yapamayacağını düşünmektedir. "8. sayfa"da aşağıda adı geçen isimler yazarlar; Kazım Koni, Hilmi Ömer Buda, Enver Naci Gökşen, Sadi Baytın ve Halil Özgü. "Hikâyeler" sayfasında hikâyeler yazılır. Zayıftır. Hikâyede tercüme fazla işlenmemektedir. Telif eserlere kaşı yapılmış bir şey olmamalıdır. Damping yapılmamalıdır. Gelişen bir şeyler olmalıdır. Resai Eriş'e göre devamlı yazan ve gelecekleri parlak 4 yazar; Enver Naci Gökşen, Zahir Güvemli, Ali Dünder ve Aziz Nesin'dir. Tefrikalar kısmında ise şu isimler ve eserleri yıl içinde görülmüştür; Suphi Nuri İleri, *Ekonomi mezhepleri – Eski Fransa*; Cemal Yener, *Ester*; Esat Kamil, *Satranç Hikâyesi*.³⁰³

Genç kalemlere de dergide yer verilir. Yani genç yazarlara da dergide fırsat tanınmaktadır.³⁰⁴

1. 4. 4. 1. 4. Yeni Adamın Asıl Sorusu

Yekta Ragıp Önen *Yeni Adam*'ın okuyucu kitlesinin artması için alaycı bir dille akıl vermiştir;

*"Yeni Adam cinayet ve şehvet kitapları derecesinde bir okuyucu kitlesi elinde dolaşırsa; yarı münevverler, fikir, sanat, edebiyat dergilerini koltukları altında ceplerinde taşımaya başlarsa modern baskı makinelerine, mürettiphaneye kavuşurlar."*³⁰⁵

1. 4. 4. 1. 5. Makine Adam

Resai Eriş, zarf işareti içinde çizilmiş bir yazı görür: Baltacıoğlu kendini baltalıyor. Yazan; "Abdülkadir Gural"dır.

---

³⁰³ Resai Eriş, "Yeni Adam 12. Yılına Giriyor", a. g. d. , S. 523, 4 İkinci Kanun 1945, s. 6-7, 11

³⁰⁴ a.g.y.

³⁰⁵ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Yeni Adamın Asıl Sorusu – Yurt Dergisinde Çıkan Bir Yazı İçin – Edebiyat Nasihatları – Niçin Dilimize Bu Kadar Arapça, Farsça Kelime Doldu", a. g. d. , S. 546, 14 Haziran 1945, s. 6-7.

Yeni Adam bir gazetedir. Bu yazı Resai Eriş'e göre *Yeni Adam*'a yönelik hakaret içerik bir yazıdır. Abdülkadir Gral'in yazdığı yazıdan bazı kısımları "Makine Adam" adlı yazısında Resai Eriş, okuyucuyla paylaşır;

"Baltacıoğlu'nun bir de çömezi var; Resai Eriş... Bu münekkid bozması da Baltacıoğluvari kendini beğenmiş. Zaten, Yeni Adam dergisinin memlekete on paralık bir faydası yok. Her sayfası bir meddaha tahsis edilip hep bir ağızdan Baltacıoğlu'nu methetmek, sonra bir de 'yeni şair' diye geçinen türedileri öğmekten başka bir işi yok... Kapakta Baltacıoğlu'nun yaptığı bir resim ve yazdığı bir yazı. Sonra birkaç genç imzanın sekizer onar satırlık ufak tenkitleri. Daha sonra Baltacıoğlu'nun koltuğu altında, yaşamının azametiyle ateş püsküren, ortalığı kasıp kavurmağa uğraşan Resai Eriş'in dayanılmaz zırvaları! (...) Meselâ Resai E-riş'e bob - stil şair taslaklarının meddahlığını yaptırmakla Baltacıoğlu edebiyatta Türke doğru gitmekten ve ananeden ayrılmış olmuyor mu?.,

Resai Eriş'in cevabı sert olmuştur. Yazarın sözleri sadece yukarıdan aşağıya sıralamak amacıyla yazdığını belirtir.

"Bir makine yapılsa... insan gibi konuşabilen, hayır, insan gibi konuşmasına imkân yok.,, sadece bir cümle söyleyebilen makine. Bu makine adam fabrikasının markasına göre muayyen bir cümleyi gerçek insanın sözlerine yakın bir benzerlikle söylese... Bu sözler de bir küfür olsa; bana öyle geliyor ki, kimse kıyamaz. Olsa olsa o makineyi kurana, bize çevirene, söze başlamak için hareket düğmesine basana kızılır.

(...)Koca Tepe yazarı Abdülkadir Gürol da bir makine insan sadakatiyle cümleleri alt alta sıralamış, fakat şuur yok, mihaniki bir sıra..."³⁰⁶

---

³⁰⁶ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Makine Adam – Romanda Tasvirin Yeri – Türk Dilinin Bir Yazısı", a. g. d. , S. 550, 12 Temmuz 1945, s. 6-7.

1. 4. 4. 2. *Yaratış Dergisi*

Kâğıt buhranından dolayı dergi 15 günde bir yerine ayda bir çıkar. Fikir tarafı zayıf, sanat tarafı kuvvetlidir. Cahit Sıtkı, Faik Baysal, Oktay Rıfat, Sabahattin Aksal ve Orhan Veli Kanık'ın kitapları çıkmıştır. *Yaratış*'ın fikir tarafı aile albümü gibidir. İnsanın halasının tek resmi bulunmaz albümde ama komşusuyla beraber çektiği resmi koyar.

Yaratış'ın en umut verici yönü bu sayfalarda her zaman Resai Eriş'in güvenle sözünü ettiği gençleri toplamış olmasıdır. Çünkü bir dergi çıkarmak ve yaşatmak imkânları çok güç elde edilir. Bu arada Oktay Rıfat, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cahit Sıtkı Tarancı, Faik Baysal ve Sabahattin Batur'u isimleri bu gençlerin aralarında sayar.

İçinde bir Oktay'ın bir Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun, bir Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirini bulduğumuz Faik Baysal'ın şiir veya hikâyesini olan dergi Resai Eriş zaten kuvvetlidir. Fakat bu umutla beraber içinde bir de umutsuzluk vardır. Dergiye yazma amaçları; eskiye karşı yeniyi anlatma ve savunma değildir. Sanat kadrosu kuvvetlidir ama izah ve münakaşa zayıftır.³⁰⁷ *Yaratış* dergisi bize bu isimleri getirir; Faik Baysal, Fethi Giray, Salâhattin Batu, Sabahattin Tahsin Teoman, Salâh Birsal.³⁰⁸

Sabahattin T. Teoman “Yeni Şiirimiz İçin” adlı yazısında mısralardan, aynalardan söz eder. Bunları Servet-i Fünunda da buluruz. Resai Eriş bu şiirle ilgili düşünceler doğru mu diye sorar. Ayrıca Fahir Onger'in Vazgeçemediğim'deki şiirleri düzeltmesi doğru değildir.³⁰⁹

1. 4. 4. 3. *Yurt Dergisi*

Yurt dergisi on beş günde bir çıkar. Küçük boyda bir dergidir. 20 sayfadır. Kapak resmi basit ve zayıf bir kompozisyonudur. 2. sayfada “Aloş” isminde birinin

³⁰⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Anketler – *Yaratış Dergisi* – Ulunay'dan Bir Ricamız – Batak İçin”, a. g. d. , S. 524, 11 İkinci Kanun 1945, s. 6-7.

³⁰⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Lâmelif – Siyasi Karikatürler Albümü – Örnekler”, a. g. d. , S. 545, 7 Haziran 1945, s. 6-7, 11.

³⁰⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Görgü – *Yaratış* – Şöhret”, A. g. d. , S. 542, 17 Mayıs 1945, s. 6-7, 11.

kısa tetkikleri vardır ve fena değil. 3. sayfada ‘Boğaziçi’ni de mi öldürüyoruz?’ başlıklı bir yazı vardır. Yazan Alaaddin Özen. Bunu takip eden sayfalarda iki edebiyat yazısı görülür. Bayat, eskimiş iki konu; hiçbir fikir orijinalliği taşımaz. Toplayıp anlatmağa imkân yoktur. Ne biliyorlarsa, ne öğrenmişlerse içine katmışlardır.

Üçüncü bir edebiyat yazısı daha vardır. Köroğlu'ndan bir parça almışlar, ama niçin almışlar? Onların dili ile söyler Resai Eriş. “*Bu suretle halka ayrıca bir karşılaştırma imkânı sağlayacak, genç yazarlarımıza ufak bir belge teşkil edecektir.*”³¹⁰ Dergiyi fazla beğenmez ve çıkarılanların *Varlık, Doğuş, Yaratus, Kovan, Görüşleri* okumasını ister Resai Eriş.

1. 4. 4. 4. *Hep Bu Topraktan*

Bir derginin iyi yazılar taşıması yetmez. Söyleyecek sözü, ikna kuvveti olmalıdır. *Hep Bu Topraktan* adlı dergi dört ayda bir çıkar. Kapak rahatsız edici bir şekilde göze batmaktadır. Bizim için ve dünya için önemli olan konuları işleyen isimler; Vedat Nedim Tor, Falih Rıfkı Atay, Hasan Halet İşıkpınar ve İsmail Hüsref Tökin’dir.

Derginin şiir tarafı zengindir ama şiirde bir iddiası yoktur.³¹¹ Genç neslin şiirine yine pek çok yer verilmiş olduğunu görülür. Bir sayısında Şükrü Enis Regü’den, Sabahattin Teoman’dan, Nedim Çapman’dan, Şinasi Özdenoğlu’ndan, Sabahattin Ulukan’dan parçalar alınmıştır. Resai Eriş, Sabahattin Ulukan’ı tanımadığını, ilk defa bu dergide tanıdığını söyler. Görülür ki önceleri tanınmış şairlerin beğendiği şiirlerini alan bu dergi şimdi bize yeni şairler tanıtmak yoluna girmiştir. Yazısında Sabahattin Teoman’ın şiirlerine de yer vermiştir.

---

³¹⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Roman Konuları – Yurt Dergisi – Radyo ve Karikatür – Tiyatromuz Yeni Elemanlar Arıyor – Kadın ve Erkek Şarkıları”, a. g. d. , S. 532, 8 Mart 1945, s. 6-7, 11.

³¹¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halit Ziya Uşaklıgil – Hep Bu Topraktan – Doğuş”, A. g. d. , S. 537, 12 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

1. 4. 4. 5. *Türk'e Doğru*

Eskişehir'de *Türk'e Doğru* adlı dergi çıkar. Bunun yanında Eskişehir'de çıkan 3 dergi daha vardır; *Halkevi*, *Sporcu* ve *Bozkır*.

Türk'e Doğru dergisi diğerlerine örnek olabilir. Derginin ismi Baltacıoğlu'nun yazdığı kitaptan alınmıştır. İlk sayı fikir değil, edebiyat ve şiir dergisi olarak çıkmıştır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun "Türk'e Doğru" anlayışına, "millete doğru" demenin daha doğru olacağını düşünür Resai Eriş. Çünkü bu düşüncede Türkçülük değil de milliyetçilik esas alınmıştır.³¹²

1. 4. 4. 6. *Doğuş*

Ankara'da ayda bir çıkan bir dergidir. Dergi iyi bir süreç içinde ve iyi isimlere kucak açmıştır; Nurullah Ataç, Prof. Fındıkoğlu, Rüştü Şardağ, Münir Hayri Egeci, Selahattin Batu, Cahit Sıtkı Tarancı.³¹³

1. 4. 4. 7. *Köye Doğru*

Köye Doğru adlı dergi köycülük üzerine yazmaktadır. Sıtma - bataklık ile ilgili düşünceler *Yeni Adamlar*la uyuşur. Kültür için lügat değil, terimdir der Resai Eriş. Buna medeniyet, ideal ve tekniği de ekler.³¹⁴ Köye götürülmesi gereken kültür değil, medeniyettir. Derginin ikinci başarısı ise taklitten büsbütün kendini sıyrışıdır. Köyde yetişen insanlarda bu dergide yazar. Ali Dünder ve yazıları da dikkat çekmektedir.³¹⁵

---

³¹² Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Türk'e Doğru – Sitem – Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri – Şiir Konuları – 1'de Rakı Şişesinde Balık Olsam", A. g. d. , S. 536, 5 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

³¹³ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Halit Ziya Uşaklıgil – Hep Bu Topraktan – Doğuş", a. g. d. , S. 537, 12 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

³¹⁴ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Vazgeçemediğim Üzerine – Köye Doğru – Bir Anket İçin – B. Zobu'nun Aforizmaları", a. g. d. , S. 539, 26 Nisan 1945, s. 6-7.

³¹⁵ a.g.y.

1. 4. 4. 8. Görgü

İlkokullarda gazete çıkarılır ama ortaokullar ve liselerde çıkarılmaz. Çünkü ilkokulda müfettişler sorar ama ortaokullar ve lisede sormaz. Pertevniyal bir dergi çıkartır ama lise dergisi değil, edebiyat dergisidir. Gayesinde de tereddütleri vardır. Yazıları birbirinden ayrıdır. Önce okul dergisi, sonrada mezunlar dergisi olur. İçinde yeni şiirler ile ilgili bir şey yoktur. Üslup yapmak yolundadırlar. Faik Baysal başta değildir ama Pertevniyal Lisesinde edebiyat öğretmenliği yapmaktadır. Dergini başında olmadığını düşünür Resai Eriş.³¹⁶

1. 4. 4. 9. Divan

Vasfi Mahir, Ercüment Behzat Lav gibi kişilerin şiirlerini takip etmez der Resai Eriş ve *Divan* dergisinin ilk yazısına bakar ve nasıl düşüncelere sahip olduğunu görür;

“Bob stiller şiirler – Abdülkadir Çelebi”, “Yazısı, vezin kafiye mana, fikir, vuzuh münakaşasıyla başlar.” “Bob stillerin başında Ahmet Haşim var.(...) Göllerde bu dem bir saz olaydım, dese imiş patetik,, denilen ruh ürperişini kazanır, samimî bir şiir olurmuş.(...) Vasfi Mahir eskiyi yeniye karşı kullanırsa o dergi hiçbir ihtiyacı karşılamaz. Böyle mücadeleleri bıraksın da varsın o neslin dergisi olsun.”³¹⁷

Ayrıca *Divan* dergisinin kapağı, Elenist şair Salih Zeki Aktay’ın resmiyle süslenmiştir.

1. 4. 5. Tashih Meselesi - Mürettip

533 sayılı *Yeni Adam*’da Resai Eriş, Fikret Âdil için bir yazı yazar. Bu yazıda şöyle bir cümle vardır. *“Ulunay bunu Fikret Âdil'e karşı güvenemiyormuş.”*

³¹⁶ a.g.y.

³¹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Ezeli Bir Şifa – Divan”, a. g. d. , S. 544, 31 Mayıs 1945, s. 6, 11.

Mektubunu aldığı bir okuyucusu Resai Eriş'e bu cümlenin anlamını sorunca, Eriş, bunu şu şekilde yanıtlar;

“Elbette ki bu cümlenin manası yoktur. Benim yazdığım şekli şöyle idi. ‘Ulunay bunu Fikret Âdil'e karşı güvenime yormuş.’

Bir yazı iki defa tashih edilir: Birincisi: yazı dizilir ve kolon halinde provası alınır. Birinci tashih bu kolonlar üzerinde yapılır. Mürettip yanlışları düzeltir ve sayfaları bağlar, bir defa da sayfa olarak provası alınır. İkinci tashih bu sayfa provaları üzerinde yapılır.”³¹⁸

Resai Eriş'e göre mürettip karşı koyarsa yapacak bir şey yoktur. Israr etmemeli, bırakmalıdır. Mürettiplerin de kaprisleri vardır.

1. 5. Bir Kurum Olarak Tiyatro

1. 5. 1. Ses Tiyatrosu

Ses tiyatrosunun karikatür lejant³¹⁹ı olabilecek sözlere pek çok yer verışı, Resai Eriş'in sinirine dokunur. Ses tiyatrosunun artık tiyatro olmaktan çıktığını, sahnede seyredilen bir karikatür albümü haline geldiğini ne zaman bu tiyatroya gitse büyük bir karikatür albümü karıştırdığı hissine kapıldığını, bu tiyatro için doğru dürüst eser yazan olmadığını söyler. Ses tiyatrosunun nasıl yazıldığı hakkında şu şekilde tahminlerde bulunur;

“Birisini belki de bu program mecmuasını yerine geçen isimlerin yazılı olduğu kâğıt üzerinde ‘piyesi yazan’ yahut ‘çeviren’ diye adı geçen kimse, bir mevzu kuruyor. Bu mevzuu meclislere taksim ediyor, Piyes bir taslak bir mevzu projesi halindedir. Bu proje sahneye konuyor. Her meclis ayrı ayrı prova ediliyor ve bu meclisler prova esnasında, işleniyor. Yani, her meclis esas

³¹⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Gazeteler ve Resim – Şevket Rado'nun Bir Fıkrası İçin – Nizamettin Nazif'in Bir Düşüncesi – Tashih Meselesi - Unutulanlar”, a. g. d. , S. 559, 13 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

³¹⁹ Bir fotoğrafın, haritanın, desenin veya karikatürün özünü anlatan yazıdır.

mevzua doğru ve o meclisin eşhası tarafından işleniyor. Meclisler içinde müellifin rolü aktörlerden fazla değildir.”³²⁰

Oyuncuya piyesin yazdırılmasını telif ücretinden kaçmak olarak algılayan Resai Eriş düşüncesini devam ettirir;

“Eser bir aksiyon projesi olarak görülürse gerçek tiyatroya doğru ilk adım atılmış olur. Çünkü bu anlayış aktörün yaratıcılığına çok yer bırakır. Ancak müellife mevzuun projesi yaptırılır ve meclisler âdeta bir müsabaka halinde aktörlere yazdırılsa, bunda, yalnız telif ücretinden istifade edilmiş olur.”³²¹

Resai Eriş bundan önceki eleştirilerindeki bir görüşünü tekrar ederek bu kısmı bitirir;

“Biz Halide Pişkin'i, Aziz Basmacı'yı Vahyi Öz'ü, Zeki Alpan'ı bir odaya da kapatsak insanı bu operet adlı oyunlardaki kadar güldürürler.”³²²

1. 5. 2. Tiyatroda eleştiri

Akşam gazetesinde Hikmet Feridun Es, İstanbul Şehir Tiyatrolarının, her yeni piyesin ilk temsil gecesi, birinci numaralı koltuğu boş bıraktığını yazar. Yazar bundan iyimser bir şekilde bahsetmiştir ancak Resai Eriş bu kadar iyimser olmadığını belirtir;

“Biliyoruz ki bu hareket kökü olmayan ve yaprakları budanmış bir ağaç kütüğü kadar cansızdır. Bir insan bütün sanatı boyunca tenkide karşı zerre kadar saygı göstermez ve münekkide kâh dayak atmağa, kâh küfür etmeğe kalkarsa, bir münekkide karşı bu tertip bir cemilesi de muallâkta duran bir hareketten öteye geçmez.

---

³²⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Ses Tiyatrosunda”, a. g. d. , S.592, 2 Mayıs 1946, s. 6.

³²¹ a.g.y.

³²² a.g.y.

Selim Nüzhet Gerçek iyi münekkitti, kötü münekkitti; bu başka mesele, fakat tiyatro tenkidleri yapıyor ve tiyatro tenkitçisi olarak tanınıyordu. Şehir Tiyatroları yönetmenünün: bu zata karşı yazdığı yazılar ve cevaplar içinde tenkide karşı duyulan bir saygı eseri bulmak kabil midir?

Muhsin Ertuğrul münekkinin arkasından “höst” diye bağırın insandır, İnsan “höst” diye bağırıldığı kimsenin dirisine saygı göstermemiştir ki ölüsüne ve hatırasına saygı gösterebilir.”³²³

Yönetmen ise buna şu şekilde cevap verecektir der Resai Eriş;

“Biz Selim Nüzhet'i tiyatro tenkitçisi olduğu için değil, imtiyazlı bir tiyatro seyircisi olduğu için hatırasına hürmeti vazife biliyoruz.”³²⁴

Yazısının sonunda da yönetmenin yurt dışına gittiğinde önce araştırma öğrenmeye gitmesini üstüne basa basa söyler;

“Yönetmen bilmem nenin temsilini seyretmek için Paris'e gidecekti, insan piyes seyretmeğe buradan Paris'e kadar gidemez, buna bir de tetkik tarafı eklemek gerek. Yönetmen bu eksikliği düşünerek ben tenkit karşısında tiyatronun durumunu tetkike gidiyorum desin ve gitmişken bunu tetkik etsin. Garptan piyes oynatma anlayışını getirdik ama tenkide tahammül fikrini getirmedik.”³²⁵

Fikret Adil, *Tanın*'de der ki; “Bize oyun tenkidi yapsınlar, aktör hayatı, mevcut tarihle ilgili bilgiler satmasınlar.”³²⁶

Tiyatro sahasında yazı yazarların sayısı ve eleştiri artmıştır. Resai Eriş de bu fikre katılır. Güçlü eleştiri yazıları da yoktur artık. Tiyatro eleştirisi; piyes hakkında kitabı bilgiler, konunun özeti, teknik aksaklıklardan ibarettir. Bir tiyatro kendi

---

³²³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Diksiyon – Tiyatro tenkid”, a. g. d. , S.590, 18 Nisan 1946, s. 6, 11.

³²⁴ a.g.y.

³²⁵ a.g.y.

³²⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tenkid ahlâkı – Tercüme sanatı – Cyrano için rica – Tiyatro Dili – Muhsin Ertuğrul için”, a. g. d. , S.571, 8 Aralık 1945, s. 6-7, 11.

elindeki ölçülerle tenkide kalkışırsa yapılan iş sadece teknik aksaklıkları saymaktan ibaret olur.

1. 5. 3. Tiyatro Mektebi

17 Ocak 1946 tarihli *Yeni Sabah* gazetesinde çıkan Refi Cevat Ulunay'ın “*Bir tiyatro mektebi kurmak lâzımdır.*”³²⁷ başlıklı yazısı Türk sahne hayatı için çok mühim bir meseleyi ele alır.

*“Sahnemizde bariz bir gerileme vardır, Bu gerilemeyi durduracak yegâne fren bir tiyatro mektebidir.”*³²⁸

İstanbul Şehir Tiyatrosuna ilme bağlamak zamanı çoktan gelmiştir. Bu lüzumu hâlâ oynanmakta olan *Cyrano de Bergerac* daha canlı surette doğrulamıştır. Oyuncular, olayın geçtiği dönemin ruhunu bilmezler, o zamanki zihniyete nüfuz edememişlerdir, âdetlerden haberleri yoktur.

*“Bir tiyatro ilmi; fakat bunu nerede ve nasıl vereceğiz? Ankara'da bir konservatuar var. İstanbul'da bir konservatuar var. Üçüncü bir teşekkül. Belediye Şehir tiyatroları...”*³²⁹

Ankara Konservatuarı'nın tiyatro şubesiz olamayacağı görülerek 1936 da bir tiyatro kısmı açılır. Fakat bu oluşum müzikli tiyatroya önem verir. Asıl tiyatro çok sönük kalır. Zaten geleceği barem çerçevesi içine sıkışmış olan bu tiyatro mektebine rağbet de pek fazla olmaz. Ankara Konservatuarı'nın yakın zamanda Türk sahnesini zenginleştirecek elemanları yetiştireceği hakkında bugün hiç bir ümit yoktur.

İstanbul Konservatuarı'na gelince: Darülbedayi kurulduğu zaman müzikle tiyatro aynı derecede önemlidir. Operatör Cemil Paşa'nın daveti üzerine memlekete gelen Antoine yine Cemil Paşa'nın gayreti ile Darülbedayi'i kurulmuştur. Bu kuruma

---

³²⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tiyatro mektebi – Türk filminin himayesi”, a. g. d. , S.578, 25 Ocak 1946, s. 6-7.

³²⁸ a.g.y

³²⁹ a.g.y

konservatuar ismini vermek daha uygundur, fakat bu yabancı kelime aynen kullanılırsa yadırganacağı için zamanın zihniyetine uygun olarak “Darülbedayi” ismi uygun görülmüştür. Darülbedayi’in dört komisyonu vardır: edebi komisyon, musiki komisyonu, tiyatro mektebi komisyonu ve fennî komisyon. Musiki kısmı bağımsızlık arzusuna kapılır ve “Darülelhan” ismini alarak ayrılır. Darülbedayi, Dâhilîye vekâletinin talebi üzerine Şehir Tiyatrosu haline getirilerek Belediyenin himayesine alınır. Bu kurum Resai Eriş’e göre baştan itibaren bir tiyatro mektebi olmaktan çok bir tiyatrodur.

*“Bilhassa bugün... Tiyatro mektebinden gaye aktörün her hangi piyesi temsile yetecek kadar ilmi sermaye ile teşhizi demektir.”*³³⁰

1. 5. 4. İstanbul Şehir Tiyatroları

İstanbul Şehir Tiyatrolarının Komedi kısmı bu tiyatro mevsimini Gogol’un *Müfettiş*’i ile açar. *Müfettiş* Çarlık Rusya’sına karşı yazılmış bir hicivdir. Tanınmış bir eserdir. Buna rağmen insanı şöyle her bakımdan tatmin edecek bir komedi değildir. Refi Cevat Ulunay *Yeni Sabah*’ta bu eser hakkında yazdığı bir eleştiride gerek *Müfettiş*’in seçilişinden gerekse temsilinden memnun görünmez ve bunu da şu sözleri ile belli eder;

*“Şehir tiyatrosu komedi kısmı bir üvey evlât muamelesi görüyor. Bu tiyatroyu kurtarmalı. Hatta dramdan tamamı ile ayırarak başa Avrupa’dan Antuvan ayarında bir usta getirmeli ve onu halkı kaba nüktelerle güldürmek için teşekkül etmiş zannolunan hande hane şeklinden çıkarmalı.”*³³¹

İstanbul Şehir tiyatrolarının bir program mecmuası vardır. Burada şehir tiyatrosunun idarecilerinin ne düşündüğü görülebilir. Asıl tiyatrosunun Dram kısmı olduğuna; komedi kısmının da tiyatro seviyesi henüz yükselmemiş kimseler için ve

---

³³⁰ a.g.y.

³³¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dilde bilginin ve sanatın rolü – Müfettiş için – Program yazıları – Behzat Bulak – Keloğlan’cılara – Örnekler – Nahit Sırrı Örik’in başlıkları”, a. g. d. , S.564, 18 Ekim 1945, s. 6-7.

masrafın çoğunu korumak bakımından lüzumlu olduğuna inanır. Komedi kısmı, onun tabiriyle, dalak hoplatmak içindir.

*“Bir yönetmen Komediye böyle anlarsa artık ondan iyi eser beklemek bizim hatamız oluyor. Yanlış söyledim yönetmen komediye değil komedi kısmını böyle anlıyor. Nitekim iyi komedileri Dram kısmında oynatmaktadır. Komedi kısmına da o güzelim adapte vodviller kalıyor.”*³³²

Bugün komedi ve dram diye iki tiyatromuz vardır diyebiliriz der Resai Eriş ve sorar;

*“Dram tiyatrosu yine bir şeyler yapıyor. Fakat komedi tiyatrosu ne yapmaktadır?”*³³³

Cevabı yine her zaman olduğu gibi kendisi verir;

“1. Halkımızın tiyatro seviyesi henüz gelişmemiştir. Tiyatro anlayışı çok basit kalanlar az değildir; komedi kısmı bunların ihtiyacını karşılar.

2. Komedi tiyatrosu, sanat kaygısıyla değil seyircinin “dalağını hoplatmak” için çalışır.

3. Komedi, Dram kısmının zararını korumak endişesiyle ve kazancı esas tutarak iş görür.

Rejisör bu düşüncede o kadar sabit kaldı ki, iyi bir komedi oynamak istediği zaman bunu “Komedi” kısmında değil, “Dram” kısmına verdi.

*Netice olarak diyebiliriz ki bugün komedi kısmı yeniden kurulmaya, gayesi ve çalışma programı yeniden çizilmeye muhtaçtır.”*³³⁴

İstanbul belediyesi tiyatrosu, dramı, sanat göstermek; komediyi de halkı memnun etmek, bol bol halkı güldürmek ve dram kısmının açığını kapatmak için kullanır.³³⁵

---

³³² a.g.y.

³³³ a.g.y.

³³⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şehir tiyatrosu – Örnekler - Anma”, a. g. d. , S.567, 8 Kasım 1945, s. 6-7, 11.

Yirmi senedir bu tiyatronun elinde tiyatro sanatı yerinde saymıştır.

*“Bir takım isimler sayılabilir; fakat bunlar sahnede aktör olarak değil rejisörün 2nci, 3'cü, 4'cü ve 5'inci kopyaları olarak yetiştirmişlerdir. Bir tiyatro aktör yetiştirmekse gayet kati olarak vazifesini yapamıyor.”*³³⁶

Münir Hayri Egeli bir öz tiyatro denemesi yapmış ve Ses tiyatrosu bunu sahnesine koymuştur. Vedat Urfi adlı bir kişi vardır. En kötü melodramları halka yutturmasını bilip para kazanır ve geçinir. Sonuç olarak sanat kaygısı, kendini beğenme ile bir çatı altında barınamaz. Şehir Tiyatroları bir cerrahi ameliyeye muhtaçtır. Hasta taraflar kesilip tamamen atılmalı ve yerine sağ parçalar eklenmelidir.

Resai Eriş, “Tiyatromuz Yeni Elemanlar Arıyor” adlı yazısında İstanbul Şehir tiyatrolarının ilanı gazetelerde görüldüğünü anlatır. Tiyatroya mektep mezunları alınacaktır. Yazısında dram, komedi olduğu gibi Vodvil tiyatrosuna da ihtiyaç var diyen Vâ-nû'nun düşüncesine Resai Eriş de katılır. Memleketteki tiyatro anlayışı yüzünden ülke tek sanatkâr verememiştir. Aktöre verilen değerler ayrıca öz tiyatro anlayışında olduğu gibi aktöre değer verilmez.³³⁷

1. 5. 5. Muhsin Ertuğrul – Yönetmenlik

“Muhsin Ertuğrul İçin” adlı yazısında Muhsin Ertuğrul'un yönetmenlikten ayrılması ıslahat için gereklidir der Resai Eriş. Ona göre hala Muhsin Ertuğrul'un yerine onun çömezleri sanatı icra etmektedirler. Muhsin Ertuğrul'un arkasından eser veren kişiler; İsmail Galip Arcan ve Vasfi Rıza Zobu'dur. Resai Eriş Muhsin Ertuğrul'u arar. “O hiç olmazsa güzel dekorlar seyrettirir. Bu müessese çökünceye kadar Muhsin Ertuğrul yerinde kalmalı” diye düşünür.³³⁸

---

³³⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiir Dili – Tiyatro Tenkitlerimiz – Fıkralar - Şadırvan”, a. g. d. , S. 531, 1 Mart 1945, s. 6-7.

³³⁶ a.g.y.

³³⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Roman Konuları – Yurt Dergisi – Radyo ve Karikatür – Tiyatromuz Yeni Elemanlar Arıyor – Kadın ve Erkek Şarkıları”, a. g. d. , S. 532, 8 Mart 1945, s. 6-7, 11.

³³⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tenkid ahlâkı – Tercüme sanatı – Cyrano için rica – Tiyatro Dili – Muhsin Ertuğrul için”, a. g. d. , S.571, 8 Aralık 1945, s. 6-7, 11.

1. 5. 6. “Cyrano de Bergerac”

“Olanlar Bitenler” sütunu yazarı *Cyrano de Bergerac*’ın³³⁹ *Binbir gece masalları* gibi uzayıp gidişinden yakınıdır. Bu piyesin aylarca İstanbul Belediyesi’nin “dram” kısmını işgal ettiğini söyler Resai Eriş ve arkadaşına hak verir. İstanbul’un başka tiyatrosu olmadığını ve bu tiyatronun faydalı olmayacağını da sözlerine ekler.

Enver Naci Gökşen’in yazısında öğrendiğine göre İngiltere’de 1945 yılında elliiki tiyatro açılmıştır. Eriş’e göre bu sayı bizim ne kadar gerilerde olduğumuzu yüzümüze vurmaktadır. Biz elimizde olandan yararlanamadığımız gibi onu serbest bir oluşum gibi tiyatro ihtiyacı ikinci, hatta üçüncü derecede olan tabakanın rağbetini kaptırdığımızı üstüne basa basa söyler.³⁴⁰

1. 5. 7. Yazlık Kumpanyalar

Çeşitli kumpanyalar her gün temsil verir, gezici sinemalar filmler gösterir. Burhan Felek bir yazısında bunları gece safasına benzetir: hem yazın, hem de gece açtıkları için...³⁴¹ Yazın görülen kumpanyalar kışın dağılıverir. Kışın İstanbul Şehir tiyatroları İstanbul’u idare etmez. Bunun iki sebebi vardır:

Birincisi; bir oyunun üç ay sürdüğü olur. Piyesi gören için artık üç ay başka tiyatro yoktur. İkinci olarak ise İstanbul Şehir tiyatroları zıt bir anlayışın eseridir. Bu anlayıştan başka kendisini tatmin etmeyen seyirci için farklı bir tiyatro anlayışı yoktur.

İsmail Dümbüllü geçen kış rağbet görmüştür Ancak kış başladığı zaman; Yazın seyrettiğimiz Raşit Rıza, Sadi Tek, Atilla Revü opereti, Ses, İsmail Dümbüllü, Halide Pişkin - İhsan Balkır, Eti tiyatrosu Hayrı Özsöz, Şevki Şakrak, Muhlis Sabahattin, Vedat Ürfi’den kışa İstanbul’da ya ikisi kalır ya Üçü.

---

³³⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı”, a. g. d. , S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7.

³⁴⁰ a.g.y.

³⁴¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halkevleri Temsil Repertuvarları – Vezin – Yaz Mevsiminde Tiyatrolar - Örnekler”, a. g. d. , S. 561, 27 Eylül 1945, s. 6-7.

Yazlık tiyatroların ilanlarında da hep eski oyunlar görülmektedir. Hiçbir yenilik zahmetine girilmemiştir. Ertuğrul Sadi Tek bile aynı oyunu oynamaktadır. Eriş'e göre bahane yeni eserlerin yazılmamasıdır.³⁴²

1. 6. Şiir Yarışmaları

CHP şiir yarışması düzenler. Attila İlhan 2. olur. *Haber* gazetesi bu konuda bilgi verir. Resai Eriş'e göre yazı çok zekice yazılmıştır. Şiir yarışmasında 1. ve 3. olanlar bilinir ama 2. olan kişi daha bir lise talebesidir.³⁴³ Hakkında doğru düzgün bir bilgi yoktur. Nobel ödülünü alan Şilili kadın şair hakkında bilginin az olmasına üzülmemesi gerektiğini çünkü kendi şairlerimiz hakkında bilgimiz az olduğunu düşünür Eriş ve "*Parti'nin şiir müsabakasında ikinciliği kazanan Adanalı şair İlhan'ı tanımıyoruz. Görüşler'de bu isimde bir şair var. Acaba o mu diye Adana Halkevi'ne telefon ettik. Onlar da bilmiyor.*"³⁴⁴ der.

Birinciliği yakından tanıdığı Cahit Sıtkı Tarancı'nın alışı Resai Eriş'i sevindirir. Cahit Sıtkı Tarancı'nın bu başarısının her şeyden önce nesli için bir başarı olduğunu söyler. Yeni şiire karşı koymağı kendilerine bir huy edinenler Parti'nin şiir müsabakasını Cahit Sıtkı Tarancı neslinden birisinin kazanması karşısında nasıl susuyorlar, anlayamadık diyerek şaşkınlığını belirtir.

*"Bu müsabakayı Cahit Sıtkı Tarancı kazandı, ama şiir şairin neslinden çok ayrı bir hüviyettir. Hiç olmazsa, bu iddia, yani, bir şairi zamanından, neslinden koparıp ayırmak düşüncesi yenidir, insana pek o kadar iğrençlik vermez."*³⁴⁵

Yarışmada 1. olan şiire sayfasında yer verir. Şiirin adı *Otuz Beş Yaş*'tir.³⁴⁶

³⁴² Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Yeni bir mizah gazetesi – Marke – Gece safaları", a. g. d. , S.603, 18 Temmuz 1946, s. 6.

³⁴³ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı", a. g. d. , S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7.

³⁴⁴ a.g.y.

³⁴⁵ a.g.y.

³⁴⁶ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Akademi – Şiir müsabakası – Otuz Beş Yaş", a. g. d. , S.584, 7 Mart 1946,s. 6.

1. 7. *Güzel Sanatlar Akademisi*

Son Telgraf yazarı Burhan Cevad bir yazısında “Güzel Sanatlar Akademisi”ni konu alır. Resai Eriş, “Akademi” adlı yazısında Burhan Cevad’ın sözlerine yer verir.

*“Güzel sanatların kalkınması, Akademideki resim şubesinin, mimarinin gelişmesi için bir toplantı yapılmış. Oh, maşallah, demek, biz de güzel sanatlara ehemmiyet vereceğiz. Ama Akademinin hemen her şubesi için vaktiyle yabancı mütehasıslar getirilmişti, o zaman da kalkındırılmasına karar verilmişti. Demek, o vakit kalkınamamışlar.”*³⁴⁷

Toplantının mahiyeti güzel sanatların memleketimizde terbiye ve kültür aracı olarak yaygın bir hal alması için kurulacak teşkilâtın esaslarını tespittir. Resai Eriş şu soruyu sorar;

*“Bizim Akademi mektep midir, yoksa memleketin umumî sanat işlerini tedvir eden bir müessese midir?
Umumî sanat işlerini Güzel Sanatlar Akademisinin dört duvarı içinde tedvir, oradaki sanatkârları dışarıdakilere tercih etmek oluyor. Sebebi?”*³⁴⁸

Sorunun cevabını da kendisi verir;

“Bizce Akademi bir mekteptir. Buradaki hocalar da her şeyden önce birer öğreticidir. Akademi hocalarının hatta artist olması bile icap etmez. Çünkü yaradılıştan artist olmayan bir talebeye artistlik öğretilmez.

Akademiye ve Akademi tedris heyetine kendi işleri olan hocalıktan tamamıyla ayrı bir sabayı, memleketin umumi sanat işlerini bırakmakla hata etmiyor muyuz?

Akademi Sanat tedrisatının haricinde bir şeyle uğraşmağa vakit bulursa ilk yapacağı şey kendi talebelerinin akıbeti ile uğraşmak olmalıdır. Bu da öyle dertli bir iştir ki, bir müesseseyi senelerce uğraştırabilir.

³⁴⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türkçe – Güzel sanatlar – Zır deliller – Edebiyat-ı Cedide”, a. g. d. , S.582, 21 Şubat 1946, s. 6-7.

³⁴⁸ a.g.y.

*Bir akademi memuru eğer yolunu bulup bir resim hocalığı elde edebilirse resimle alâkası kesilmemiş demektir.*³⁴⁹

“Akademi” yazısında “Güzel Sanatlar” adlı yazıda belirtilen düşünceler tekrar edilmiştir. Resai Eriş’e göre “Güzel Sanatlar Akademisi” bir okuldur. Bu kurumun esas görevi öğrenci yetiştirmektir. “Güzel Sanatlar Akademisi” bu esas görevin dışında başka işler yapmak istiyorsa yetiştirdiği öğrencinin akıbeti ile meşgul olmalıdır. Halbuki akademi bu büyük ve lüzumlu davayı bırakmış, memleketin genel sanat işlerini yönetmeye kalkmıştır. Bir akademiden bu beklenmemelidir.

*“(…)Akademi hiçbir zaman bu gibi sanat meselelerinden, mesul tutulmamalıdır. Orası bir mekteptir. Bir takım acemi insanlara sanat hakkında bilgi verir.”*³⁵⁰

1. 8. Anket

Yaratış dergisi edebiyat ile ilgili bir anket yapar. Resai Eriş yazısında, anketteki sorulara verilen cevapları ve cevaplayan kişilerin bakış açılarını ele almıştır. Edebiyattaki isimlerden sadece ön plana çıkanlar değil, genel bir tablo söylenip, isim sayılmalıdır.³⁵¹

En Son Dakika gazetesinden Çetin Günay, 135 gence soru sorarak edebiyatla ilgili bir anket yapmıştır. Ankette geçen isimlerin sahip olduğu nitelik; Romancılar ve Hikâyeciler, Gazeteciler, Şairler, Artistler gibi isimlerle belirlenir. Resai Eriş 135 kişinin düşünceleri ile sınırlandırılan bu anketin isabetli olmadığını söyler.³⁵²

---

³⁴⁹ a.g.y.

³⁵⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Akademi – Şiir müsabakası – Otuz Beş Yaş”, a. g. d. , S.584,7 Mart 1946, s. 6.

³⁵¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Anketler – Yaratış Dergisi – Ulunay’dan Bir Ricamız – Batak İçin”, a. g. d. , S. 524, 11 İkinci Kanun 1945, s. 6-7.

³⁵² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vazgeçemediğim Üzerine – Köye Doğru – Bir Anket İçin – B. Zobu’nun Aförizmaları”, a. g. d. , S. 539, 26 Nisan 1945, s. 6-7.

1. 9. Halkevi

Refi' Cevat Ulunay 6-9-1945 tarihli *Yeni Sabah*'ta "Halkevleri Temsil Repertuvarları" adlı bir yazı yazar.

*"Halkevlerinin temsil kadrolarında amatör kadrosu zengindir; fakat tiyatro yalnız hevesli gençlerle bitmez. Evvelâ temsil edilecek piyes ister; sonra o piyesi sahneye koyacak adam ister; daha sonra sahne ister, dekor ister, ister de ister."*³⁵³

Resai Eriş, "Ulunay'ın sahne ve dekor isteğine karışmayacağız. Yalnız piyes ve bu piyesi sahneye koyacak adam için işaretine iştirak ediyoruz."³⁵⁴ diyerek bu görüşe kısmen katılır. Resai Eriş, halkevlerinin temsil işi yine kısır olduğunu; bununda sebebini Ulunay'ın da işaret ettiği iki noktada bulduğunu yazar. Bu sebepler: piyesi sahneye koyacak adam ve eser'dir.

Eriş, Halkevlerinde temsilleri başka bir yazısında ele alır. Halkevinde tereddüt devrini atlatmış bir gösterici yoktur. Bu yüzden kurs açıp halkevinden 2 kişiyi yetiştirmelidir. Bu iş için İstanbul sahne işlerinden Galip Arcan vardır faydalı olarak. İstanbul'da sahne işlerini kimin yönettiğine bakarsak bir genç neler neler kazanır.

Halkevlerinde çeşitlilik yüzünden gençler tuluat yoluna sapmıştır.³⁵⁵ Halkevleri, işini bilen bir öğreticiden yoksundur. "Bilgiden tasarruf etmek için bir öğreticiye, bu işleri daha önceden kavramış, tereddüt devrini atlatmış bir göstericiye ihtiyaç vardır. İşte halkevleri bundan yoksuldur.(...) İstanbul'da sahne işlerine emek vermiş kimse çoktur."³⁵⁶

"Piyenin içtimaî ve ahlakî bir tezi müdafaası! Çok zaman ortada piyes yok tez vardır." vardır diyerek halk evlerine kesin ve sert bir dille eleştiride bulunur.

³⁵³ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Halkevleri Temsil Repertuvarları – Vezin – Yaz Mevsiminde Tiyatrolar - Örnekler", a. g. d. , S. 561, 27 Eylül 1945, s. 6-7.

³⁵⁴ a.g.y.

³⁵⁵ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – İlköğretim Bayramı – Avni Dilligil – Ertuğrul Sadi Tek – Fatih Halkevi", a. g. d. , S. 549, 5 Temmuz 1945, s. 6-7.

³⁵⁶ a.g.y.

Halkevi 1945 yılında piyes yarışması düzenler. Yarışmaya yüziki eser katılır ancak hiçbirinde istenen özellikler bulunamaz. Resai Eriş sorar;

“Şiirde, romanda, mimaride, resimde hayli ileri bulunan sanatımızın sahne eserinde inatçı bir hecin devesi gibi çökerek gitmesinin sebebini nerede aramalıyız?”³⁵⁷

Piyes yarışmasında jürinin gösterdiği titizlik için de şunları söyler;

“Bizce jüri heyeti bu kadar titizlik göstermekte haksızdır. Halk evleri repertuarındaki eserlerden o kadar bıktık ki yeni bir şey olsun da varsın kötü olsun.”³⁵⁸

1. 9. 1. Eminönü Halkevi Müstakil Konferansları

Halkevinin konferans için çıkardığı rehberin içinde edebiyata dokunan konu ancak dört tanedir. Halkevi bu konferansların gayesini anlatırken ‘Müstakil konferanslar, yurttaşlarımız ve bilhassa üniversiteli kardeşlerimizin genel bilgilerini olgunlaştırmak maksadıyla tertip edilmiştir.’ demektedir. Bu anlayışla daha çok öğrenilebilecek konular üzerinde durmuştur. Resai Eriş’e göre bu tamamen yanlıştır. Üniversitenin de tertip ettiği bir konferans serisi vardır, burada ders programına sığmayan dar saha ilmi yapılır. Halkevi bundan apayrı bir sahada çalışmalıdır. Öğrenilebilen, şeylerin yanında bir de sezilen duyulan şeyler vardır. Halkevi bunu vermelidir. Tertip ettiği konferansların mahiyeti bu olmalıdır.

Sanat sezisindeki basitlik yanında bilgi noksanı hiçtir. Bu itibarla bilhassa sanat bahisleri üzerinde durulmalıdır. Ve öğrenilebilecek şeylerden mümkün olduğu kadar kaçınmalıdır.³⁵⁹

---

³⁵⁷ a.g.y.

³⁵⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyes Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı”, a. g. d. , S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7.

³⁵⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Eminönü Halkevi Müstakil Konferansları – Tevazu – Tefecilik”, a. g. d. , S. 517, 23 İkinci teşrin 1944, s. 6, 11.

1. 10. Radyo

“Radyoda müzik yayımı ve radyo dergisi”³⁶⁰ adlı yazıyı *Akşam* yazarı Fikri Çiçekçioğlu yazmıştır. Resai Eriş’te burada geçen radyo programı meselesini ele alır.

Fikri Çiçekçioğlu yazısında; derginin önce ayda bir çıktığı daha sonra fayda görülmediğinden dolayı her hafta aynı yayını ihtiva eden bir kalıp-program verilmesi uygun bulunduğundan, derginin içeriği ve yapısından bahseder. Yazar aynı fikride olmadığı için bir gecedeki her çeşit yayından örnek alır. Resai Eriş de yazarın görüşlerine katılır ayrıca ekler;

*“Baltacıoğlu Radyo piyesi yazmasını bilen piyesi tanıyan tek yazardır.”*³⁶¹

Radyo programının planı şu şekildedir; radyo idaresi üç aydan üç aya program yapar. Bu planı gazeteler aydan aya dağıtır. Bu yüzden insan bu plandan bir şey anlamaz. Resai Eriş’e göre radyo yayınlarının yayılması için günlük gazeteler temin etmelidir. Radyo programının eksikliği programsızlığıdır.

Akşam’ın Dikkatler sütunu “Radyo programı incelikler istiyor” adlı yazıyı yayımlayınca Resai Eriş de edebi oluşlarda bu yazıda geçen konular üzerinde durmuştur.

*“Filânca gün filânca şehrimizin kurtuluşuna rastlıyordu. Konferansı dinledik, hissiyatımız kabardı; zira bilhassa o şehirle ilgimiz vardır. Fakat arkasından gramofonla ecnebi yâre dans havaları. Ne basmakalıp program. Hâlbuki kurtarılan memleketin güzel özel türküleri, şarkıları, havaları vardır. Biraz itina olursa, biraz zihin yorulursa, biraz gayret sarf edilse, çalışılrsa, çalıştırılrsa da zekâ mahsulü bir program, vücuda getirilse...”*³⁶²

---

³⁶⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Programı – Kitap Tenkitleri – Fikret Adil – Yine Mise en Page – İki Devir Arasında Kalanlar – Celâleddin Ezine’nin Bir Yazısı”, a. g. d. , S. 557, 30 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

³⁶¹ a.g.y.

³⁶² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Gazete Sütunları arasında - S. Bay Şevket Rado”, a. g. d. , S.580, 7 Şubat 1946, s. 6-7.

Resai Eriş'e göre radyonun bir kalıp programla idaresi imkânsızdır.

Hikmet Münir de *Vakit*'te yazdığı bir yazıda Radyo idaresinden bir istekte bulunur. on beş dakikada sadece kısa hikâyeler okunmasına taraftar değildir, klâsik romanların da kısaltılarak okunmalarını istemektedir.

Biz bu fikri iki noktada yadırgadık, der Resai Eriş ve devam eder;

“1. Radyo söz kutusu değildir. Radyoda uzun söz can sıkıyor. Bu sırlı âletin imkânları ile biraz alâkadar olan kimse görür ki radyoda en çok on dakikadan fazla süren söze zor tahammül ediliyor.

2. Romanların veya uzun hikâyelerin kısaltılması acayip bir şeydir. Edebiyat, yapısının bozulmasına en az tahammülü olan şeydir. Acaba bir romanın kısaltılmasını vermekle onu yazan veya o roman hakkında bir fikir verebilmiş olur mu? Hiç zannetmiyoruz. Şüphesiz bir fark olur.”³⁶³

Son günlerde açık bir şekilde artan tercüme yayını dilimize Batılı ve Doğulu yazarlardan hayli eser kazanmıştır. Bir romancının birçok eserlerinin dilimize tercümesini bulabiliriz. Bunları alıp okumak kabildir. Bütün bu imkânlar varken bir klâsiği tanımak isteyenlere üç sütunluk bir kısaltma vermekle veya onbeş dakika kitap okumakla neyi temin edebilir; Resai Eriş'e göre sadece bu kısaltmaya iltifat edeceklerin tembelliklerini.

Resai Eriş'e için bir romanın mevzuunu bellemek, onu tanımak olamaz. Radyoda romana benzer. Onu bir ders kutusu olmaktan kurtarmalıyızdır.

“Düşünelim ki roman mevzu demek değildir. Roman bir bütün olur. Bir romanı tanımak onu anlamakla olur. Bunun bir de mahzuru var; mevzuunu öğrendiğimiz romanı okumak insanın elinden gelmez.

---

³⁶³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hikmet Münir’in bir isteği için – Reşit Baran’ın bir yazısı için – Münekkidler - Örnekler”, a. g. d. , S.574, 27 Aralık 1945, s. 6-7.

Radyoyu bir ders kutusu olmaktan kurtardığımız gün ancak onun tabiatını anlamak yoluna girmiş oluruz.”³⁶⁴

1. 10. 1. Galip Ataç

Evin Saati adında Ankara Radyosu’nda bir program yapmaktadır. Haftanın belli günlerinde dinleyicilerin sorularına cevap verir. Bu buluş yeni değildir. Sorular sorup cevap vermek, gazete, dergi ve radyolarda daha önceden yapılan bir şeydir. Cemal Nadir Güler/*Amcabey* dergisinde bu konuyu esprili bir dille işlemiştir. Resai Eriş ise Galip Ataç’ı eleştirmiştir;

*“Diline pelesenk etmiş ne sorsalar “bilemiyorum” diyip duruyor. Bari şu susmayı bilse.”*³⁶⁵

1. 10. 2. İstanbul – Ankara Radyosu

Peyami Safa *Haber*’de yazdığı bir fıkrada Ankara’da ve İstanbul’da kurulacak olan yeni radyo istasyonları hakkında daima teknik bakımdan bilgiler verildiğine işaret ederek der ki:

*“Bütün bu hazırlıklar arasında programa ait hiç bir işaret yoktur. (...) Bir radyo müessesesi için kurulacak orkestra kadrosu, bir sünnet düğününe incesaz getirir gibi piyasadan devşirme tedarik edilemez.”*³⁶⁶

Resai Eriş’e göre de Ankara Radyosu radyoyu bir söz kutusu, bir bilgi dağıtma kutusu olmaktan bir türlü kurtaramamıştır.

---

³⁶⁴ a.g.y.

³⁶⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Suut Kemal Yetkinin Bir Yazısı Üzerine – Galip Ataç – Kitap Kapakları – Bayat İmzalar – Ahmet Mithat Efendi”, a. g. d. , S. 513, 26 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11.

³⁶⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sitem – Aziz Nesin’e – Yeşil Yurt’un Bir Şiiri İçin – Vahit Lütfi Salcı’ya – Köy Enstitüleri ve Şiir – İstanbul Radyosu Hazırlanırken”, a. g. d. , S. 560, 20 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

1. 10. 3. “Geçmişte Bugün”- Feridun Fasil Tülbentçi

“Geçmişte bugün”³⁶⁷ konuşması radyoda yayınlanan beş dakikalık bir programdır. Resai Eriş’e göre Feridun Fasil Tülbentçi’nin hazırladığı bu beş dakikalık konuşmanın gördüğü ilgi tarih konusundan çok çekiciliğindedir. Feridun Fasil Tülbentçi radyo psikolojisinin en büyük sırrını yakalamıştır. Bu sır beş dakikadan fazla söylememek düşüncesidir. Beş dakikadan daha uzun süren konuşmalar insanı sıkar. Radyo denen bu sırlı aletin tabiatı uzun konuşmayı çekemez. Radyo bir söz ve ders kutusu değildir. Bir radyo yayını başarılı olması için beş dakikayı geçmeyecek kadar kısa, dinleme yoluyla kolay anlaşılır cümlelerle örülmüş olması gerekir.

Resai Eriş programın geç saatte okunuşunu daha çok beğenir. Bu yayın gecenin geç saatinde daha heybetli olmaktadır. Programın daha öne alınışı bir de her gün takip etmek zorluğunu ortaya çıkarmıştır.

1. 10. 4. Radyo gazetesi

Radyo gazetesi İkinci Dünya savaşının başından beri devam etmektedir. İkinci dünya harbi kadar yaşlı olan bu yayım siyasi manzarası şöyle görünür teranesiyle başlayarak aynı yürüyüşle devam etmektedir. Artık bıkmıştır; ilk günlerdeki kadar ilgili görmemesi normaldir. Fakat bir de buna programın hatası eklenmiştir.

Radyoda okunan makalelerin uzunluğunun çoğu zaman çekilmez olabildiğini söyler Resai Eriş.

---

³⁶⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Geçmişte bugün – Radyo gazetesi – Mardin’de satılan gazete ve dergiler – Sual-Cevap”, a. g. d. , S.579, 31 Ocak 1946, s. 6, 11.

E. DİĞER GÜZEL SANAT DALLARI

1. Resim

1. 1. ‘D’ Grubunun 11’ci Sergisi”

Resai Eriş, ‘D’ Grubunun 11’ci Sergisi” hakkında bilgiler verir.

“(...) tören bugünkü dünya resim sanatının bir üstadı sayılan Fransız ressamlarından Pierre Bonnard'a bir sevgi tezahürü olarak ressamın hayatı ve değeri hakkında akademi resim şubesi şefi Leopold Levy tarafından verilen bir konferansla başlamıştır. Sergide Pierre Bonnard'ın bir tablosu da vardır. Ayrıca 1937'denberi memleketimizde hocalık eden Leopold Levy de bu sergiye iştirak etmiştir.”³⁶⁸

Sergide eseri bulunan D Grubu sanatçıları ve eserleri şunlardır;

“Arif Kaptan, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cemal Tollu, Eren Eyüboğlu, Eşref Üren, Fahrünnisa Zeyid, Hakkı Anlı, Elif Naci, Nurullah Cemal Berk, Salih Urallı, Sabri Berkel, Zeki Faik İzer'in tablolarını, Zühtü Müridoğlu ile Nusret Suman'ın heykelleri.”³⁶⁹

Sergide bir dağınıklık havası hâkimdir. Sergiye konan eserlerde bilinçli bir seçim yapılmamıştır. Ressamların istediği her eser sergide yer almıştır. Eserler kompozisyon bakımından olgun değildir. D Grubu ressamlarının tabiatın alışılan güzelliklerini bozarken akıl ve muhakemeye bırakılan büyük müdahalelerden kurtuldukları görülür.

“Güzel Sanatlar Birliği'nin tablonun iskeletini yumuşatan, yayan empresyonizmine bir tepki olarak müstakiller kübizmi ortaya koydular: “Bu gün bu kübizmden elimizde ne kalmıştır?” diye düşünelim. Bu düşünüş bizi

³⁶⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Büyük Kütle – ‘D’ Grubunun 11’ci Sergisi”, A. g. d. , S. 492, 1 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

³⁶⁹ a.g.y.

renk meselesi üzerinde durduracaktır. Şekil bakımından neoklasizme doğru yürüdükçe bütün idealleri itidale kavuşan D Grubu kübizmin koyu renklerini hâlâ saklıyor. Sergiye hâkim olan renk kübizmin koyu renkleridir. Bütün tablolara iphamın sıkıntılı sisi çökmüştür. Empresyonizmin toprak renklerini atışma karşı bir tepki olan kübizmdeki güneş renklerinin iskân bu gün aradan 50 yıl geçtikten sonra açılan ve bu ayrı cereyanların felsefesinin yapıldığı bir zamana tesadüf eden bir sergide kendini hâlâ hissettiriyor.”³⁷⁰

2. Müzik

Milli Eğitim Bakanı, Üniversiteliler Lokalinde üniversiteli gençlerle yaptığı bir konuşmada, söz musiki bahsine, geldiği zaman alaturka ve alafranga musiki davasında görüşünü kesin olarak ortaya koysa fikirler ileri sürer. Bu arada “Dede Efendi Vagner kadar tanınmıyor” der. Nusret Safa Coşkun *Son Posta*’da bu düşünceye karşılık bir cevap yazar ve der ki:

“Benim musikim, yurdumun sesidir. Klâsik Türk musikisi olsun, memleket türkûleri olsun, bana benim sesimi geliştirecek.”³⁷¹

Yazar fikrasına devamla Türk müziğinin gelişerek lâyük olduğu konumu alacağını hatta modern Türk müziğinin yaratma teşebbüslerinde Batı müziğinin Türk örneklerinden de görev almak zorunda kalacaklarını iddia eder.

Resai Eriş, Türk müziği lâyük olduğu konumu alacaktır gibi sözlerle ve Türk müziğine gösterilen ihmal azalır, ne Batı müziğine beslenen aşırı sevgi duyulacağını söyler. Nusret Safa Coşkun musiki konusu gibi en önemli bir kültür davasında coşkunluğu bırakıp konuyu temkinli bir şekilde araştırmalı ve nasıl olmalıdır yerine, önce nasıl oldu, sonra da nasıl olabilir, diye ayakları toprağa bağlı insanlar gibi düşünmelidir. Hasan Ali Yücel’in demecinin ardından akla gelebilecek soruları sıralar;

---

³⁷⁰ a.g.y.

³⁷¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Gazete Sütunları arasında - S. Bay Şevket Rado”, Yeni Adam, S.580, 7 Şubat 1946, s. 6-7

“1.İsmail Dede Vagner kadar tanınmıyorsa kabahat kimindir? Acaba şahsî kudretinden mi yoksa mensup olduğu topluluğun ihmalden mi?

2.Kusur cemiyetim ihmalinde ise bu ihmalde devam ediyoruz demektir. Bu ihmalden biz kurtaracak çare ne olabilir?

3. Bakan büsbütün bir ihmal yoluna mı sapıyor. Bunun neticesi ne olabilir?

Ona göre netice şudur; büsbütün unutup bu değerleri münasebetini kaybetmek.”³⁷²

Sonuncu sorusu ise kendi değerlerini unutan bir cemiyetin halinin ne olacağıdır.

Farklı bir konuda müzikte seslendirenlerin kadın ve erkek arasındaki farklılığı konusudur. “Erkeklerin ağzına yakışacak güfteleri, kadınlar söylememeli” der Vakıf’ta Hikmet Münir. Resai Eriş de şarkıdan mı bahsediyor yoksa kantodan mı diyerek Hikmet Münir’i eleştirir.³⁷³

3. Sinema

Cumhuriyet gazetesinde Abidin Daver Amerika’ya seyahati esnasında çekilişini gördüğü filmlerin ne yüksek bir teknik sayesinde çekildiğini anlatır. Yazar fıkrasının sonunda basit ve az masraflı olsa da tekniğe daha çok güvenen filmlerle uğraşılmasını tavsiye eder.

Türk filmciliğinin hali bu durum içinde “tabii daha basit” kaydı ile de olsa bu şekilde filmler beklemek bir temenni olmaktan ileriye geçemez Resai Eriş’e göre. Böyle bir seviyeden yüksek sanayiye dayanan bir filmcilik beklemek sadece temennidir.

“İstanbul Sokakları filmini yüksek sanayi hâkim olan bir stüdyoda çevirdiler; neticesi malûm. Ne teknik gerilik ne film için göze alınan masrafın azlığı ne de artist meselesinin film için hayati bir rol oynadığını sanmıyoruz. Zaten artist

³⁷² a.g.y.

³⁷³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Roman Konuları – Yurt Dergisi – Radyo ve Karikatür – Tiyatromuz Yeni Elemanlar Arıyor – Kadın ve Erkek Şarkıları”, a. g. d. , S. 532, 8 Mart 1945, s. 6-7, 11.

meselesi üzerine pekte ısrar etmeğe hakkımız yoktur. Tiyatromuzun sinemacılığımızdan çok ileri oluşu bir hakikattir.

Kuvvetli bir senaryo ile filmin yüzde seksen ağırlığı korunmuş olur. Bu hesaplama memleketimiz filmciliğinin inkişafı kuvvetli bir senariste bağlı kalıyor.”³⁷⁴

3. 1. Türk Filmi

Resai Eriş’in “Film-teknik” adlı yazısında üstünde ısrarla durmak istediği bir nokta vardır: Türk filmciliği henüz tek tek eserler üzerinde durularak hüküm verilecek kadar bile erginliğe erememiştir. “Hürriyet apartmanı”, adlı senaryosu üzerine çevrilen bu isimdeki film münasebetiyle Türk filmciliğini ele alır. “Hürriyet apartmanı” sanat çevrelerinin dikkatini bir defa daha yerli filimler üzerine çekmiştir.

Nizamettin Nazif “Hürriyet Apartmanı” filmini her hangi noktada tutmuş, olabilir; fakat bunu bu kadar mübalağa ile methetmek film çevirmekteki acemiliğimiz kadar sınırlıdır.

Nahit Sırrı Örik filmciliğimizin aczini esas itibariyle kabul ederek bu sanayide devletin himayeli ve kontrolü ilave edilmeden hiçbir kalkınma beklemeyeceğimiz fikrini ileri sürer. Maddi eksiklikten şikâyet eder. Ama bu bir neden değildir.

Resai Eriş için Türk film sanayinin birinci sorununun senaryo yazar kimsenin yokluğunda toplandığını, senaristin çekici olaylar bulan kimse değil, konuyu film tekniğine elverişli yolda yazar kimse olduğunu ve Türk filmciliğinin bunu beklediğini söyler.

Şadan Kamil *Yurt* dergisinde senarist yokluğuna dikkat çeker ve şunları söyler;

“Filmcilik sanayi için önce akla gelen artistten evvel memleketimizde (senarist) yoktur.(...) Bir filmde zaman ve kaide kanunları vardır ki, bunu senaristlerin

---

³⁷⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şehir Tiyatrosu artistleri için - Film-teknik – Münakaşa - Tenkid”, a. g. d., S.581, 14 Şubat 1946, s. 6.

bilmesi lâzımdır. Biz de senaristlerimiz hemen ekseriya ısmarlama senaryo yakıyorlar. Hiçbiri milli bir mevzuu ele almıyor. Hiçbiri senaryoda karakterler üzerinde durmuyorlar. Demin de söylediğim gibi aldıkları mevzular Türkiye’de geçebildiği gibi Avrupa’da da geçebiliyor.

Meselâ yerli romanlarımızdan çok beğendiklerimiz vardır. Neden? Zira o kitapta kendimizi görüyorum. Senaryo ve dolayısıyla filmde aynı şeydir; Bizde maalesef senaristlerimiz hep Amerikalı kapisine koşuyor.(...) Biz de bu görüşe iştirak ediyoruz”³⁷⁵

Rusya ve İtalya’da da böyledir. Bu devletler Amerikan filmciliğini taklide çalıştıkça yerlerinde saymışlardır. Kendilerine döndükleri zaman bir Fransız, İtalyan, Rus, Alman filmciliğini rastlamışlardır. Bizim senaristlerimizde Amerikan filmciliğinin etkisi altında kalmaktadır.³⁷⁶

Resai Eriş, milli bir senaryo elimize geldiği gün filmimizin yani çevireceğimiz filmin yüzde seksen başarılı olacağını söyler. Ona göre romanda, hikâyede görülen eksiklikle filmciliğimizde görülen gerilik aynı noktada birleşmektir.³⁷⁷

4. Karikatür

Bir karikatürün, nasıl bütün resim değerlerini taşıması lazımsa, bir mizah yazısında, bütün yazı değerlerini taşıması gerekir.

Karikatür insana tablodan fazla benzer. Onda ayrımlar yaparak tespit edilen insan değil, insanın bütünüdür. Mizah yazısı da dar sahalarda derinliklere inen bir tetkik yazısından daha fazla hakikati kucaklamalıdır.³⁷⁸

---

³⁷⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tiyatro mektebi – Türk filminin himayesi”, a. g. d. , S.578, 25 Ocak 1946, s. 6-7.

³⁷⁶ a.g.y.

³⁷⁷ a.g.y.

³⁷⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – T. İ.’ye – Vâ – Nû’nun Bir Yazısı – Tiyatro Münakaşası – Okuyucu – Sual Cevap”, a. g. d. , S. 521, 21 İlk Kanun 1944, s. 6-7.

Refi Cevat Ulunay karikatürün ihmal edildiğini ve diğer güzel sanatlar kadar teşvik ve ilgi görmediğini söyler. Karikatür müsabakaları ile gençlerin teşvik edilmesini ister.

Resai Eriş teşvik fikri doğru ama karikatürde teşvik fikri yanlış der. Ona göre önce kabiliyetli sanatkarlar çoğalmalıdır. Karikatür sahasında o zamanlar 2 üstat olduğunu belirtir. Bunlar Cemal Nadir Güler ve Ramiz Gökçe'dir. Bu kişileri mi yarışmaya sokacağız diyerek tepki gösterir. Bu kişiler dışında kalanların, boş kişiler olduğunu da düşüncelerine ekler.³⁷⁹

5. Dans

Resai Eriş, Taksim Gazinosuna gider ve orada bir kadının zeybek oynadığını görür. Bunun üzerine yabancı milletler ve bizim danslarımızı “Zeybek” adlı yazısında ele alır.

“Yabancı milletlerin millî dansları bizde her zaman şamatize edilerek oynanır.(...) Tıpkı Churchill'in karikatürleri gibi bütün dünya Churchill'in karikatürünü yaptı, fakat kaç tane karikatürcü Churchill'le yakından temas etti. Birçok karikatürcülerin yap tıkları, fotoğraftan alma veya başka karikatürlerden edinmedir. Artık Churchill'in yüzü bir şema halinde basitleştirilerek ve alışıldığı üzere çizilir. Bu oyunlar da öyledir. Kimsenin gidip aslını gördüğü yoktur. Dans hocalarının öğrettiği kadar oynanır. Ben çoğunun hangi millete ait olduğunu ayıramam bile. Zaten ayırmaya lüzum da yoktur. Kadın vücudunun tahrik kuvvetini arttırmak için bir sürü alışılmış hareketlerle doludur.

Taksim gazinosundaki revüde yarı çıplak bir kadın zeybek oynuyor. Bu olay karşısında insan düşünüyor: Zeybek bir şehvet bir kadın oyunu mudur? Biz zeybeğin yiğit havası ve kendi figürlerine sadık kalarak oynanmasından vazgeçtik; zeybeğin yapısı anlaşılın yeter.”³⁸⁰

³⁷⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı”, a. g. d., S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7.

³⁸⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir yazara kinayeler – Fıkra – Örnekler – Zeybek – Şahin Tek”, a. g. d. , S.593, 9 Mayıs 1946, s. 6, 11.

Bizde başka milletlerin oyunları anlaşılmamıştır. Zeybek bizim milli oyunlarımızdan biridir. Resai Eriş'e göre kadın oyunu değildir. Milli danslarda da aynı hataya düşülmesi hoş değildir.

*“(…)Biz başka milletlerin millî oyunlarında bu hataya düşersek pek feci değildir. Fakat aynı hataya zeybekte düşülürse müthiş bir fecaat kazanır. Çünkü zeybek bu memleketin malıdır.”*³⁸¹

F. EDEBİYAT TARİHİMİZDEN

1. Edebiyat-ı Cedide

Şubat'ın yedinci günü Edebiyat-ı Cedide'nin ellinci yıldır. Ankara'da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde yapılan anma töreni aşağı yukarı bir hatırlatma törenidir. Memleketin başka hiç bir yeri, bu günü hatırlamaz.

Hakkı Tarık Us eski dil ve üslupta yazılmış bazı eserleri, bugünkü dile çevirmek zorluğundan çekinmez. Resai Eriş *“Büyük bir emek sarf ederek bu işi başarıyor. Acaba Edebiyatı Cedide eserleri üzerinde böyle çalışılsa yeni dile uygun hale getirilse faydalı olur mu? Şüphesiz faydalıdır.(…) Arada bir tercümeçiliğe ihtiyaç vardır.”*³⁸² diyerek Hakkı Tarık Us'u destekler.

Resai Eriş'in Edebîyat-ı Cedide hakkında düşündüklerini kendi kaleminden aktarıyorum.

“Edebîyat-ı Cedide nedir? Onda bir sanat akidesi var mıdır? Hayır. Edebiyat-ı Cedide tesadüfî bir topluluktur. Bu gurubu teşkil eden on beş edebiyatçının arasındaki münasebet aynı devirde yetişmiş olmak ve edebiyata vereceği emeğe acımamaktan ibarettir. Bu itibarla Edebiyat-ı Cedide'yi sistemli bir yenileme emeğinden geçirmeğe ihtiyaç yoktur. Yalnız bu gruba bağlı 15

³⁸¹ a.g.y.

³⁸² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türkçe – Güzel sanatlar – Zır deliller – Edebiyat-ı Cedide”, a. g. d. , S.582, 21 Şubat 1946, s. 6-7.

edebiyatçının unutulmasına kıyamadığımız eseri varsa onu bu gayrete lâyık görmeliyiz ki bu da bir kaç eser arasındadır”³⁸³

2. Eski – Yeni Çatışması

Muhtar Körükçü bir mektup yazmıştır Resai Eriş’e ve sanatımızdaki çeşitli dalları çeşitli isimlerin ayakta tuttuğunu söylemiştir; “klasik şiir”,Yahya Kemal; “resim”, Çallı ve Feyhaman; roman, Şinasi, Abdülhak Şinasi ve Tevrat.

Resai Eriş, Muhtar Körükçü’ye çıkmıştır. Ona göre her dönüm noktası iki ayrı anlayış, ayrı yollarda yürür. Geçiş devirleri için doğru bir hükme varabilecek insan biraz kanatlanarak yükselen ve her iki anlayışa da kuş bakışı bakabilen insandır. Araştırmacıların kendini yükseltmesi, bir çeşit sanatçı kimliği taşıması gerekir. Resai Eriş’e göre eski grubun peşine takılmış olanlar şunlardır; “roman”, Yakup Kadri Karaosmanoğlu; “nesir”, Abdülhak Şinasi Hisar; “şiir”, Yahya Kemal Beyatlı; “resim”, İbrahim Çallı’dır. İkinci kol ise “roman”da, Sait Faik Abasıyanık; “nesir”de, Faik Baysal; “şiir”de, Fazıl Hüsnü Dağlarca; “resim”de, Cemal Tollu ve Bedri Rahmi Eyüboğlu’dur. Her iki koldan yalnız birine hüküm vermek çok yanlışlar doğurur.³⁸⁴

3. “Sanat Konuşmaları”

Resai Eriş, Falih Rıfkı Atay’ın *Ulus* gazetesinde yazdığı “Pazar Konuşması” adlı yazıdan şu kısmı “Sanat Konuşmaları” adlı yazısına alır;

“Bu günkü neslin şiirleri için ne söylenebiliyorsa Edebiyatı Cedide şairleri Muallim Naci'den, Fecri Âti şairleri Akif'ten aynı şeyleri duymuştur. Divanece sözler mi demektir edebiyat?”³⁸⁵

---

³⁸³ a.g.y.

³⁸⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Refi' Cevat Ulunay’dan Recamız – Bir Mektuptan – Yeni Şairlerde Ahenk ve Ressamlık”, a. g. d. , S. 554, 9 Ağustos 1945, s. 6-7.

³⁸⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat Konuşmaları – Nurullah Cemal Berk’in İki Eseri -Beşik”, a. g. d. , S. 487, 4 Mayıs 1944, s. 6-7, 11.

Resai Eriş, bunu daha eski zamanlara götürür, edebiyattan başka şubelere de aktarır. Bu anlaşmazlık ona göre sadece yaş ve nesil farkı değildir. Sabahattin Eyüboğlu'nun yazdığı yazıdan kısımlar alarak görüşünü destekler.

*“Eski - yeni kavgası her zaman ve her şeye rağmen olacaktır. Hatta sanatı yaşatan belki de yalnız bu kavgadır”*³⁸⁶

Eski ile yeninin hudutları üzerinde dururken “sanatın eskisi yenisi olur mu?” sualine cevap verir.

*“Zamana galip gelmek, ölümü aşmak yalnız sanat eserine nasip olan bir nimettir. Sanat kıymetinin her şeyden Önce zamana mukavemetle ölçülmesi de eskimezliğin sanat eserinin bünyevî bir hususiyeti olduğunu gösterir. Çabuk eskiyen bir eserin kıymetine kimseyi inandıramazsınız, bir eser zamanla tazeliğini kaybediyorsa o eserde halis sanattan gayri kıymetlerin ölümlü unsurların fazla yer tutmuş olduğuna inanabiliriz. Klâsik dediğimiz eserler zamana tabi unsurları en az ihtiva eden eserlerdir.” hülâsa edersek sanat eskimez sözü sarîh bir hakikati ifade etmektedir. Fakat sanat eseri her zaman yenidir demek, sanat eseri her zaman yaratıldığı gibi kalır demek değildir. Sanat eseri eskimez, fakat değişir, her gün yeniden doğar ve her doğuşunda başka bir mana başka bir güzellik kazanır.”*³⁸⁷

Bugün Cervantes okunuyorsa bu onun manasında değil şeklindedir. Çünkü yazar eserini o kadar sağlam temeller üzerine kurmuştur ki bunlar bugünün insanını da içine alır. Biz yeni insanı tanımıyoruz. Onu eldeki eski ölçülerle, vasıtalarla tanımaya çalışırız. Resai Eriş bunu şu şekilde örneklemiştir;

“Elini kendi iradesi ile kullanan insanı makineye tabi olarak işleyen insandan ayırt edemiyoruz. Bu iki adam arasındaki fark iki dünya arasındaki farktır. İki âlemin insanının verdiği manalarla sanat bakımından eski ile yeninin arasında iki âlem arasındaki açıklığı alıyor. Bu itibarla denilebilir ki hiçbir devirde eski

---

³⁸⁶ a.g.y.

³⁸⁷ a.g.y

ile yeni arasındaki anlaşmazlık bu günkü kadar büyük olmamıştır. Sanatkâr bu günün sanatını yaratmak için bu günün içtimaî hayatındaki düne nazaran farklı imkân ve zaruretleri kavriyor.”³⁸⁸

Hitap edilen büyük kitle yani halk sanatkârın sanatını anlatmasına muhtaçtır.

“Hece Vezni” adlı farklı bir yazısında Resai Eriş, hece vezni ile serbest vezni ele almış, bu kavramlar doğrultusunda eski şiir ile yeni şiir üzerinde durmuştur.

Son zamanlarda gençler arasında hece veznine karşı bir yöneliş olduğu dikkatini çeker Resai Eriş’in. Ayrıca serbest nazmın yeni olmadığını Ahmet Haşim’den beri kullanıldığını söyler. Yeni neslin vezin ve kafiye yapıtlarını kasti ihmaller olarak görmek çok yanlıştır.

“Genç neslin getirdiği yenilik nazmın şeklinde kapalı değil, şiirin bünyesine aittir. Bu iddiayı hülâsa etmek tehlikelidir. Çünkü genç şairlerin eski anlayışa karşı duyduğu isyanda pek az farklarla birleşmelerine karşı yeni şiirin, bünyesi ve hususiyetleri üzerinde kaç tane şairimiz varsa o kadar da ayrı şiir anlayışıyla karşılaşmamız imkân dâhilindedir. Bu kadar ayrılıklar taşıyan bir anlayış toplanırsa herkes tarafından hatalı kabul edileceği muhakkaktır.”³⁸⁹

Eriş, önce eski şiiri tahlil eder. Romantizm, lafza ve manaya ait sanatlar ve müzik olmak üzere üç nokta üzerinde durur. Şiir bunların elinde şiir edebiyatın bir lüksü olarak kalmıştır. Yeni şiir bunu inkâr eder. Resai Eriş’e göre bütün bunların açıklaması şu şekildedir;

“(…)roman ve hikâyede romantizme yapılan tepkiler şiirden romantizmin izlerini silememiştir. Tabiatı birtakım peşin hükümler ve evvelden kazanılmış intibalarla seyretmek, olduğu gibi görülmesine mâni olur. Lafza ve mânaya ait sanatlar şairin diyeceklerine karşı kaleminin mukavemetini örtmek için bulunmuş cambazlıklardır. Şiirden beklenen müzik zevki ise veznin ve kafiyenin

---

³⁸⁸ a.g.y.

³⁸⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hece Vezni - Fıkracılık”, a. g. d. , S. 494, 15 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

aynı hisseyle ortaya koydukları bir vasıftır. Ritmin ve mısraların kulakta benzer tesir yapan hecelerle bitmesinden doğan müzik. Bunun hakikî müziğin azameti yanında bir ahengi taklidi olmaktan ileri geçemeyeceğine inanıyorum.”³⁹⁰

Şiir, müziğin elinden kurtarılmıştır. Vezin denilen kalıp da elinde lüzumsuz olarak kalmıştır. Genç neslin asıl iddiası vezin üzerine değil, müzik üzerinedir. Bu yüzden vezinli yazdıklarında da eskiye kaçmamış ve yeni kalmışlardır.

Genç sanatkâr bütün bunları inkâr etmiş ve bunun yerine yirminci asrın insanını getirmiştir. Genç sanatkârın isteği Resai Eriş’e göre şudur;

*“Bu günün insanının arka üstü yatıp hülya kurmaya ne vakti ne de asabı müsaittir. Kendi hülyasıyla mest olan bir geviş getirici hayvan gibi kendi hülyasıyla mest olan insanın ölçülerini kırdı, tabiatı ve insanı saf plâstik unsurlar içinde yeniden keşfetmek yani tabiatı ve insanı hiçbir arızî kayda tabi olmadan aksettirmek. Bunun için tabiatı ve insanı zevahirinden sıyırmak hasselerine değil ruhî varlığına tesir etmek, Genç sanatkârın istediği budur.”*³⁹¹

Bugün heceye yeniden dönenler neoklasizme özenmektedirler. Hecenin mükemmelliği hakkındaki iddialar yersizdir. En güzel eserlerini aruzla veren Orhan Seyfi Orhon ve Faruk Nafiz Çamlıbel aradan çıkarsa hececilerin hepsi üç kişi kalır. Hece vezni insanın sınırları üzerine garip bir etki yapar.

*“Yeni şiirin aramalardan kurtulduktan sonra kavuşacağı yeni klâsizmanın şeklini mükemmeliyetini ancak kendi malı olan serbest vezin yaratabilir.”*³⁹²

---

³⁹⁰ a.g.y.

³⁹¹ a.g.y.

³⁹² a.g.y.

4. Yeni Sanat – Eleştiri – Eleştirmenlik

Cahit Yamaç, *Tanın*'de hiç bir tahlile dayanmayan ve sadece yarı alaylı bir hava içinde gelişi güzel ortaya konulan fikirlerden şikâyet eder ve der:

“Anlayan anlamayan herkes bir, edebiyat ve sanat hakkında gelişi güzel fikir sarf ediyor. “Münekkidlik” gibi en büyük kültür hamlesi icap ettiren işi herkes çalاکalem yapıyor. Tenkid eski mirasımız olan dedikoduyla bir tutuluyor.(...)Fakat bir takım gülünç fıkraları ölçü diye ortaya koyan, bir kenar mahalle mizahı ile hiç bir şey ifade etmeyen bir takım neticelere varır ve korkunç bir aşağılık çerçevesi tamamlanır.”³⁹³

Resai Eriş yeni sanatı savunur ve şu sözleri söyler;

“Yeni sanat karşısında hiç bir esasa dayanmayan ve yüzde elliden çok alay etmek meylili ile karışan karşı durma, eskiye karşı olan alışkanlığı avlamak kolaylığından ileri geliyor. Bunun için kızmamalıdır. Varsın karşı dursunlar, varsın alay etsinler. Çünkü bu olayın içinde asıl bizi memnun edecek bir hal şeklidir. Memnunluk duymalıyız, çünkü yeni sanat, gördüğü bu karşı korna ve daha fenası alaylı hava ile hiç bir adım geri gitti mi? Bir sanatkârı çıldıratan tenkiti değil, alâkasızlık ve ihmaldir. Fakat genç nesil muhitlerinden gördüğü derin alâkasızlık ve şiddetli ihmali hiçe sayarak yalnız sanatı için yaşayabiliyor.”³⁹⁴

Gençler kendi iddiaları üzerine bir dergi kuramamıştır. Yeni sanatla ilgili olanlar hep zayıf kalmaktadırlar. Değişik bir zümre vardır. Yarı inanmış ve ezbere dayalı bir zümredir bu zümre. Yeni sanatı icra etmeye çalışan sanatkâra karşı ilgisizlik görülmektedir.³⁹⁵

³⁹³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hikmet Münir’in bir isteği için – Reşit Baran’ın bir yazısı için – Münekkidler - Örnekler”, a. g. d. , S.574, 27 Aralık 1945, s. 6-7.

³⁹⁴ a.g.y.

³⁹⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Genç Nesil Konuşuyor – Vâlâ Nurettin’in Cevabı Üzerine”, a. g. d. , S. 525, 18 Ocak 1945, s. 6-7, 11.

5. Üslup

Suut Kemal Yetkin, *Ulus*'ta “Üslup üzerine” adlı bir yazı yazmıştır. Resai Eriş de Suut Kemal Yetkin'in yazısından üslubun tanımını almış ancak her zaman olduğu gibi yeren bir tanım içinde şunları söylemiştir;

“*Müşterek renklerin hususî bir tarzda yan yana getirilince birbirine tesir ederek yepyeni bir mana ve değer aldıkları gibi, müşterek kelimeler de, çiftçinin iç ahengi ne âdeta kulak vererek cümledeki yuvalarına girerler ve hususî bir iç terkinin ifadesi olarak yeni bir değer ve inana kazanırlar, işte üslûp budur.*’ Şimdi anladınız mı sayın okuyucurum “Üslûp” ne imiş? Size bunu böyle ben anlatamazdım; onun için noktasına, virgüline kadar dikkat ederek Suut Kemal'in yazısından bu parçayı aldım. Üstad edebiyatın en karanlık noktalarından birisini aydınlatmış bulunuyor Yalnız kendisinden bir ricamız var. Yine bu konuya dönecekse daha anlaşılır gibi yazsın.”³⁹⁶

6. Tanzimat

Tanzimat'tan sonraki şiirde; Tanzimat şairinin kapısı kilitli ancak pencereden tabiata bakar.³⁹⁷ Tanzimat edebiyatının getirdiği yeniliklerden birisi, divan şiirinde birinci plânı işgal eden anlamın ikinci plâna alınmış olmasıdır.³⁹⁸ Tanzimat, Servet-i Fünun'da asilzade şahıslar, paşa ve paşazadelerden oluşan bir edebiyat ortamı kurmuşlardır. Bu edebiyat İstanbul surları içinde kalır.³⁹⁹

7. Servetifünun (Edebiyat-ı Cedide)

Edebiyatı Cedide'den beri, belki de Tanzimat'tan beri Türk yazarlarının çoğu Türk dilini beğenmez, ille değişsin de Frenkçeye benzesin isterler; en özenerek

³⁹⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Suut Kemal Yetkinin Bir Yazısı Üzerine – Galip Ataç – Kitap Kapakları – Bayat İmzalar – Ahmet Mithat Efendi”, a. g. d. , S. 513, 26 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11.

³⁹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Realite – Roman Hikâye - Üslûp”, a. g. d. , S. 506, 7 Eylül 1944, s. 6-7.

³⁹⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Hazırlık Meselesi – “Fıkracılık” başlıklı yazım üzerine ” – “Müzik Zevki”, a. g. d. , S. 499, 20 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

³⁹⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil Üzerine – Baki Kusurumu Affetsin, Üstat – Bir Dilek ve Sorularım – Hoca Nasrettin – Şiir ve Musiki”, a. g. d. , S. 530, 22 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

yazdıklarında bile başka bir dilden çevrilmiş sandırarak bir hava, Karacaoğlan'la birlikte:

“Dilleri var, bizim dile benzemez”

dedirtecek bir yabancılik kokusu duyulur.⁴⁰⁰

8. Meşrutiyet

Meşrutiyet ve birinci genel savaş yıllarında orta halli şehirli tipi hülyaları, ızdırabı ve aşkıyla yaşama hakkından söz edilir. Bu devirdekiler İstanbul ya da adedi birkaçı geçmeyen büyük şehirlere bağlı kalmışlardır.⁴⁰¹

9. Garip Hareketi

Refi Cevat Ulunay Garip Hareketi ile ilgili önsözü almış ve üstüne iyi sözler söylememiştir. Ulunay Garip Hareketi'ne karşıdır.

*“Mümkün olsa da şiir yazarken bu kelimelerle düşünmek lazımdır diye yaratıcı faaliyetimizi tahdit eden lisanı bile atsak. Ancak bu suretledir ki kendimizi alışkanlıkların sürüklediği gayri tabii inhiraftan kurtarmış, safiyetimize, hakikatimize irca etmiş oluruz.”*⁴⁰²

Resai Eriş ise “insan karşısındakinin dediğini anlamazsa nasıl cevap vermek cesaretini duyar” diye düşünür. Garip başyazısı Orhan Veli Kanık'ın değil, bir neslin şiir anlayışının manifestosudur. Nitekim Garip'in bundan önceki baskısı, bu neslin en kuvvetli üç şairinin ortak kitabı iken de aynı önsözle çıkmıştır.⁴⁰³ Resai Eriş, “İnan Haluk ezeli bir şifadır inanmak!”⁴⁰⁴ diyerek yazısını sonlandırır.

---

⁴⁰⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Osman Cemal Kaygılı – Divan Şiiri – Halk Şiiri”, a. g. d. , S. 526, 25 Ocak 1945, s. 6-7.

⁴⁰¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil Üzerine – Baki Kusurumu Affetsin, Üstat – Bir Dilek ve Sorularım – Hoca Nasrettin – Şiir ve Musiki”, a. g. d., S. 530, 22 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

⁴⁰² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Ezeli Bir Şifa – Divan”, a. g. d. , S. 544, 31 Mayıs 1945, s. 6, 11

⁴⁰³ a.g.y.

⁴⁰⁴ a.g.y.

Garip Hareketi'ne bir süre sonra alışılmıştır. Orhan Veli bu kitapla çıksa bile söyleyişine alışılmıştır ve garipsenmemiştir.⁴⁰⁵

10. Çocuk Edebiyatı

Resai Eriş'e göre çocuğun dünyası erginin dünyasından eksik düşünülür. Bu yüzden çocuklara yaşanın özellikleri yüzünden ayrı bir dünyanın malı sunulmaktadır. Çocukları ayrı bir dünyaya kapatmaya hakkımız var mı diye sorar ve buna her zaman olumlu cevap verilerek çocuklar için ayrı bir edebiyat oluşturulduğunu söyler. Okullarda gerçek hayatın olmaması yüzünden çocuk okuldan kaçır. *Yeni Adam*'da "Çocuklarımıza yuva açalım, onları sokaktan kurtaralım" diye bir yazı okuduğu zaman güler Resai Eriş. "Yeni Adam"ın fikrini eleştirmektedir. Ona göre toplum ve arkadaşlık sokaktan öğrenilir.

*"Biz okul kitaplarının sınırlı bilgisine hayat karıştırarak verebiliriz. Bu neşriyatın gayesi şudur: çocuğa okul kitaplarından daha sıcak gelen yollar bularak o bilgiyi vermek veya tamamlamak. Bunlar yardımcı çocuk ders kitaplarıdır. Fakat çocukların ayrı bir edebiyatı olamaz. La Fontain çocuk muharriri midir? Robinson çocuklar için mi yazmıştır? Polis romanlarını çocuklar severek okumuyorlar mı? Cervantes de bir eksiklik var mıdır? Dünyanın en büyük eseri olan Don Qutchotte çocuk edebiyatından mıdır? Hayır! Fakat çocuklar bunları severek okumaktadırlar."*⁴⁰⁶

11. Keloğlan

Keloğlan, Türk masallarının kahramanı sürpriz zekâsını temsil eden itibari ve maşeri bir tiptir.⁴⁰⁷ Onu "yiğit gidişi" diye eski Galata külhanbeyleri gibi

⁴⁰⁵ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Lâmelif – Siyasi Karikatürler Albümü – Örnekler", a. g. d. , S. 545, 7 Haziran 1945, s. 6-7, 11.

⁴⁰⁶ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Çocuk Edebiyatı – Mizah – Tezli Roman", a. g. d. , S. 502, 10 Ağustos 1944, s. 6-7, 11.

⁴⁰⁷ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Genç Şairlerle Açık Konuşma – Keloğlan – Okuyucuların Çoğu Böyleyse - İşkence", a. g. d. , S. 555, 16 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

konuşturmak Türk terbiyesine Türk zekâsına, Türk yiğitliğine yapılan feci bir kasıttır.⁴⁰⁸

Ulus'ta “Yankılar” sütununda “Ti” adlı yazar, “Nasrettin Hoca'nın bizden olduğunu düşünerek asıl övünürüz? Hani meydan, Nasrettin Hoca'ya dair bir heykel? diyerek eleştirir. Resai Eriş'e göre “bu millet meydanın lüzumunu bilmediği, heykelin ne olduğunu görülmediği zamandan beri Nasrettin hocayı bilir ve değer verir.”⁴⁰⁹

12. Divan Şiiri

Şevket Rado, “Yeni Bir Karacaoğlan” adlı yazısında halk şiirinin insanlarımıza olan yakınlığından bahsetmiştir.

“Bize eski şairlerimiz arasında en yakın gelen yine halk şairleridir. Onların duyguları daha insanca, mevzuları terk edilmeyecek olan ebedî mevzular, dilleri de bizim dilimizdir. Ne kadar saygı göstersek Divan şairlerini saygı sevgi ve anlayışla okuyamıyor, hele büyüklerine hiç yakışmayacak oyunlara kalktıkları zaman saygımızdan da bir kısmını fazla buluyoruz. Ne kadar büyük şairler olurlarsa olsunlar halk dilinin ölümsüzlüğünü farketmeyerek Arapçaya, Farsçaya düşmekten, ısrarla halkın anlamadığı dilden konuşmaları dehalarından şüphe ettirmek için kâfidir. Divan şairlerinin, hatta onlardan sonrakilerin bugünkü sanat nesline hemen hiç emekleri geçmedi.”⁴¹⁰

Resai Eriş, “İnsanlar eski şiiri tanımak için dîvân açmıyorlar. Dîvânları, bilgi almak, ders vermek, seçme yapmak için açıp kapatıyorlar.” der. Ona göre bunun nedeni; dîvân şiirinin, dilimize yabancı olması ve bugünkü şiirin sevmediği bir şiir anlayışına sahip olmasıdır. Bu sebepler bizim tembellik ve ukalalığımızdandır.

⁴⁰⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Zihniyet – Tiyatro ve musiki –Sahtelik –Örnekler - Keloğlan'cıya”, a. g. d. , S.568, 15 Kasım 1945, s. 6-7.

⁴⁰⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil Üzerine – Baki Kusurumu Affetsin, Üstat – Bir Dilek ve Sorularım – Hoca Nasrettin – Şiir ve Musiki”, a. g. d. , S. 530, 22 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

⁴¹⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Osman Cemal Kaygılı – Divan Şiiri – Halk Şiiri”, a. g. d. , S. 526, 25 Ocak 1945, s. 6-7.

Resai Eriş, divan şiirini savunur. Fuzuli, Nedim, gazellerini okurken Arapça, Farsça söz bilmenin, bunları, lügat karıştırarak öğrenmenin zor olmadığını söyler.

*“Kelime oyunları, dîvân şiirinin bir takım cinaslarla ve telmihlerle dolu oluşu dîvânı bize açtırmayacak kadar mı etki yapacaktır. Kelimeler yabancı ancak içinde geçtiği topraklar Türk'tür.”*⁴¹¹

Eriş'e göre Edebiyat-ı Cedide, eski anlayıştan daha eski gözükteği için Baki, Fuzuli, Nedim'in kaside ve gazellerinde olan tazelik; Tevfik Fikret şiirleri veya Halit Ziya Uşaklıgil nesrinde yoktur. Dîvân edebiyatı, “Hayal – Rüya” ikliminin malıdır. Dîvân şairi, edebiyatı, odasında yapmıştır.⁴¹²

12. 1. Nabi'nin Sûrnamesi ile Agâh Sırrı Levend

Nabi'nin Sûrnamesi ile Agâh Sırrı Levend⁴¹³ bu kitabıyla dokuzuncu araştırma eserini vermiş olur. Sûrname, Nabi'nin eserleri arasında bilinmez. Bugünkü edebiyat tarihlerinde adı geçmediği gibi Nabi'nin çağdaşı olan tezkireciler tarafından yazılan tezkirelerde de isminin geçmediğini söyler. Eserini kaybetmek, Nabi'nin en talihsiz tarafıdır.

Sûrnameler eski düşünleri, bu düşünlerin zevk, eğlence, israfla dolu ihtişamını naklederler. Sûrnameler, bir tarih eseri kadar aslına sadakat taşırlar. Yalnız bunların tarihten farkı şu noktadadır;

Tarih eserinin ölçüsü itibariyle alamayacağı ayrıntılar, eserin edebî yapısı üzerinde işlenir. Nabi'nin Sûrnamesi de başlangıcı 1675 tarihinde dördüncü Mehmet'in şehzadeleri için Edirne'de yapılan sünnet düğününü anlatmaktadır.⁴¹⁴

Agâh Sırrı Levend, eserinin önsözünde Nabi'nin şahsiyeti ve eserleri üzerinde ısrarla durmuştur. Tezkirelere göre ve eserlerine göre Nabi başlıkları altında Nabi'nin

⁴¹¹ a.g.y.

⁴¹² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Realite – Roman Hikâye - Üslûp”, a. g. d. , S. 506, 7 Eylül 1944, s. 6-7.

⁴¹³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 496, 29 Haziran 1944, s. 6-7.

⁴¹⁴ a.g.y.

hususiyetlerini belirtmektedir.(...) Kitabın geri kalan kısmını s rname kaplamaktadır. S rname 587 beyittir. Failat n, fai-Iat n, fail n vezniyle yazılmıştır. Bu bilgilerin ardından Şair surnamenin bölümleri ile ilgili bilgiler verir. Eriş’e göre bu eser, faydalı bir tetkik eseridir.⁴¹⁵

13. Hece –Aruz Tartışmaları

İbrahim Aleattin Gövsa, *Yedigün* dergisinde ‘‘Aruz’’ adlı bir makale dizisi yazar. Geçmişte tartıŐmalarda söylenmiş olan düşünceleri tekrarlar. Edebiyatımızda bir hece – aruz kavgası vardır. Bu kavga o kadar kuvvetlidir ki serbest nazım bile bunu unutturamamıŐtır.

Genç neslin vezin ve kafiyede yaptıkları yanlış anlaşılmıştır. Yapılan yenilikler Şiirin bünyesine aittir. Resai Eriş’e göre bu, insanları üzerinde düŐünülmesi gereken üç kavrama götürür; ‘‘romantizm, kafiye ile anlama ait sanatlar ve müzik’’tir.

Şiirden müzik beklemek gereksizdir. Şiirden ses ve tempo beklenirse, Şiire gerek kalmaz. Nurullah Ataç ‘‘Şiirde de bir musiki vardır ama bu resmin musikisi, mimarının musikisi gibi bir Şeydir’’ demiştir. Kafiye ve veznin aynı duyguyla ortaya koydukları özellik; dizelerin kulakta aynı sesi veren hecelerle bitmesi ve ritimden doŐan müziktir. Bu da gerçek müziğin yanında bir ahenk taklidi olmaktan öteye gidemez.⁴¹⁶

Yeni Şiir, Şiiri müzikten yardım istemekten kurtarmıştır. Dolayısıyla vezin de Şiirin elinde gereksiz kalmıştır. Bugün yine bu tartışmaları amak Resai Eriş’e göre gereksizdir ve hece –aruz kavgasını tazelemektedir.

Son zamanlarda gençler arasında vezinli yazmaya yönelim vardır. Bunun nedeni Resai Eriş’e göre ‘‘neoklasizmaya  zenmek’’tir. Hece veznine dönmenin zamanı değildir. Çünkü hece vezni de Şekil bakımından mükemmellik göstermez.

⁴¹⁵ a.g.y.

⁴¹⁶ Resai Eriş, ‘‘Edebi Oluşlar – Aruz – Hece Aruz Münakaşası – Millî Vezin -  rnekler’’, a. g. d. , S. 503, 17 AĞustos 1944, s. 6-7.

Serbest nazmın kendi imkânlarından yaratılmış bir iç yapısı vardır. Yeni şiir, aramalardan kurtulduktan sonra kavuşacağı yeni klasizmayı aruzda veya hecede değil ancak kendi malı olan serbest vezinde yaratabilir.⁴¹⁷

Orhan Seyfi Orhon'un *Çınaraltı*'ndeki anketi; aruzun ölü değil, yaşayan bir dava olarak alındığını gösterir. Ardından aşağıda geçen isimler aruzla ilgili düşündüklerini yazarlar; Nurullah Ataç, *Ulus*'ta "makale"; Halit Fahri Ozansoy, "makale"; Rüştü Şardağ, *Cumhuriyet*'te "Gene Aruz Davası" adlı bir makale yazar.⁴¹⁸

Haber gazetesi'nde "Aruzla yazanlar var" adlı bir yazı yazılır ve bu yazıya bazı kişiler tarafından karşı çıkılır.⁴¹⁹

Resai Eriş için aruz yaşadığı dönemde de vardır. Hececiler, aruzun Türkçeye uymadığını söylerler. Ancak iyi bir şair pekâlâ aruzu Türkçede kullanabilmektedir. Dîvân edebiyatının ağıdalı ve imaleli dilinden kaynaklanan kusurlar aruza yorulmamalıdır. Şairler Türkçeye aruzu sokamadıkları için değil, dilleri Farsçaya benzesin diye imale ve zihaf yapmıştır. Yahya Kemal Beyatlı'nın şarkılarındaki Türkçe, Orhan Seyfi Orhon, Faruk Nafiz Çamlıbel'in manzumelerindeki aruzlu Türkçe, Galip Paşa'nın Kastamonu ağzı ile yazdığı ayıp kasideler ve gazetesindeki Türkçe, Türkçe değil midir? Nef'i, Nedim, Hamit, Akif'in kullandıkları kelimeler yüzünden şiirleri eksik midir? Resai Eriş bunları sorar ve hecenin muayeniyetinin aruza münasebetle fazla olduğunu söyler.⁴²⁰

Sonuç olarak aruz için gösterilen sebeplerin hecede de olduğunu ve hece vezninin çıkardığı bütün tartışmalara rağmen tutmadığını söylemiştir. Eriş, "Orhan Seyfi Orhon, Faruk Nafiz Çamlıbel aradan çıkarılsa hececiler üç kişi kalır" der.⁴²¹

---

⁴¹⁷ a. g. y.

⁴¹⁸ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Aruz – Bir Tiyatro Anketi Üzerine – Edebi Heyet", a. g. d. , S. 540, 3 Mayıs 1945, s. 6-7.

⁴¹⁹ a. g. y.

⁴²⁰ a. g. y.

⁴²¹ a. g. y.

Alaattin Gövsa tarafından “Aruz Dirilebilir mi?” adlı yazı *Tasvir* Gazetesi’nde yazılmıştır. Resai Eriş bu yazıya cevap niteliğinde eleştirilerde bulunmuştur. Servet-i Fünun ve Mehmet Akif’ten sonra dilimizle aruz arasındaki ayrımlar kalkmıştır. Sanatta asıl olan hürriyettir. Her sanatkâr, ruhunun ahengini bize bir şekil üzerinde verecektir. Yine, şiirin içine uzun ve kısa heceler yan yana gelişinden doğan ahenk, zorunlu olarak şiire sızar. Resai Eriş’e göre bu müzikten kulak, uzak kalmaz. Şiirin sürekliliğini aramak fikri nereden çıkmıştır? Şiirde ahenk vezne bağlanmamalıdır. Aruz; hece ya da serbest veznin sorunu değil, şiir anlayışının sorunudur. Aruzu yenileştirmek için kelimelerle yeni şeyler üretmek saçma bir görüştür. Bizde bir önceki sorun hecenin millî vezin oluşudur. Aruzu, hecenin millî vezin oluşu mu öldürmüştür? Hayır. Aruz, edebiyatta çok eskidir. Geçmişten kalan bunca eserin kalıbını oluşturan aruzun, gayri milli sayılması yersizdir.⁴²²

13. 2. Milli Vezin (Ölçü)

Resai Eriş, Hece vezninin, millî vezin olduğunu düşünlere karşı çıkar. Ona göre ölçünün millisi olmaz. “Elektrik ölçüsünün, ağırlık ölçüsünün, uzunluk ölçüsünün millîsini aramayan kimse şiire girince ölçünün millîliği üzerinde düşünüyor” diye eleştiride bulunur.

Aruzun, edebiyatımızda çok eski olduğunu, bu kadar yıllık metinlerde onu bulduğumuzu, onun Türk yapısı olmadığını, şuradan buradan alındığını bugün düşünmenin gereksiz olduğunu söyler. Geçmişten kalan bunca eseri oluşturan ve kalıbı bulunan aruzun, gayri millî addedilmesi yersizdir.⁴²³

13. 3. Serbest Vezin

Orhan Seyfi Orhon “edebiyat konuşması”nda Şükrü Enis Regü’nün *Canım Dünya* adlı şiir kitabına da dokunmuştur. Resai Eriş, serbest vezin konusuna “Vezin” adlı yazısında yer vermiştir.

⁴²² a. g. y.

⁴²³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Aruz – Hece Aruz Münakaşası – Millî Vezin - Örnekler”, a. g. d. , S. 503, 17 Ağustos 1944, s. 6-7.

“Vezinsiz ve kafiyesiz şiirin yeni olabilmesi için daha başka şeylere ihtiyacı vardır. Bu kitap da gösteriyor ki, bizim muvazeneli başımız ve bizim mantığımızla düşünüp hissedince kafiyesiz vezinsiz şiirler yeni olamıyor. Kanatsız kuş gibi bir hale giriyor. Ne uçabiliyor, ne yürüyebiliyor. Küçük sıçramalarla zıp zıp gidiyor. Bir şey eksik olduğu belli!

- Resai Eriş'te şöyle cevap verir;

- Neden vezinsiz ve kafiyesiz? Orhan Seyfi Orhon ne istiyor biliyor musunuz? Saatte 750 kilometre giden bir uçağın daha hızlısı arandığı bir devirde deve yürüyüşünün ahenk ile sayıklamak.”⁴²⁴

14. Halk Şiiri

Şevket Rado bir yazısında “bize en yakın olan şairler halk şairleridir” der. Onların duyguları daha insanca, konuları terk edilmeyecek kadar sonsuz konular, dilleri de bizim dilimizdir, diye devam eder.⁴²⁵

Resai Eriş de “Divan şiiri kadar bana yabancı gelen kelimelerle söylenmiş halk şiirleri de okuyup beğendiğimi, Divan şiirinin kelime oyunlarına özenmiş halk şairleri görüp, sevdiğimi iddia edebilirdim. Fakat daha önce şunu söyleyeyim: bugünkü şiirinizin duyguları insanca, mevzuları terk edilmeyecek kadar ebedî mevzular ve dili de bizim dilimiz değil mi? Fakat yine de Halk şiiri bulunca daha içten bağlanıyoruz.”⁴²⁶ şeklinde cevap verir.

Eriş, ardından Oktay Rifat'ın bir şiirini örnek verir. Ona göre bu şiir, halk şiiri şairlerini taklit edenler gibi insanda taklit hissi uyandırmaz.⁴²⁷

⁴²⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halkevleri Temsil Repertuvarları – Vezin – Yaz Mevsiminde Tiyatrolar - Örnekler”, a. g. d. , S. 561, 27 Eylül 1945, s. 6-7.

⁴²⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Osman Cemal Kaygılı – Divan Şiiri – Halk Şiiri”, a. g. d. , S. 526, 25 Ocak 1945, s. 6-7.

⁴²⁶ a.g.y.

⁴²⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halit Fahri Ozansoy ve Dergilerimiz – Şiirde Kelime Meselesi – Satranç Hikâyesi – Âdem'den Beri Büyük Aşklar – Oktay'dan Bir Koşma”, a. g. d. , S. 528, 8 Şubat 1945, s. 6-7.

15. Yeni Şiirin Savunuculuğu

“Yeni şiirin savunuculuğu”nu en çok yapan kişilerden biri Resai Eriş’tir. Yazılarında bu konu üzerine kesin ve sert bir dille yorumlar yapmaktadır. Düşüncelerinden de anlaşılmaktadır ki yeni şiir olarak görülen *Garip Hareketi*’nin kurucularından bile öte bir sistemle bu şiir anlayışını desteklemiştir. “Yeni şiirin savunuculuğu” başlığı altında Resai Eriş’in bu konudaki görüşleri ve üslubunun nasıl bir tonla başlayıp nasıl bir tonda devam ettiği açık bir şekilde görülecektir. Eriş’in “yeni şiiri savunma”ya başladığı ilk zamanlar daha şüpheli ve kelimelerinde ketum davrandığı görülmektedir. Ancak yeni şiirin etkileri açıkça belli olduğu vakit Resai Eriş de yeni şiirin ateşli savunucularından biri olmuştur. Hatta “*Garip Hareketi* bitse bile bu yolda yürümeye devam edeceğini söyleyen tek yeni şiir taraftarıdır” denilebilir.

Yeni şiir ile ilgili düşüncelerini yazmaya başladığı ilk eleştirisi “Yazık Oldu Süleyman Efendiye” adlı eleştirisidir. *Verim* gazetesinin “Türk şiirinin istikameti nereye gidecektir?” adlı yazısında “zevklerine ve düşüncelerine önem verilen kişiler bunu Süleyman Efendi’de görüyorlar” demesi üzerine Resai Eriş de savunuculuk görevini üstlenir. Ancak bunu açıkça dillendirmez. Bir eleştirmen sıfatıyla görüşlerine dolaylı olarak sayfasında yer verir.

Yazısında öncelikle “Yazık Oldu Süleyman Efendiye” adlı şiirden bir parça verir ve bu şiirin konusu ile sosyal hayata etkileri üzerinde durur. Şiiri okuyanlar onu basit görürler ve anlayamazlar. Resai Eriş, bunun nedenini, “yeni şiiri tanımamamız”a bağlar. Eski – yeni çatışmasında olduğu gibi yeniyi eskiden kalma ölçütlerle tanımaya çalıştığımızı söyler. Sanatkâr, yeni insana giderken alışılmışı kırmaktan çekince duymaz. Fakat sanatçının hitap ettiği kütle bir geçiş halindedir. Eski ölçülerine kıyamamaktadırlar.

“Bu gün genç şairin karşısındaki istihza yeni şiirin; alışılmış şiir telâkkilerine göre ölçülmesinden ileri geliyor. Genç sanatkârın karşısında bulunduğu kütle kendisine öğretilen telâkkiler içinde şiirin hakikî hüviyetini kaybetmiştir. Bu hüviyeti kaybettikten sonra da onun, şiiri alışılan ve öğretilen telâkkilerden

*ibaret sanması haklıdır. Şiirin aslı ve hakikî hüviyeti üzerine denemeler yapan genç şairi garip bulması da bundandır.*⁴²⁸

Şiir ile ilgili genel düşüncelerini tekrar söyler yazısının devamında. Bugünün insanı bütün klişelerden, romantizmden kurtulup içimizden biri olmuştur. Bir “Süleyman Efendi” vardır ve o da “Kanuni Sultan Süleyman” gibi yaşamıştır.

*“Kanuni Sultan Süleyman’lara yazılan mersiyeler kadar Süleyman Efendi’lerin ardından yazılan şiirlerin de ömrü olacaktır.”*⁴²⁹

Bugünün insanının arka üzeri yatıp, hayal kurmaya zamanı yoktur. Bugünün şiiri, kendi hayalleriyle sarhoş olan insanın şiiri değildir. Yeni şiir, romantik hayallerin hüküm sürdüğü şiirin ölçülerini kırmıştır. Tabiatı ve insanı hiçbir geçici kayda bağlamadan yansıtmak, doğayı ve insanı dış görünüşünden sıyırmak, duyularını değil ruhunu etkilemek ister. Ne yazık ki; bu, şiire getirilen yeni bir çeşni olarak kabul edilir. Bu, bir çeşni değil yepyeni bir şiir anlayışıdır. Yeni şiiri, eski ölçülerle ölçenleri hataya düşüren nokta buradadır. Hâlâ nazım ve nesir diye iki ayrı şey düşünülmektedir. İnsanlar, yeni şiirde nazım değerlerini bulamayınca yeni şiiri yermektedirler.⁴³⁰

Eriş, eski ile yeni şiir arasındaki farkı “Müzik Zevki” adlı yazısında şu şekilde ele almıştır; “şiirin müzikten beklediği yardım, eski ile yenin arasındaki alanı doldurmasa bile bu iki şiir arasında kesin çizgiler çizer.”⁴³¹

Resai Eriş’e göre nazım ve nesir değil, şiir ve nesir vardır. O, gençlerin yeni şiir için yapacakları işler hakkında inançlı bir şekilde konuşur;

---

⁴²⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yazık Oldu Süleyman Efendiye – Sınıf Arkadaşları”, a. g. d. , S. 495, 22 Haziran 1944, s. 6-7, 11

⁴²⁹ a. g. m

⁴³⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Realite – Roman Hikâye - Üslûp”, a. g. d. , S. 506, 7 Eylül 1944, s. 6-7.

⁴³¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiirde Hazırlık Meselesi – “Fıkracılık” başlıklı yazım üzerine” – “Müzik Zevki”, a. g. d. , S. 499, 20 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

“Gençler, ezberlenmiş hükümlerden, öğrenilebilir şeylerden kaçıyorlar. Hayal ve rüyadan sıyrılmaya çalışıyorlar. Aşırı gidenler varsa; itidalle yürüyenler de var. Bakalım bunlar ne verecekler? Biz Türk şiirinin en güzel eserlerini bu mevsimde vereceğine inanıyoruz.”⁴³²

Resai Eriş “yeni şiirin savunuculuğu”nu açık açık 26 Nisan’da Yusuf Ziya Ortaç’a karşı yazdığı yazıda üstlenir. “Genç Şairlerle Açık Konuşma” adlı yazısında, Orhan Veli ile Yusuf Ziya arasındaki tartışmadan bahseder. Orhan Veli, *Vatan*’da yazar ama yazdığı yazı kırılır. Bu yüzden çok sinirlenir.

Orhan Veli ile Resai Eriş bir araya gelir ve karar alırlar. Yusuf Ziya’ya ilk cevap 26 Nisan’da Resai Eriş tarafından verilir. Orhan Veli, *Garip* adlı kitabını çıkarmakla uğraştığı için bu yazıyı okumamıştır bile.

Resai Eriş’i yeni “şiire karşı kör koma” dahi sevindirebilir. Sanatı, karşı koyma değil, alakasızlık öldürür. Yeni şiir tutar; çünkü tartışma yapılır. Yeni şiirin yapısından önce buna karşı koyan anlayışın, öğrendiklerinden şüphe etmesi gerekir. Alakasızlığı, karşı koyma sistemi haline getirmişlerdir. Yeni şiir eksik bir şekilde savunulmuştur. Şiirimiz bir geçiş devrindedir. Kesin hamleler yapmıştır.

Refi Cevat Ulunay sayesinde tartışma yaratılarak yeni şiir yapısı açıklanacaktır. Bu iki yazar arasındaki sürtüşme değildir. İki neslin çarpışmasıdır. Böylelikle yeni bir tartışma başlatılır.⁴³³

Orhan Seyfi Orhon, yeni şiirlerin uzun olmasından şikâyetçidir: “*Araya bazı yabancı satırlar karışmış, bir beyanname okur gibi boyuna okumaya mecbursunuz...*”⁴³⁴

---

⁴³² a.g.y.

⁴³³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Genç Şairlerle Açık Konuşma – Keloğlan – Okuyucuların Çoğu Böyleyse - İşkence”, a. g. d. , S. 555, 16 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

⁴³⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Temsili – Hürriyet şairleri – Dil meselesi – Uzun şiir”, a. g. d. , S.569, 22 Kasım 1945, s. 6-7.

Resai Eriş için bu bir alışkanlıktan gelmedir. Bir sakıncası yoktur. Bir yandan da nesre çok yakın olan bu nazım tarzı çok tehlikelidir. Çünkü Eriş, mensur şiir diye bir türün varlığını kabul etmez. Onun için ya şiir vardır ya da nesir.

Resai Eriş, “Şiir Dili” adlı yazısında Rıza Yücer ile aralarında bir ayrılık olduğunu ele alır. Rıza Yücer, genç şairleri ve kullandıkları şiir dilini beğenmez. Resai Eriş’e göre şiir dili diye ayrı bir dil de yoktur.⁴³⁵ Rıza Yücer, Resai Eriş’in “meyhaneli, kerhaneli bir şiiri methetmesi”ni doğru bulmaz. Resai Eriş ise beğendiği bir şiirde böyle kelimelerin olup olmasına önem vermez.⁴³⁶ Resai Eriş; “yeni ve eski edebiyat diye bir şey yoktur” der. “Şiir bir zevk değil, sanattır. Bugünün şiiri, bugünün insanını yazar. Modern şiir Nazım Hikmetle başlar ve o bir geçiş aşaması olarak kalır. Yeni şiir taklidi en zor şiirdir.”⁴³⁷ Rıza Yücer’e göre buna şiir değil, nazım derler. Resai Eriş ise bir nesir, bir de şiir var der. Nazımın varlığını kabul etmez.

Nurullah Ataç da yeni şiirin duyulmasını sağlayan isimlerdendir. Söylediği sözler, verdiği konferanslar çok ses getirmiştir. Nurullah Ataç, Ankara Halkevi’nde konferans verip, Sabahattin Eyüboğlu *Ulus*’ta yazınca yeni şiir konusu önemsenir. Medih yazısı değil, tetkiktir Sabahattin Eyüboğlu’nun yazısı. Nurullah Ataç ise *Vazgeçemediğim* ile ilgili olarak “şiirden estetikçiler anlamaz, şairler anlar” demiştir. Uzun bir susma devresinden sonra “yazılarınız ne kadar yankı uyandırdı” diyerek memnuniyetini bildirir Resai Eriş, Nurullah Ataç’a.⁴³⁸

Nurullah Ataç’ın “Kadıköy Halkevi”nde yaptığı konuşmalar sayesinde yeni gelişmeler olmuştur. Nurullah Ataç, Orhan Veli Kanık’ın portresini çizemez ama artık tereddüt edilse de şiirin ne olmadığını anlatır.

Yusuf Ziya Ortaç da yeni şiirle ilgili olumsuz konuşan kişiler arasındadır. Ortaç, sanat işlerinden bahsetmenin bir yolu olduğunu unutmuş bir adamdır. Kendi

---

⁴³⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiir Dili – Tiyatro Tenkitlerimiz – Fıkralar - Şadırvan”, a. g. d. , S. 531, 1 Mart 1945, s. 6-7.

⁴³⁶ a.g.y.

⁴³⁷ a.g.y.

⁴³⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hocam Nurullah Ataç’a Açık Mektup – Vasfi Rıza Zoku – Gazete Hikâyeleri”, a. g. d. , S. 538, 19 Nisan 1945, s. 6-7.

neslinden sonrasını tanımaz. Yeni şiire karşı bir tavır sergilemektedir. Resai Eriş, “Vazgeçemediğim Üzerine” adlı yazısında Ortaç’ın yeni şiire karşı olan sözlerini yazar;

“Parasız tellallar, bu kaldırım döküntüleri önünde cıyak cıyak bağıryorlar: “Halis şiir!.. Öz şiir! yeni şiir! İleri şiir burada yolcular! Şu sokaklar dolusu paçavra kılıkların suçlusunu nasıl kumaş sahtekârları ise, şu dergiler dolusu gençlerin zevk perişanlığından da bunlar, bu sanat vurguncuları suçludur demek veya bir yazara kaskatı cahil diye haykırmak öyle kolay şey değildir. Alışmak lâzım.”⁴³⁹

Resai Eriş ise çok oturaklı ve kinayeli bir cevap yazar;

“Oturmuş, günlerini şiire vermiş ve ağır başlı bir tetkik yazısı yazmış bir yazar var. Ama yanlış düşünmüş, doğru düşünmüş, bu ayrı mesele. Fakat düşünmüş işte, gereken ciddiliği ve önemi vermiş. Eğer bu insana “kaskatı cahil”, “pervasız”, “bir memleketin matbuatında yalpa vuran yayık seslerin “parasız tellalı”, “edebiyat vurguncusu, soyguncusu, çapulcusu” dersek yazısı hiç bir esasa dayanmayan, zaten ömründe böyle bir tetkik yazısı yazamamış, yalnız bütün meziyeti çalاکalem çatmak veya ömrü cemiyete, sanata edebiyata muska yazmaktan daha makul olmayan reçeteler yazmakla geçmiş olan bir adama ne diyelim?”⁴⁴⁰

Yeni şiir, Eriş’e göre sadece heceyle, aruzla uğraşmamış, vezinle uğraşmıştır. Hatta sadece vezinle değil, şiir için birer kayıt olan ve şairin düşüncesine, hassasiyetine hükmeden, dilin şeklini de söz diziminin acayıplıklarını de zorlayan her türlü kayıtle uğraşmıştır. Yeni şiir karşısında hece, aruzun tercihi olamaz.⁴⁴¹

Eleştirmenler arasında *Garip Önsözü* ile ilgili konu açılır. Resai Eriş, bu önsözü esas almış ve örneklerde yeni şiir için buradan vermektedir. Fahir Onger’in “Vazgeçemediğim” üzerine yazısında kin, nefret sezer. Oktay Rıfat’ın son günlerde

⁴³⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vazgeçemediğim Üzerine – Köye Doğru – Bir Anket İçin – B. Zobu’nun Aforizmaları”, a. g. d. , S. 539, 26 Nisan 1945, s. 6-7.

⁴⁴⁰ a.g.y.

⁴⁴¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Aruz – Bir Tiyatro Anketi Üzerine – Edebi Heyet”, a. g. d. , S. 540, 3 Mayıs 1945, s. 6-7.

yeni şiir ve yeni şairi inkâr eden bir tavrı vardır. Bu konu Resai Eriş'e göre sadece Orhan Veli davası olarak görülmemelidir.

*“Sanatı müreffeh sınıfın köleliğinden kurtarmak istediğimiz gün yeni bir zevki aramağa çıkan sanat eski vasıtaları inkâr etti. Bu vasıtaları atarken seçim yapmadı. Bana elverişli veya zararsız olanı var mıdır, demedi? Yapıyı temelinden değiştirmeğe azmetmişti. Bugünün sanatkârı için en mühim vazife yeniyi yapmaktan ziyade eskiyi yıkmak oldu.”*⁴⁴²

Resai Eriş Mayıs tarihli *Son Posta*'yı okur. Halit Fahri Ozansoy gençlere çatıp çatıp sonunda Paul Geraldı'nın kendisinden dersler vermektedir. Eriş'in anlamadığı nokta, Ozansoy'un “kalkıp da o şiir anlayış ile bu günün şiirini eleştirmesi ve o günün şiir anlayışı ile bu günün şairine dersler vermesi”dir.

*“Bence gençlere verilecek en güzel şiir öğüdü, sade, samimi ve toplu olmaktır. Her maddenin şiire giremeyeceğini bilsinler ve girecek olanın da teferruatından sıyrılarak özü alınması lâzım geldiğini bilsinler. Bundan ötesi, onların kendi arayışları, dillerini işleyişleri, kelimelerle bir musiki elde edişleri esasına dayanır. Fakat özü bulmak, her şeyden önce buna inanmaları gerek.”*⁴⁴³

Resai Eriş, Halit Fahri'ye bugün şair tanımında bulunması gereken; tabiatta şairanelikler arayan insanı değil, tabiata şairce bakmasını bilen insan

*“Aman üstadım, bu kadar uzun tarife ne hacet kısaca : “bizler gibi yazıverin” de; hatta bunu da deme eşarınızın bilmem kaçınıcı baskısını yapıp çıkarın piyasaya. Bugün şair deyince sizin tarifiniz gibi tabiatta şairanelikler arayan insan değil, tabiata şairce bakmasını bilen insan anlıyoruz.”*⁴⁴⁴

---

⁴⁴² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yeni Adamın Asıl Sorusu – Yurt Dergisinde Çıkan Bir Yazı İçin – Edebiyat Nasihatları – Niçin Dilimize Bu Kadar Arapça, Farsça Kelime Doldu”, a. g. d. , S. 546, 14 Haziran 1945, s. 6-7.

⁴⁴³ a.g.y.

⁴⁴⁴ a.g.y.

15. 1. Tasvir - Orhan Seyfi Orhon'un Yeni Şiir Eleştirisi

Ömer Faruk Toprak ve Suat Taşer ortak çıkardıkları *Hürriyet* şiirlerini Orhan Seyfi Orhon beğenmez. Resai Eriş de Orhon'un eleştirisindeki bir itirazın üstünde durur. Orhan Seyfi Orhon'a göre *Hürriyet* şiirleri, bir sınıfa hitap etmektedir. O sınıfa ait olmayan kişi, yazılan şiirleri de anlamaz.

*“Hemen şunu ilâve edeyim ki bu Hürriyet şiirlerinin kitabını okumak pek de kolay bir iş değildir. Çünkü bu kitap, bir sınıfa hitap ediyor. Bu sınıfın hayatını, zevkini, duygusunu yakından tanımak lâzım, meselâ siz, ana sevgisini şöyle anlamazsınız.”*⁴⁴⁵

Resai Eriş ise son günlerin hikâyecisinin de, romancısının da, şairinin de proloterya sınıfın dertleri ile uğraşısını bir sosyal adaletsizlik iması gibi anlamayı yanlış bulur. Belki bunların içinde gerçekten böyle bir imaya girişen, sanatı farklı bir sınıfın rejim davasında âlet olarak kullananlar vardır. Fakat her amele tipi; her nasırlı çamaşırçı eli sözü bize şairinin böyle bir rejim propagandası yaptığını göstermez. Orhan Seyfi Orhon'un yanıldığı taraf Resai Eriş'e göre işte buradadır. Köy, köylü, işçi, amele, nasırlı el, alın teri sözlerini bir parola olarak kabul edilir ve bütün bir nesli böyle yazdıkları için lekeler. Biraz düşünmek gerekmektedir.

*“Vakıa bir kadının çamaşır yıkaması ayıp bir şey değildir, fakat bizce öğünülecek de bir şey değil. Pek lüzumu olmadıkça bundan bahsetmeyiz. Ana olması kâfi! Fakat bu kitap bir sınıfa hitap ettiği için, o sınıfta bu bir mana ifade eder; sosyal adaletsizlik manasını.”*⁴⁴⁶

Eriş, sanatın sınıf değiştirmesine gelince şunları söyler;

“Müreffeh sınıfın zevkine hitap eden şiir ölçülerini kurdu, adamlarını yetiştirdi; mevzularını hatta kalım alanını tayin etti, geliştirdi, bir mükemmeliyete erdi. Diyeceğimiz yok!

⁴⁴⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Temsili – Hürriyet şairleri – Dil meselesi – Uzun şiir”, a. g. d. , S.569, 22 Kasım 1945, s. 6-7.

⁴⁴⁶ a.g.y.

Şiir bugün efendisini değiştiriyor. Bugünkü şiirin hitap ettiği sınıf pek ekalliyette kalan müreffeh sınıf değil, asıl büyük kütledir.

Yeni şiir de Ölçüsünü arıyor, adamlarını yetiştirecektir, mevzularını deneyecek ve mükemmeliyete özleyecektir.”⁴⁴⁷

Orhan Seyfi Orhon varlıklı bir ailenin çocuğudur. Böyle düşünmesi normaldir. Eriş, son olarak şunları yazar;

“Bu yazımızı ne Ömer Faruk Toprak’ı ne de Suat Taşer’i bir müdafaa olarak almasın. Bu düşünceler böyle iki kişinin müdafaaı değil bir zümre için ve öteden beri gelen itirazlara karşı düşünülmüş şeylerdir.”⁴⁴⁸

16. Köy Edebiyatı

Resai Eriş, romancının o dönemde vakasını köy ve köylüden alması üzerinde de durur. Ona göre bunun nedeni büyük kitleye hitap ettiği için değil, köyün romancı için işlenmemiş bir ufuk olmasından ileri gelmektedir.

“Köyümüzü ne kadar kalkındırırsak, köylümüzü ne kadar okutursak okutalım verdiğimiz eser onun için olamaz. Çünkü edebiyat için güzel sanatların her şubesinde olduğu gibi hususî bir bilgiye ve muayyen bir zevkin teşekkülüne ihtiyaç vardır. Bu gün şehirde tanı seviyesini bulmayan bu zevki köylüden beklemek bir ham hayaldir. Zaten, bu yoldan yürüyerek köylüye muayyen bir sanat zevki de aşılmağa imkân yoktur.”⁴⁴⁹

Resai Eriş bu durum için iki imkânsızlık öne sürer. Şehir dışındaki hayatın hareketsiz olduğunu, romanın bir sahne eseri olmadığını söyler. Romanda hareket gerekli değildir. Fakat romanı hareket işlemek romancıya vergi olur. Bunun sonucunda romancı eserini sanatı ile süslemeye çalışırsa romancının samimiyetinden şüphe duyulabilir. İkinci olarak da büyük kitle hayatın hareketsizliğinden bıkip yeni

---

⁴⁴⁷ a.g.y.

⁴⁴⁸ a.g.y.

⁴⁴⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Büyük Kütle – ‘D’ Grubunun 11’ci Sergisi”, a. g. d. , S. 492, 1 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

ufuklar arayacaktır. Bu ufuk onun için şehir hayatı olacaktır. Köylüden ya da köyden bahsetmek büyük kitleye hitap etmek değildir.

Resai Eriş bu çıkarımlardan sonra Türk romanındaki tiplere geçer ve onları dörde ayırır. Bunlar; asilzade şahıslar, orta halli şehirli, şehirler dışında kalan büyük kitle ile amele ve işçilerdir.⁴⁵⁰

Ardından Tanzimat ve Servet-i Fünun romanının tiplerini ve mekânlarını yazar. O devirde bulunan büyük kitlenin daha romana girmedğini söyler. Ona göre, küçük şehir, kasaba, köy hayatı; edebiyata realist bir açıdan, yeni Cumhuriyet'ten sonra girer. Aka Gündüz'ü bunun için örnek verir. Şehirde doğanlar, Anadolu'yu ancak askerliklerinde tanır.⁴⁵¹

“Tanzimat ve Servetifünun edebiyatı asilzade şahıslardan paşa ve paşazadelerden teşekkül eden hayatın edebiyatını yaptı. Bu edebiyat İstanbul'un surları içinde kapalı kaldı. Orta halli şehirli tipinin hülyaları ıstırabı ve aşk ile yaşama hakkının kabul edildiği devir meşrutiyet ve umumi harp seneleridir, Meşrutiyet romanının orta halli şehirlilerden teşekkül eden şahısları da İstanbul'a veya âdeti bir kaçı geçmeyen büyük şehirlerimize bağlı kaldı.

Bunların dışında kalan büyük kütle henüz romana girmemiştir. Küçük şehir, kasaba, köy hayatıyla amele ve işçinin hayatı işlenmemiş olarak duruyor. Bu gün her yazıcı makbule geçeceğini bildiği için bir şeyler getirmek emeliyle bu hayata koşuyor. Fakat bu hayatın ifadesi, büyük şehir insanıninkine kadar tehlikesiz değildir. Büyük şehir insanını yazarken romancı kendi kaprislerini tiplerin hayat telakkileriyle uzlaştırabilir. Fakat büyük kütlenin hayatı hiçbir kapris kabul etmez.”⁴⁵²

---

⁴⁵⁰ a.g.y.

⁴⁵¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil Üzerine – Baki Kusurumu Affetsin, Üstat – Bir Dilek ve Sorularım – Hoca Nasrettin – Şiir ve Musiki”, a. g. d. , S. 530, 22 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

⁴⁵² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Büyük Kütle – ‘D’ Grubunun 11’ci Sergisi”, a. g. d. , S. 492, 1 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

Resai Eriş'e göre yazar, bütün kaprislerini tesadüflerle besler, olayları tesadüfler ile çözer. Böyle bir edebiyat köyde iş görmez o yüzden köy ve işçi edebiyatını sağlam temelli bir edebiyat üzerine temellendirmek mecburidir. Resai Eriş, bunun ilk örneklerini Aka Gündüz'de görmüştür. Ona göre bu gün de genç hikâyeci ve romancıların hepsi bu yoldadır. Turgut Evren *Yolların Tükettiği Adam*'la bu neslin ilk örneğini vermiştir.

17. Macera Edebiyatı

Macera edebiyatı, dünyada 1945 yılında insanlar tarafından çok fazla ilgi görmektedir. Bizde de bu romanlara karşı ilgi artmıştır. *Arsen Lüpen*'in birden fazla basılmasının dışında da eserler basılmıştır. Bunlar; Gaston Leroux, *Sarı Odanın Esrarı* ve M. Level, *Dehşet İçinde*'dir.⁴⁵³

Günlük hayatından usanan insanın macera ve sergüzeşt romanları ile yorgunluğunu dinlendirmesi pek doğaldır. Çünkü macera edebiyatında iki unsur vardır; zekâ ve hayal.⁴⁵⁴

Realiteyi işlemek, maddenin üstünde ruhun arzularını dile getirmek, ona şekil vermek herkesin kârı değildir. Fakat realiteyi işleyemeyen insan, hayalini bir mermeri oyan usta gibi yontabilir ve ona mermerin bütün imkânlarını kolayca verebilir. Bu hal macera edebiyatının en değişmez görevidir. Realiteyi çiğneyemeyen insan kendisini avutabilecek bir iklimin varlığına inandığı oranda hayal ve zekâ oyunlarına kaçar. Macera edebiyatının bugün gördüğü rağbet bunun içindir.⁴⁵⁵

Bizde macera edebiyatının, özellikle polis romanlarının farklı bir anlamı vardır. Bunlar, bir tür “çocuk işi” kabul edilir. Bu yanlış düşünceyle ilk mücadele eden *Haber* gazetesi olmuştur.⁴⁵⁶

---

⁴⁵³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Macera Edebiyatı – Tercüme – Edebiyat (1)”, a. g. d. , S. 509, 28 Eylül 1944, s. 6-7, 11.

⁴⁵⁴ a.g.y.

⁴⁵⁵ a.g.y.

⁴⁵⁶ a.g.y.

Ğ. DİL

Resai Eriş, klasik edebiyattan günümüze kadar olan yazı dili ve konuşma dilinin nasıl olduğunu “Fıkracılık” başlıklı yazısının ilk paragrafında anlatmıştır.

“Divan edebiyatında konuşma dili ile yazı dili başka başka âlemlerin mahsulü idi. Tanzimat edebiyatının nesre getirdiği yenilikler de, Tanzimat'la ortaya çıkan gazetecilik de bu iki dil arasındaki uçurumları azaltmadı. Bu irtifain kırılması Servetifünun zamanında başlayan mensur şiir ile olmuştur. Dilde başlayan sadelik cereyanları ilerledikçe bu fark azaldı. Fakat bu hareketlerin hiçbirisi bu iki dilin birbirine yaklaşmasına Cumhuriyet'ten sonra başlayan yazı dilini konuşma dili ile ayarlama hareketi kadar tesirli olmamıştır. Bu gün yazı dilimizi konuşma dilimizle ayarlıyoruz. Fakat bu, her iki dil arasında tek fark kalmamıştır, demek değildir. Bu fark vardır ve daima kalacaktır. Yazı dili konuşma diline yaklaşma bakımından çeşitli kıymetler gösterir.”⁴⁵⁷

Konuşma dili ile yazı dili arasındaki fark bir dereceye kadar azaltılabilir ama sıfıra indirilemez. İnsanlar manzum konuşur, mimik ve jestlerden yararlanır. Yazı dili ise yalnızdır. Bu yüzden sahip olduğu kuralları atmak gereksizdir. Konuşma dili geçici, yazı dili kalıcıdır. İnsan konuşurken çok iyi bilmediği şeyleri de söyleyebilir. Ama yazı dili ayrıca araştırma dilidir. İnsan bildiği şeyleri yazar.

Orhan Seyfi Orhon, Arapça ve Farsça kelimelerin, dilimize dini sebepler ya da yeni kavramlar ile giren kelimeler yüzünden kaybolup bozulacağını düşünür. Resai Eriş aynı yazıda bu konuyla ilgili şunları söyler;

“Son senelerde bunca emeklerle sağlamağa çalıştığımız dilimizin bu kadar katışmasındaki sebebi arıyor. Orhan Seyfi Orhan dinî sebeplerle yahut yeni kavramlar getirerek dilimize giren Arapça ve Farsça kelimelerin Osmanlıcadaki yabancı kelime yığını arasında bir avuç kalacağını ve dilimizin bozuluşunun edebiyat yoluyla olduğunu belirtir ve ekler. Dilimizde karşılığı

---

⁴⁵⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hece Vezni - Fıkracılık”, a. g. d. , S. 494, 15 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

*duran bütün bu kelimelerin Arapça ve Farsçalarını da kullanmalarının
sebebini aruz vezninde aramalıdır.,*⁴⁵⁸

Eriş, ayrıca dilimizin aruza uymadığı konusu üzerinde durmuştur: “*Aruzun
fenalığı, tabiatına uyan kelime aratmasında da değil, heceleri bozuşundadır.*”⁴⁵⁹

Resai Eriş, Orhan Seyfi Orhon’a sorar. “*Dilimize Arapça ve Farsça kelime
hücumu aruz yüzünden olmuştur derken nesri hiç düşünmüyor musunuz?*” Cevabı
yine kendisi verir; “*Bu bozuluşta nazım ve nesir beraber yürümüştür.*”⁴⁶⁰

Eriş, yazısının son kısmında dilimizin bozuluşunu, klasik edebiyatının motif
sanatı oluşunda aramak gerektiğine bağlar.

*“Bizce dilimizin bozuluşunu Divan edebiyatının bir motif sanatı oluşunda
aramalıdır. Divan edebiyatı bir takım motiflerden örülmüştür. Sadeleştirme
hareketleriyle bugünkü dili sıhhatlendirme sağlama çalışmaları arasında bir
yakınlık yoktur.”*⁴⁶¹

1. “Öz Türkçe”

Refik Halit Karay, *Akşam*’da yazdığı bir fıkrada “Öz Türkçe”ye karşı uzun
süre, üvey evlatmışçasına ihmalkâr davrandıktan sonra sonunda hatamızı anlayarak
dilimize döndüğümüzü belirtir ve kendi neslinin Türkçe asıldan kelimelere karşı
nasıl mukavemet ettiğini anlatır. Resai Eriş de buna “Niçin Dilimize Bu Kadar
Arapça, Farsça Kelime Doldu” adlı yazısında yer verir.

*“Kaynata, kaynana, kayınpeder, birader gibi sözlerde bulunan kayın kelimesi
ne demektir? Aslı Arapçadır, kaimedir; yani yerinde duran. Binaenaleyh baba,*

---

⁴⁵⁸ a.g.y.

⁴⁵⁹ a.g.y.

⁴⁶⁰ a.g.y.

⁴⁶¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yeni Adamın Asıl Sorusu – Yurt Dergisinde Çıkan Bir Yazı İçin –
Edebiyat Nasihatları – Niçin Dilimize Bu Kadar Arapça, Farsça Kelime Doldu”, a. g. d. , S. 546, 14
Haziran 1945, s. 6-7.

ana kardeş yerine konulabilecek şahsı gösterir. Bir başka cevap da vardı: “Arapça karînden bozmadır, yakın manasına gelir. Binaenaleyh o şahıslar deş derecelinde bize yakın olduklarını anlatır.” Hoş öğretmenimiz “yakın” Arapçadır diye “yakîn” telâffuz ederdi, yaklaşmak, yaka, yakı gibi aynı asıldan Türkçe bir sürü kelimeyi bilmemezlikten gelirdi; daha doğrusu Arapçadan bir şeyi şüpheye yer vermeyecek derecede iyi bilme manasındaki sözü bununla karıştırdı.

(...)Arapçaya, Farsçaya yorulan birçok kelimelerin Türkçe olduklarını yeni yeni öğrendik. Meselâ, “kayın” sözü de meğerse halis muhlis Türkçeymiş; hısım, akraba, hatta kardeş manasına geliyormuş ve zorla Arapçalaştırılmış. Türk Dil Kurumunun çalışmaları ilerledikçe bu gibi zorla Arapçalaştırılmış kelimelerimizi yeniden kazanyoruz.(...) dilde Türkçeye yer vermemenin moda olduğu zamanlarda kaybettiğimiz, zorla Arapçalaştırılmış, Farsçalaştırılmış kelimelerimizi bulup çıkarmak dilimizi zenginleştirir. Yabancı kelimelere karşılık ararken tam karşılığı bulunmayanlara üretim yoluyla karşılık buluyoruz.

Hâlbuki böyle zorla kaybettiğimiz kelimelerin tam bir listesini bilsek belki birçok yeni kelime yapmaktan tasarruf ederiz.”⁴⁶²

2. Yeni Dil

Peyami Safa *Tasvir*'deki bir yazısında başbakanımızdan bakanlarımıza, genel Müdürlerimizden vergi tahsildarları ve tapu memurlarımıza kadar devletin büyük veya küçük, hiçbir ağzı tarafından yeni dil kullanılmadığını söyleyerek şunları ilâve eder ve de Resai Eriş, “Dil meselesi” adlı yazısında bu konuya yer verir;

“Hiç bir gazetemizde, hattâ yarı resmi bir hüviyete sahip Anadolu Ajansımızın hiç bir telgraf tercümesin ile “Şuur” yerine “Bilinç” “Hatıra” yerine “Angı” ve “Anlıksal” “İmgeleme” “Çelişme” ve “Uzay” gibi manaları benim de bilmediğim kelimelere rastlamıyorsunuz. Okul kitaplarının teneşirinde yatan

---

⁴⁶² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türkçe – Güzel sanatlar – Zır deliler – Edebiyat-ı Cedide”, a. g. d. , S.582, 21 Şubat 1946, s. 6-7.

*bu ölü sözleri, bellemeğe mecbur oldukları halde orta ve yüksek tahsil gençleri ve öğretmenleri de aralarında kullanmıyorlar.”*⁴⁶³

Resai Eriş, dil işinin bir dil kurumuna bırakıldığını ancak bu kurumun görevine başlayıp, bu görevi bitiremediğini belirtir;

*“Bizce dil işi gibi bir dava bir teşekküle ya bırakılır ya hiç verilmez. Bugün dil işlerimizi idare eden Dil Kurumu var. Bu kurum vazifesine başlamış; fakat henüz bitirmemiştir.”*⁴⁶⁴

Dil Kurumu'nun bulduğu karşılıkları hükümet adamları bile kullanmaz. Hatta Dil Kurumu Başkanı olan Milli Eğitim Bakanında bile bu hal göze çarpan bir olaydır.

Osmanlı dili ile konuşup düşünmeye alışmış bir insan için birden bire alışkanlığı bırakmak güç değil imkânsızdır. “Mantığımız bir işi yeriyorsa ancak bunun aleyhinde bulunalım, alışkanlıklar hiçbir şeyi izah etmez.” diyerek bir kelimenin nasıl tutabileceğini açıklar;

*“İtiraz şu; Birtakım tutmamış kelimeleri niçin zorlayarak çocuklara öğretiyoruz. Cevap verelim; Kelime böyle tutar da onun için. Misal; “Bakanlıklar” sözü Ankara Belediye otobüslerinin durak levhalarından başka yerde kalmamıştı. Bir kanunun metnine girdi ve tuttu.”*⁴⁶⁵

3. Dilde Şiirin Rolü

Resai Eriş, Besim Atalay'ın bir şiirini yazar. 13 beyittik bu şiirde 13'den fazla bilinmeyen kelime vardır. Anlaşılır ki Besim Atalay'ın asıl amacı; yeni olan Türkçe kelimeleri, şiir yoluyla ortaya atmaktır. Resai Eriş dilde şiirin rolü ile ilgili genel düşüncelerini sıralar;

---

⁴⁶³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Muharrirlik – Dil meselesi – Ne demek istiyor? ”, a. g. d. , S.583, 28 Şubat 1946, s. 6, 11.

⁴⁶⁴ a.g.y.

⁴⁶⁵ a.g.y.

“Dilimiz üzerindeki bugünkü çalışmalar onu güzelleştirme değil sağlama noktasında toplanır. Bunun için yapılan ameliyenin sevilmesi değil, doğruluğuna inanılması gerekir. Demek oluyor ki yapılan işin ağırlığı sanatkârın değil, bu işi bilenlerin sırtına yükleniyor. Dil hareketlerinin başında bazı yakarlar “dili bilenler yapar ancak sanatkârlar sevdirebilir,, diye düşünüyorlardı. Anlaşıldı ki bu fikir yanlıştır. Bugün dilde aranan vasıf ahenk değil sağlıktır.

Üretim yoluyla bir takım kelimeler teklif ediliyor. Bunların bazısı tutuyor, bazısı da unutulup gidiyor. Bunun sebebi nedir? Bu bizim için bir sırdır. Fakat şuna inanıyoruz ki, bir kelimenin talihi sanatkârın elinde de değişmez”⁴⁶⁶

Besim Atalay'ın sanatkâr tarafı pek zayıftır. Dil meselelerinde çok gayretli çalışmaları vardır. Buna rağmen dil meselelerinde insanların karşısına bir bilgin gibi değil de bir şair gibi çıkışına hayret eder Resai Eriş.⁴⁶⁷

4. Gramer

Gramer lüzumlu değilse, gramer eleştirisi yapmak da gerekli değildir. Eskiden gramer önemlidir. Ama şimdi gramer, bir takım kalıplar halinde insanlara kazandırılmaz ve mantık geçişleri kurabilmek için ancak bir fikir verir.⁴⁶⁸

Gramer, dilin mantığıdır. Gramere uymayı savunan kişinin o işlere uygun konumda olması gerekir. Doğru yazmak ve doğru konuşmak, gramerce konuşup yazmak değildir.⁴⁶⁹

---

⁴⁶⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dilde bilginin ve sanatın rolü – Müfettiş için – Program yazıları – Behzat Bulak – Keloğlan’cılara – Örnekler – Nahit Sırrı Örik’in başlıkları”, a. g. d. , S.564, 18 Ekim 1945, s. 6-7.

⁴⁶⁷ a.g.y.

⁴⁶⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tembel Harcı – Gramere Dair – Şiir Dili ve Gramer”, a. g. d. , S. 553, 2 Ağustos 1945, s. 6-7.

⁴⁶⁹ a.g.y.

4. 1. Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri

Resai Eriş, dil ile ilgili bir kitap tanıtımı yaparak düşüncelerini belirtmiştir. Ordu ortaokulu Türkçe öğretmeni Sıtkı Can *Büyük Harfler Ve Yazı İşareti* diye bir kitap çıkarmıştır. “Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri” adlı yazısında Eriş, kitabın tanıtımı, gerekliliği ve yararları üzerinde durur. Kitap tanımlardan kaçmıştır ve tanım yerine örnekler vererek başarıyı sağlamıştır.⁴⁷⁰

4. 2. Özel İsimlerin Yazılışı

Arap harflerini atıp da, Lâtin harflerini kabul ettiğimiz zaman yabancı özel isimlerin nasıl yazılacağı bir sorun olmuştur. Yabancı isimleri kendi söyleyişimizle yazmanın sakat bir yol olduğunu söyler Resai Eriş. Lâtin harflerini kullanan bütün milletler yabancı özel isimleri söylendikleri gibi değil, asıllarındaki imlalarıyla yazarlar. O gün için bu fikre şu bakımdan itiraz edilmiştir;

Lâtin alfabesini kullanan bütün milletlerin imlâları etimolojiktir. Dünyada yalnız biz fonetik imlâ kullanırız; bu bakımdan onlardan ayırırız ve yabancı özel isimleri de söylediğimiz gibi yazmak, bizim imlâmızın doğasına daha uygundur. Etimolojik imlâsı olan milletler çocuklarına imlâ öğretirken bu imlâyı kolay öğretecek kurallar kullanırlar. Bizim alfabemizde Q, W, X harfleri yoktur. Yabancı has isimleri kendi imlâlarıyla yazmak için bu harfleri de almağa mecburuzdur.⁴⁷¹

Resai Eriş, bu itirazların üçünü yazar ve bu itirazların hepsine de katılır. Buna rağmen Lâtin alfabesi kullanan bütün milletlere uyma kaygısı bu sakıncaları herkese unutturmuştur ve özel isimleri kendi imlâları ile yazma taraftarlığı günden güne arttırmıştır. Bugün çoğunlukla yabancı özel isimler kendi imlâları ile kullanılır. Hatta artık kendi imlâsıyla yazılan kelimenin yanma parantez içinde Türkçe okunuşunun

⁴⁷⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türk’e Doğru – Sitem – Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri – Şiir Konuları – 1’de Rakı Şişesinde Balık Olsam”, a. g. d., S. 536, 5 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

⁴⁷¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Arsen Lüpen okuyan gence şiir – Yabancı has isimler – Manzum Tercüme – Okunmıyan yazarlar – Sanat ve Marifet”, a. g. d., S. 562, 4 Ekim 1945, s. 6-7.

bile yazılmasına gerek kalmamıştır. Dil kurumunun da bunları kural haline getirmesi gerekir.⁴⁷²

Reşat Nuri Güntekin *Ulus*'da yazdığı bir yazıda "W,, yerine "V,, "X,, yerine de "Ks,, kullanmayı teklif etmiştir. Reşat Nuri Güntekin'in gösterdiği delil kuvvetlidir. Öbür milletler tarihî adlardaki bazı harfleri kendilerince kabul edilmiş bir transkripsiyon esasına göre değiştirebilirler. Meselâ Caton; Katon, şeklînde yazılır. Reşat Nuri Güntekin bu noktaya dayanarak bizim de "ph"i "f" yahut "x"i "ks" yazmamızın doğru olacağını söyler. Sonra, bir de coğrafya isimleri var bunların nasıl yazılacağı da tereddütlüdür.⁴⁷³

Resai Eriş bunlar hakkında kesin kararlar vermemiz gerektiğini söyler. Çünkü belli bir kural olmazsa, herhangi bir acayıpliğe anarşi diyemeyiz. O zaman da her şahsî iddianın bir teklif olarak kabul edilmesi zorunlu olur.⁴⁷⁴

5. Argo

Resai Eriş, dilimize argonun gittikçe girdiğinden bahsetmiştir. Argo ile ilgili bir sözlük çıkmaktadır ve bu sözlükten yeni kelimeler öğrenmeyi çok istemektedir.

*"Dikkat ediyor musunuz, argo gittikçe dilimize giriyor? Hepimiz konuşma ve yazma dilimizde farkına vararak varmayarak argo kullanıyoruz. Bir argo lügati yazıldığını biliyorum. Fakat henüz tetkik edemedim. Bu lügati tetkik etmek, birçok yeni kelimeler kazanmak isterim."*⁴⁷⁵

Birçok yazarın bu konuda kendisi kadar uysal davranmayacağını ve argoya olumlu bakamayacağını düşünür. Ancak argonunda kendisini savunduğunu söyler. Argonun dil ve edebiyata giriş sebepleri sosyal hayata dayanmaktadır. "Dünya son

---

⁴⁷² a.g.y.

⁴⁷³ a.g.y.

⁴⁷⁴ a.g.y.

⁴⁷⁵ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Argo Kullanıyoruz – Gazetecilik Enstitüsü", a. g. d. , S.615,15 Eylül 1946,s. 6.

yıllarda savaş hayatı yaşamıştır. Siper hayatı tesir ve telkine çok müsaittir. Argonun yayılışı bu suretle başlamıştır” Resai Eriş’e göre. Diğer sebep ise şudur;

*“Sosyeteye giren harp zenginleri zengin oldukları, kısa zamanda dil ve itiyatlarını bırakamadıkları için sosyete çevresine yeni bir hava getirmişlerdir. Argo taklit ve moda yoluyla sosyeteye giriyor ve yerleşmek için bilhassa kadın çevresinde kâfi iltifatı görüyor.”*⁴⁷⁶

6. Vâlâ Nureddin – Dil

Resai Eriş, *Akşam*’da Vâlâ Nureddin’in bir yazısını okur. Yazar dil davamıza dokunmaktadır. Eriş’e göre Vâlâ Nureddin, dil davasında geri kalmak rekorunu çoktan kırmıştır.

*“Vâlâ Nureddin’in dil meselelerine dokunan yazılarına rastladık, fakat dil dâvamız üzerinde ne düşündüğünü takip etmemiştik.”*⁴⁷⁷

Vâ-Nû’nun fikri şudur; her türlü yayında görev alan profesyonel ve amatörler, kalemlerinin ucuna doğal bir şekilde gelen kelimeleri ırk kontrolüne tabi tutmadan yazmalıdırlar. Meselâ “Tabi tutmaksızın”ı silerek onun yerine “Muayeneden geçirmeden” diye yazılmamalıdır. Çünkü bu şekilde yaza yaza artık “tabi tutmak” tabiri ölür ve Türkçe böylece fakirleşmiş olur.⁴⁷⁸

Aynı yazıda Resai Eriş “(...) Mekteplerde çocuklarımıza lügat belletmemizi istiyor” der. Ardından, Vâ-Nû’ya kendi kelimeleri ile soru sorar.

“Biz, Akşam yazarına bir şey sormak isteriz; Vâ-Nû bahsettiğimiz yazısının başlığında ‘kelimelerin ırkını aramayınız, kaleminize gelen her kelimeyi kullanınız’ diyor; niçin ‘kelimelerin ırkını tefrik etmeyiniz, kaleminize gelen her kelimeyi istimal ediniz,’ demiyor. Çünkü diyemiyor. Nitekim yine

---

⁴⁷⁶ a.g.y.

⁴⁷⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Avukat Şevket Karadeniz’e – Telif meselesi – İzin mecburiyeti – Ç. Altan’a – Dil Davamız”, a. g. d. , S.563, 11 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

⁴⁷⁸ a.g.y.

"Çocuklarımıza lügat defteri edindirme!" diyor "tedarik ettirmeli" diyemiyor. Bu kelimeleri kullanmadığı için Türkçe zayıflamış mıdır?"⁴⁷⁹

Resai Eriş, hızını alamaz. Tepkisini ağır bir şekilde ortaya koyar. Bu arada dil ile ilgili kendi düşüncelerini de açıklar.

"Vâlâ Nureddin nasihatimsi hükümler vereceğine oturup dilin tabiatı nedir onu anlamağa çalışsın. (...) Dilin kendilerini kendi gidişine katıp sürüten bir tabiatı vardır. Bir takım mantık oyunlarına bağlı kalan karşı koyma, kuvvetli bir karşı koyma değildir.

Benim dil üzerine düşüncem şudur. Ben konuştuğum kelimelerle düşünüp yazmayı doğru bulurum. Nasıl Osmanlıca yazarların konuşma dilinden ayrı bir dille, yazı diliyle yazmalarını hoşgörülü oluyorsam, bugün için de konuşma dilinden ayrı bir dil - velev ki daha tekâmül etmiş ve daha ileri hamle yapmış olsun - kullanmayı doğru buluyorum. Ama yazımda bu şekilde ayıklamalar yapmak, meselâ "şekil" dedim; acaba onun yerine ne koyabilirim diye düşünmek bir soy tercümecilik oluyor. Dili böyle tercüme yaparak sadeleştirmek benim gibi yazı ve konuşma dili diye iki ayrı diye kabul etmemekten çok geridir. Vâ-Nu bana yazılarımızda pek fark olmadığı için sitem edemez. Çünkü gayede ayrılıyoruz. Vâ-Nû dilin sağlanmasına karşı koyuyor. Bunun zararından bahsediyor; ben İse bilim Üretim ve gelişim işini bu işi bilenlere bırakıp ne telâş ne dit: mukavemet göstermeden pasif kalıyorum."⁴⁸⁰

7. Nurullah Ataç – Resai Eriş Arasındaki Dil İle İlgili Polemikler

Nurullah Ataç'ın "Söyleşi" başlığı altındaki notlar yazar. Resai Eriş de bu notlardan bahseder.

"Ben bu notlara geçmeden önce "Söyleyişi" kelimesinden şikâyet edeyim." 'Söyleyişi' sohbet karşılığı olsa gerek. Fakat ne soğuk ne vücuda batan bir

---

⁴⁷⁹ a.g.y.

⁴⁸⁰ a.g.y.

kelime. Ben yeni kelimelerin ahenkli ve cazip olmasını zaman itibariyle ikinci plâna bırakırım. Bu gün yapılan iş, her şeyden önce dili sağlamaktır.”⁴⁸¹

Bu cümlelerde Resai Eriş’in yeni bir oluşum ile ilgili düşünceleri de kayda değerdir.

“Dil hareketimiz sağlam yapılı bir dil yaratmak düşüncesinde toplanıyor. Dile, çürüyen uzuvlar için bir cerrahi ameliye tatbikini kâfi bulmuyor. Bu yeni ameliyatlı mahlûku güzellik formülünden de geçirmek taraftandır. İşte “Söyleyişi” kelimesi böyle bir kimsenin kaleminden çıktığı için yakınıyorum.”⁴⁸²

Nurullah Ataç’ın üçüncü notu Resai Eriş’e bir cevaptır. Resai Eriş’te Nurullah Ataç’a ne hakla yeni sözler, yeni kelimeler kurmaya çalıştığını sorar. Nurullah Ataç’ın cevabı ise şudur;

“Yazımı da, çoğu, özenerek yazarım. Yani kullanacağım sözlerin doğru olmasını, söyleyeceğim şeyin açıkça söyleyebilmesini, sonrada birbirlerine uymasını ararım, dilimin yahut kalemimin ucuna ilk gelen sözle yetinemem. (...) Dil işi yalnız bilginlerin işi değildir; onda bizim de yani yazı yazan konuşan herkesin de bir payı vardır.”⁴⁸³

Resai Eriş’e göre ise dilişi tamamen bilgiye dayanan bir iştir ve bilginlere bırakmak daha doğrudur.

“Bu günkü dil davamız dilin güzelleşmesi, ahenkleşmesi, değil sağlanması, sıhhat kazanması meselesidir. Yapıları, tedrici ahenk zerki değil bir cerrahi ameliyedir. Kangren olmuş, hasta uzuvların kesilip atılarak yerine sağ uzuvların konulması. Bu ameliye de tamamen bilgiye dayanan bir iştir.(...)”

---

⁴⁸¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Nurullah Ataç için”, a. g. d. , S.600, 27 Haziran 1946, s. 6, 11.

⁴⁸² a.g.y.

⁴⁸³ a.g.y.

Doktora gitmiş bir hasta teslimiyetiyle dil işini dil bilgilerine bırakmak doğru olur.

Nurullah Ataç yanılıyor: Yazar söyleyeceği şeyler için yeni kelimeler icat eden kimse değil, mevcut kalıplarla demek istediklerini en kolay söyleyen kimse demektir. (...) İhtiyaç başka şey, ilim başka şeydir.”⁴⁸⁴

Ulus'taki “Sohbetler” adlı köşesinde Nurullah Ataç, çoğu zaman dil problemlerini de işler. Andre Gide'nin dil konusu üzerine yazar genellikle.”⁴⁸⁵

Ataç'ın çok varlıklı, insanı yoran bir dili vardır. Nurullah Ataç, Nesip yazıp üslup konusuna yazılarında dikkat çeker. Nurullah Ataç'ın konuşmasını da eleştirir. Türkçesi zengindir. ⁴⁸⁶ Resai Eriş bütün bunları düşündükten sonra Nurullah Ataç'a şunu der;

“Dil güzelliği, kelime ile değil, yapı güzelliği ile ilgilidir.”

Nurullah Ataç ile başka bir atışmasında ise Nurullah Ataç, Resai Eriş'i “katışık” kelimeleri yazılarında kullandığı için eleştirir. Resai Eriş, “Dil Üzerine” başlıklı yazısında konuştuğu kelimelerle yazmayı doğru bulduğunu söyler. Dil işi ona göre bir üretim işidir. Osmanlıca yazarların da konuşma dilinden ayrı bir dille yazmalarını hoş görmez. Dil bir keyif işi değil, ilim işidir. ⁴⁸⁷

Nurullah Ataç, Resai Eriş'e *Ulus* gazetesinde cevap verir. Gramer ve dil yanlışları üzerinde durur. Önceleri Nurullah Ataç, gramer aleyhinde bulunur ve hiç gereği olmadığını söyler. Ama şimdi değiştiğini açıklar. ⁴⁸⁸

Resai Eriş ise gramerin kaldırıldığı bir devirde yetişmiştir. Bir yazarın işi, yazdığı dili iyi bilmektir. Dil o devirde buhran yaşamıştır. Gramer bilgi işi değil,

---

⁴⁸⁴ a.g.y.

⁴⁸⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Beş Pınar – Vâlâ Nurettin'e Sorular – Karımı Niçin Öldürdüm – Sohbetler İçin – Başöğretmen M. Salman'a”, a. g. d. , S. 527, 1 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

⁴⁸⁶ a.g.y.

⁴⁸⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil Üzerine – Baki Kusurumu Affetsin, Üstat – Bir Dilek ve Sorularım – Hoca Nasrettin – Şiir ve Musiki”, a. g. d. , S. 530, 22 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

⁴⁸⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil, Yine Dil – Şiir ve Yumruk – Halit Fahri Ozansoy'a”, a. g. d. , S. 533, 15 Mart 1945, s. 6-7, 11.

demagoji konusudur. Nurullah Ataç, “gramer, dilin felsefesidir”; Resai Eriş ise “mantığıdır” der. Resai Eriş’e göre dil; donmuş kalıplarla değil, böyle gelişir der ve dili güzelleştirmenin değil, sağlamanın nasıl olduğunu anlatır;

Yabancı kelimeleri atıp yerlerine Türkçelerini koymak ve karşılığı olmayanlara, üretim yoluyla karşılık bulmaktır. Eriş’e göre bu iki iş, dili sevmek değil, bilmekle olur.⁴⁸⁹

8. Tasfiye

Resai Eriş, dilde tasfiye çalışmaları üzerinde de eleştirilerde bulunmuş ve fikirlerini söylemiştir. Özellikle bu konuları Nurullah Ataç ve Orhan Seyfi Orhon ile bir polemige girmiştir.

“Dilimiz üzerindeki bugünkü çalışmalar onu güzelleştirme değil sağlama noktasında toplanır. Biz dilimizi yabancı dillerin hegemonyasından kurtarma yolundayız.

Dil icat edilmez halkın kullanım ile işlenir, deniyor. Bizce dil ne icat edilir ne de halkın kullanımına terk edilir. Dil üretilir. Almanlar, Macarlar Finlerde öz dillerini yabancı dillerin hegemonyasından bizim bugün yaptığımız gibi yaparak kurtarabildiler.

Türk Dil Kurumu bir sanat ve edebiyat kurumu değildir. Türk Dil Kurumunun işi Türk dilini güzelleştirmek değil bu dilin istiklâlini sağlamaktır. Bu iki yoldan olur.

1.Yabancı kelimeleri atıp yerine Türkçelerini koymak.

2.Yabancı kelimelerin karşılığı bulunamıyorsa Türk köklerinden üreterek yeni kelimeler bulmak.

Netice olarak: Dil içinde güzel kelimeler gibi bir takım çirkin kelimelerde bulunur. Dil güzelliği malzeme güzelliği değil yapı güzelliğidir.”⁴⁹⁰

⁴⁸⁹ a.g.y.

⁴⁹⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Temsili – Hürriyet şairleri – Dil meselesi – Uzun şiir”, a. g. d. , S.569, 22 Kasım 1945, s. 6-7.

Dil davası Eriş'e göre bir rejim meselesi haline sokulmuştur. Önüne gelen bu konuda ideolijisine göre fikirler söylemektedir. Ama Resai Eriş'e göre; kelime uydurulmaz. Ölü kelimeler diriltilmemelidir ve de dilimizde yer etmiş kelimelerin asıllarını aramaya hakkımız yoktur. Dil eleştirmenleri türemiştir, bunların dille az çok uğraşmaları yeterlidir.⁴⁹¹

Dilciler arasında kabul edilen iki anlayış vardır; kelime halk dilinde yaşmalı, Türkçeyi yabancı kural ve kelimelerden temizlemelidir. Kelimelerin ırkını aramaz, halk dilinde olsa dahi Türk kökünden gelir mi? Bunlar yabancı kökten gelmiş ise dilden çıkarılmalıdır. İkinci anlayış da kendi içinde yeni kelimeler üretmek ve diğer Türk lehçelerinden kelime almaktır.⁴⁹² Türk Dil Kurumu ikinci görüşü benimser. Bu eleştiriler için eleştirmenler geç kalmıştır.⁴⁹³

H. METİN OLARAK PRATİK ELEŞTİRİ/ PRATİK ELEŞTİRİ ÜRÜNLERİ

1. Sanat

1. 1. “Sanat Konuşmaları ve Türkiye’de Resim” Nurullah Cemal Berk

Resai Eriş, Nurullah Cemal Berk’in iki eseri olan “Sanat Konuşmaları” ve “Türkiye’de Resim” adlı kitapları Edebi oluşlar kısmında ele almıştır. *Türkiye’de Resim* adlı kitap hakkında bilgi vermemiştir. Kitabın sadece adı geçmektedir. Sanat konuşmaları hakkında içerik tanıtımı ve tahlilleri yapmıştır.⁴⁹⁴

“Sanat konuşmaları muharririn son üç yıl içinde yazdığı makalelerle konferansları ihtiva ediyor, iki kısımdır. Birinci kısım;

- Modern sanatın yarım asırdan fazla bir zamandan beri geçirdiği istihaleleri anlatıyor.

İkinci kısım ise;

---

⁴⁹¹ a.g.y.

⁴⁹² a.g.y.

⁴⁹³ a.g.y.

⁴⁹⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat Konuşmaları – Nurullah Cemal Berk’in İki Eseri -Beşik”, a. g. d. , S. 487, 4 Mayıs 1944, s. 6-7, 11.

- Resim sanatımızın tarihçesidir.”⁴⁹⁵

Resai Eriş, yazarın “sonu hep “izm” ile biten bu yeni cereyanları o kadar munîleştirerek anlattığını okurken bir tablo seyrettiğimiz zevki duyduğunu da” yazısına ekler.⁴⁹⁶

2. Hikâye

2. 1. “Abdullah Efendinin Rüyalari” Ahmet Hamdi Tanpınar

Resai Eriş, öncelikle kitabın içerik ve biçimiyle ilgili genel bilgiler verir.

“Abdullah Efendinin Rüyalari, Ahmet Halit kitabevi tarafından basılmıştır, 157 sayfa, İçinde 5 hikâye buluyoruz: Abdullah Efendinin Rüyalari, Geçmiş zaman elbiseleri, Bir yol, Erzurumlu Tahsin, Evin sahibi. Denilebilir ki, kitap iki kısımdır. Birinci kısım kitaba ismini veren hikâye; ikinci kısım geri kalan 4 tanesi.”⁴⁹⁷

Daha sonra hikâyeler hakkında çıkarımlarda bulunur.

“Birinci hikâyeyi ayırt eden şey, muharririn sanat kaygusu ile ifadesini dizginlemesinden doğmuş gergin söyleyiştir. Gerçi, her iki kısımda da motifler aynıdır. Ancak, birinci hikâyede, sanat iddiası daha fazladır. İkinci kısım, daha serbest yazılmıştır.”⁴⁹⁸

Resai Eriş, ilk hikâyedeki Abdullah Efendi’yi George Duhammel’in *Salavin*’i, *Ruzname*’si ve *Gece Yarısı İtirafı*’ndaki simalar ile karşılaştırır. Bu simayı bir çeşit “Salavin” olarak nitelendirir. Ancak “Salavin”den farklı bir yanı vardır. “Salavin” hayatı bir kuvvete sahipken, “Abdullah Efendi” belirsizleşerek hayat bulur.

---

⁴⁹⁵ a.g.y.

⁴⁹⁶ a.g.y.

⁴⁹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 483, 30 Mart 1944, s. 6-7.

⁴⁹⁸ a.g.y.

“Fakat bu kadar izaha rağmen hâlâ gözümün önünde tek çizgisi bile belirmiyor. Muhakkak ki Salavin gibi hayatî bir kuvvet değil. Salavin’in içimizde buldukça sabitleşen hatları Abdullah Efendi’de gittikçe müphemleşiyor ve anlıyoruz ki Abdullah Efendi yaşıyor. Onu içimimde bulmamız da kabildir. Fakat ne kadar içimizde bulursak bulalım yine tek çizgisi belli olmayan o adam yaşama kudretine sahip değil, ancak, bütün çehresi Ahmet Hamdi Tanpınar’ın senelerdir biriktirdiği fikirlerden ileri gelmektedir.”⁴⁹⁹

Kitabın ilk hikâyesi olan Abdullah Efendi çok belirsiz bir ifade ile yazılmıştır. İkinci hikâye olan “Geçmiş Zamanlar Elbiseleri” ile Stefan Zweig’i hatırlar. Bu hikâyenin içerik olarak benzediği ve hatırlattığı eserler; *Amak, Bir kadının 24 Saati, Meçhul Bir Kadının Mektubu, Merhamet*’tir.⁵⁰⁰ Üçüncü hikâye olan “Bir yol”u okurken bu hikâyenin Stefan Zweig’den bir parça olduğunu düşünür. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Avusturyalı yazardan etkilendiğini düşünmez. Tersine kendilerinin Stefan Zweig’in etkisi altında olduğunu söyler.⁵⁰¹ Dördüncü hikâye “Erzurumlu Tahsin”dir. “Evin Sahibi” olan beşinci hikâye ise Resai Eriş’in deyimiyle harikuladedir. Fakat çok uzun olan bir ekten sonra hikâyeye girince lezzet bozulur.

“Muharrir kendi saadetine kasteden adamın bu haletini izah için bize, yalnız onun yetiştiği atmosferi duyurmuştur. Ancak, bu o kadar uzundur ki adeta, ayrı bir hikâye olmuştur. Gerek bu kısmın uzatılması, gerekse, bundan başka hiç bir izah ve ruh tahlili yapılmamış olması bize hikâyede bir hayat yanlışı varmış hissini veriyor. Zaten Ahmet Hamdi Tanpınar, hikâyede görmeye alışılmış olan tekniği daima bozuyor ve ayrı ayrı renkte parçalarla yazısının boşluklarını yamıyor.”⁵⁰²

Resai Eriş, eleştirisinde ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar’ın üslubuna da değinir. Üslup, hikâye için yapışkan ve çok gergindir. Hemen her cümlede zorlukla yazanların sıkıntısı sezilir. Teşbihlerini kuvvetli bulur.

---

⁴⁹⁹ a.g.y.

⁵⁰⁰ a.g.y.

⁵⁰¹ a.g.y.

⁵⁰² a.g.y.

Resai Eriş, eleştirisinin sonunda *Abdullah Efendi'nin Rüyalari* adlı eserin şiirin etkisinden kurtulup hikâyenin olanaklarından ve gerekliliklerinden yararlanamadığı kanaatine varır.

2. 2. “İçimizden bir kaç” Ümran Nazif

Resai Eriş, empresyonizm ile ilgili bilgiler verirken Ümran Nazif'in “*İçimizden Bir Kaç*” adlı hikâye kitabını “içerik ve üslup” bakımından eleştirmiştir. Kitap 13 hikâyeden oluşmaktadır. Muhit olarak Zonguldak kullanılmıştır. Resai Eriş, ilk başta Ümran Nazif'in tiplerini ele alır;

“*Zaman burada sabah, öğle, akşam diye ayrılmaz; birinci vardiya, ikinci vardiya, üçüncü vardiya diye anlatılır.*’ İşte, onan tipleri - çoğu hikâyesinde - bu vardiyaların adamıdır.”⁵⁰³

Resai Eriş, eseri mükemmel olarak görmez. Onu ele alış nedeni “anın intibalarının zevkine varmış ilk eser” olmasıdır. Önce içerik ile ilgili örnekleri ele alarak çözümler. “*Muharrir, cemiyet tenkitlerine girebilmek için zorla vesileler yaratmıştır.*”⁵⁰⁴ Kitabın başında bunlara rast gelen Resai Eriş, kitabın ilerleyen sayfalarında da bu örnekleri görmüştür. Her hikâyede kahramanlar tesadüfen karşılaştırılır. Tesadüflerin zorla hazırlandığı görülür. Resai Eriş, yazarın tiplerinin bazı özelliklerinden fedakârlık etmesini ister. Yazar tiplerin dillerini bile aynı şekilde okuyucuya aktarmıştır.⁵⁰⁵

Resai Eriş'e göre, hikâyelerde aceleye gelmişlik ve kısa kesme kaygısı görülmektedir. Ona göre konular kuvvetli bir şekilde irdelenmemiştir. Yazar kısa yazarak okuyucuda bir eksiklik duygusu bırakmaktadır.⁵⁰⁶

⁵⁰³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 482, 23 Mart 1944, s. 6-7, 11.

⁵⁰⁴ a.g.y.

⁵⁰⁵ a.g.y.

⁵⁰⁶ a.g.y.

Eriş, içerik ile ilgili eleştirilerinden sonra yazarın üslubuna geçer. Yazar uzun cümleler ile iç içe geçmiş bir anlatıma takılmaktadır. Resai Eriş, yazarın konularındaki sadeliği, ilerleyen hikâyelerinde diline de yansıtacağını söylemiştir.

“Ellerimi iri avuçları arasına aldı. Büyük bir sır tevdi edecekmiş gibi kulağıma eğildi. Sıcak bir nefes yüzümü yaladı” veya “Bol ışıklı bir şehri... Mor gölgeli bir denizi seyrederdi. Ve serin bir meltem simsiyah saçlarını yüzüne döker yeşil pijamasının açık kalmış yakasından girerek göğsünü yalarken ilâve ederdi.”⁵⁰⁷

Resai Eriş, yazısının sonunda Ümran Nazif’in bu kusurlarına rağmen ilerleyen zamanlarda en güvenilen hikâyecilerden biri olacağını da belirtir.⁵⁰⁸

3. Şiir

3. 1. “Vazgeçemediğim” Orhan Veli Kanık

Orhan Veli şiirlerini *Vazgeçemediğim* adlı kitapta toplayıp çıkarır.⁵⁰⁹ *Vazgeçemediğim*, baya ilgi görür. Bu ilgi, Eriş’e göre yeni şiire ya da Orhan Veli Kanık’ın şairliğine değildir. Kitabın içindeki Garip sözlerinedir.⁵¹⁰

“Oktay Rifat, Garip’i çoktan inkâr etmiştir. Orhan Veli’de eder mi bilmem.” der Resai Eriş. Ardından kendisinin Garip hareketine ölene kadar bağlı kalacağını söyler.⁵¹¹

3. 2. “Türk Akınları” Hikmet Şinasi Önel

Kitap, şairin aruzla yazdığı şiirlerini toplar. İki kısımdır. İlk kısımda kahramanlık şiirleri vardır. İkinci kısma ise İstanbul için söylenmiş şiirler alınmıştır.

---

⁵⁰⁷ a.g.y.

⁵⁰⁸ a.g.y.

⁵⁰⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yolcuma Mektuplar – Yazarına Şiir Öğütleri – Yeni Adam İçin - Vazgeçemediğim”, a. g. d. , S. 535, 29 Mart 1945, s. 6-7.

⁵¹⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türk’e Doğru – Sitem – Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri – Şiir Konuları – 1’de Rakı Şişesinde Balık Olsam”, a. g. d. , S. 536, 5 Nisan 1945, s. 6-7, 11.

⁵¹¹ a.g.y.

Resai Eriş iki kısımdan da örnekler verir. Ancak şair yazdığı şiirler ile Yahya Kemal Beyatlı'ya kaçan bir üslup kullanmaktadır. Herhangi bir okuyucunun devrin o şairinin tesirini bulup buna sahiplenme göstermesi olanaklıdır. Resai Eriş, Hikmet Şinasi Önoğ' dan daha kendini bulmuş eserler bekler.⁵¹²

3. 3. “Yağmur” Şükrü Enis Regü

Eriş, Şükrü Enis Regü'yü tanımaz, fakat şiirlerine sık sık rastlar. Şair *Yağmur* adlı şiir kitabı çıkarmış, kendisine de bir adet göndermiştir. Şükrü Enis Regü yeni şiirin en kuvvetli örneklerini vermektedir. Resai Eriş ondan alacağı parçaların yeni şiir zevkinin yayılmasında büyük bir tesiri olacağına inanır. Yağmur kitabını tanıtır ve içinden örnekler verir.⁵¹³

Yağmur, iki bölümdür. Birinci bölüm, şairin 1941-1942 senelerinde yazdığı şiirlerini toplar. Bu kısmı ikinci bölüme nazaran çok zayıftır. Şair burada eski şiir anlayışının esaretinden kurtulamamış görülür. Kitabın ve Şükrü Enis Regü'nün asıl değerini gösteren ikinci bölümdür. Bu bölümde şairin 1943'den sonra yazdığı şiirleri bulunur. Bu farkı bu iki tarih arasındaki bir iki senelik zamanda bulamayız. Çünkü bu gelişme bir iki senenin işi değildir. Bu fark, yeniye hasret çeken adamla, yeniyi yapan adam arasındaki farktır.⁵¹⁴

Eriş, Regü'nün şiirlerini verdikten sonra gençler tarafından neden sevileceği konusunda da fikirlerini söyleyerek yazısını bitirir. Yeni şiirin yadırganması, onun hakkında eski şiirin alışılmış güzelliklerine göre hüküm verilmesinden ileri gelir. Eriş'e göre aslını ve gerçek kimliğini arayan şiir karşısında, eski şiir üzerinde zevki oluşmuş olan okuyucu, kendisine öğretilen bilgileri sarsıldıkça güveni azalır. Ancak, Şükrü Enis Regü'nün gençler arasında en az yadırgananlardan olacağına inanır. Çünkü onda eski şiirin akışını andıran bir ılımlılık ve mükemmellik belirmektedir.⁵¹⁵

---

⁵¹² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Maraş Yollarında – Örnekler – Şiirde Mana”, a. g. d. , S. 508, 21 Eylül 1944, s. 6-7, 11.

⁵¹³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Rıza Tevfik - Yağmur”, a. g. d. , S. 500, 27 Temmuz 1944, s. 6-7, 11.

⁵¹⁴ a.g.y.

⁵¹⁵ a.g.y.

3. 4. *Beş Pınar*

Beş Pınar adlı kitap, “Kültür Bakanlığı” tarafından çıkartılmıştır. Köy enstitüleri öğrencilerinden beşinin şiirlerinin toplandığı bir kitaptır. Bu öğrencilerin içlerinde Mehmet Başaran ve Ali Dündar da bulunmaktadır. Resai Eriş’e göre enstitüler edebiyata ve şiire ilgi duymaktadırlar. Ama yazdıkları şiirler kuvvetli değildir. “Çünkü yazılanları görüyoruz. Hemen, içinde hiç kuvvetlisine rastlamıyoruz.”⁵¹⁶

Bu konuya “Beş Pınar” adlı yazısında bir kere daha değinir; “*Keman çalanların ‘parmağı tatlı’ dedikleri bir hal vardır. Buna şiirde nefesi mi tatlı demeli ne demeli? Usta şairlerde bir tatlı söyleyiş vardır. Beş Pınar şairleri bunu kazanamamışlar.*”⁵¹⁷

Resai Eriş, enstitülerin her şeyden önce bu gençlerin şiiri, zekâ ve isyandan ayırabilmelerine yardım etmeleri gerektiği üzerinde durur.

“Çünkü öğrenciye verilecek şey bilgi değil sezgidir. Nice enstitüde bile okumamışlar vardır ama bu sezgiye sahiptirler, şiir söylemenin sırrını bulmuşlardır.”⁵¹⁸

Ayrıca, Ali Dündar’ın kendi değerlerini inkâr etmesine kızar, ancak hikâyelerini değerli bulur.⁵¹⁹

3. 5. *Genç Nesil Konuşuyor*

Kitabı A. Demirbaş ve T. Demiriz hazırlamıştır. Kitap, genç neslin şiir ve hikâyelerinden örnekler verir. Eriş’e göre kitabı hazırlayanlar yeni sanatla ilgili olan

---

⁵¹⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sitem – Aziz Nesin’e – Yeşil Yurt’un Bir Şiiri İçin – Vahit Lütfi Salcı’ya – Köy Enstitüleri ve Şiir – İstanbul Radyosu Hazırlanırken”, a. g. d. , S. 560, 20 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

⁵¹⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Beş Pınar – Vâlâ Nurettin’e Sorular – Karımı Niçin Öldürdüm – Sohbetler İçin – Başöğretmen M. Salman’a”, a. g. d. , S. 527, 1 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

⁵¹⁸ a.g.y.

⁵¹⁹ a.g.y.

görüşlerinde zayıf kalmaktadır. Kitap, gerçek sanatkâra dayanan kuvvetli ihtiyacı karşılayamayacak durumdadır. Kitabın içinde kendini bulamamış yazarların isimleri geçmektedir. Sanata inanmayan ve ezbere dayalı bir grup şair vardır; Oktay Rıfat, Orhan Veli Kanık, Fazıl Hüsni Dağlarca, Melih Cevdet Anday ve Ziya Osman Saba gibi adı geçen isimlerden bir satır bile yoktur.⁵²⁰

Cahit Sıtkı Tarancı, Faik Baysal ve Fethi Giray gibi sanatçıların şiirlerinin olması Resai Eriş'e göre sevindirici bir durumdur. Resai Eriş, şiirlerden örnek olarak Faik Baysal'ın ve Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerini vermiştir.⁵²¹

Resai Eriş, kitabı bir seçme kitabı olarak görür. Kitabın hikâye kısmı da vardır. O da şiirle aynı durumdadır.

3. 6. “*Bu Şehrin Çocukları*” Cahit Saffet Irgat

“Arpad Yayınevi” Cahit Saffet Irgat'ın bir kitabını yayınlamıştır. Kitapta şairin yüze yakın şiirini bulunur.⁵²² Resai Eriş, *Bu Şehrin Çocukları* ile ilgili iki eleştiri yazısı okumuştur. Ancak tenkitler kendisine ilgi çekici gelmediği için o da bir eleştiri yazısı yazmıştır.⁵²³ Eriş'in eleştirisi içerikle ilgilidir ve Eriş, şu sözleri söylemiştir;

*“Bir şairin isyanı da bıktırır insanı, ondan önce okuduğumuz şiirlerinde gördüğümüz hep isyandı. Yeni bir kitabını görürsünüz yeni bir şey diye açarsınız fakat hep aynı şey: isyan! Bir sayfayı kapatan insan yeni birini açarken bir hamle bekliyor. Yok fakat. Hamleye en çok benzeyen isyan. Ve hamleye en çok benzediği için en çabuk da isyan bıktırıyor insanı. Cahit Saffet Irgat'ta bunu çok bulacaksınız.”*⁵²⁴

⁵²⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Genç Nesil Konuşuyor – Vâlâ Nurettin'in Cevabı Üzerine”, a. g. d. , S. 525, 18 Ocak 1945, s. 6-7, 11.

⁵²¹ a.g.y.

⁵²² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Zihniyet – Tiyatro ve musiki –Sahtelik –Örnekler - Keloğlan'cıya”, a. g. d. , S.568, 15 Kasım 1945, s. 6-7.

⁵²³ a.g.y.

⁵²⁴ a.g.y.

3. 7. “Şimdilik” Muzaffer Tayyip Uslu

Resai Eriş, her zaman Muzaffer Tayyip Uslu'nun Oktay Rıfat'tan etkilendiğini düşünür. Ama Muzaffer Tayyip Uslu *Şimdilik* adlı şiir kitabını bastırınca bu düşüncesini değiştir.

“(…) Sadece kitabından bahsetmem bir reklâm olur, diye düşünmüş olmalı Mamafih bu kitabını okuduğum iyi oldu şair hakkındaki fikrim çok değişti. Muzaffer Tayyip Uslu için artık hiç kimsenin mukallididir diyemem, kitabında öyle parçalarla karşılaştım ki hiç bir alışıldık duyamadım, yadırgadım.”⁵²⁵

Resai Eriş, Muzaffer Tayyip Uslu hakkında bir araştırma yazısı yazmak ister. Bu şairi Cahit Sıtkı Tarancı, Ziya Osman Saha, Ahmet Necati Cumalı kadar seveceğine inanır. Resai Eriş, sevdiği şiir adlarını yazar.⁵²⁶ Ardından kitabın eleştirisiyle ilgili bir noktaya dokunur. Önsöz...

“Şair kitabına yine Zonguldak yazarlarından Muzaffer Soysal'ın bir önsözünü koymuş. Genç neslin şiir kitaplarında önsöz daima bir iddia olmuştur. Belki olmayanları da vardır. Fakat olmalıdır. Muzaffer Tayyip Uslu'nun kitabı bu bakımdan çok zayıf kalmıştır.”⁵²⁷

3. 8. “Kiremitler ve Camlar” Necat Tözge – Nevzat Özmeriç

Kiremitler ve Camlar, Resai Eriş'e göre koyu mavi bir kapak içinde yer alan vapur tarifesi büyüklüğünde bir kitaptır. Kapağın üzerinde siyahla çizilmiş bir üçgen vardır. Üçgenin ortasında bir fabrika resmi konulmuştur. Resai Eriş, ilk bakışta bir inşaat şirketinin reklâmı zanneder.⁵²⁸

⁵²⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Halkevleri Temsil Repertuvarları – Vezin – Yaz Mevsiminde Tiyatrolar - Örnekler”, a. g. d. , S. 561, 27 Eylül 1945, s. 6-7.

⁵²⁶ a.g.y.

⁵²⁷ a.g.y.

⁵²⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Kazanç Edebiyatı – Kiremitler ve Camlar”, Yeni Adam, S. 511, 12 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11

Kitabı iki şair yazmıştır; Necat Tözge ve Nevzat Özmeriç. Tek numaralı sayfalarda Necat Tözge'nin, çift numaralı sayfalarda Nevzat Özmeriç'in şiirleri vardır. Resai Eriş, Necat Tözge'nin Nazım Hikmet'i andırdığını, şekile değer vermediğini düşünür. Nevzat Özmeriç ise klasizma aramaktadır.⁵²⁹

İnsan, gençliğinde bir şeyler yazar, aradan seneler geçer, bunlar ancak kendilerinin, ömürlerinin bir devrindeki tahassüslerini belirttiği için kıymetlidir. Mesele şiir yazmakta değil, iyi bir şair olup olamayacağını kestirmektedir.⁵³⁰

İki şaire birkaç tavsiyede bulunur; büyük iddialardan vazgeçip şiire yeniden başlamalıdır ve modernizmin alışılmış güzellikleri yıkışı, zevki o güzelliklerle işlenmiş insanlar için gariplikler göstermektedir ancak her gariplikte bir yenilik var olduğu iddiasından kurtulmalarını söyler. Ayrıca Türk şiiri, modernizme Nâzım Hikmetle değil, Melih Cevdet, Oktay Rifat, Orhan Veli ile başlar. Bu üç şairi takip etmelidirler. Çocukluk patiklerini de misafir odasında aynanın önüne koymak laubaliliğinden kurtulmalıdırlar.⁵³¹

3. 9. “Şadırvan” Zafer Arıkbağ

Kitap, Eriş'e göre geleceğe kalacak kuvvet de değildir. Zafer Arıkbağ, hececilerin devrinde yaşadığını sanır. *Varlık*, *Kovan* ve *Yaratılış* gibi dergileri okumalıdır.⁵³²

Eriş, kitabı çıkaran Marmara Kitapevini de eleştirir. Danışılacak kitapçı yetişmemiş bu yazarlar gibi; Selahattin Eyüpoğlu, Peyami Safa, Burhan Toprak, Yunus Kazım Köni.⁵³³ Ülkemize bir “edebi hayat” lazımdır. Buna gerek duymayan kitapçıda daha kitapçılık düşüncesi oluşmuş sayılmaz.⁵³⁴

---

⁵²⁹ a.g.y.

⁵³⁰ a.g.y.

⁵³¹ a.g.y.

⁵³² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şiir Dili – Tiyatro Tenkitlerimiz – Fıkralar - Şadırvan”, a. g. d. , S. 531, 1 Mart 1945, s. 6-7.

⁵³³ a.g.y.

⁵³⁴ a.g.y.

4. Tiyatro

4. 1. “Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi” Vâlâ Nureddin

Vâ-Nû gazetecidir ve Resai Eriş onun isminin kitabın kendisine ne derece etki edeceğini bilir. Vâ-Nû *Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi* adlı kitabında 1944 senesi başlarında *Akşam*'da yazdığı “Antalya” hakkındaki yazılarıyla iki piyesini toplar.

“Kitabını çeşitli resimlerle süslemiş. Bütün resimlerinde tek insana rastlanmıyor, garip. Sanki bu yerler insanların yaşayacağı yerler değilmiş gibi... Bir şehrin güzelliği düşünülürken o yerlerin tabii kalabalığı da göz önüne geliyor. İstanbul'un sayım günleri çekilen fotoğraflarında insanı bir tuhaf eden o kimsesizlik Vâ-Nû nun seçtiği bütün resimlerde hissediliyor. Vâ-Nû'nun kitabı bize Antalya'yı tanıtıyor fakat her hangi albüm kadar.”⁵³⁵

4. 2. “Sanatkâr Aşkı” Vedat Nedim Tör

Nahit Sırrı Örik, Paul Valery'nin, “*uşağa kapı açtırarak madamın yemeğinin hazır olduğunu bildirmesi gibi âdi sözleri yazmamak için sahne eseri vücuda getirmedeği*” sözünü temel alarak Vedat Nedim Tör'ün yazdığı ve Şehir Tiyatrosunda oynanmakta olan *Sanatkâr Aşkı* isimli piyes için eleştirilerde bulunur:

“(...)hayatın gündelik ve zarurî rollerini söyletmeyerek ya hizmetçileri asla meydana çıkarmayarak yalnız ve münhasıran en yüksek mevzular üzerinde konuşuyor.”⁵³⁶

Nahit Sırrı Örik'in bu düşüncede samimî olduğunu düşünmez Resai Eriş.

---

⁵³⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tezat – Noktalama – Noktalamada Kapris – Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi? – İzmir Hikâyecileri Antolojisi”, a. g. d. , S. 514, 2 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

⁵³⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Zihniyet – Tiyatro ve musiki –Sahtelik –Örnekler - Keloğlan'cıya”, a. g. d. , S.568, 15 Kasım 1945, s. 6-7.

“Bizce sanatkâr her şeyden önce tabiata mana veren insandır. Tabiatın manası yoktur; ağaç, ağaç su sudur. Sanatkâr bunlara mana verir.(...) Aşk sanat için elverişli fakat yemek yemek, değildir; böyle şey mi olur? (...)Sanatkâr tabiatı tashih eden insan değil tabiata mana veren insandır.”⁵³⁷

Vedat Nedim Tör, *Sanatkâr Aşkı*'nda sahnede uzun uzun piyano çaldırmak gibi bir değişikliğe başvurmuştur. Nahit Sırrı Örik, bu konuda şu yorumu yapar:

“Musiki güzel sanatların elbette en halis ve Habisidir amma tiyatro bizi güzele götürmek için mütemadiyen ondan yardım görmeğe muhtaç değildir. Biz konsere değil tiyatroya gitmiştik.”⁵³⁸

Resai Eriş, daha önceleri tiyatro ile ilgili yazdığı yazılarında “öz tiyatro” anlayışını anlatmıştır. Bu anlayışa dayanarak Nahit Sırrı Örik'in düşüncelerinde samimi olmadığına inanır.

“Nahit S. Örik'in bu teze bir yakınlık gösterdiğini hatırlamıyorum.(...) Bu tertip itirazlara sadece alışkanlığın kumanda ettiği muhakkak.”⁵³⁹

Resai Eriş *Sanatkâr Aşkı*'ni izlemiştir. Kullandıkları dilin hususi bir dil, tiyatroya münhasır bir dil olduğunu söyler. Gerçek hayatta hiç duymamıştır.⁵⁴⁰

4. 3. *Burgu*

Resai Eriş, *Burgu* adlı vicdan azabı denilen ruh halini ele alan piyesle ilgili görüşlerini yazmıştır. Eleştirileri yapıcıdır. Eriş, teknik, konu ve karakterlerle ilgili tahlillerde bulunmuştur.

“Vicdan azabının bir burgu gibi insanı oymasını aksiyonlaştırıyor. Yazar bu nu yapabilmek için teknik değişik ligine başvurmuştur. Piyeste bir hırsız var:

---

⁵³⁷ a.g.y.

⁵³⁸ a.g.y.

⁵³⁹ a.g.y.

⁵⁴⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tenkid ahlâkı – Tercüme sanatı – Cyrano için rica – Tiyatro Dili – Muhsin Ertuğrul için”, a. g. d. , S.571, 8 Aralık 1945, s. 6-7, 11.

Mustafa! Para çalıyor. Fakat yemek için değil, kasabanın yoksullarına dağıtmak için. Bir faizcinin parasını çalıyor. Çalıyor ama vicdan azabı da başlıyor. Bir burgu gibi...

Yazar, burada nutuk çekmiyor, Bu ruh olumunu anlatmak için Mustafa'nın içtimaî şahsiyetinden iki psikolojik şahsiyet ayırıp çıkarıyor.

a. Mustafa'nın vicdanı

b. Mustafa'nın içindeki Şeytan

c. Mustafa'nın kendisi”⁵⁴¹

Burgu adlı eser bir yarışma için yazılır ancak reddedilir. Daha sonra *CHP* yarışmasına gönderilir ve bir ödül kazanır. Resai Eriş, bu olaya şu şekilde tepki gösterir ve eleştirilerde bulunur;

*“Burada kendimize soruyoruz: acaba bir piyes yazarı, bir nesir sanatkârı gibi üslûp yapmak için kaleminin ucunu törpülemeğe mecbur mudur? Bir tiyatro eserinde üslûp güzelliği aramak kadar büyük yanlış olmaz, Aranırsa da şaşmamalı *Cyrano de Berjerac*ın manzum tercümesi sahneye konulduğu için övünen bir tiyatro anlayışının hâkim olduğu bir devirde; üslûbu için bir piyes reddedilebilir.”⁵⁴²*

Eriş, piyesi reddeden jüriye çatar. Onları da sert bir üslupla eleştirir;

*“Ben bir kimsenin tiyatro tarihçisi olmasını, tiyatro tarihi üzerinde derin tetkikleri olmasını da yeter bulmam. Jüri için özel bir tiyatro anlayışı lâzımdır. Yoksa orta halli sanatçıları yadırgatacak kadar şahsî ve sürprizlerle dolu *Burgu* gibi bir eser böylece elekten süzülür geçer.”⁵⁴³*

Eriş, sanatsal faaliyetler için yapılan yarışmaları faydalı bulur. Bunları roman, şiir ve piyes yarışması olarak sınıflandırır. Son cümlesinde jüri ile ilgili yorumda bulunur ve yazısını sonlandırır;

⁵⁴¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir Piyes Yazıldı”, a. g. d. , S.613, 1 Eylül 1946, s. 6.

⁵⁴² a.g.y.

⁵⁴³ a.g.y.

“Sanat müsabakaları tertip edildiği zaman bunun yerinde ve faydalı olduğuna inananlardanim. Birçok roman, şiir ve piyes müsabakaları tertip edenlerin vazifesi yadırganacak kadar şahsî ve sürprizlerle dolu bir eseri süzgecinden kaçırmayacak bir jüri teşkil etmektir.”⁵⁴⁴

4. 4. Zır deliler

Eriş’e göre tiyatronun en sevimli artisti Muammer Karaca, uzun bir Anadolu gezintisinden sonra tekrar İstanbul'a gelir. O sıralarda Tepebaşı'nın salaş tiyatrosunda, Belediye Şehir Tiyatrolarının “Dram” kısmı barınmaktadır. Fransız tiyatrosunu, “Ses opereti” işgal etmektedir. Ayrıca eskiden “halk opereti”nin son yıllarda da “Dümbüllü kumpanyası”nın oynadığı “İstanbul Gazinosu” vardır. Muammer Karaca buraya yerleşmek ister. Bu isteğe karşı Belediyece birçok engel çıkar.

“Şehrin tiyatroya ihtiyacı var.(...) Belediye bulduğu engellerden vazgeçmiş olacak ki Muammer Karaca temsillerine başladı. Şehir de bir tiyatro daha kazandı.

Halk Opereti repertuarının o bayat Zır deliler isimli müzikli vodvilidir. Eser Yusuf Sururi tarafından, Fransızca bir eserden adapte edilen bir Yunan vodvilinden alınmıştır. Musikisi Muhlis Sabahattin'indir içinde evvelce duyduğumuz parçalar da karışıktır.

Temsil iyi değildir. Muammer Karaca, Toto, Tevhid Bilge ve Celâl Eruluç gibi dört tane tecrübeli sahne artisti bir araya geldiler yine oyunda esnedik. Muammer, rolünde taklit yapmalı mı, yapmamalı mı onu bile kararlaştırmadan işe başlamış”⁵⁴⁵

Eriş’e göre kuvvetli artistleri kötü bir esere hapsedmek kadar kötü bir şey yoktur. Artistler, eseri kurtarmak için kendi girişimlerine güvenir.⁵⁴⁶

---

⁵⁴⁴ a.g.y.

⁵⁴⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Türkçe – Güzel sanatlar – Zır deliler – Edebiyat-ı Cedide”, a. g. d. , S.582, 21 Şubat 1946, s. 6-7

⁵⁴⁶ a.g.y.

5. Roman

5. 1. “Sınıf Arkadaşları” Cevdet Kudret Solok

Cevdet Kudret Solok, şair kimliği ile tanınır. *Sınıf Arkadaşları* adlı romanını çıkartarak ayrıca romancı kimliğine de bürünmüştür. Resai Eriş’e göre Solok’un yazdığı eser ne bir piyasa ne de tip romanıdır. Edebiyatımızda yeri boş kalmış ağır başlı eserler arasındadır. Roman; şahıs, konu, tertip ve ifade bakımından eksik bulunursa bulunsun, yine de değer taşımaktadır. Bu roman bir atmosfer romanıdır Eriş’in tabiriyle.⁵⁴⁷

Resai Eriş, romanı tip, konu, üslup ve düzen bakımından incelemiştir. Roman, bir tip romanı değildir. Şahısların özellikleri, okuyucunun zihninde bir şeyler belirtinceye kadar alınmıştır, daha sonra atılmıştır. Vakaların üstünde toplandığı Süleyman bile siliktir. Ancak o dağınıklık ve kalabalıklığa rağmen okuyucu Süleyman’ı bulabilir.⁵⁴⁸ Konu büyük bir dağınıklık içinde kaybolmuştur. Resai Eriş konu hakkında şu tespitlerde bulunmuştur;

*“Mevzu, okuyucunun, kitabın son yaprağında bütün şahıslar aradan çekilip vakaların tesiri geçtikten sonra karşılaştığı terditin kurbanıdır. Muharrir, bunu yapmak için mevzuunu yavaş yavaş geliştirmemiş; onu gizli gizli büyütmiştir.”*⁵⁴⁹

Romanın düzeni çok kötüdür. *Sınıf Arkadaşları*, kitabın yarısından sonra romana yaklaşma yönelimi gösterir. Yazar, konusunu parçalar halinde sunmuştur ancak bunlar birbirine uymamaktadır. Eriş’e göre bu parçaların ayrı ayrı etkiler bırakması okuyucu da bir bezginlik ve isteksizlik uyandırmaktadır.⁵⁵⁰ Üslup bakımından ifadeler zaman zaman Hüseyin Rahmi’ye kaçır. Önem gösterdiği noktalar ise kendisininindir. Çok işlenmiş eski bir konu, Cevdet Kudret’in ifade cambazlığı ile tat alınabilir hale gelebilmiştir. Bunun dışında başlangıçta görülen şiir

⁵⁴⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yazık Oldu Süleyman Efendiye – Sınıf Arkadaşları”, a. g. d. , S. 495, 22 Haziran 1944, s. 6-7, 11.

⁵⁴⁸ a.g.y.

⁵⁴⁹ a.g.y.

⁵⁵⁰ a.g.y.

zevki roman ilerledikçe bozulur ve roman kuru hale gelir. Ayrıca yazar, şahısların yaşayışlarına ve konuşmalarına karışmakta, araya girmektedir. İçinde bulunduğu devrin dilini kullanmakta istikrarsızlık göstermektedir. Buna rağmen Solok, romanda istediği başarıyı yakalamıştır.⁵⁵¹

5. 2. “Çingeneler” Osman Cemal Kaygılı

Çingeneler, 1943 senesi içinde kitap halinde çıkan bir eserdir. Osman Cemal Kaygılı'nın senelerdir aksettirdiği sahneleri toplar.

Osman Cemal Kaygılı, daha çok mizah yazarı olarak tanınmıştır. Ancak yazılarında dikkat çeken en önemli şey “*hayat sahnelerinin en hakikî kopyalarının saklı oluşudur.*”⁵⁵²

Resai Eriş, *Çingeneler*'i ele alırken Haşim'in sözünü söylemeden geçmez; “*Çingene, insanın tabiata en yakın kalan güzel bir cinsîdir, zannedilir ki, bu tunç yüzlü ve fafur dişli kır sakinleri beşerî şekle istihale etmiş bir takım yeşil ağaçlardır, Çingene bizzat bahardır.*”⁵⁵³

Osman Cemal Kaygılı ile Feridun Es'in “*Çingeneler*”i ele almasını karşılaştırır. Feridun Es'in ve diğer yazarların yazılarında “*Çingeneler*”in sadece dış görünüşlerinin ele alındığını ve insanların çok yakın oldukları bu dünyaya aslında son derece yabancı kaldıklarına dikkat çeker. Resai Eriş Hikmet Feridun Es'in *Çingenelere* hakkında yapabildiklerini şöyle özetler;

“*(...)bizim neşesizliğimiz bedbinliğimiz, tabiat güzelliklerine karşı duyduğumuz alâkasızlık hakkında vereceğimiz hükmün kâfi derecede kendimizi tatmin edebilmesi için gösterilmiş sahnelerdir. Yoksa faziletleri, reziletleri, haz ve elem duyguları ile objektif olarak tetkik edilmiş bir hayat değildir. Şairin “çoban kaval çalar anın hayatı şairanedir” mısraında günlük hayatının sıkıcı*

---

⁵⁵¹ a.g.y.

⁵⁵² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Boğaziçi Mehtapları - *Çingeneler*”, Yeni Adam, S. 485, 13 Nisan 1944, s. 6-7, 11

⁵⁵³ a.g.y.

*muayyeniyetinden duyduğu bezginlik ve çeşitli hayata susayışından başka bir hakikat yoksa Çingenelere attığımız saadet ve neşe de bu soydan bir hükümdür.*⁵⁵⁴

Osman Cemal Kaygılı'nın bu eseri Resai Eriş'e göre roman olmaktan öte bir araştırma eseridir. Fakat yazar eserinin temeline bir konu katarak romanlaştırmıştır. Roman tekniği ile yazılmış eserlerde bir münasebet getirilerek yazılmış sahneler daha serbestçe gösterilebilir. Araştırma eserlerinin sıkıcı düzen severliği görülmez. Çünkü Osman Cemal Kaygılı, "Çingene" hayatını çok iyi bilir; kitabın ön sözünde Ahmet Haşim'i misal alarak, herkesin onlara karşı duyduğu sempatiye rağmen, onları hiç tanımadıklarını kinaye ile anlatır.⁵⁵⁵

Üslup nadir bir şekilde görülen kıvraklık ve sadeliktedir. Diğer bir özellik ise Osman Cemal Kaygılı'nın "Çingeneler" in dilini çok iyi taklit etmesidir. Resai Eriş'e göre eseri kuru mantık hükümlerinden yazarın tatlı söyleyişi kurtarır. Eser sonuna kadar Çingenelerle ilgili motif ve söyleyişlerle doludur. Yazar "Çingene" diline ait kelimeleri plastik unsur olarak kullanmış ve cümlelere serpiştirmiştir.⁵⁵⁶

5. 3. Karımı Niçin Öldürdüm?

Resai Eriş, "Karımı Niçin Öldürdüm" adlı yazısında tercüme dünyasında titiz davranılması gerektiğinin yanında eserle ilgili bilgiler de vermiştir.⁵⁵⁷

Refi Cevat Ulunay, Behin Tegin adlı kişiyi çok ağır bir şekilde 2 makalesinde eleştirmiştir. Resai Eriş de Alexander Dumas Fils'in *Clemanceau Davası – Bir Maznunun Hatıraları* ile ilgili Ferit adlı kişinin tercümesinin eksikliklerini eleştirir. Ferit adlı kişi kitabın adını değiştirir. Kitabın adı *Karımı Niçin Öldürdüm* olur. Kitabın resmi de acayıptir. Eserde bazı kısaltmalara gidildiği söylenmiştir.

---

⁵⁵⁴ a.g.y.

⁵⁵⁵ a.g.y.

⁵⁵⁶ a.g.y.

⁵⁵⁷ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar – Beş Pınar – Vâlâ Nurettin'e Sorular – Karımı Niçin Öldürdüm – Sohbetler İçin – Başöğretmen M. Salman'a", a. g. d. , S. 527, 1 Şubat 1945, s. 6-7, 11.

Okuyucuyu sıkacağı ve okuyucu ilgilendirmeyeceği düşünüldüğü için bazı kısımlar tercüme edilmemiştir.⁵⁵⁸

Resai Eriş'e göre eserin basılma amacı bu romanı bir polis romanı haline getirmek ve okuyucuyu kandırmaktır. Resai Eriş, sadece tercümana yüklenilmemesi gerektiğini düşünür. Bunun için Refik Halit Karay'ın "Tercüme Üzerine" adlı yazısındaki "sadece tercümana yüklenilmemesi gerekildiğini, ayrıca onu bilerek yaptırın ve satanda da bu eksikliği aramamız gerektiği" düşüncelerini örnek verir.⁵⁵⁹

6. Resim

6. 1. "Resim Sergisinde 30 gün" Malik Aksel

Malik Aksel, resim ve heykel sergisi ile ilgili "Resim Sergisinde 30 gün" adlı bir kitap yayınlamıştır. Yazar bu kitaptaki yazılarını daha önce *Ülkü* dergisinde yayınlamıştır. Daha sonra bir araya getirerek kitap haline getirmiştir. Malik Aksel'den bahsederken resim ya da ressam ile ilgili kitap, makale ya da hatıra yazarlardan da bahsetmiştir. Bu kişiler; Sami Boyar, Nurullah Cemal Berk, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Arif Kaptan, Refik Epikman, Mahmut Cüda, Cemal Bingöl'dür.⁵⁶⁰

Malik Aksel, sanatını sanatkâr ağzından anlatmaya çalışmaktadır. Resai Eriş bunu röportaj olarak görmez. Röportaj ona göre fikir yankesiciliğidir. Malik Aksel, sanatkârlar ve sanatseverlerin aklına gelebilecek bütün eski- yeni sanat meselelerini incelemektedir. Yazar, eserini mizaha kaçan bir hava içinde kaleme alıp okuyucuya yansıtmıştır.⁵⁶¹

Resai Eriş, içerik ve dili ilgili bilgilerden sonra kitabın dış unsurlarını okuyucuya tanıtır. Kitap büyük çapta 147 sayfa'dır. İçindekiler serginin birinci gününden otuzuncu gününe kadar zihinleri kurcalayan meseleleri ele almaktadır. Resai Eriş, kitabın içindekilerle ilgili bölümünden örnek vermemiştir. Bunun nedeni

---

⁵⁵⁸ a.g.y.

⁵⁵⁹ a.g.y.

⁵⁶⁰ Resai Eriş, "Edebi Oluşlar", a. g. d. , S. 482, 23 Mart 1944, s. 6-7, 11.

⁵⁶¹ A.g.y.

kitap sanatkâr ve sanatseverlerin seviyesini billurlaştırır bir bütün olmasıdır. Resai Eriş'te bu yüzden konuları parçalamaya kıyamamıştır.⁵⁶²

7. Hatırat

7. 1. “Boğaziçi Mehtapları” Abdülhak Şinasi Hisar

Boğaziçi Mehtapları, Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Fahim Bey ve Biz*'den sonra yazdığı eserdir. Kitap, “hazırlanış, toplanış, musiki faslı, sükût faslı, aşk faslı, dağılış, hatırlayış” isimli fasıllara ayrılmıştır.⁵⁶³

Resai Eriş bu kitabı ilk başta *Fahim Bey ve Biz* ile karşılaştırmıştır. Bu kitaplar ile ilgili 5 tane nitelik saymıştır. Bunlar; geçmiş zamana duyulan özlem, hüzn, lirizm, ifadedeki ihtişam ve şiir değeri'dir.⁵⁶⁴

Boğaziçi Mehtapları'nı ele alırken bu vasıflara “yazarın derin hassasiyeti” ni de ekler. Bu vasıfı ele aldığı için bu kitabı hatırat türüne dâhil eder. Ayrıca Yakup Kadri Karaosman'ın eser hakkında yazdığı bir yazı ile bu düşüncesini destekler;

“Bu gün beş satırlık bir ajans telgrafının bize verdiği bir harp haberi, meselâ, bir Michelet'nin Fransız inkılâbına dair yazmış olduğu o büyük destanın herhangi sayfasından, belki, daha çok dramatik unsurla doludur. Bunun böyle olduğunu bilmekle beraber, şimdi Michelet'yi elimize alıp tekrar okumaya koyulsak eminim ki, bu son yılların haileleri bize sönük ve yavan gelecektir. Lâkin günün birinde bunlar Michelet soyundan intuitif ve lirik bir müverrihin sıcak muhayyilesinden geçerek yani onun dehasındaki dramatik canlandırma kudretiyle yeniden vücut bularak gözlerimiz önüne dikildiği zaman ne misli görülmemiş bir afetin içinden geçmiş olduğumuzu anlayacağız. Tıpkı bunun gibi bizi bir cennet hülyası içinde gaşyeden nice peri masalları ve aşk

---

⁵⁶² a.g.y.

⁵⁶³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Boğaziçi Mehtapları - Çingeneler”, a. g. d. , S. 485, 13 Nisan 1944, s. 6-7, 11.

⁵⁶⁴ a.g.y.

*hikâyeleri de belki, hakikatte bizim başımızdan geçen şeyler olsalardı kalbimize bu kadar helecan vermeyeceklerdi.”*⁵⁶⁵

Resai Eriş, eserin büyük bir hacme ve ihtişama sahip olduğunu, okuyucunun eseri bitirince eserin ihtişamından dolayı bir dinlence içine gireceğini söyler. Ayrıca yazarın geçmişe duyduğu özlemde zamanı küçümseyen bir eda olduğunu da belirtir.

Eseri methetmek için şu sözleri ekler;

*“Eser baştanbaşa şiidir. Üslûbunda bir rahatlık var. Adeta Boğaz'da bir vapur gezintisi esnasında hissedilen rahatlık. Bazen büyük bir ihtişama girilir. Güzel Boğaziçi'ni hiçbir zaman Boğaziçi Mehtapları'nda olduğu kadar güzel bulamamıştım. Kitap, edebiyatımızın en değerli eserlerinden biridir.”*⁵⁶⁶

7. 2. “Maraş Yollarında” Hasan Reşit Tankut

Hasan Reşit Tankut, “Türkçeciliği” ile tanınır. *Maraş Yollarında* adlı eser, Tankut'un yaptığı memleket gezileri ve gezi sırasında tuttuğu notları vermektedir. Özellikle Maraş'ın işgal seneleri üzerinde durur. Eserin iki amacı vardır; Maraş'ın özelliklerini tanıtmak ve “Öz Türkçe” yazmayı denemek.⁵⁶⁷

Yazar, önsözünde daha çok ikinci amaç için çalıştığını belirtmektedir. Bütün iddialarını öz Türkçe ile yazmakta toplamıştır.⁵⁶⁸

Bizde Eriş'e göre herhangi memleketin özelliklerini tanıtan yazı ve kitaplar yazık ki çok değildir. Bu çeşit yazı yazmak tarih veya coğrafya yapmak değildir. Apayrı bir şeydir. Edebiyatın hatırat türü, tarih ve coğrafyanın dondurarak katılaştırdığı olayları bütün canlılığını vererek tazeler.⁵⁶⁹

---

⁵⁶⁵ a.g.y.

⁵⁶⁶ a.g.y.

⁵⁶⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Maraş Yollarında – Örnekler – Şiirde Mana”, a. g. d. , S. 508, 21 Eylül 1944, s. 6-7, 11.

⁵⁶⁸ a.g.y.

⁵⁶⁹ a.g.y.

Eserin dil bakımından iyi bir teşebbüsü vardır. Yazısında birçok da yabancı kelime vardır. Resai Eriş bunların karşılığını bilmiyor değildir. Bilmedikleri de olsa arayıp bulabileceğini söyler. Fakat daha bunların kendi üzerinde zorlayıcı etkilerini duymaz. Bunlara da tutmamış diyoruz. Kelimeyi üretmek bir kurumun işidir. Fakat onu tutturmak yazarların işidir. Bu ancak “Öz Türkçe” ile eser vermekle olur. Hasan Reşit Tankut, bunun ilk örneğini Resai Eriş’e göre vermiştir. Kendisini bu başarısı için kutlar.⁵⁷⁰

Peyami Safa’da *Tasvir-i Efkâr*da eserle ilgili övgüler yazmıştır. Resai Eriş için kitabın değeri, yazarın Türkiye'nin çok canlı bir uzvu olan “Maraş ruhu”nu bir cisim gibi görmüş ve eserin, bu ruhu, kuvvetle duyurmuş olmasındadır.⁵⁷¹

8. Makale

8. 1. “*Dün Bugün Yarın*” Orhan Seyfi Orhon

Orhan Seyfi Orhon Çınaraltı mecmuasında neşrettiği fıkralarını bir kitapta toplar. Kitabın ismi “*Dün, Bugün, Yarın*”dır. Resai Eriş iğneli bir dil kullanır ve Orhan Seyfi Orhon için şu sözleri söyler;

*“Orhan Seyfi Orhon'un da her hafta okuduğumuz fıkralarını bir cilt içinde toplanmış bulmakla ayrı bir zevke kapılıyoruz; Yazıların birbirini tamamlamasından doğan bir zevk!(...)İtirafa mecburum ki eserinde bir noksanlık bulabilirsem bu dahi kendisinin sayesindedir.”*⁵⁷²

Resai Eriş kitap tanıtımın arasına Orhan Seyfi Orhon ile ilgili düşüncelerini koymuştur. Araya soktuğu uzun görüş ve tahlillerden sonra kitap ile ilgili bilgi vermeye kaldığı yerden devam eder. Kitabın içinde kırk bir adet fıkra vardır ve hepsi de sosyal hayatın düzensizliğini şikâyet eden yazılardır. Resai Eriş eleştirisini iki kısma ayırır. Bunlar; ifade ve fikir’dir.⁵⁷³

---

⁵⁷⁰ a.g.y.

⁵⁷¹ a.g.y.

⁵⁷² a.g.y.

⁵⁷³ a.g.y.

Resai Eriş, ilk olarak, yazıların tertibi, akışı ve konunun okuyucunun ilgisini daha fazla çekmek için seçilip yansıtılan cephesindeki isabetle bu fıkraların, edebiyatımızın en kuvvetli parçaları olduğunu düşünür. Fikir bakımından ise şüphe duymaktadır. Ona göre Orhan Seyfi Orhan hastalığı teşhis etmiş ancak tedavisini atlamıştır. Yazılarında istikrar yoktur.

“(...) hastalığı teşhisle iktifa edenlerde umumiyetle görülen bir noksan vardır. Tedavi hususunda gayret sarf etmedikleri için aynı illetin muhtelif arazlarını başka başka hastalık gibi gösterirler. Korkunç olmayan adetleri çoğaltarak, korkunç hale getirirler. Ben bu tertip yazıların zararlı olduğu kanaatindeyim. Orhan Seyfi Orhon' da istikrar yoktur.”⁵⁷⁴

8. 2. “Beşik” Yusuf Ziya Ortaç

Yusuf Ziya Ortaç, *Beşik* adlı kitabında yazdığı yazıları toplamıştır. Konu olarak cemiyet düzensizlikleri ve sosyal yaralardan bahsedilmektedir. Kitapta kırk iki yazı vardır. Resai Eriş'e göre bu kitap ile Orhan Seyfi Orhon'un *Dün, Bugün, Yarın* adlı eseri benzerlikler göstermektedir. Yazarın daha önceden yazdıklarını çıkarma isteğini Resai Eriş şu şekilde nitelendirmektedir;

“(...)Beşik gibi evvelce yazılmış fıkraları toplayan kitapların hususiyeti muharririn yazılarındaki mükemmeliyete inanışından gelmektedir.”⁵⁷⁵

Orhan Seyfi Orhon'un kitabı için söylediklerini burada da tekrar eder.

“(...) bazı hastalıklar vardır ki teşhisi gayet zordur, fakat bir kere teşhis edildi mi hastalığa geçmiş nazarı ile bakılabilir. Çünkü tedavisi basit ve kâfidir. Bazı hastalıklar da vardır ki, teşhisi kolaydır, hatta belli olan ârâzı ile herkes tarafından görülebilir vaziyettedir. Ancak, bütün zorluk tedavisindedir. Yusuf

⁵⁷⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dün, Bugün, Yarın”, a. g. d. , S. 487, 27 Nisan 1944, s. 6-7.

⁵⁷⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanat Konuşmaları – Nurullah Cemal Berk'in İki Eseri -Beşik”, a. g. d. , S. 487, 4 Mayıs 1944, s. 6-7, 11.

*Ziya Ortacın bütün teşhisleri bu cinstendir. Asıl, ihtisasa, tedavi esnasında lüzum hissedilir.”*⁵⁷⁶

8. 3. “*Sanatkâr Fıkraları*” Sadun Altunay

Resai Eriş *Sanatkâr Fıkraları* isimli kitabı tanıtır ve Sadun Altunay’ı, bu kitap sayesinde tanıdığını söyler. Bu kitabın sahibi ve düzeni hakkındaki fikrinin yalnız *Sanatkâr Fıkraları*’na dayandığını belirtir.⁵⁷⁷

Yazar gazete, dergi ve farklı kitaplarda rastladığı fıkraları bir araya toplamıştır. Kitap dört bölümdür. Birinci bölüm: işini kendine meslek edinenlere, ikinci bölüm: tiyatro mensuplarına, sonraki bölümlerde musikici ve resamlara ayrılmıştır. Yapılan bu sınıflandırma Resai Eriş’e özentisi olarak gelmiştir.⁵⁷⁸

Resai Eriş kitabın özentisine iki yerde daha rastlar. “*Birincisi: ilmî olsun diye kitabın önsözünü Fahrettin Kerim Gökay'a yazdırmış. Yazının başlığı şu: Psikolojik cepheden sanat anekdotları... Yazının sonunda tarih ve yazıldığı yer ve Ord. Prof. Dr.un imzası vardır.*” (Resai Eriş bu kısma başka düşünceler serpiştirmiş ve konudan sapmıştır.) Resai Eriş’in bu kısımda asıl demek istediği, yazarın tercüme şekli beklenen terdidi vermediğidir.

“İkincisi: Yazar kitabın sonuna adı geçen şahsiyetler hakkında birkaç sözlük izahat koymuş.(...) Bu resmiyet, bu ilim özentisi insanın fıkradan beklediği zevki bozuyor.

Fıkralarına da olumsuz eleştirilerde bulunur. Bunları 4 bölümde sıralar ve bunlara birer örnek verir. Bunlar;

1. *Fıkra diye günlük hayatımızda yünlercesine rastladığımız, yani bunları söylemek için bir sanatkâr olmaya lüzum olmayan şeyler var.*
2. *Pek kaba sahalara yer verilmiştir.*
3. *Bayat şeylerden örnekler verilmiştir.*

⁵⁷⁶ a.g.y.

⁵⁷⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sanatkâr fıkraları”, a. g. d. , S.589, 11 Nisan 1946, s. 6.

⁵⁷⁸ a.g.y.

4. *Tercüme doğru olabilir, fakat fikraya gitmemiştir.*⁵⁷⁹

9. Hiciv

9. 1. “Şeytanla Konuşmalar” Hilmi Ziya Ülken

Resai Eriş, Hilmi Ziya Ülken’in kitaplarından *Yarım Adam* adlı romanı ile *Şeytanla Konuşmalar* adlı hicvini ele alır. Başlığı “Edebî Oluşlar” olarak geçen yazısının başında kitapların ikisini de karşılaştırır.

*“Yarım Adam ne kadar kuru ve hiç de kıvrak olmayan bir ifade ile yazılmışsa; Şeytanla Konuşmalar, tamamen aksine, pek zeki insanlara has olan müdahaleleri, parlak bir zekânın ve hicve kaçan ifadesi ile kıvrak bir üslûbun mahsulüdür. Yarım Adam’la Şeytanla Konuşmalar arasındaki fark, mevzu ve teknik bakımından değil; muhakeme bakımındandır, Muharririn Yarım Adam’dan Şeytanla Konuşmalar’a geçerken muhakemesinin hüviyet değiştirdiği görülür. Yarım Adam muharriri, mutaassıp bir terkipçi iken, Şeytanla Konuşmalar muharriri derin bir tahlilcilik içindedir.”*⁵⁸⁰

Eriş, yazının diğer kısmında ise *Şeytanla Konuşmalar* adlı kitabı inceler ve içerik hakkında yorumlarda bulunur. Ona göre bu kitap bir hicivdir. *Şeytanla Konuşmalar’a* hiciv demesinin nedenini şöyle açıklar;

*“Şeytanla Konuşmalar için bir hiciv eseridir, dedim. Yani bu kitapta hâkim olan unsur arayıcı ve tahlilci bir zekâ, dikkati çeken iki hususiyet de şikâyet ve tahripkârlıktır.”*⁵⁸¹

Kitapta şeytan kendisini takdim eder. Eriş’e göre Ülken, şeytanı konuşturmuştur.

⁵⁷⁹ a.g.y.

⁵⁸⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, a. g. d. , S. 491, 25 Mayıs 1944, s. 6-7.

⁵⁸¹ a.g.y.

“Kendimizin bile göz göze geleniye cesaret edemediğimiz bu şeytan kuvvetli bir imanın zayıfladığı her yerde, insanı, derin bir tahripçiliğe sürüklediği zamanki haliyle karşımıza dikilmiş bulunuyor. Hilmi Ziya Ülken işte bu şeytanı konuşturuyor. İnsanoğlunun onu kıpırdatmamak için gösterdiği itinayı kırıyor.”⁵⁸²

Kitabın 18 kısımdan oluştuğunu söyler ve bunların adlarını sıralar;

1. *Takdim.*
2. *Fazilete dair.*
3. *Telif ve tercümeyle dair.*
4. *Sıhhate ve aşka dair.*
5. *Nizamı âleme dair.*
6. *Nesre dair.*
7. *Şiire dair.*
8. *Tiyatroya dair.*
9. *Tefahür ve acze dair.*
10. *Fikir ve harekete dair.*
11. *İştikaka dair.*
12. *Romana dair.*
13. *Kitaba ve hayata dair*
14. *Resme dair,*
15. *Tembelliğe dair.*
16. *Tenkide dair.*
17. *Geçmiş zamana dair.*
18. *Akliselime dair*⁵⁸³

Buradan da anlaşılacağı gibi bölümlerin sosyal konulardan oluştuğuna da dikkat çeker. Eriş, eserde üzerinde durulan şahıslardan da örnekler verir;

---

⁵⁸² a.g.y.

⁵⁸³ a.g.y.

“Davut’tan, Süleyman’dan Muhammet’ten, Eflatun’dan, Kant’tan, Hegel’den, bize, zamanımıza, Namık Kemal’e, Ziya Paşa’ya, Mustafa Şekip Tunç’a, Baltacıoğlu’na, Mükrimin Halil’e, Nurullah Ataç’a kadar çeşitli bir insan kütlesine tesadüf ediyor.”⁵⁸⁴

Eriş’e göre eserde ayrıntı ve dağınıklık göze çarpar. Ancak dağınıklık ve ayrıntı şahıs kadrosunun sağlamlığı ile çerçevelenince bu dikkati çeken bir kusur olmaz. Eriş’e göre bu eser insanın oturup bir anda yazacağı bir eser değildir. İlim için çalışmış bir insanın ömür boyunca topladıklarını içermektedir. Eserin üslubu ise mizah havası içinde yer yer hiciv görüşü verilerek yapılmıştır.⁵⁸⁵

10. Mizah

10. 1. “*Bu Harbin Siyasî Nükteleri*” Necat Akdemir

Bu Harbin Siyasî Nükteleri adlı kitap, Resai Eriş’e göre verimlidir. Eriş, diğer mizah kitaplarına göre *Bu Harbin Siyasî Nükteleri*’nin üç farkını ele alır;

“Seçiş bakımından; Bir nüktelyi yazmak o espriyi yapmak kadar zordur. Bazen pek hoş giden bir nükte yazılınca ortada hiçbir şey kalmaz. Nükte söylendiği mecliste ve o bava içinde güzeldir. Nakledilince beraber hiç bir şey getirmez. Böyle yalnız söylendiği zaman güzel olan nükteler alınmamalıdır. Şimdiye kadar çıkan kitaplarda bu noktaya dikkat edilmediği için hoş giden sözler arasında pek soğuklarına da tesadüf ediyorduk. Necat Akdemir bunları iyi ayıklanmıştır.

İfade bakımından; Bizde ne kadar nükte varsa birkaç ağza taksim edilip o ağızlardan yazıldığı için hususî bir nükte dili teşekkül etti. Bu kitap bu tuhaf dili kırmış, diyeceklerini günlük konuşma dilimizle yazmıştır.

Espri bakımından; Necat Akdemir kitabına ısıtılıp ısıtılıp önümüze konmuş bayat nükteleri almamıştır. Çoğu işitmediğimiz bazıları da az işittiğimiz

---

⁵⁸⁴ a.g.y.

⁵⁸⁵ a.g.y.

*parçalardır.*⁵⁸⁶

Eriş'e göre kitabın başında, Alman, İngiliz, Amerikan, Fransız ve Yahudilere dair en yeni nükteleri içerdiğine dair bir mübalağa vardır. Bu içinde iki anlam barındırır. İlki Resai Eriş'e göre savaşın yarattığı fıkraları okuyucuya ulaştırmaktır. İkincisi ise kitabı kabartmak için kitabın içine ekler koymaktır. Buna rağmen kitabın sevilleceğini söyler Resai Eriş.⁵⁸⁷

11. Antoloji

11. 1. Antoloji Serisi

Antoloji Serisi, Türk şair ve romancılarının antoloji serisinin ilk kitabıdır. Adı antolojidir ama monografiden öteye geçmediğini söyler Resai Eriş. Kitap, müntehatat yani seçmelerdir. Ancak yazılan kişilerin seçime tabi tutulmadığı görülür.

Kitap Etem İzzet Benice ile ilgilidir. Hayatı, gazeteciliği, romancılığı diye kısımlara ayrılmıştır. Resai Eriş'e göre hiçbir insanın hayatı bu şekilde parçalara bölünmez. Bu bölümler pozitif bilimlerin yönteminde yer alan sınıflandırma ve dar saha çalışmalarına karşı yazarların duyduğu özentidir. Ayrıca Etem İzzet Benice, kitap çıktığında hala yaşamaktadır. Bu durumda antoloji için olumsuz bir nitelik oluşturmaktadır.⁵⁸⁸

10. Genel

1. “Para ve Şöhret” Mitat Tuncel

Para ve Şöhret adlı kitap iki kısımdır. Birinci kısım: genel düşünceler, ikinci kısım: monografiler yer alır. Her iki kısmın üzerindeki konuların ne üzerine

---

⁵⁸⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bu Harbin Siyasî Nükteleri”, a. g. d. , S. 490, 18 Mayıs 1944, s. 6.

⁵⁸⁷ a.g.y.

⁵⁸⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Dil, Yine Dil – Şiir ve Yumruk – Halit Fahri Ozansoy’a”, a. g. d. , S. 533, 15 Mart 1945, s. 6-7, 11.

sıralandığını Resai Eriş bir türlü anlamaz. Kitapta belirli bir sınıflandırma yoktur. Eriş, ilk kısımdaki başlıkları sayar;

*“Dimağımızı nasıl ve ne zamanlar çalıştırabiliriz, hayatta muvaffakiyet ve elemanları, intizam ve tempo, hayatta şansın rolü, kumarda niçin kazanan yoktur? Dost kazanmak ve muhit yapmak, yalnız kazanmak hüner değil yaşamasını da bilmek lâzımdır.”*⁵⁸⁹

Resai Eriş’e göre Mitat Tuncel bunları kendisi dememiş, başkalarından almıştır. Bu konunun alındığı asıl yazılardan konu daha iyi anlaşılmaktadır.

2. Misal – Örnek Kullanmak

Mithat Cemal Kuntay “En iyi tasnif misaldir” der. Resai Eriş’e göre misal asıl konuyu ortadan kaldırmak, gizlemektir. Misal şeyde müşterek taraf aramak, aradaki hududu, manileri kaldırmak demektir. Ütü bezi gibidir, asıl konuyu yakmaktan korkulduğu için kullanılır.⁵⁹⁰

3. Şöhret

Eriş, birisine çatıp meşhur olmayı konu alır. Kendi duyuş ve görüşünü telkin, Resai Eriş’in anladığı manada meşhur olmaktır. Önce meşhur olmak istenir, sonra o şöhreti devam ettirmek istenir. Biri öven, biri çatan kişinin emel ve vasıtaları aynıdır; yalnız biri farklıdır ki, birinci haldeki o tatlı heyecanın yerini ikinci haldeki tecrübenin verdiği sinsi kurnazlık alır. Çatmak ve kuyuyu kirletmek ayrı şeylerdir. Birincisinde şahsiyet, ikincisinde ism-i faildir. Cemiyette söz sahibi olmak ya da isminin söz edilmesi isteği her zaman vardır. En talihli sanatkârlarda bile tanınma devri 5-6 yıldır.⁵⁹¹

⁵⁸⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tahrif – Para ve Şöhret”, a. g. d. , S. 504, 24 Ağustos 1944, s. 7, 11.

⁵⁹⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Antoloji Serisi – Misal – Mısra – Örnekler”, a. g. d. , S. 534, 22 Mart 1945, s. 6-7.

⁵⁹¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Görgü – Yaratış – Şöhret”, a. g. d. , S. 542, 17 Mayıs 1945, s. 6-7, 11.

İ. NEKROLOJİK YAZILAR

Vakit gazetesi Sadri Ertem'in *Yol arkadaşları* adlı romanını tefrikaya başlar. Resai Eriş'e göre bir insanı anma böyle olur. Sadri Ertem henüz devrini bitirmemiş daha da çok yaşama gücü olan insandır. Sadri Ertem'in elindeki sanat ölçüsü hiç bir eskime belirtisi göstermemiştir. Resai Eriş, Sadri Ertem'in fikri ve sanat değeri üzerinde durmak değil bizdeki “anma törenleri”ne işaret etmek ister. Eriş, sanatçıyı, bir guguklu saat gibi muayyen zamanlarda yuvamızda saat başı kafasını uzatarak anmaktan bir fayda ummaz. Resai Eriş'e göre sanatkârın bir eserini vermek bundan daha sadık bir anma yoludur. Ahmet Mithat Efendi'yi Anma ile ilgili bazı yazarlar yazı yazmışlardır. Bunlar hem Ahmet Mithat Efendi'yi hem de” anma törenleri”ni ele alan yazılardır. Bu yazarlar şunlardır; Şevket Rado, Hikmet Münir, Hakkı Tarık Us ve Şevket Rado.⁵⁹²

Resai Eriş'e “büyük, öldüğü günden dolayı anılmalıdır. Büyük doğduğu günden dolayı anılmalıdır. Büyüklerin doğum ve ölüm listesi çıkarılmalıdır” gibi sözlerden ülkeye fayda gelmeyeceğini söyler. Onun yerine herhangi bir gün seçip kişi hakkında kayda değer bir yazı yazılabilir. Beylik toplantılar ile değil, hakiki değer ile anılmalıdır.⁵⁹³

J. POLEMİKLER

1. *Vâlâ Nureddin – Resai Eriş*

5. Aralık 1944 sayılı *Akşam* Gazetesi “Mecmua İhtiyacı” adlı yazıya cevap verir Resai Eriş. Bundan öncede Vâlâ Nureddin ile birçok karşılıklı tartışma içine girmiştir. Bu yazısında Vâlâ Nurettin Yeni Adamcılarını “Pedagog” olmakla suçlar. “Okul içi neşriyata alışmışlar” der. *Yeni Adam*'ı orkestraya karşılık bir oda musikisine benzetir. Resai Eriş ise *Yeni Adam*'ı savunur ve içeriği anlatır. Yeni

---

⁵⁹² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Anma – Aforizmalar – Tercüme Üzerine - Gazeteci”, a. g. d. , S. 522, 28 İlk Kanun 1944, s. 6-7.

⁵⁹³ a.g.y.

Mecmuayı neyi savunur? diye Va-Nu'ya sorar. Dergâhı örnek verir. “*Onlar kadar olamadılar*” der.⁵⁹⁴

Yeni Adam; bir tiyatro problemi ortaya atar. Milliyet anlayışı vardır. Geleneğe objektif bakar. Musiki, roman, hikâye, hitabet ve dil meselelerine yer verir. Türke Doğru tezini ortaya atmıştır. Ancak bu Resai Eriş'e göre “Millete doğru” olmalıdır.⁵⁹⁵ Bir gazete veya derginin okunması ya da onu görmek mahiyetini anlamaya yetmez. Bunun için kişinin bir anlayış içinde olması gerekir.

2. “Münakaşalarımız”

26 Ağustos tarihli *Akşam*'ın “Dikkatler” sütununda “Münakaşalarımız” adlı konudan bahsedilir:

*“Şimdi birkaç aydır, en zıt görüş zaviyelerinden fikirler ileri sürülüyor. İhtimal birkaç ufak tefek istisna var; fakat umumiyet itibariyle, Türk muharrirlerinin büyük istihalelere uğradıkları görülüyor. Terbiye ve vakar içinde fikri münakaşalara devam edilebiliyor.”*⁵⁹⁶

Resai Eriş ise “*son aylarda tartışma olmadı, olsa da hemen bitti*” der. Tartışma olabilecek örnekleri yazar:

“Hakkı Tarık Us'la Tan'cılar arasında bir münakaşa görülebilirdi. Fakat bu doğmadan öldü. Tan'cılar münakaşayı kabul etmediler. Daha doğrusu, Hakkı Tarık Us'un iddiaları olan sahadan çok uzaklarda dolaştılar, mevziî boğuldu. Hüseyin Cahit Yalçın ile Ahmet Emin Yalman arasında karşılıklı ikişer, üçer defa yazı yazıldı. Bu da bir münakaşa değildi. Bir kere Ahmet Emin Yalman çok uzun, ama, okunamayacak kadar uzun yazıyordu. Sözü bunalta bunalta yürüttü ve tartışma hiçbir gelişme eseri gösteremedi.

---

⁵⁹⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Genç Nesil Konuşuyor – Vâlâ Nurettin’in Cevabı Üzerine”, a. g. d. , S. 525, 18 Ocak 1945, s. 6-7, 11.

⁵⁹⁵ a.g.y.

⁵⁹⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşalarımız – Araya Karışanlar – Klasik Hile – Kovan İçin – Örnekler”, a. g. d. , S. 558, 6 Eylül 1945, s. 6-7.

(...)Hâlâ devam eden bir tartışma daha var. Peyami Safa ile Tan'cılar arasında geçiyor. Fan'cılar diyorum çünkü Sabiha Sertel'den çok Tan'ın öbür yazarları bu işe karıştılar.”⁵⁹⁷

Resai Eriş, örneklerin ardından bir tartışmanın nasıl yapılması gerektiğini anlatır.

“Ben umumiyetle münakaşaların şahsiyete dökülmesini ayıplamam. Zaten münakaşanın şahsiyete dökülmesinden ne kastedildiği anlaşılabilir bir şeydir. Karşınızdaki bir fikri müdafaa eder. Siz o fikrin onda yerli köklü olmadığını, iğreti olduğunu söylemek için, hasmınızın şahsından bahsetmeğe mecbursunuz. ‘Biz bilginler, biz münevver kişiler’ diye böbürlenmiş bir zümre vardır. Bu zümrenin bir kendileri vardır bir de fikir yapıları vardır. Bu ikisini birbirine karıştırırsanız kızarlar; çünkü fikir âlemlerinin yapma ve iğreti olduğuna kendileri de inanmışlardır. Yine bu zümre herkesin fikrine hürmet gerektiği iddiasındadır. Kendi fikrine uymayan kendi gerçeklerini inkâr eden ve gerçeği bambaşka yerlerde arayan fikirlere hürmet etmek azmindedir. Bu saygı hissini nereden geleceğini bir türlü anlayamam.

‘Biz bilginler, biz fikir insanları kavga etmek bize yakışır mı?’ diye sahte bir nezaket içinde yüzerler. Bunu yapabiliyor diye hiç bir insanı övmek niyetinde değilim. Münakaşacı kızar da haykırır da. Münakaşaya yine hiç bir şey olmuş sayılmaz çünkü münakaşa terbiyesi dil terbiyesi demek değildir. Münakaşa terbiyesini başka sahalarda aramak gerekir.”⁵⁹⁸

Bu tespitlerinin ardından son günlerdeki Peyami Safa ve Sabri Sertel tartışmasını örnek alır. Ona göre Peyami Safa'nın verdiği cevaplar bir tartışmaya uygundur.

“Peyami Safa da Sabiha Sertel'i bu bakımdan çok iyi tanımış ki ilk yazısından itibaren verdiği cevaplardaki dil ve taktik, hasmına karşı kullanılacak dil ve

---

⁵⁹⁷ a.g.y.

⁵⁹⁸ a.g.y.

taktiğin en güzeli idi. Peyami Safa bu bakımdan büyük bir zekâ eseri göstermiştir.”⁵⁹⁹

3. Klasik Hile

Peyami Safa *Tasvir*'in ‘Pazardan Pazara’ sütununda “Server Bedi” imzasıyla yazdığı bir yazıda, tartışırken hasımları tarafından yazılarının hileli bir şekilde kesilerek okuyucuya öylece verildiğinden şikâyet eder.

Resai Eriş, bunun bir hile olduğunu her münakaşada görüldüğünü söyler. Bu klasik bir hiledir. Buna bir Bektaşî fıkrasını örnek vermiştir;

“Bektaşî'nin hikâyesi malûmdur; Allah “Sarhoşken namaza yaklaşmayın” demiş. Bektaşî bu cümlemin yalnız “namaza yaklaşm ayınız” kısmını alarak namazdan kaçarmış. Bir takım yazarların bu oluş pek kolaylarına gelir. Asıl fikri gizleyerek insana tamamen aksi bir fikir anlatacak şekilde yazının birçok tarafları kırılır. Biz şu son münakaşalarda hangi tarafın bunu daha çok yaptığı hakkında bir şey söylemeyeceğiz. Yalnız şunu belirtelim ki yukarıda bahsettiğimiz münakaşa terbiyesinin başında bu gelir. Münakaşada karşı tarafın söylediği iyi anlaşılmalı ve okuyucuya aksettirilirken tahrif edilmemelidir. Buna dikkat edilmezse o münakaşadan bir netice beklemeye imkân kalmaz. Düzgün bir münakaşanın her adımında yeni bir iddia ortaya konur.”⁶⁰⁰

4. Peyami Safa – Tan Gazetesi Yazarları (Sabiha Sertel-Aziz Nesin-Ertuğrul Şevket)

Resai Eriş'e göre bir tartışmanın safına sonradan katılanlar o safi koruyan tartışmacıya güvenseler, kendileri araya girmezler. Bunların sonradan araya katılışlarında âdetâ *“bu iş senin başına kalsa altından kalkamayacaksın bari biz yardım edelim”* diyen bir eda vardır. *Peyami Safa - Sabiha Sertel münakaşasında da*

⁵⁹⁹ a.g.y.

⁶⁰⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşalarımız – Araya Karışanlar – Klasik Hile – Kovan İçin - Örnekler”, a. g. d. , S. 558, 6 Eylül 1945, s. 6-7.

Sabiha Sertel safında Tan'ın üç yazarı görülüyor. Aziz Nesin Şakalar,, başlığı altında Peyami'ye çatıp duruyor. 28 tarihli Tan'da Ertuğrul Şevket de bu işe karışarak sütun sütun yazı yazdı. Ertesi günkü Tan'da İlhan Bedri Tek imzasıyla asıl ismi bu müstear ada pek yakın bir yazarın hücumlarını okuduk.” der Resai Eriş.

Aziz Nesin'in *Tan*'daki yazısından dolayı *Yeni Adam*, Aziz Nesin'den uzaklaşır. “Şaka ile tartışmayı karıştırmak çocukluktur,” der Resai Eriş. *Ant* gazetesi Peyami Safa'ya çatar. Resai Eriş'in yorumu sert olur.

*“Bu işi pek benimseyen Tan 'ın Pazar Şakalarını okuyordum 6-7 yerde Peyami Safa'ya sataşılıyor. Gazeteciden beklenen bir centilmenlik vardı artık onu da kaçırdılar.”*⁶⁰¹

Ant'ta çıkan yazı daha ciddî bir eda ile yazılmıştır. *Ant* yazarı Peyami Safa'nın Çınaraltı'dan aldığı şu fikri üzerinde durmaktadır.

“Geçen harbin sonundan bugüne kadar, Avrupa'nın hangi noktasında bir harp, bir ihtilâl, bir politika ve ideoloji çarpılması olmuşsa, orada, istisnasız, hep milliyet fikri kazanmışım: İlk önce, Türk istiklâl harbinde, garp demokrasilerinin kukla ordularını tepeleyen, milliyet fikridir; peşinden İtalya'da Marksist, liberal ve farmason beynelmilelçileri tepeleyen, milliyet fikridir” cümlesindeki milliyet sözünü yazar faşistlik olarak değerlendirmiştir.⁶⁰²

Resai Eriş'e göre *Ant* gazetesinin yazarının düşünce binası ne kadar mükemmel olursa olsun temel sakattır. “Milliyet” hiçbir zaman “faşizm” demek değildir. “Faşizm” bir politik idare şeklidir; bunun tatbik edilebilmesi için her şeyden önce milletin var olması; milliyet denilen, milletin sırlı benliğinden doğan ruhun teşekkül etmiş olması gerekir. “Milliyet” “faşizm”den “komünizm”den “demokrasi”den önce düşünülür. “Milliyet” olmayan yerde ne “faşizm” ne

⁶⁰¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşa – Mısra-ı berceste- Bu da bir tip – Vâlâ Nureddin'in bir yazısı üzerine – Tercüme bolluğu- Peyami Safa beyanındadır”, a. g. d. , S.565, 25 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

⁶⁰² a.g.y.

“komünizm” ne “demokrasi” var olur. Bir “faşist”in de, bir “komünist”in de her şeyden önce “milliyetçi” olması lâzımdır. Milliyetçi olmayan aklın, millet kavramı içinde, sosyal fonksiyonu olmayan insandır.⁶⁰³

Yazının sonunda da milliyetin ne demek olduğunu öğrenmelerini tavsiye eder. Resai Eriş’e göre vaziyet şudur Peyami Safa ile Tan'cılar arasında münakaşanın asıl konusu bir bahaneden ibaret kalmıştır. Şüphesiz ki münakaşayı ikinci yazıdan itibaren takip eden birisi asıl konunun ne olduğunu anlamaktan aciz kalacaktır.⁶⁰⁴

5. Aziz Nesin – Resai Eriş

Aziz Nesin *Tan*’da Resai Eriş’e çatmıştır. Resai Eriş’e göre Aziz Nesin kızmış ve sadece çatmak için bu yazıyı yazmıştır.

*“Zaten o da bilir benim yardakçı olmadığımı, yine de yazar, çünkü güvenmediği fikriyle, olmayan bilgisiyle, nasipsiz zekâsıyla günlük bir şöhrete ulaşmak için basit sokak adamlarının ekşimiş taktiğini kullanır.”*⁶⁰⁵

Resai Eriş ağır bir dille karşılık verir. Çok sinirlenmiştir.

*“(…) Fakat namusun hakkı için doğru söyle bugün karşıma çıkan sen, zekâsından, bilgisinden hiç de şüphe edilmeyecek olan ve sanırım senin de şüphe etmediğin Peyami Safa'nın karşısına da aynı şirretlikle çıkmadın mı? Demek sana zekâ, fikir, bilgi değil çatacak adam gazetene de dedikodu lâzım. Aziz Nesin diyorsun ki “Bilirsiniz, fikirden, bilgiden, zekâdan nasibi olmayan adamın biri meşhur olmak için gidip ömründe bir kere zembere etmiş ve meşhur olmuştur. Hâlbuki bu muharrir senelerdir bir derginin içine ve musahhihinden başka tek devamlı okuyucusu olmayan bir gazetenin kenarına yazar da yine meşhur olamaz.”*⁶⁰⁶

---

⁶⁰³ a.g.y.

⁶⁰⁴ a.g.y.

⁶⁰⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sitem – Aziz Nesin’e – Yeşil Yurt’un Bir Şiiri İçin – Vahit Lütfi Salcı’ya – Köy Enstitüleri ve Şiir – İstanbul Radyosu Hazırlanırken”, a. g. d. , S. 560, 20 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

⁶⁰⁶ a.g.y.

İkinci bir noktayı ele alır. “Benim kenarına yazdığımı söylediğin gazete Haber'dir.”⁶⁰⁷ Buradan Resai Eriş'in bu gazetede de yazdığını anlarız. ayrıca Aziz nesini mizah yönünden sert bir dille eleştirir.

“Aziz Nesin bir ben elli sene daha böyle yazarım. Fakat sen, omzuna bir zümrüdü Anka gibi getirdiğin mizahının tüyelerini o kadar çok yoldun ki bir seneye kalmaz sıkılmış bir limon kabuğu gibi atılacaksın.”⁶⁰⁸

6. “Karşılık”

“Karşılık” adlı yazısında Resai Eriş, Orhan Seyfi Orhon'un *Yeni Adam* için yazdığı yazıyı ele alır. Resai Eriş'e göre yazar kendisini tarafsız sayarak eleştiriye kalkışır ve yaptığı eleştiride de gayet tarafsız olduğuna emindir. Yazısının ismini “Yeni Adam” koymuştur. Hâlbuki Orhan Seyfi Orhon *Yeni Adam*'dan değil, “Baltacıoğlu”na olan antipatiğinden bahsetmiştir Eriş'in deyimiyile.

“Bunlar kendisine değilse bile, izindekilere, Baltacıoğlu gibi pusulayı şaşırtacaktır, ondan korkuyorum!”⁶⁰⁹

Resai Eriş'in hoşuna gitmez ve dergide yazdığından dolayı dergi sahipleri gibi düşünmek zorunda olmadığını şu sözlerle belirtir ve insanların bunu yanlış düşündüklerini söyler;

“İnsanların kendi kafasına en fazla sadık kalması gerektiği bu caddede bile astlık, üstlük aramağa bir meyil var. Ben falanın gazetesinde yazıyorsam tıpkı bir memur gibi onun madunuyum, Bana istediğini yazdırır hatta sade mevzuuma değil, mantığıma da müdahale edebilir. Böyle sanıyorlar.”⁶¹⁰

---

⁶⁰⁷ a.g.y.

⁶⁰⁸ a.g.y.

⁶⁰⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir aktör tanıdım – Karşılık – Tenkid hazımsızlığı – Gazete resimleri”, a. g. d. , S.571, 20 Aralık 1945, s. 6-7.

⁶¹⁰ a.g.y.

7. Refi' Cevat Ulunay – Resai Eriş

Resai Eriş, yeni şiirin ciddiye alınmaması yüzünden Tevfik Fikret'in şiirinden şu mısraları söyler;

İnan Haluk, ezeli bir şifadır aldanmak.

Refi Cevat Ulunay *Yeni Sabah*'ta Resai Eriş'e cevap vermiştir. Konu yeni şiirdir. Refi Cevat Ulunay'a göre zırva, delilik gibi görülen bir iddiada şiirin bir değer taşıdığına inanan insanlar vardır. Resai Eriş tartışma konularını maddeler halinde sıralamıştır;

“Şiir denilen sözler ruhu mu karıştıracak, benliğimde bir fırtına koparacak yahut beni sükûnetle dinlendirecek bir tesir hâsıl edemedi görüşünün duyan Resai Eriş, sizi böyle dar ve sakat tarifler içinde görmek istemezdim diye üzüntüsünü belli eder. Siz Baki'nin Divan'ı, Nazimi'yi açıp okuduğunuz zaman kendinizi ona kaptıracaksınızdır, der.

Yeni şiir bana bilmece bildirmece, dil üstünde kaydırmaca gibi bir tekerleme dinliyormuşum hissini verdi. Biraz ayağım suya ersin diye Garip'in önsözünü okudum.”⁶¹¹

Resai Eriş'in cevabı şu olur;

“Fikret Adil'in midir bilmem? Ben onun bir yazısında okudum şöyle diyor 'Tasarrufun ne olduğunu bilmeyenlere, Yunus Emre' nin:

Bindim, erik dalına

Anda yedim üzümü

Manzumesini okutursanız, muhakkak ki ona da kübik derler.”⁶¹²

---

⁶¹¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sayın Refi' Cevat Ulunay'a – Örnekler”, a. g. d. , S. 547, 21 Haziran 1945, s. 6-7.

⁶¹² a.g.y.

Resai Eriş'e göre bir şeyi anlamak isteyen için sadece bakmak yeterli değildir. Onun hakkında bilgi de edinilmelidir.

“Bir şeyi anlamak için ona sadece bakmak kâfi değildir. Bir cebit sarf etmek, onun hakkında malûmat edinmeğe çalışmak icap eder. Geçen yazımda Garip başyazısı için bir neslin şiir anlayışının manifestosudur, demiştim: Fakat bu onu okur okumaz yeninin bütün zevklerine erersiniz demek değildir. Eğer, Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı, Melih Cevdet Anday'ı, Sabahattin Kudret'i, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nu Oktay Rifat'ı, Cahit Sıtkı Tarancı'yı, Ahmet Necati Cumalıyı, Selahattin Batu'yu, Şükrü Enis Regü'yü, Muzaffer Tayyip'i çok yakından tanımıyorsanız Garip size hiç bir şey söylemez.”⁶¹³

Garip Hareketi daha özel bir bilgin için çok daha gizli bir dille yazılmıştır. Resai Eriş ileri giden bir şiir anlayışından söz edince Ulunay aradım ama bulamadım demiştir. Resai Eriş de henüz sanatın kolayı keşfedilememiştir der. Sonrada neden ileri giden bir şiir dediğini açıklar.⁶¹⁴

Bugünün şiirinde bir tabiileşme arzusu vardır. Yeni şiir kafa ile değil alışkanlıkla mücadele eder. Ve en zor şeyi başarır. Yeni şiir sanatı marifetten ayırır. Şiiriyeti kendi imkânlarından başka yerde tanımaz. Vezin denilen o zulümden kurtulmuşuzdur. Şiiri diğer sanatlardan kurtarmıştır. Motif sanatı olmadı, realiteyi işlemiştir. Söz ve anlam sanatından kurtarmıştır. Kelimecilikten kurtarıp, geniş bir söyleme imkânı kazandırmıştır. Dizeye bağlı zihniyet kırılmıştır. Şiir madde ve malzeme güzelliği değil, yapı güzelliği olarak alır. Şiiri varlık içinde yaşayan sınıfın uşaklığından kurtararak bugünün insanının malı yapmıştır.⁶¹⁵

Ardından nazım ve nesir konusuna geçer Resai Eriş. Alt alta gelen kelimeler bir araya getirilirse nesir şekline girer ama şiiriyeti bozulmaz. Eriş için nesir ve şiir vardır. Bir nesri alıp kalimelerini alt alta yazarsak da şiir yapamayız. Vezin ve

---

⁶¹³ a.g.y.

⁶¹⁴ a.g.y.

⁶¹⁵ a.g.y.

kafiye ile sizin anladığımız şiirlerde benzetmeler yapmak daha kolaydır. Şiiri nesre çevirerek anlama arzusu Ahmet Haşim'den beri görülmemiştir.⁶¹⁶

Refi Cevat Ulunay “Yeni şiir” adlı yazısını *Yeni Sabah*'ta 26 Temmuz 1945 yayımlar. Tartışma başlamıştır Resai Eriş ve Refi Cevat Ulunay arasında. Eski nesil ve yeni nesilin karşılıklı atışması yapılmaktadır.⁶¹⁷

Resai Eriş, modernizm ile yeni şiiri eş değer tutar. İster eleştiri gözlem olsun işinde gereken ciddiliği göstermesini diler.⁶¹⁸

Yeni şiir, genç neslin şiiri olmuştur. Yeni şiiri işleyen kişiler; Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rıfat'tır. Bu neslin şiiri bu nesille işlenmiş demektir. Eskiler bu şiire karşı ilgi duymamıştır. Alaylı alaylı davranmıştır.⁶¹⁹

Şiirin bir sınıfa uşaklık etmesi onu övmesi demek değildir. Bir sınıfa uşaklık etmesi demek; o sınıfın gireceği vasıtaları kullanması demektir. Bugün şiirden marifet istemiyoruz, vezin istemiyoruz, söz ve anlam sanatları istemiyoruz. Alt alta benzetmeler yaparak, der Resai Eriş.⁶²⁰

8. Suphi Nuri İleri – Resai Eriş

Suphi Nuri İleri ile Resai Eriş arasında “yazar ve yazarın hitap ettiği topluluk” ile ilgili bir polemik başlar. Resai Eriş;

“Suphi Nuri İleri hocamız bana kendi sayfasında ders veriyor.”Sual cevap hastalığı” başlığı altında yazdığı bu yazı benim Haber'de çıkan bir yazım üzerine yazılmıştır. Mesele şudur. Aşiyân açıldığı gün Tanın gazetesi Fikret hakkında bir anket yapmıştı. Anketi tertipleyenler Nizamettin Nazif'e de düşüncelerini sormuşlardı yazarın sözleri Tanin'e her halde farklı geçmiş ki kendi köşesinde bunu doğrultmak lüzumunu duydu.

---

⁶¹⁶ a.g.y.

⁶¹⁷ a.g.y.

⁶¹⁸ a.g.y.

⁶¹⁹ a.g.y.

⁶²⁰ a.g.y.

*Benim iddiam burada başlıyor. Her yazarın hitap ettiği bir topluluk vardır. Her yazar kendini okuyan bir topluluk düşünür.”*⁶²¹

Resai Eriş’in bu yazısından sonra Suphi Nuri İleri’nin “gazeteci oyunları” başlığı altında bir yazı yazar. Yazıda şöyle cevap verir Resai Eriş’in bu düşüncesine;

*“Çünkü biz yazılarımızı herkes okusun diye yazdığımız gibi bazen de yalnız bir kişi için yazarız ve bu hepimizin âdetidir. Frenklerde böyle yapar.”*⁶²²

İsmail Hakkı Baltacıoğlu. Suphi Nuri İleri’nin eleştirilere kızmadığını söyler ama Sıphi Nuri İleri *Yeni Adam*’ın son sayısında sitem eder.⁶²³

Resai Eriş iki şeyden söz eder bu konuyla ilgili; “*Suphi Nuri Hoca o yazısını yazdığıın ertesi günü kendisini gördüm. Benim bir yazıma dokunduğundan bahsetti. Yazı üzerinde de biraz konuştuk gördüm ki o yazımı çok dalgın okumuş. Umumî efkâr karşısındayız. Bu kadar dalgınlıkla yapılan işleri ayıplamak hakkımızdır.*” diyerek konuşma terbiyesi ile yazma terbiyesi arasında fark olduğunu yazar.⁶²⁴

Bu iki noktadan sonra polemik sonlanır.

---

⁶²¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – “Yeni Adam” sütunlarında I – Orhan Seyfi Orhon’a – “Halk” ın bir yazısı”, a. g. d. , S.566, 1 Kasım 1945, s. 6-7, 11.

⁶²² a.g.y.

⁶²³ a.g.y.

⁶²⁴ a.g.y.

İKİNCİ BÖLÜM

RESAİ ERİŞ'İN ELEŞTİRİ YÖNTEMİ/TARZI

1. Nesnel/Öznel

Resai Eriş “Radyo Programı” başlıklı eleştirisinde öznel yaklaşımlarda bulunmuştur.

*“İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu İstanbul'a geldiği zaman bir radyo piyesi olup olmadığı merakla sorduk. Baltacıoğlu radyo piyesi yazmasını bilen; yani, radyo piyesinin tabiatını tanıyan tek yazarımızdır. Bunun için onun piyeslerini takip etmek isteriz.”*⁶²⁵

Film ve tiyatro çalışmalarını ele alan bir yazısında ise nesnel yaklaşımlarda bulunduğu görülmektedir. Kanıtlayıcı ve destekleyici olmayan görüşlerin ne kadar samimi ve doğru olacağını bilmemesi yaklaşımında ne kadar objektif olduğunu göstermektedir.

“Süleyman Nazif Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü filmcilik şubesinin yeni çalışmalarına temas eder.

*Yapılan film henüz stüdyodadır. Daha umuma gösterilmeğe başlanmamıştır. Nizamettin Nazif gitmiş, görmüş, bunu methediyor, Biz filmi görmediğimiz ve henüz elimizde görmek imkânı da olmadığı için yasar bu methinde samimi midir, bilmiyoruz. Samimiyetine inanılmayan hiç bir tenkid de faydalı olamaz. Cumhuriyet gazetesinin genç yazıcısı Metin Toker'de çok zaman bunu yapar. Şehir Tiyatrolarının oynayacağı oyunları eser henüz prova devresinde iken methe başlar. Bütün bunların bir reklâm çerçevesini aşmadığını görüyor.”*⁶²⁶

2. Açık Sözlü

Gazete sahipleri reklam yapabilmek adına türlü türlü iğrenç yollara başvurabilmektedirler. Resai Eriş'te bu durumu kınamaktadır. Resai Eriş, kesin ve net söyler; Gazetecilikte tefecilik istemiyoruz!⁶²⁷

---

⁶²⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Radyo Programı – Kitap Tenkitleri – Fikret Adil – Yine Mise en Page – İki Devir Arasında Kalanlar – Celâleddin Ezine'nin Bir Yazısı”, a. g. d. , S. 557, 30 Ağustos 1945, s. 6-7, 11.

⁶²⁶ a.g.y.

3. Ciddi

Başlıksız bir yazısından alınmış bu kısımda Resai Eriş'in eleştirisinin ciddi olduğunu görmekteyiz.

“Aktörlerimiz saygı görmediklerinden şikâyetçidirler. Garpta bir sahne adamına gösterilen büyük saygının bizde henüz yer etmediğinden yakınırılar. Bu suçu halkta arar dururuz.

Ses tiyatrosundayım “Adalı kız” isimli bir operet oynanıyor. Sahneye her çıkan aktör: ama en yaşlısından, en ağır başlısına kadar bir biçimine getirip göbek attı, titredi ve çalkalandılar. Biz sahne eserine ve sahne adamına hürmette kusur ediyorsak sahnemizin halini ve akıbetini düşünürken dalıyor ve bu saygıyı unutuyoruz. Kusura kalmasınlar.”⁶²⁸

Resai Eriş, yine bir yazısında okuma şevki ve kütüphane sahibi olma konusunda yorum yapmıştır. Yazısında çok ciddi ve sert bir üslup kullandığı görülür. Amerikalı zencilerin Batı Afrika'da kurdukları Liberya Cumhuriyeti'nin merkezi olan Monrovy'a'da her evin bir odası kütüphaneymiş. Her zengin, evinde yüzlerce kitap bulundurmuş. Bu misali ele alan Burhan Cahit *Son Posta*'da yazdığı bir fıkrasında zenginlerimize sitem eder. Resai Eriş de yazısına bu örneği alır.

“Bizim zenginlerimizin villalarında köşklerinde, içinden bir cilt çıkan tek kütüphaneleri, süs için olsun yapılmış tek kitap rafları yoktur. Okumak şevkini edinmemiş kitap adamı olamamış bir insan zengin olursa bundan evinde bir kütüphane kurmasını istemek, onu bu sahteliğe zorlamak fikri nereden geliyor? Bu suali soracağımıza kitaptan edinecek istifadesi olmayan kimselere bu memleket nasıl zengin ediyor, bunu inceleyelim.”⁶²⁹

---

⁶²⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Kazanç Edebiyatı – Kiremitler ve Camlar”, a. g. d. , S. 511, 12 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11.

⁶²⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar ”, a. g. d. , S.599, 20 Haziran 1946, s. 6, 11.

⁶²⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Gazete Sütunları arasında - S. Bay Şevket Rado”, a. g. d. , S.580, 7 Şubat 1946, s. 6-7.

4. Çelişkili

Bir okuyucusu Resai Eriş'in yazılarında tezata düştüğünü söyler. Resai Eriş de kendini şöyle savunur;

“Tezat dediğimiz şey bir düşündüğümüzün tamamen aksini düşünmekse bence bu, insan kabiliyetinin hududu dışındadır. Bir türlü düşünüp bulduğumuz sonucun bambaşka bir düşünce yolu ile tamamen aksini bulmak için insan aklının o kadar sıhhatli ve dakik çalışabildiğini zannetmiyorum. Yok, tezat denilen şey insanoğlunda ayrı etki yapan fikirse bunun korkulacak bir şey olduğunu kabul etmiyorum. Düşünebilen her insanın bu tezada düşmesi olur şeydir.

Tezada düşmemek belli prensiplerden dışarı çıkamayan kimselerin harcıdır. Prensipler, donmuş, katılaşmış fikirlerdir. İnsan belli prensiplerin adamı olmaktansa düşünmesini bilmelidir. Düşünen her insanın da düşüncelerinin uzlaşmaz gibi görülen tarafları olabilir. Tezat korkunç değildir onu korkunç yapan biziz. Tezatarımızı uzlaştırmak kaygısı bu korkunçluğun ta kendisidir. Bizce asıl korkulacak şey tezada düşmek değil, tezada düşmek korkusudur.”⁶³⁰

Resai Eriş'in yazılarına baktığımızda ise bazı fikirlerinde çelikiye düştüğü gözlenebilir. Mesela kendisi *Yeni Adam*'ı önce bir dergi olarak kabul eder. Sonra bir yazısında gazete ve dergilerle ilgili konuşurken *Yeni Adam*'ın bir gazete olduğunu söyler.

“Gazetemizin gerek ‘Olanlar Bitenler’ gerek ‘Edebî Oluşlar’ sayfalarında birbiriyle biç ilgisi olmayan konulardan bahsetmekten çekinmeyişimiz bunun içindir.”⁶³¹

Vâ-Nû'nun gazetecilik ve dergicilikle ilgili görüşlerini ele aldığı yazıda ise *Yeni Adam*'ın bir dergi olduğunu ifade eder.

⁶³⁰ Resai Eriş, “Edebî Oluşlar – Tezat – Noktalama – Noktalamada Kapris – Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi? – İzmir Hikâyecileri Antolojisi”, a. g. d. , S. 514, 2 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11.

⁶³¹ Resai Eriş, “Edebî Oluşlar – Kısa Yazmak – Sanatte Kolektifleşme – Fıkra – Tenkid – Bir Yazım İçin”, a. g. d. , S. 519, 7 İlk Kanun 1944, s. 6-7, 11.

*“Zaten gazete ile dergiyi birbirinden ayıracak halde değiliz. Bir Cumhuriyet bir Akşam bir Haber gazetesi sadece gazete midir dergiye kaçmıyorlar mı? Bu iki yayın vasıtası arasındaki geniş hatları kavramış kaç münevverimiz var. Yeni Adam’a dergi denir. Çünkü haftada bir çıkar.”*⁶³²

Resai Eriş’e göre edebiyatta manzum denilen bir tür yoktur. Mensur şiire de karşı çıkmaktadır. Ona göre şiir ve nesir olmak üzere iki ayrı tür bulunur. Ancak bazı yazılarında bu dediklerine rağmen şiir yerine manzum kelimesini de kendisi çokça kullanmaktadır.

5. Mizahi

Resai Eriş, Sadri Ertem’in fikri ve sanat değeri üzerinde durmak değil bizdeki anma törenlerine işaret etmek ister.

*“Sanatkârı bir guguklu saat gibi muayyen zamanlarda yuvamızda saat başı kafasını uzatarak anmaktan bir fayda ummuyorum”*⁶³³ cümlesinde Resai Eriş’in mizahi yönü ortaya çıkmaktadır.

*“Ahmet Rasim’den gazetenin birisi yazı istemiştir. Ahmet Rasim sormuştur; “Kısa mı olsun, uzun mu?,, Hayretle sormuşlar: “Üstat bunu niçin sordun?,, Ahmet Rasim cevap vermiş! “Çünkü uzun yazarım 5 lira alırım, kısa yazarsam 10 lira,,”*⁶³⁴

Bazen Resai Eriş, anlatmak istediği konularda fıkra ya da anekdot yazmayı uygun görür. Yazdıkları insanları gülümsetecek cinstendir. Mizah dolu ve zekicedir.

---

⁶³² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – T. İ.’ye – Vâ – Nû’nun Bir Yazısı – Tiyatro Münakaşası – Okuyucu – Soru Cevap”, a. g. d. , S. 521, 21 İlk Kanun 1944, s. 6-7.

⁶³³ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şehir tiyatrosu – Örnekler - Anma”, a. g. d. , S.567, 8 Kasım 1945, s. 6-7, 11

⁶³⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Kısa Yazmak – Sanatte Kolektifleşme – Fıkra – Tenkid – Bir Yazım İçin”, a. g. d. , S. 519, 7 İlk Kanun 1944, s. 6-7, 11.

6. Sinirli

*“Aziz Nesin 1 ben elli sene daha böyle yazarım. Fakat sen, omzuna bir zümrüdü Anka gibi getirdiğin mizahının tüylerini o kadar çok yoldun ki bir seneye kalmaz sıkılmış bir limon kabuğu gibi atılacaksın.”*⁶³⁵

Aziz nesini mizah yönünden sert bir dille eleştirir. Bu yazısında çok sinirlendiği de görülmektedir.

Yurt dergisinde “Çıkan Bir Yazı İçin” adlı yazı Baltacıoğlu ve Mecmuası hakkında yazılmıştır. Baltacıoğlu, yazıda övülmüş, Resai Eriş ise yerilmiştir. A. Işık tarafından yazılan bu yazı, nezaket dolu bir yazı değildir. *Yurt* dergisi, basın hayatı için bir değer taşımamaktadır.⁶³⁶

*“Bana çatılıyor. Marşandiz treni gibi! Birbirinin sonuna eklenen kelimelerden çıkan mananın çok yerde ne olduğunu anlamadım. Ama kelimelerin ağırlığını toplasak şöyle deniyor: ‘Yeni Adam’da yakın zamanlarda ne idüğü bilinmeyen ve şuna buna çatan bir adam herzeler karıştırıyor. Bizce hiçbir ilmi otoritesi ve değeri olmadığından, aynı zamanda kendi yazısında sözde tenkidimsi bir eda ile baştan sona kadar falsolar yaptığını da gösterince, kervanımızı yürütmeyi münasip gördük.”*⁶³⁷

7. Bunalımlı

Vakit gazetesinin edebiyat sayfası için önce Resai Eriş düşünülmüştür ama ardından bu sayfa Resai Eriş’e haber verilmeden Peyami Safa’ya verilmiştir. Resai Eriş bu yüzden bunalımlı dönemler yaşamaktadır. Yaptığı eleştirilerin sınır katsayısının artış hızını ve bunalımlı halini yazılarına yansıtmaktan çekinmez.

---

⁶³⁵ a.g.y.

⁶³⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Yeni Adamın Asıl Sorusu – *Yurt* Dergisinde Çıkan Bir Yazı İçin – Edebiyat Nasihatları – Niçin Dilimize Bu Kadar Arapça, Farsça Kelime Doldu”, *Yeni Adam*, S. 546, 14 Haziran 1945, s. 6-7

⁶³⁷ a.g.y

“Vakit’in edebiyat sayfasına gelince: Peyami Safa bu sayfayı yaşatamaz ve yaşatamıyor, ölü doğdu ve ölüsü sürükleniyor.

Edebiyat sayfası Vakit'in edebiyat sayfası olmayacaktı. Peyami Safa her şeyden önce bu gerçeği kavramadı ve o sayfayı Vakit'in yedinci yahut sekizinci sayfası yaptı.

Beni hoş görün üstadım.”⁶³⁸

Yaşadığı bu olaydan sonra taşra gazetelerinden birinde Edebi Oluşlar sayfasından bahsedilir. Bu sütunu ele alan yazarın sözlerinin olumlu olmadığı Resai Eriş’in sözlerinden anlaşılmaktadır. Resai Eriş ruh halini ve son dönemde yaşadığı olayların etkilerini yine yazısına yansıtmiş ve şu sözleri söylemiştir;

“Bir yazar taşra gazetelerinden birisinde bu sayfadan bahsetmiş. Bir sürü sözler etmiş. Varsın etsin; öyle her söyleneni kuruntu edecek günlerimde değilim. Yalnız bir noktaya dokunayım:

Yazar inanmıyor ama edebiyat piyasasının, havası hiç de dalgalı değil. ‘Edebiyat oluşu bu kadar mı?’ diye itiraz edecek insan bu toptan itirazlara girmeden önce şöyle bir etrafına balansın. Oktay Rifat’ın evvelce çıkardığı kitabını yeniden bastırmasının hâdise sayıldığı günlerde yaşıyoruz. Edebiyat oluşları o kadar hareketsiz ki o genç yazar tenkide özeneceğine edebiyatın kendisine özenseydi bunu bir hadise sayabilirdik.”⁶³⁹

Yazıdan da görüldüğü gibi Resai Eriş bunalımlı bir dönem geçirmektedir. Ayrıca o dönemde edebiyatın çok durgun bir devirden geçtiğini de bize işaret etmektedir.

8. Yergici

Mitat Tuncel’in yazdığı Para ve Şöhret adlı kitap için Ulunay’ın yaptığı yoruma Resai Eriş’in cevabı karşısındaki kişiyi yerecek cinsten olmuştur;

⁶³⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Hakkı Tarık Us’a”, a. g. d. , S.608, 22 Ağustos 1946, s. 6.

⁶³⁹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Çeşit – Edebiyat – Fikirler ”, a. g. d. , S.609, 29 Ağustos 1946, s. 6.

“Bu kadar insicamsız, bu kadar tasnifsiz bir yazıyı makale çerçevesinde bile okumaya tahammül edemedim. Kitapta bir sürü de nasihat var. Nasihat insanoğluna tesir etseydi ben böyle kitaplar mı okurdum?”⁶⁴⁰

Sedat Oksal’ın Hüseyin Rahmi Gürpınar’la ilgili eleştiri yaptığı bir yazısını okumuştur Resai Eriş ve samimi bulmamıştır. Yazarın yaptığı eleştiriler ve çıkardığı sonuçlar, birbirine hiç uymamaktadır. Resai Eriş’te bunun üzerine Sedat Oksal’ı şu cümlelerle yerer;

“Fakat Haşim'in mezarı başında ‘Ahmet Haşini Bey biraderimiz, büyük şairdi, hem, öyle şurada burada yazan şair değil, kitaplar çıkarmış bir şairdi’ diye öven ses her vesile ile kulağımızın dibinde bu soydan hükümler veriyor.”⁶⁴¹

Resai Eriş bir yazısında fıkracının niteliklerine dokundurur. Dönemim fıkracılık anlayışının bozuk olduğunu, fıkra yazdığını sanan insanların olduğunu söyler.

“Acaba yazarın demokrasi anlayışı mı bozuk... Hayır, hayır, her şeyden önce fıkracının fıkra anlayışı bozuk. Bu fıkracı için fıkra yazmak sanatının da üç umdesi olmalı: eksiklik, kötülük, laubalilik. Fıkroda bu umdeleri temin etmek için demokrasi umdelerini ne hale soktuğu görülecek şey.

Ne gariptir şu fıkra yazmak sanatı... Her fıkra yazabilene bir köşe verebiliyoruz ve her köşe kapana fıkra yazdırıyoruz.”⁶⁴²

Son cümlede Resai Eriş’in yergi dolu sözleri yazılarında yergiye yer verdiğinin en net örneklerinden biridir. Yukarıdaki örneğin alındığı yazının başka bir kısmında da en uç noktada alaylar görülmektedir. Resai Eriş yazarların farkındalık seviyelerinin normal insanlardan farklı olması gerektiğini şu şekilde anlatmıştır;

---

⁶⁴⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Tahrif – Para ve Şöhret”, a. g. d. , S. 504, 24 Ağustos 1944, s. 7, 11.

⁶⁴¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Roman Değerleri - Aylık Ansiklopedi – Değer Buhranı”, a. g. d. , S. 501, 3 Ağustos 1944, s. 6-7, 11.

⁶⁴² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Bir yazara kinayeler – Fıkra – Örnekler – Zeybek – Şahin Tek”, a. g. d. , S.593, 9 Mayıs 1946, s. 6, 11.

“Bazı yazarlar tanıyoruz ki bütün kuvveti atılışlarındaki telkin gücündedir. Onlar tıslıp da normal bir insanın dört başı izahlı fikirlerine düştüler mi bütün kuvvetleri eriyor, pek alelade oluyorlar.”⁶⁴³

Ulus gazetesinde “Arı” imzasına artık görülmediği ile ilgili bir yazı vardır. Bu yazı Resai Eriş’e göre “Nureddin Artam” tarafından yazılmıştır. Alaycı bir dille yazıldığı için Resai Eriş tarafından çok büyük bir tepkiyle karşılanır ve aynı alaycılık ile yazıya şu şekilde cevap verilir.

“(…) olayı işiten Baltacioğlu bana şöyle yazmış: ‘Haber'den seni kovmakla az bile etmişler; ben olsam üstelik bir de dayak atardım.’ Üstadımız Nureddin Artam, sen Baltacioğlu kadar gaddar olmadığına ve alay etmek lütfünde bulunduğuna göre senden bir ricam var: Evliyim, çalıştığım şirketten aldığım maaş geçinmemeye yetmiyor. Biliyorsun evler pahalı, sonra yazmak ihtiyacım var, bana Ulus'da bir sütun vermeleri için iltimas eder misin?’⁶⁴⁴

Akşam gazetesinde bir yazı okur: Hitler'in yarı kardeşi serbest bırakılmıştır. Türkçede “yarı kardeşi” nedir? Gelin de içinden çıkın diye tepki gösterir.

“Şüphesiz gazetelerimizin en çürük tarafı tercüme işleridir. Tercüme işi dışarı memleket radyolarından haber alma işi bir gazete için âdeta dördüncü beşinci derecede iş sayılıyor. Bir kaç gazete var ki bu işi kimlere bıraktığını ve bu kimselerin lisan derecesini pek iyi biliyoruz ve hayret ediyoruz.

Vâ – Nû Akşam'ın ‘dikkatler’ sütununda bunlara çok zaman dokunur. Biter tükenir şey mi? İşte: Hitler'in yarı kardeşi...”⁶⁴⁵

9. Kendini Tekrar

Kendini tekrar ediş tehlikeli değildir. Asıl tehlike; kişinin kendisini inkâr edişidir.⁶⁴⁶

⁶⁴³ a.g.y.

⁶⁴⁴ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Arı ne oldu? ”, a. g. d. , S.607, 15 Ağustos 1946, s. 6.

⁶⁴⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Mise en Page – Şiir ve İsyân”, a. g. d. , S. 556, 23 Ağustos 1945, s. 6, 11.

10. Önyargılı

“Yeni tanıdığım şairler arasında beğendiklerim hayran kaldıklarım oluyor. Onlar hakkında çok daha heyecanlı şeyler yazabilirim. Fakat içimde bir güvensizlik olduğunu da seziyorum. Oktay'ı okurken Cahit Sıtkı Tarancı'yı okurken onlarda bir dost sesi duyuyorum! Bahsettiğim güvensizlik her yabancıya iktidarına kudretine inanılmış bir yabancı karşısında bile duyulan güvensizliktir.”⁶⁴⁷

Cümlelerinde Resai Eriş'in yeni şairlere karşı önyargılı olduğunu göstermektedir. Bu onun kendi zevk ve tutumlarından vazgeçemediğini ve tercihleri ile eleştirel yaklaşımlarından daha çok öznel davrandığını da kanıtlar.

11. Gelenekçi

Vâlâ Nureddin akşamda bir yazı yazar. Anane ve irtica konusuna dokunur. Resai Eriş'te bu bahse giren herkesin gelenek ve göreneği birbirinden ayırabilmesini ister.

“Bir milletin ta kabile çağından beri tanıdığı ve hiç değişmeyen değerleri nelerdir, bunu gösterebilmelidir. Vâlâ Nureddin'in kültür, .medeniyet, gelenek ve görenek kavramları üzerinde açık bir anlayışa sahip olmadığını görmüştük. Beynelmilel ananelerden filan bahsediyordu.”⁶⁴⁸

Vâ-nû der ki;

“Ananeler geçen nesillerin bu nesle bıraktığı kıymetli miraslardır; onları irticaa mâl ederek irticai kuvvetlendirenleyim. Onlar mübarek bayramlarıyla,

---

⁶⁴⁶ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Vecizeler – Nesir – Aktör – Kendini Tekrar”, a. g. d. , S. 529, 15 Şubat 1945, s. 6-7.

⁶⁴⁷ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şehir tiyatrosu – Örnekler - Anma”, a. g. d. , S.567, 8 Kasım 1945, s. 6-7, 11.

⁶⁴⁸ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Münakaşa – Mısra-ı berceste- Bu da bir tip – Vâlâ Nureddin'in bir yazısı üzerine – Tercüme bolluğu- Peyami Safâ beyanıdadır”, a. g. d., S.565, 25 Ekim 1945, s. 6-7, 11.

çelebice nükteleriyle, efendice sohbetleriyle, ramazan simitleriyle, çocuk beşiklerine takılan maşallahları ile üzerlükleriyle, vaaay efendimli misafir karşulamaları ile büyüklerin ellerinden ve küçüklerin gözlerinden öpmeleriyle, sünnet çocukları ile Zekeriya sofralarıyla, lohusa şerbetleriyle, alaturka musikisiyle, Pınarbaşı sefalarıyla bizimdir.”⁶⁴⁹

Resai Eriş'e göre “Anane diye, millî kültürün bütün hayatında hiç değişmeyen kalıcı olan örflerine denir. Anane demek, millette nevi belirten belkemiği” demektir. Vâ-nû bu kelimeyi gelişi güzel lügat manasıyla almaktadır. Oysaki bu düşünce sözlük manasıyla anlaşılmaz. Bu sosyolojik kavramın karşıladığı sosyal gerçek düşünülmalıdır.

Resai Eriş, Aydınlarımızda şuursuz bir anane düşmanlığı olduğunu söyler. Bu düşmanlığın esası ananenin irtica ve muhafazakârlıkla karıştırılmasından ileri gelmektedir. İrticadan yılan münevverler anane düşmanı kesilirler. Anane, yaşama hakkı kalmayan örf ve âdetler manasında kullanılmaktadır.

12. Seçici

“Bu sayfalarda çok zaman üç beş şaire bağlı kalışım bana yapılan tarizlerin başında geliyor. Fakat düşünüyorum ki ben bir edebiyat tetkikçisi değilim. (...)edebî mevzular üzerinde duran yazarım. Beni tatmin eden beni inandıran şairlerden kendi şairlerimden bahsederim.

Bu benim üç beş kişiye bağlı kalışım değil, henüz şairliğine inanmadığım kimselerden bahsaçmağa kendimi mecbur tutmamamdır.

Yeni tanıdığım şairler arasında beğendiklerim hayran kaldıklarım oluyor. Onlar hakkında çok daha heyecanlı şeyler yazabilirim. Fakat içimde bir güvensizlik olduğunu da seziyorum. Oktay'ı okurken Cahit Sıtkı Tarancı'yı okurken onlarda bir dost sesi duyuyorum!

Bahsettiğim güvensizlik her yabancıya iktidarına kudretine inanılmış bir yabancı karşısında bile duyulan güvensizliktir.

---

⁶⁴⁹ a.g.y.

*Ahmet Necati Cumalı bana her zaman bir dost sesidir. Bırakın ben yine size Oktay'dan Orhan Veli Kanık'dan Sabahattin Teoman'dan Melih Cevdet Anday'dan bahsedeyim, öyle çok dostu olan kimselere güvenim yoktur.”*⁶⁵⁰

Yukarıdaki sözlerde Resai Eriş'in belli kişilere bağlı kalışı üzerinde durulmaktadır. Resai Eriş bu söyleneni kabullenir. Ona göre yeni şairler arasında beğendikleri de vardır ancak o içindeki güvensizlikten dolayı kendisini yeni şairlerden bahsetmeye mecbur tutmaz. Bir tarafıyla seçici, bir tarafı ile verdiği örneklerde ketumdur.

13. Sitemkâr

Resai Eriş, tenkid özgürlüğü ile ilgili şairin birine sitem etmiştir. Buradan şairin bir diğer özelliğinin de sitemkârlığı olduğunu görebiliriz.

*“Olay, anlamadığımız şeyler arasına birini daha katar: Şair hürriyete âşıktır; ama hangi hürriyete? ‘Hürriyette hürriyet’ diye bağırır ama hangi hürriyet? Sizin hürriyetinizi tanımayan, size en tabii hakkınız olan tenkid hürriyetini vermeyen bir insanın hürriyete âşık olduğuna nasıl inanırsınız. Benim tenkid etmek hürriyetim yok mu?”*⁶⁵¹

14. Konuyu Dağıtan

Resai Eriş, çoğu yazısında konudan sapar. Bahsettiği konunun dışına çıkar. Önce gereksiz bilgiler verir. Sanki düşündüklerinin hepsini kâğıda dökmek zorunda olduğunu hissettirir okuyucuya. Konuyla alakası olmayan bilgileri verdikten sonra benim asıl dokunmak istediğim nokta başkadır der. Farklı bir konuya geçiş yapar.

Zahir Güvemli'nin yazdığı bir yazı ile ilgili bilgi vermeden önce Zahir Güvemli ile ilgili bütün bilinmesi gerekmeyen bilgileri de yazısına yerleştirir.

---

⁶⁵⁰ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Şehir tiyatrosu – Örnekler - Anma”, a. g. d. , S.567, 8 Kasım 1945, s. 6-7, 11.

⁶⁵¹ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Sitem – Aziz Nesin’e – Yeşil Yurt’un Bir Şiiri İçin – Vahit Lütfi Salcı’ya – Köy Enstitüleri ve Şiir – İstanbul Radyosu Hazırlanırken”, a. g. d. , S. 560, 20 Eylül 1945, s. 6-7, 11.

15. Kısa Yazmak

Kısa yazmakla ilgili Ahmet Rasim'in bir fıkrasını örnek vermiştir;

“Ahmet Rasim den gazetenin birisi yası istemiş. Ahmet Rasim sormuş “Kısa mı olsun, uzun mu?,, Hayretle sormuşlar: “Üstat bunu niçin sordun?,, Ahmet Rasim cevap vermiş! “Çünkü uzun yazarım 5 lira alırım, kısa yazarsam 10 lira,,”⁶⁵²

Ayrıca kısa yazmak hakkındaki düşüncelerini de kendi kaleminden okuyabiliriz;

“Edebi oluşlarda dokunduğum konuları kısa yazmağa gayret ediyorum. Çünkü ‘Edebiyat’ sahası ne ihtisasa yer veren sahadır, ne de benim böyle bir iddiam var. Yazdıklarım arasında inandıklarım, bildiklerim kadar düşündüklerim ve şüphelerim de var.”⁶⁵³

Resai Eriş'in daha sonra peşin hükümlü olmadığını söyler. Düşünüp cümlenin sonunda kendi fikrimi söylerim der. Bazen yazdıkları üzerinde şüphe de kaldığını zaman kısıtlı olduğunda da mutlaka yazıda bunun belirtildiğini söyler. Yazıları bildikleri, inandıkları olduğu kadar şüphe ve tereddütlerinin de ifadesidir.

“Bense yazacaklarımı bu yazarlar gibi önce düşünmem. Bunu yazarken yaparım, yazarken düşünürüm.”⁶⁵⁴

Resai Eriş konulardan kısaca bahsetmesinin kendisinden bir şey kaybettirmeyeceğini düşünür. Resai Eriş'in aynı konuya dönmesi konu kıtlığından değil, o konuyla ilgili görüşlerini daha ileriye götürme isteğindedir.⁶⁵⁵

---

⁶⁵² Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Kısa Yazmak – Sanatte Kolektifleşme – Fıkra – Tenkid – Bir Yazım İçin”, a. g. d. , S. 519, 7 İlk Kanun 1944, s. 6-7, 11.

⁶⁵³ a.g.y.

⁶⁵⁴ a.g.y.

⁶⁵⁵ Resai Eriş, “Edebi Oluşlar – Kısa Yazmak – Sanatte Kolektifleşme – Fıkra – Tenkid – Bir Yazım İçin”, a. g. d. , S. 519, 7 İlk Kanun 1944, s. 6-7, 11.

16. Dilbilgisi

Tahaf, teşebbes gibi kelimeler metinde göze çarpar. Bazı kelimeleri konuşma dilinde olduğu gibi verir. “Anlamıyan, yapmıyan, düşünmiyen,” vb kelimeler. Yazılarında imla ve noktalama kurallarına dikkat etmez. Dili savruktur. Sanki karşısında biri varmış da onla konuşuyor hatta bazı zamanlar şakalaşp bazı zamanlar münakaşa yapıyor gibidir. Üslubu sert ve alaycıdır. Mizah yönü ağır basan kelimeler kullanıp, okuyucuya, kendini ani bir tebessüm içinde buldurabilir. Büyük ve küçük harflerin kullanımına başkalarını eleştirdiği kadar özenmediği göze çarpar. Ancak bu düşüncelerimiz bir açıdan karanlık kalmaktadır. Yapılan yanlışların çoğu Resai Eriş’e aittir. Üslup, dil ve anlatım bellidir. Ancak bu yazıları dizen mürettibin Resai Eriş’in dilindeki bazı kelimeleri böyle kullanıyor gibi göstermesinde etkisi var mıdır? Var ise ne boyuttadır?

SONUÇ

Resai Eriş, 1939-1950 yılları arasında gerçekleştirdiği kalem faaliyetiyle Türk edebiyatının eleştiri koluna katkıda bulunmuştur. O, bu faaliyet içinde, mensubu bulunduğu dönemi, çevreyi, kültürü ve kendi benliğinin oluşturduğu insani kimliğini yazılarına yansıtmıştır. Kendisi dönemin eleştiri sahasında yetkin bir kişi olmasına karşın hakkında bir çalışmanın yapılması bir yana, biyografisine ait hemen hiçbir belgeye rastlanamamış olması son derece üzüntü verici bir kayıtsızlığa işaret etmektedir. Dolayısıyla, kendi döneminde eleştiri dünyasının önemli kişiliklerinden Nurullah Ataç gibi isimlerin yanında adı anılmış olan Resai Eriş'in adı günümüze kalmadan unutulmuştur. Sadece Hüseyin Özçelebi *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri "1939 – 1950"* adlı kitabında Resai Eriş'in yazılarından birkaçını kaynak olarak kullanmıştır. Ayrıca Hakan Sazyek'in *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi* (1996) adlı çalışmasında da Resai Eriş'in Orhan Veli ile olan dostluğu ve kendisinin "yeni şiir" in savunusu yolundaki çabalarına değinildiği görülmektedir.

Resai Eriş, yazı hayatına 1939 yılında Yeni Adam'da başlamıştır. Eriş, -"Edebi Oluşlar" adlı köşesinde yazdıklarından anladığımıza göre- *Haber* gazetesinde de çalışmıştır.

Resai Eriş'in eleştiri yazıları çok değişik ve çeşitli bir konu dağarcığına sahiptir. Yeni şiirin önemi, yeni çıkan kitaplar, şairler, yazarlar, edebi türler hakkındaki bilgiler, edebiyat tarihi ile ilgili bilgiler, dergicilik ve gazetecilikle ilgili anlayışlar, dil ve Türkçe ile ilgili polemikler, farklı görüşlerdeki edebî kişiliklerin tartışmaları, edebiyat dünyasında yaşanan diğer olaylar ve genel kültürle ilgili düşünceler, Resai Eriş'in yazılarındaki genel konu başlıklarını oluşturmaktadır.

Yazılarında, düşüncelerini, sanki bir insan karşısındaymış gibi samimi, mizahi bir dille okuyucuya vererek duygusal özdeşleşimi başarıyla gerçekleştiren Eriş'in eleştirilebilecek tarafları da vardır. Söz gelimi, kendini çok tekrar eder. İmlasındaki rahatlığı da gözden kaçmaz. Ayrıca çelişkili olduğu konular da vardır. Bunlardan en önemlisi *Yeni Adam*'ın bir "gazete" olduğunu iddia etmesidir. *Yeni Adam*'ı "dergi" diye nitelendirenlere de ağır bir dille karşılık verir. Bununla birlikte, bu yayın

organının haftalık bir sürelemeye ait olduğu dikkate alındığında Eriş'in biraz yanıldığı da söylenebilir.

Resai Eriş'in eleştirileri dışında, Türk edebiyatı için yaptığı en önemli katkılarında biri de Aziz Nesin'in yazı hayatına başlamasını ve birkaç hikâyesini yayımlamasını sağlayıp onu edebiyatımıza kazandırmasıdır. Aziz Nesin ile arasında anlaşmazlık çıkınca da ilişkileri tartışma boyutuna taşınmıştır. *Yeni Adam* ile *Tan* arasında düşüncelerinin çarpışması yaşanmıştır. Resai Eriş, Aziz Nesin'e o kadar sinirlenmiştir ki "*ben yazı hayatından silinmem ama sen bu sayfalardan silinirsin*" diye ithamda bulunmuştur. Bu görüşün edebiyatımızda geçerli olmadığı, Aziz Nesin'in edebiyat tarihimizdeki yerinden de anlaşılmaktadır. Resai Eriş'in adı ise yazı yazdığı dönemden sonra anılmamıştır.

Eriş'in, Garip Hareketi ile ilgili yaptığı yorumlar da edebiyat tarihimiz için çok önemlidir. O, denilebilir ki, döneminde -Nurullah Ataç ve Şevket Rado ile birlikte- Garip üçlüsünü savunan birkaç kişiden biridir.

Resai Eriş'in eleştirmenliği, dönemin eleştiri anlayışı içinde öznel bir bakışın ürünü olmalarıyla dikkat çekmektedir. Bu bakımdan onu izlenimci eleştiri anlayışının o yıllardaki çok önemli adı olan Nurullah Ataç'ın takipçisi olarak kabul etmek doğru olur. Bu takipçilik, serbest bir eleştirel tutuma sahip olmanın yanında yeni şairlerin ve yeni şiir anlayışının savunuculuğunu yapma gibi o dönem edebiyatında çok önemli bir konumu da barındırmaktadır. Eriş'in özellikle Garip Hareketi ve yeni şiirin savunuculuğu hakkındaki çalışmaları bu görüşü desteklemektedir. Bu konuda o kadar ileri düşünür ki Garip'le ilgili olumsuz izlenimleri ve algıları bile hareketin gelişimi için faydalı görür. Resai Eriş, yazı hayatındaki bütün olumsuzluklara rağmen döneminde bir eleştiri adamı olarak önemli bir ağırlık yaratmış; ancak bu önemli konunun -sanırım kendi tercihiyle- devamını getirmeyerek yazı hayatından çekilerek sigortacılığa geçmiştir.

EKLER

DİS SÖZİTİ

HAFTANIN EN MÜHİM BÖLGÜLERİ

Hindistan'da
çocuk ölümleri

Ahşan gazetesinde okuduğumuza göre, Hindistan'da çocuk ölümü, umumî ölüm miktarının yüzde 24.8'ini bulmaktadır. Hâl buki İngiltere'de bu nisbet yüzde 7.1'dir. Hindistan'da beş yaşından küçük olan çocuklar arasındaki ölüm miktarı yüzde 18.6'dır. İngiltere'de ise bu miktar yüzde 2.5'dir. Reuter Ajansı'nın bildirdiğine göre, Hindistan'da bir yılda 200.000 kadın çocuk doğururken ölmektedir.

Hindistan'da Atatürk
adlı bir gazete

Gazetelerde okuduğumuza göre, Hindistan'da Delhi şehrinde ve Ordu diliyle *Atatürk* adında bir gündelik gazete intişar etmeye başlamıştır. Ordu dili Farsçaya çalan hususî bir dildir. Gazeteyi tesis eden Ahmet İmam adında müslüman bir genç Hintlidir.

Şeref Akdik'in bir tablosu
San Fransisco'da

San Fransisco'da Avrupa, Asya ve Afrika'da bulunan 79 memleket ressamlarından birer resim satın alınarak bir sergi vücade getirilmiştir. Bu daimî Resim Galerisi'nde teşhir edilmek üzere bizden de Şeref Akdik'in *Pazar Dönüşü* adlı eseri satın alınmış ve Amerika'ya gönderilmiştir.

Buhardan sunî
güneş ışığı

Hayat, İstanbul:

Amerikan elektrik mühendisleri tellurium buharından sunî bir güneş ışığı bulmuşlardır. Bu ışık diğerleri gibi güneş ışığından farklı olmayıp, her bakımdan onun aynıdır. Busuretle elbise renklerinde ve kadın yüz boyalarında gece ışığında meydana gelen değişikliklerden artık kurtulunmuş demektir.

Alev almayan kumaş

İngiltere'nin kumaş endüstrisi bütün dünyaca meşhurdur. İngiltere'de Bradford şehrinde şimdi de yeni bir kumaş üzerinde tecrübeler yapılmaktadır. Bu da yanmaz ve alev almaz kumaştır. Gayet gizli tutulan tecrübeler muvaffakiyetle neticelenirse, yanmaz bir nevi taş olan asbetüs gibi ateş almaz elyaftan kumaş yapmak mümkün olabilecektir. Katî netice alınırsa yağmura karşı muşamba gibi, ateşe ve yangına karşı da alev almaz hususî elbiseler yapılabilecektir.

Cephede balet heyeti

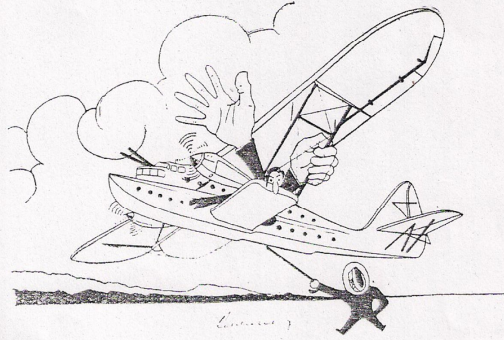
Paris Operası'na mensup on üç sanatkar, son harp vaziyeti üzerine, yeni bir ekip teşkil ederek cephede bulunan askerlere temsil vermek üzere harp muntakasında dolaşmaktadır. Bu balet heyetinin dansları cephede bulunan askerler tarafından alâka ile karşılanmıştır. Şüphesiz bugünün

medenî şartları içinde müziğin yanında butürlü sanat çerçevesine giren hareketlerin de psikolojik tesirleri noktasından faydalı olduğu meydandadır.

Cevizler gazla
kırılıyor

Hayat, İstanbul:

Amerika'da California'da cevizleri gazla kırmak için bir makine keşfedilmiştir. Makinede cevizler yuvarlak bir testereden geçer, bu testere kabuklarda ufak bir delik açar. Biraz ötede budelikten içeriye birkaç gazın karışmasından hasıl olan bir halita geçer. Cevizler bir gaz ocağından aşağı düşerken içindeki gaz ateş alıp patlar ve ceviz de böylece kabugundan ayrılır. Aşağıda başka bir mekanizma cevizle kabukları tamamiyle ayırır. Bu makine 40 İngiliz lirasıdır ve saatte 500 kiloluk ceviz kırıyor. Eski usulle kırılan cevizlerin yüzde 80'i bozuluyordu.

Resai Eriş.

— Kameri fethediyorum.
— Değmez; orada insan yok!

12 Haziran 1941
S. 334

K A Ş A Ğ I

Y A Z A N : E N V E R N A C I

R E S İ M L İ Y E N : R E S A İ E R İ Ş

SAĞ ise kulakları çınlasın, öldüyse Allah rahmet eyesin, komşudan haber almıyalı yıllar geçti. Zaten bir ayağı çukurda idi.

Kara, kuru, uzun boylu, çürük dişli, geveze, saf bir kadındı. Ne giyse vücuduna yakıştıramaz, onu gören kıyafet değiştirmiş bir erkek sanırdı. Dünyada en çok sevdiği şey ne çocukları, ne de kocası idi, cigara ve kahve.

Cigara, parmakları arasında altıncı bir parmak gibi hiç eksik olmazdı.

Kahve, sanki onu yaşatan bir iksirdi. Daha yerine yatarken ateşi gömer, mangal baş ucuna alır, sabahleyin gözünü açar açmaz mangalı deşer, akşamdan hazırladığı cezveyi ateşe sürer, bir cigara tellendirerek kahvesini köpürdetmeden yerinden kalkmazdı.

Kocası, zamanına göre az çok

tahsil görmüş, konuşmasını bilir, enine boyuna bir adamdı. Ne söylediye karısını yola getiremedi. Densiz hareketlerine ve sözlerine mani olamadı. Tatlı söyledi, olmadı; acı söyledi, komşum hatun tınmadı. Nihayet adamcağızın tahammülü burnuna geldi, birgün yaradana sığınıp karısını dövmeğe başladı.

Hele birgün adamcağız, misafirlerinin yanında karısını dövmeğe kalkmış, bütün sokağı heyecana vermişti.

Bakın, dayağın sebebi ne imiş? Köyden efendisinin hemşerileri misafir gelmişler. Komşum becerebildiği kadar yemekler hazırlamış, tam sofraya oturmuşlar, yemek sahanına el atarlarken akıllarına gelmiş: ekmeğe yok. Aman zaman derken komşum hatun: — Ben şimdi gider, konudan komşudan bulurum! demiş ve başını

örterek takunyalariyle sokağa fırlamış. Bir ahbabına uğramış:

— A... şimdi yemekten kalktık, vallahi bizim de yok, cevabını almış.

Başka bir komşusuna varmış:

— Daha bizimki gelmedi ki ekmeğe getirsin, demişler.

Nihayet Emine hanımların kapısını çalmış:

— Var teyze, verelim, biraz girmez misin? demişler.

— Hayır, girmem, yemekte bekliyorlar.

— Canım, biz kesip hazırlıyana kadar otur, hava pek soğuk, kapıda donarsın!

— Haydi hatırını kırmıyayım kızım.

Komşum içeri girer, bakar ki Emine Hanım'ın damadı, kaynana sı karşılıklı oturmuşlar, kabarmak üzere bulunan kahveyi bekliyorlar. Gelin, ekmeğini getirir, cezveye yapıştır:

— A, teyzeciğim, taze kahve çektim, bak ne de güzel kokuyor, zaten cezve üçlük, bir de sana çıkar, beş dakika oturuver, ne çıkar canım?

"Hazır taze kahve, sözünü işiten komşumun ilikleri gevşer:

— Ellerin dert görmesin, kızım! diye diye kahveyi içer. Hele kahve, bugünkü gibi köpüklü de olursa komşum büsbütün kendinden geçer. Onun orijinal bir de buluşu vardır: "kahvenin köpüğü insana hafflik verir", der. Evde konuya komşuya kahve pişirdik-

(Arkası 15'inci sayfada)

K U L T Ü R

SON GÜNLERİN MÜHİM OLGULARI

Harp Ne Asil Şeydir

Vatan, İstanbul:

Milletler arada bir harp etmelidirler. Bu suretle canlılıklarını, sağlıklarını, bekalarını sigorta etmiş olurlar. Bir insan yığını yüz yıl harp etmedi mi, o yığından hayır beklememeli. Örneklerini çabucak hatırlayabiliriz. Yaşamayı hak etmek için milletler elli ile yüz yıl arasında bir defa olsun harp etmelidirler. Bir millet muharip olabilmek için askerliğe ehemmiyet verir. Askerlik yalnız talim, manevra disiplini değildir. Fert, vücut, cemiyet, topluluk ve hayat disiplinidir Harbe her saniye hazır bir asker milletin bütün işleri ev işinden umumî, hususî ve resmî hayata kadar bütün işleri dürüst ve nizamlı olur. Ferdin değeri, enerjisi, inisiyatifî, dürüstlüğü, çalışkanlığı, vücut ve kafa kuvveti ile ölçülür. Harbe her dakika hazır bir askerde bu vardır. Milletler için de ölçü budur. Ah, yavrum harp? Sen ne hayat verici asil bir ölüm işisin... Seni takdis ediyorum.

Aka GÜNDÜZ.

YENİ ADAM.— Yukarıya mühim bir parçasını aldığımız makalesinde üstat Aka Gündüz harp realitesini en köklü zaruretiyle ortaya koyuyor. Harp doğum; ölüm, sağlık hastalık, gibi içtimâî zaruretlerden biridir. Harbin ne varolması ne de yokolması fertlerin elinde değildir. Harbi istememek fert için tabiidir. Fakat harbi inkâr eden, harpten kaçan, harpte doğuşmıyen, doğuşmesini beceremiyen bir millet en aşağı inek gibi boyunduruk altına girer. Yanlış olarak adına "insaniyetçilik, denilen harp düşmanlığı ahlâkî bir idealistik olmayıp zayıflığın, içtimâî soysuzluğun kendisi olmuştur. Harp hem de istifadur: harp yaşama hakkı olan milleti ölmüyandan ayırır.

MEZUNLAR CEMİYETİ

Mezun olduğum lisenin talebeleri bir cemiyet teşkilini çok istemişlerdi. Teşekkül edebildi mi, devam ediyor mu bilmiyorum. Ben yalnız ilk toplantılarında, bulunmuştum. Arkadaşlarım bir kurumun azası olabilmek hevesile hayli uğraşmışlardı. Münakaşalar yaptılar insan oğlu her çağında bilmediklerini ayağının altına koysa başı göğe değer. Hele lise talebesi! Ben lisedeyken saat 10'da Beyazıt meydanı nasıl olur bilmezdim. Mektebe gidiş ve dönüşümün tesadüf ettiği saatlerdeki kalabalığı her zaman öyle zannedirdim. Bir gün saat 10'da Beyazıt'tan geçiyordum. Hayret ettim, meydanı boşalmış sandım. Hatırlıyorum, ilk konuşmada arkadaşlarıma — bu cemiyetin ismini niçin "..... Lisesi Mezunları Cemiyeti," diye koyuyoruz? Demiştim. Münakaşa mevzuunun dışına çıktığım için bana cevap vermemişlerdi, fakat hâlâ soruyorum. Niçin filân lisesinin mezunları cemiyet kursun ki? Benim o mektebe gidişim diğer talebelerle olan duygu, düşünce birliğinden miydi? Hayır, evim yakın diye gitmiştim. Aynı mektepte yetişmiş olmak dahi insana düşünce birliği vermiyor; bu pek aşikârdır, böyle bir yakınlığı kabul etsek, yani, bir ân için aynı mektepte yetişmiş olanların bir duygu, düşünce birliği olduğunu iddia etsek, bunu neye kıyas ederek söylemiş olacağız! Aynı tahsil dereceli de olsa ayrı mekteplerden yetişmiş olanlarda bu birliği bulamayız diyebilecek miyiz? Hayır, bu gibi kurumların gayeleri hemen aynı, nizamnameleri birbirine çok yakındır. O hâlde bu isim "..... Mektebi Mezunları Cemiyeti," neyi ifade ediyor? Bana cevap olarak biz bu isim etrafında toplandığımız zaman belki tefrik edilecek bağlarla bağlı değildik. Fakat, aynı isim, aynı gaye altında çalışmak bizi daha sıklaştırdı! diyebilirlermi. Bu cevapları karşılarında ismin ne ehemiyeti kalıyor? 1939 senesinde Saryere gemiye gidenler bir cemiyet kursalar da birliklerine de bu ismi verseler daha mı az makul olurdu. Duygu, düşünce birliği ile birbirine bağlı insanların en tabii çalışması birleşerek olur. Bir hukuk mezunları birliğini en tabii teşekkül olarak kabul ederim; ancak "İstanbul Hukuku Mezunları Cemiyeti," ne demek?

Resai ERİŞ.

İ Ç İ M İ Z D İ Ş İ M İ Z

2'nci sayfadan:

azaptır. Bir Garplı salonunda muşeret kaidelerine dikkat etmek benim için azaptır. Ruh ve vicdan manâsıyla Garplılaşmak benim için ölümdür. Dünyaya Türk'geldim, Türk olarak mezara gitmek istiyorum. Bizim herşeyimiz iyi, doğru ve güzeldir. Onlara ait olan onlara kalsın! Ne onların malını çalmak, ne de onlara malımı kaptırmak isterim. Türkün hakkını Türke vermeli.

Bu satırları yazarken kendi kendime düşünüyorum: acaba yavaş yavaş geriye mi gidiyorum? Bende de irtica mı başladı? Hayır, ne ileri ne de geri bahsi var. Kendimi arıyorum, kendimi bulmaya çalışıyorum. Türk kalmak istiyorum. Bu benim hakkım değil mi?

I. H. BALTACIOĞLU.

Roman Sanatı

Vatan, İstanbul :

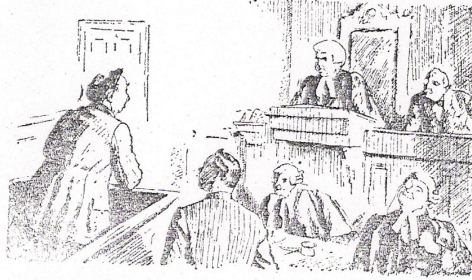
Cemiyetimizin son asırda geçirdiği hayat, bütün olarak düşünülmüş, muazzam bir roman manzarası karşısında kalır. Ne zengin ne çeşitli bir hayatımız var: Münevverlerimiz başka; halkımız başka, oğul başka. Herkesin içinde ayrı ayrı bir trajedi cereyan ediyor. Anadolu kendi muhiti için de esrarlı bir hayat yaşıyor. En yakınımızda bile ne şaheser mevzular var. İstanbul'un binbir sokağı, binbir roman mevzuu olur. Garp romancıları, kendi hayatlarını kılı kırk yararcasına anlatıyorlar; nerede ise mevzularını bitirmek üzereler; işlenmedik sahalardan arıyorlar. Türkiye'ye gelip, iki üç hafta İstanbul'da kalarak yazdıkları bir eserle şöret temin edenler var. Fakat Türk sanatkârı, kendi hakikatlerine bigâne; mevzusuzluktan kırılıyor. Garp eserlerinden mevzu, his, ihtiras kopuya etmekle meşgul. Bir de Avrupa'nın bizim eserlere iltifat etmediğinden şikâyet ediyoruz. Fakat ona biz kendi malını satmaya çalışıyoruz. Tereciye tere satılmaz. Türk sanatkârı, kökleri bu toprakta, ruhu bu cemiyette olan eser vermedikçe Garbin hoşuna hiç bir zaman gidemeyecek. Halide Edib'in *Sinekli Bakkal* romanı için İngiltere'de ve Amerika'da laka uyandırdı? Çünkü onda biz en bir taraf var. Roman tekniği ve cemiyetin istikrarı arasında hiçbir münasebet yoktur. Teknik mügaşere bir şeydir. Başka milletlerden alınabilir. Nitekim her millet u sahada başkalarından istifade etmiştir. Fakat ruh iare edilmez. İzzet edebiyatımız ise, şimdi, kendi ruhumuzla değil, yabancı bir ruhla yaşıyor. Bütün mesele burada. Cemiyette sanat ve tefekkürümüzü yıllarca besleyecek mevzu var. İnsanlarımızın ruhu, vücudlarında yaşayıp duruyor. Bunların sayfalarına geçirilmemişler. Münevverlerimiz ise, değişenlerinde yabancı şeyleri öğütmeyle meşguller.

MEHMET KAPLAN.

M Ü N E K K İ T

Yazmak yahut okumak, muhakkak ki, tek taraflı bir muhaveredir. Birtakım şeyler yazıyorum; bunların içinde bildiklerim, inandıklarım kadar şüphelerim, tereddütlerim de var. İddialarımın çoğu bir sualdir. Fakat, bunlara cevap alabiliyor muyum? Okuyucumdaki aksülâmeleri görebiliyor muyum? Denilebilir ki, her muharrir aynı zamanda bir karidir de. Ben de bir takım şeyler okuyorum; acaba her okuduğum yazının bende kalan tesirini, her okuduğum şey hakkındaki düşüncemi söylemem kabil oluyor mu? Bir muharriri okurken onunla münakaşa etmek arzusunun duymayan insan olur mu? Herhangi muharrirle konuşurken onun eserlerinden, yazılarından bahsetmek meylli içimizdeki bu münakaşa ihtiyacının birikintisi, tortusudur. Yazmak yahut okumak, muhakkak ki, tek taraflı bir muhaveredir, dedim. İşte "tenkit," denen şey bu tek cepheli muhaverenin sükülunu kıran cevaptır. Tenkit, münakaşa, ikinci tarafın sözleşkarışma ihtiyacını mümkün merteye temin eder diyorum; ancak, münekkit, yani, tenkidi kendine meslek edinen kimse nedir? Denilebilir ki: münekkit, tabiatın hasta olarak yarattığı adamdır. İnsanın yaratıcı kabiliyeti olmaması, sanatkâr ruhu bulunmaması şüphesiz bir noksandır. İşte münekkit, ruhundaki bu noksanlığı hastalık derecesinde kuvvetle sezen adamdır. Ruhundaki bu boşluğu doldurmak, kısırlığının acısını unutabilmek için kendisine sanat âleminde bir paye vermiştir. Noksan uzviyetinin intikamını başkalarının eserinden alan bu zavallılar da sanatkârın iyiyi, güzeli yaratmak kaygusuna mukabil gaye, kötüyü, çirkinliği deşip çıkarmak değil midir? Münekkit tek taraflı muhabereyi kırmak cesaretini gösterdiği için daima övünür. Fakat ne hakkı var, bu kâfi mi? Ya onun iddiaları, şüpheleri cevapsız kalmıyor mu? Ancak, bu cevap verilmemiş sanatkârda olduğu gibi onu üzmez, bilâkis, gururuna hoş gelir. İşinin ciddiyetinden okadar emindir ki, kariden alamadığı cevabı tahayyül ede ede bir takım cevaplar vehmeder ve yavaş yavaş kendi kendine kâfi gelmiye başlar, etraflıyla rabitası azalır. Buna ruhunun marazi hilkatı de eklenecek her güzelliğe karşı kindar bir tahripkâr kesilir.

Resai ERİŞ.

— Beraatinize karar verdik. Serbessiniz.

— 15 gün içeride yattım. Öyleyse ufak bir suç işleme hakkım var demek.

KISA TETKİK VE TENKİTLER

BU DA BİR TİP!

Bay'ın arkadaşı İstanbul'a gidecekti. Nezaketten geldi, Bay'a İstanbul'da bir emri olup olmadığını sordu. Bay düşün-

dü taşıdı, birşey bulamadı, fakat arkadaşı hazır gidiyordu. "Bari aneme bir mektup yazayım," dedi. Bir mektup yazdı, arkadaşına verdi. Arkadaşı Eyüp'te oturuyordu, trenden indiği akşam doğru evine gitti. Ertesi gün hiç işi yoktu; fakat Bay'ın mektubunu götürmek lâzımdı; sabah karanlığı yola

çıktı. Bay'ın annesi Akbaba'da idi. Otobüse bindi Keresteciler'de indi; köprüye kadar yürüdü. Beykoz vapuruna bir saat vardı, bekledi. İki saat de vapur sürdü. Beykoz'a çıktı. Akbaba'ya otobüs yoktu, yaya da gidilemezdi, zaruri bir araba tuttu. Akbaba'ya kadar gitti. Aradı taradı, Bay'ın annesini buldu; mektubu verdi ve döndü. İskele'ye geldiğinde vakit öğleyi geçmişti. Bir lokantaya girdi yemek yedi. Bir saat sonra vapur geldi ve birkaç aktarmadan sonra köprüye, oradan da yine aynı eziyetle Eyüp'e çıkabildi. Evine gittiğinde hava kararımıya başlamıştı. Bütün bir günü, hayli de yol masrafı gitmişti. Fakat esef etmiyordu. Bay'ın bir işini gördüğü için memnundu. Gelelim Bay'a; mektubu arkadaşına vermeyip de postaya versaydı, 7 kuruşa ve daha çabuk giderdi.

Resai ERİŞ.

İNÖNÜ VE HALK

HALKIN inandığı vardır; inanmadığı vardır. Halk inandığı zaman benimsenir; halk inanmadığı zaman yan çizer. Halk inanmadığı zaman yalnız susar. Hiçbir kuvvet, hiçbir telkin halkın inanmadığı şeyi halka inandıramaz. Halk inandığı zamanı tapar. Her din-dar insan gibi ki inandığına tapar. Halk inkılâba inanıyor mu, inanmıyor mu? İnanıyor. İşte delili: Halk garezsiz ve menfaatsiz, tek varlık olarak İnönü'nün şahsı etrafında toplanmıştır. Halk etrafında toplandığı büyük adamın üzerine oturduğu sandalyenin padişah tahtı olmadığını pek iyi biliyor. Halk İnönü'yü kendinden başka bir insan olarak görmüyor; kendinde olan her büyüklüğü onda toplamış buluyor. Halk İnönü'yü sa-yıyor; çünkü onu seviyor. Halk onu dinliyor; çünkü

onun dopdoğru, tertemiz olduğunu biliyor. Sırası gelince onun göstereceği her yana koşacaktır; çünkü iyi, doğru, güzel yolu onun göstereceğini biliyor. İnönü bizim başımız, gönlümüz ve isteğimizdir. Biz İnönü'nün kendinde kendimizi buluyoruz.

Yeni Adam

YENİ ADAM

HAFTALIK FİKİR GAZETESİ

SAHİBİ: İ. H. BALTACIOĞLU

NUSHASI	10 KURUŞ
ESKİLERİ	20 KURUŞ
YILLIĞI	500 KURUŞ
6 AYLIĞI	250 KURUŞ
3 AYLIĞI	130 KURUŞ

Yabancı melekeler için bu flatlar iki kat alınır.

Muhabere adresi: İstanbul, Çamlıca, Altunizade, No. 9—11, Telefon: 60350. İdareevi: İstanbul, Ankara Caddesi, Adalet Han, kat 3, No. 16—17. Telefon: 20673.

ANLAMALISIN

YAŞAMASINI bilen her fâni gibi sen de ızdırıp nedir öğrenmişsin. Neşe arayan, fakat acı tatmaktan usanmayan ve dinlenmeyen bir ruhun var. İyi ki o var. Aklın bu zengin iç oluşunu kavramaya engel! İyi ki o da böyle! Eğer hakim, âdil olsaydın, insanların küçüklüklerini hoş görür, onların tezattarından kurtulur, kendi âlemine çekilirdin. O zaman da seni ben kaybederdim. Şimdi eksikliklerinle birlikte bizim aramızda dolaşıyorsun; ne iyi! Korkunç mükemmellik! O nice sevdiklerimi benden ayırmıştır. Görünüşe aldaniyorsun. Demek, hâlâ bizdensin. Durmayıp itiraz ettiğim zaman kızılıyorsun. Durmayıp seni övseydim, sevinecek miydin? Neye yarar! Durmayıp itiraz ederek hep seni düşünüyorum ve hep seninle uğraşıyorum. Bunu, bu zoru dille ikrar ettiğim gün sana daha mı yakın olacaktım? Hayır, sen aldaniyorsun. Bırak sana hücum edeyim. Bu durumda ben öz sanat eserini, yani kendi içini olgunlaştırmak isteyen bir artiste benzemiyor muyum? Ona benzerken ben sana, yani içime daha çok yakın, hattâ senin içinde değil miyim? — BALTACIOĞLU.

A T A T Ü R K

KÖYLÜNÜN BULUŞU

Yeniyo, Trabzon :

Kendilerine birer hastalık isnat eden ahali saraya koşuyor ve Köylünün kendilerini de iyi etmesini padişahın rica ediyorlar. Padişah muvafıkla köylüye emir veriyor. Köylü ne yapacağını şaşırmış bir hâlde kurnazlığa müracaat etmekten başka çare bulamıyarak bütün hastaları sarayın bir salonuna topluyor. Kendisi de kürsüye çıkarak hepsine hitaben:

— Muhterem hastalarım. Hepinizi iyi edeceğim; ancak şu şartla ki, hepinizin iyi olması için içinizde en ağır hasta kim ise yakılarak onun küllüyle diğerlerinin tedavisi edilebilir. Bu teklife karşı bütün hastaların gayet sehhatta olduklarını izah ettiklerini yazmaya bilmen lazım kaldı mı ?

Naim TÜZER.

•

HESAPLANIRSA

Komşum, yüz yaşına basarken bu sabah öldü. Daha dün, bu uzun ömrün hatırasıyla bahçesinde dolaşırken hayatını tamamiyle aşk ihtirasına vakfettiğini düşünerek zevk duyuyordu. Yüz senelik aşk hayatı. Hâlbuki biraz düşünürsek bu müddeti indirmek lazımdır. Bu uzun ömrün 17 senesi çocuklukla, 40 senesi ihtiyarlıkla geçti, geriye 43 senesi kalıyordu; bunun içinden 20 senesini çalışmaya, 12 senesini uykuya, 4 senesini yemek yenmeye ve zaruri ihtiyaçlarına, 3 senesini dünya eğlencelerine hasretti. 3 senesini harpte geçirdi, 6 ay da hasta yattı. Bu şekilde, aşk için ancak 6 zavalı ayı kalıyordu. İşte o, bu birkaç ayı, ömrüne bedel sayıyor ve bu kadarcık aşk hayatını bütün ömrü uzunluğuna atfediyordu.

Resat ERİŞ.

•

MEMURLAR VE TÜRKÇE

Akşam, İstanbul:

Falih Rifki Atay, lisan hakkında şunları yazıyor: — ...Acaba vazife yalnız lisans ve lügatçaların ve edebiyatçıların mıdır? Hayır! Her Türk, en basit vazife başında bulunan bir memur dahi, sadece alışkanlığını yenmeye çalışarak, bir hizmette bulunabilir... Bir kâtipin "hukuku şahsiye" yerine "şahsi hukuk", demesini ne külfet, ne hadbilmezlik sayarız... Gazetelerin resmi ilân satırlarına bir göz gezdirmek, uyudukları uykudan uyanmayı rahatsızlık sayan kimselerin ne kadar çok olduğunu bize gösterir... Sınıf dilinden millet diline, fakat aynı zamanda daha yüksek bir seviye diline doğru gidiyoruz. Maksadı kavrayışta birlik, harekette ise beraberlik lazımdır.

A T A T Ü R K öldü. Fakat ölmeyen bir Atatürk var; ölen Ata'dan kalan miraslar var. Atatürk çocuklarına şunları bıraktı: 1) Ordu: Yurdun bütünlüğünü, vatanın değerlerini korumaya hazır kuvvetli bir ordu. 2) Altı Ok, Altı Umde: Türk tarihinin tabii gelişine uygun yaşama kuralları. 3) Üstünlük inancı: Türklerin en eski bir kavim varlığına ve ileri bir millet iradesine sahip olduğunu tarihi görüldü ve canlı tecrübelerle anlatılan milli bir şuur. 4) Zekâsının arkadaşları, gönlünün yoldaşları ve iradesinin eşi olan bir millet başkanı ve bir devlet şefi: Milli Şef İsmet İnönü. Atatürk büyük bir dâhi idi. Fakat büyük adamlarımız ebediyet şarabını işte bu tabiatın bütün eserleri gibi tesadüf, tükenmez ve kandırılmaz kaynaklardan içtiler. Ve bu kevsir şarabı, kanununun icabıdır; Atatürk'ü mî kana kana içmesini bildikleri yetiştiren büyük bir millet vardır: Türk milleti. Atatürk de içinden tulp beka sırrına ulaştılar. olmak üzere bütün büyük adamlar-

YENİ ADAM.

T E Z A T L A R

HALİT FAHRİ Ozansoy bu başlıkla *Son Post*'de makale yazdı. Bu makalede benim "Şehir Tiyatrosu mestül müdür," başlıklı *Tan*'da çıkan yazımı inceliyor ve onda tezatlar bulunduğunu söylüyor. Tezatlar olabilir. Zaten ben tezattan çekinen bir adam değilimdir. Tezatsız realite olabileceğini de düşünenlerden değilim. Yalnız "Baykuş, sairinden dilerim: tezim hakkında biraz daha sempati gösterisin. Özaman bu tezi benim kadar, belki de benden iyi anlayacaktır. Yani bir şeyi anlamak için ne yazık ki önce ona kör körüne bir sempati beslemek, yani mevzu ile sempatiye olmak şarttır. Münekkitlerin elinden kurtulacak gibi eksiksiz yazı yazmak benim elimde değildir; bilmiyorum, herkesin elinde mi? Ben karagöz, ortaoyunu, kukla, köy sohbet oyunu, tulûatı model ve "nümuneî ekmele" olarak almıyorum, hareket başlangıcı, orijin olarak alıyorum. Ben bozulan, gündün güne soysuzlaşan tiyatromuzu Türkleştirmek istiyorum. Bunun imkânları için ortaya toplu bir fikir, bir tez attım. Tiyatromuz, 30 yıllık tecrübe gösteriyor ki, kendi kendini düzeltmemiştir. Ona kızmak değil, acımak gerek. Eğer gerçekten fikir ve sanat adamları ise sesimizi yükseltmeliyiz. Hastanın iyileşmesi için Ozansoy ne düşünüyor? Palavraacılar, şantajcılar için benim "öz tiyatrosu," tezimi mas-karaya çevirmek kolaydır. Bu iş pek kolay olduğu için ben dahi yapabilirim. Fakat ortaya konan bir tezdeki hak ve hakikat payını ayırmak ve tezi bütünlemek Ozansoy gibi samimî insanlara düşer. Öyleyse yar-dımını beklerim. — BALTACIOĞLU.

H O R T L A K

— H İ K Â Y E —

YAZAN: RESAİ ERİŞ

PARMAKLARIMI alnımda, yanaklarımda gezdirince yüzümün ne kadar iğrenç olduğunu hissettim. Gözlerim alevler içinde yanıyordu. İçimdeki hayvan onun bir tutam ot verişile şahlandı, senelerce dışı yüzü görmemiş aygır gibi içimden göğsümü gelişi güzel çifteliyor. Ömründe hiç yakalanmadan çalan, vuran, öldüren bir cânı gibi birgün ufak bir vaka için yakalanarak bütün günahlarının cezasını birden çekiyorum.

Oturduğum kanape yaşamış ; içime kadar ıslattı. Üşüyorum. Yağmur altında kalmış tarla kuşu gibi üşüyorum. Biraz ısınmam lâzım. Kalktım ; hızlı hızlı yürümiye başladım. Eve gitsem fena olmalıyacak. Sisli bir hava var ; gece, denize düşürülmüş siyah bir ambalaj kâğıdı gibi suyu içmiş, dokunduğu yeri ıslatıyor. Etrafım okadar siyah ki, gözüm kamaşıyor. Bu siyahlığa dikkatle bakınca gözümde limon küfüne çalan mavilikler uçuşuyor. Bu park, sulanmış, süprül-müş temiz bir ağıl kokuyor. Islatılmış yaprak kokusu ! Benimle yürüyor. Eve gitmeliyim. Fakat, içimdeki o hayvanla yalnız kalmaktan korkuyorum. Şu park şu kanape iyi idi. İyi ki bu yoldan geçmişim. Tutuşan alnıma bu serinlik iyi geldi : Öyle, dakikalarca düşünmez duymaz bir zerre olarak kaldım. Şimdi yine aklıma kokmuş düşünceler geliyor. Ömrümden saadetle teselli bulduğum biricik insandı ol Evlendiği zaman ne kadar sevinmişim. Onu en yakın arkadaşım aldım. Onu o aldı değil, ben verdim. Ne iyi kızdır o ! Komşumdur, çocukluk arkadaşımıdır. Yirmi senedir arası sıra dike.li telle ayrılan bahçelerimizde birlikte kır çiçekleri, yabani karanfil topladık. Koşardık, yorulurduk ; bu kırlarda, her zaman ıslak toprak, yeni biçilmiş taze ot kokan bu kırlar-

da yanyana sırtüstü yatarak, manzaranın perde perde vedamı seyrederdik. Yirmi yıldır, bir an bile onun kadınlığı aklıma gelmedi : Hiç düşünmeden sevebileceğim zamanlarım oldu, o yine yanımda kaldı. Ben, yorgun, ihtiyar bir manda gibi geviş getirerek kendi salyama mest olmayı tercih ettim. Zaten bu kız, kadınlığını bize her zaman hatırlatan tiplerden değildir. Bir kabahat yaparken yakalanmış, küçük bir kız haliyle daima ürkek duruşu, sakin hali sessiz ve hareketsiz çehresi bana hiç bir zaman erkekliğimi düşündürmedi ; Bu benim için şudur : Robenson'un, hayırsız adasında insan sesi duymak için büyüttüğü terbiye ettiği papağanın daha külfetsizi ! Onun mesut olmasını çok istedim. Onun saadetini kıracak bir şeye karşı hissettiğim şey, en değişmez düşmanlığımdır. Kocası da iyi tesadüf etti. O da arkadaşımıdır. Onu da severim ; fakat, kızı daha çok severim. Evlendiklerindenberi her cumartesi beni davet ederler. Ben de gider orada yemek yerim. Ne dürüst yuvadır bu ! Evlenmeden önce her ikisinin de bazı kusurları vardı fakat, ikisi birleşeli daha pürüssüz oldular. Hasılı iki alelade insan karikulade bir karıkoca oldular. Kadın, hafızamda yaşayan kızların en iyi karı olabileni, en iyi ana olabileceği, o kadar iyi bir insan, hattâ kendisine rağmen o kadar iyi bir insan ki... Hattâ, kendisine rağmen diyorum ; hayattı olduğu gibi görmekten korkusu, fazla ihtiyatkarlığı hiçbir deliliğinin olmaması ile o kadar iyi ki... Bütün kusurlarını da bilhassa yapılmış gibi, bir meziyetmiş gibi sandracak kadar... Erkek de öyle. Dostum mert ve asildir. Bu yuva roman aşırması edebiyat taklitlerinden uzaktır. Bu ev asaletin ve terbiyenin görünüşlerini taklit eden kibarlık cemilerinden masundur.

Bu sonsuz sadelik, beni kıskandıran bu süssüz hayat içinde geçirdiğim dakikalar en değişmez memnuniyetimdir.

Bugün de oraya gittim ; her zamanki gibi misafirlik için. Keşke gitmez olsaydım. Beni güler yüzü ile karşıladı ; ne güzel, memnuniyeti kocaman gösteren lüzumsuz muhabbet izamından uzak karşılandığım bir ev ! Benim bu eve gelişimle onun pek fazla olduğuna inandığım sevinçli, kendi evimde gördüğüm tabiiğe benziyor. Beni oturma odasına aldı, kocası daha gelmemiş. Galiba içi sıkılıyordu, boyuna konuşmak istedi ; lâf açtı. Ona yarım cevaplar verdim. Cebimden gazetemi çıkardım büyük yazılarını okumaya başladım. Bana kızdı içeriye gitti, biraz sonra tekrar geldi : İş entarisini değiştirmiş daha yenisini giymiş. Aynanın önünde duruyordu, gözüm ilişti ; entarisinin ensesindeki düğmeleri iliklemeğe çalışıyordu. Kolu yetişmiyordu. Parmakları bu birkaç düğmeyi epey müddet ilikliyemediler. Dökülmüş, lülesi çözülmüş saçlarının, ince parmaklarının arasından, yakasının yırtmacından ensesini ve sırtının bir parçasını gördüm. Başımı o noktadan çevirmem kabil olmadı birkaç dakikalık bir zamanda sanki saatlerce daldım. Gözlerimin önünde ispirto alevine benzeyen bir mavilik uçuştı. Vücudümden bir sinir dalgası bir şehvet buhranı dolaştı. Cinnete benzeyen bir aygırlık sağanağına tutuldum. O beyaz enseyi vahşice ısırarak, kanatmak, sonra o kanı damla damla tatmak arzusu ile kıvrandım. Eti gözümde şeffaflaşıyordu, yeni vurulmuş beyaz yağlı boya rengindeki iskeletini görüyordum. Bu kemik külçesini sıkıkmak, çitirdatmak, arzusunu duydum. Gözlerim alevlerle yanıyordu. Kalktım, bütün metanet arzuma rağmen

(Devamı 11'inci sayfada)

Okullarda Dramatizasyon

8'nci sayfadadan:

vermiş her öğretmen bu işleri pek âlâ başarabilir. İşte yukarıda bir de örnek var. Kitapta, programda yeri bile olmayan bir vasıttan istifade eden bir insanın takdirle karşılanması mantıklı, ilmi ve pedagojik çalışmalara ne dereceye kadar saygı gösterildiğini ispet etmez mi? Kaldı ki, muharririn yazdıkları, özledikleri şeylerin hepsinin programlarda uzak veya yakın birer yeri vardır.

Geçen yıl *Yeni Adam*'daki "Köydeki öğretmen", münakaşalarında ve Baltacıoğlu'nun bir yazısında yaptıklarını öğrendiğimiz gerçek idealist ve çalışkan Nahide Atasay'ın karşısına bir resmi engel çıkarılmış mıdır? Köye gönül vermiş yaratıcı, bağarıcı insanlara asla dil uzatılmamıştır. Ancak el sunulmuştur.

Nikbin ve realist olalım, çalışalım.

Enver Naci GÖKŞEN.

OLANLAR, BİTENLER

4'üncü sayfadadan:

mur var mı? Acaba o adamlar bit korkusu ile artık bundan böyle temizliğe daha çok dikkat mi edecekler? Hükümet perisi pis olanlara da hemen yeni bir sağlık terbiye ve alışkanlığı veremez ya? Bakınız memleketimizde lekeli humma salgını çıktıktan sonra her gazete ve gazeteci bu menhus mevzu hakkında neler neler yazmışlardır. Ben ise bu meseleye dair hiçbir satır yazmamıya karar vermiştim, fakat leyleğin ömrü laklakla geçmesi icabettiğinden ve ben de nihayet bir gazeteci olduğumdan dayanamadım işte!

Ah şu gazetecilik! Kadınlar gibidir. Vazgeçilmez; fakat geçitilmez de! Her ne yazılsa zülfü yare dokunur ve her ne yazılmasa bir ukde olur. Fakat her şeyden önce vazife değil mi?

Saphi Nuri İLERİ.

Hortlak

9'uncu sayfadadan:

men ellerimi zaptedemedim, kıvrımlan parmaklarımla omuzlarımdan tuttum, sıktım. Can acısından gelen bir sesle bağırды yırtılan bir patiskayı andıran bu çığlık hâlâ kulaklarımdan gitmiyor. Kulağımdan Afrikalı bir vahşi kabilenin uzaktan uzağa gelen hücum uğultusu gitmiyordu. Kapıdan çıktım. Yağmur yağıyordu. Islak bir bataniyeye sarılmış hortlak gibi karanlıkta ilerledim.

Resai ERİŞ.

ETİ BANK

Sermayesi: 100.000.000 T. L.
Merkezi: ANKARA

Maden işletir, Elektrik santralleri kurar.

Müesseseleri:

Ereğli Kömürleri işletmesi
Garp Linyitleri işletmesi
Şark Kromları işletmesi
Divriği Demir işletmesi
Kuşarshan Bakır işletmesi

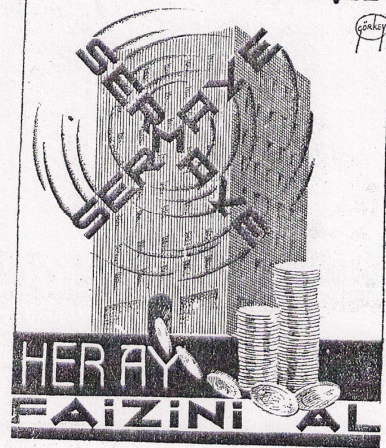
İştirakçileri:

Ergani Bakırı T. A. Şirketi
Keçiburlu Kükürtleri T. A. Ş.
Adapazarı Demir ve Tahta Fabrikası T. A. Ş.
Ankara Sigorta T. A. Ş.

Büroları:

İstanbul bürosu, İskenderun bürosu

TÜRK TİCARET BANKASI A.Ş. KUPONLU VADELİ MEVDUAT PARANI BURADA İŞLET

YENİ ADAM

HAFTALIK FİKİR GAZETESİ
SAHİBİ: İ. H. BALTACIOĞLU

NÜSHASI 15 KURUŞ
YILLIĞI 760 KURUŞ
6 AYLIĞI 375 KURUŞ
3 AYLIĞI 190 KURUŞ

Eski nüshalar ve ciltler ve yabancı memleketler için, bu fiyatlar iki kat alınır

Muhabere adresi: İstanbul, Çamlıca, Altunizade, No. 9-11, Telefon: 60350, İdarevi: İstanbul, Ankara Caddesi, Adalet Hanı, kat 3, No. 16-17 Telefon: 20673.

467. sayı 9. ilkbahar 1943

M A H K Ü M

- HİKAYE -

Y A Z A N : R E S A İ E R İ Ş

GÖZLERİM, üzerine hoblansmış bir cam gibi bulanık görüyor. Ağlamak istiyorum. Başımı, ellerimin arasına alıp, soğuk parmaklarımı yanan alnıma dokundurdukça serinliyorum. Gözlerimi kapattım. Hayret içindeyim : şimdi, önümde büyük bir 2 rakkamı görüyorum. Matbaa harfile yazılmış bir 2! Ne münasebet diye düşündüm. Bu kopya bende nereden kalmıştı ? Bulamıyorum. Kalktım ; odayı arıyorum. Her taraf ıslak, duvarlar rutubetten yapış yapış. Yosun kokusu içime kadar işledi. Neye baksam şu testi, şu minder, her şey bana bozulmuş yüz tutmuş eski bir firavun mumyası kadar ürperti veriyor. Gözüm cama ilişti : küçük çerçeveli demir parmaklıklıklı pencere. İçinde insan yatan odadan daha çok bir samanlık penceresi ! Camı çatlak, parçalar kopmasın diye kâğıt yapıştırmışlar. Kirli bir gazete kâğıdı ! Bir gazetenin siyasi makale sütununun baş tarafı koparılmış üzerinde gazetenin sayfa numarası duruyor : 2 ! Demin iki binanın arasında kalan bir kırıç kadar aralıktan güneş görünüyordu. Bir martı boynu gibi parlayan gökyüzüne, kirli camın arkasından göz kamaştırmıyan, güneşe baktım. Bu pencereden dışarıyı, koğuşa girilen koridoru seyretiltim. Bu rakkamı görmedim, orada varmış demek. Şimdi, tahtadan oyulmuş kabartma bir yazı olarak bütün görüş sahasını dolduran bir büyüklükte önümde duruyor.

Ne fena ! Burada hiçbir şeyle alâkadar olmamak için çırpınıyorum, olmuyor. Her şey, ama her şey, camın kırığını yapıştıran gazetenin sayfa numarası bile içime siniyor. Bu yer okadar kötü ki avunacak hiçbir tarafı yok. Avunmak istiyorum. Şu, asi beni fiziki yapımdan kurtarmak, hudutlarımı aşmak, onu çiğnemek istiyorum. *Bahar erse yine seyr-i gülîstân olduğun görsem - Güzel sey-*

*reylemek uşşak asâh olduğun görsem - Letafetten görünse asûmânın aksi her yerde - Çemende başka bir âlem nûmayan olduğun görsem - Sefâdan birbirinin sinesin çak etse dilberler... Nefi de tatsız geliyor. Yazık bende mi aşacak yolu bulamıyorum, fizik yapımın üzerine çıkıp tepinemiyorum. Bu yer okadar kötü ki avunacak bir tarafı var : bir cephesinin tamamen parmaklık oluşu. Ancak, bu dar koridordan insan sesi işitebiliyor, ancak bu aralıktan insan gölgesi görebiliyorum. Kemâlettin Kamu'nun bir beyti : *Varstın bana bir yudum su veren olmasın - Başucumda biri bana su yok desin de...**

İsterdim ki, dışımdan biri bana bağırınsın "haydut, sahtekâr, desin. İsterse bu, bir insan, bir duvar, bir demirparmaklık olsun. Yeter ki, benden, içimi ısıran o kudurmuş

kendimden başka birisi olsun. O kuduz benliğim içimi, ihtiyar, halsiz bir köpek gibi kendi canı da acıyarak ısıyor. İçimde bir köpek var. Öyle bir köpek ki onu içimde değil de karşımda görsem yemeğimin suyuna ekme batırıp önüne atardım. Bana "o haydut, sahtekâr !, diye havlar gibi bağırıyor. Onu susturmak için değil ; tâ içimden inanarak söylüyorum ki ben bir sahtekârım, kalpazanım, taklitçiyim. Senelerdir taklit para basıyorum. Fakat, ben bunu daima en zayıf tarafım olarak kabul ettim. Yaşama kudretimi böyle temin ettiğim için içimde bir boşluk, bir eziklik vardır. Esef ederim ki, boş vakitlerimin hepsini harcadığım daha ciddi şeyler bana bu kadar yaşama hakkı vermedi. Ben kalpazanlığımı daima bir iş üzüntüsü ile yaptım. Tesellisi bulunmıyan üzüntü mü olur. Pekâlâ

bir devletin hudutları içinde hiç bir ferdi tarafından yapılmadığı için yabancı müesseselerde, yabancı mütehasşılara bastırılan paranın, pedal azmanı bir makine ile bir bodurum katında tıpkısını yaptığım için kendi sanatkarlığımı müteselli olabilirdim. Fakat, içimdeki şeytanın sözlerinden bunu hissettikçe onunla gözgöze gelmeye korkuyordum. Hakikaten okadar güzel taklit ediyordum ki, bu bir sahtekârlık olmasa her birisi ile eserim, diye iftihar etmek en deşizmez arzum olurdu.

İhtiyacım oldukça, ihtiyacım olduğu kadar bastım. Bir devletin parasını taklit ediyordum. Eserim okadar nefisti ki kimse bundan şüphe etmiyordu. Senelerce hayatımı böyle kazandım. Okadar güzel ve okadar üstadane taklit ediyordum ki yakalanmama imkân görmüyordum. Lâkin o gün, o kara, o kötü gün geldi. Bir konser için... Karım ve kızım bu konser için o kadar üzenmişlerdi ki, onları bundan mahrum etmek istemedim. Bilet yoktu. Bütün gayretime rağmen üç kişilik bilet bulamamıştım. Bu benim için bir izzeti nefis meselesi oldu. Karıma ve kızıma karşı içimde hiç kaybolmıyan, kendimin bile gözgöze gelmekten çekindiğim mahcubiyetimi böyle ufak çemilelerle avutmak istiyordum. Benim mahcubiyetim tuhaftır. İnsanoğlu akide şekerini emse de kırıp yutsa da vücut için ayındır. Fakat, emerken ne kadar zevk duyarsak boğazımıza kaçıp yuttuğumuz zaman o kadar huzursuzluk duyarız. Düşündüm, yıllardır kalp para basıyordum; bunu en yakınlarım karım, kızım bilmiyor, hattâ içimdeki şeytan hatırlatmasa çok zaman ben bile unutuyordum. Karıma çoçuğuma temin ettiğim saadet, onlara ismini ne olarak tanırsam tanırayım kendim biliyordum ki, sahtekârlığım idi. Bu itibarla onlara karşı içimden silemediğim mahcubiyetimi avutacak bir cemile için ikinci bir hileye tenezzül etmeyecektim. Fakat, çalmak ve yakalanmamak, bunun verdiği şımarmama ile, çalıp da yakalanmamın insana verdiği o kötü edi-

ci nahvetle fazla düşünmedim. Bir dâvetiye basmaya tenezzül ettim. Devletin milyonca lirasını muvafakiyetle kopye edebilen kimse sahtekâr da olsa, ihtisasım haricine çıkmamalıydım.

Bu gün, bu küflü odada cemiyyetten koparılmış olarak kalıyım mahkûmum, bir insan sesi işitmek istemiyorum. Bana nasılsınız diyen bir insan sesi, şu odaları süpüren hademe, şu daima elinde anahtarla gezmeyi âdet edinmiş gardiyan bağı benden nefret etmese, ne olur bu kelimeleri onlar bana sorarsa. Suç işledim cezamı çekiyorum. Bunda nefret edecek ne var? Ne kötü insanlar! Bunları bir suç işliylene karşı kin beslemeye sevkedilen şey, tamahkârlıkları ve kendi mallarına karşı besledikleri hodgamca mülkiyet hissidir. Birine fenalık edenin hepsini birden tehdit ettiğini sanıyorlar. Benim çektiğim cezada kendilerine karşı işlemem ihtimalini sezdikleri suçun intikamını duyuyorlar. Tarla korkuluğunu andıran bu insanların kinine kızıyorum. Kin kadar mânasız ne vardır? Bir yerde okumuştum, kin okadar mânasızdır ki, bir kurşunda yere sereceğimiz adama meyhanede rastgelseydiniz rakı ikram ederdimiz. Şuurumuzu aşan iki müessir arasındaki farka bakın! Hapis günleri hep birbirine benziyor, akıp geçer. Verilen para cezasının bir yolu bulunup ödenir. Asıl insanı kötü eden şey suçlu tamınmak. Suç işlemek değil, suç işler olarak bilinmek. Beni alelade bir sahtekâr sanıyorlar. Okadar olduğundan başka tanıyorlar ki. Başkalarının kötü talihine vazife dolaysile alâka gösterenler zamanla ve alışkanlıkla okadar katılıyorlar ki, isteseler bile mutat muameleden başkasını yapamazlar. Belki Çin'de işlenmiş bir sahtekârlığı bana atfetmek için birşey kâfidir: daha sessiz ve müdafaasız olmam. Ben suç işledim; cezamı çekiyorum. Hem de herkes işlediği son suçun cezasını çekerken ben küçük bir cürüm için yakalanarak bütün bet talihimin seyyiesini bütün günahlarımın cezasını bir anda çekiyorum.

Resai ERİŞ.

MİLLÎ PIYANGO

1944 yılıbaşı çekiliş plânı

İkramiye Adedi	İkramiye Miktarı	İkramiye Tutarı
1	200.000	200.000
1	100.000	100.000
1	50.000	50.000
1	40.000	40.000
1	30.000	30.000
2	20.000	40.000
4	10.000	40.000
10	5.000	50.000
20	4.000	80.000
30	3.000	90.000
50	2.000	100.000
500	1.000	500.000
500	500	250.000
500	400	200.000
500	300	150.000
1.000	200	200.000
2.000	100	200.000
4.000	50	200.000
4.000	40	160.000
4.000	30	120.000
10.000	20	200.000
27.121	Yekün	3.000.000

YENİ ADAM

HAFTALIK FİKİR GAZETESİ

SAHİBİ: İ. H. BALTACIOĞLU

NÜSHASI 15 KURUŞ

YILLIĞI 750 KURUŞ

5 AYLIĞI 375 KURUŞ

3 AYLIĞI 190 KURUŞ

Eski nüshalar ve ciltler ve yabancı memleketler için, bu flatlar iki kat alınır

Muhabere adresi: İstanbul, Çamlıca, Altunizade, No. 9-11, Telefon: 60350. İdarevi: İstanbul, Ankara Caddesi, Adalet Han, kat 3, No. 16-17, Telefon: 20673.

182. sayı 23 Mart 1944

EDEBİ OLUŞLAR

YAZAN: RESAİ ERİŞ

HARP sonu insanın intibaa verdiği kıymet değışti. Resimde de, edebiyatta da ayrı birer cereyan haline geldi. Resimde impresionisme, muayyen bir ışık altında bulunan manzarda o anın intibasını tespit etmek demektir. Prof. Suud Kemal Yetkin *Edebî Meslekler*'inde impresionisme gelip geçen şeyin, arzının resmidir, diyor. Hakikaten bu, cereyanda görünmeyen kısım, iskelet yoktur. Ancak, İmpressio, nisme de gelip geçici değildir. Çünkü: onda mevzuun an içindeki hüviyeti vardır. Tıpkı bu günün ressamı gibi hikâyecisi de intibalarını kıymet verdi. Hikâyeyi, bir iskelete bağlamak, kariî tatmin edici bir vaka ile bitirmek, veya, sonunda bir terdit yapabilmek endişesinden kurtuldu.

Resimde intibacılığın tatbikatı şöyle olmuştur: Ressam, tablosundan toprak renklerini attı. Güneş ziyasında bulunan esas renklerden başkasını kullanmadı. Manzarayı bütün parlaklığı ile bu renklerle, hattâ, birbirine karıştırmadan kullanılarak tespit etti. İmpressionisme için açık havaya, tabiata açılmış bir pencere deniyor. Hikâyeci de, vakadan kurtulunca anın intibasını süsüz ve günlük ifadesi ile tesbite çalışıyor ve tıpkı resimdeki gibi tahassüsleri birbirine karıştırmadan yanyana koyarak bu hislerin birbirinden alacağı kıymetle yaratacağı atmosferin tesirini bekliyor. Bu günün hikâyesi de tabiate açılmış bir penceredir. Onda insan mütekkiresinin süzgecinde kalan tortuları, birikintileri bulamazsınız.

Hikâyecinin vasfı diye gösterilen bedbinlik, hikâyede, hakikaten G. de Maupassant'dan beri hissedilmiştir. Bununla beraber bu yalnız hikâyenin değil bütün modern sanatın vasfıdır. Bu gün sırt üstü yatıp romantik hülyalarla arzularını tatmin edemiyen insan günün şartlarına uyarak daha kısa

yoldan kendini tatmine mecbur oldu. Her tatminle daha büyük bir arzuya düştü ve bu yeni arzusunu tatmine fırsat bulamayınca bedbin oldu. Modern resimde de edebiyatta da bu vasfı müşterektir. Bu itibarla bedbinlik hikâyenin ayrırcı vasfı değildir. Bugünkü hikâyeyi çünkü hikâyeden ayrıracak vasfı iskelet dediğimiz vakanın ve neticenin ikinci, hattâ, sonuncu plâna atılmıştır.

Denilebilir ki, manzumede yapılan isyanlar hikâyede daha az aşrılıkla başlamış ve devam etmiştir. Asıl dikkatimizi çeken şey tecrübe edenlerin manzumeye nazara n daha fazla muvaffak oluşlarıdır. Sait Faik ve bir iki hikâyecisini okuyarak pek beğendiğim ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu'ndan sonra birkaç sene önce Peyami Safa'nın "Cascavlak realist diye takıldığı İhsan Devrim *Evimiz*'den sonra verdiği *Yemen Türküsü* ile daha mükemmelleşmiş bulunuyor. 943'te çıkan bir kitap daha ki, cidden bahsetmeye değer: Turgut Evren'in *Yolların Tükettiği Adam*. Arkadaşım İhsan Devrim'den ve yalnızca *Yolların Tükettiği Adam* ile tanıdığım Turgut Evren'den de bahsetmek isterim. Ancak intiba hikâyeciliğinin vasıflarını kendisinde bulabildiğim Ümran Nazif modernizmin zevkini bize daha evvel tattırması bulunuyor. Ümran Nazif yakın zamana kadar Zonguldak'da idi. Arkadaşımdır. Sık sık konuşuyorduk. Onu yakından tanıyanlar görmüşlerdir ki alelade bir adam değildir. Ümran'ın içti-mai görüşü nadir insanlara nasip olan bir zaviyedir. Ümran Nazif *Varlık* mecmuasında ve Zonguldak'ta *Ocak* gazetesinde yazıyordu. Şimdi önümde de bir kitabı duruyor. *İçimizden Bir Kaçı*. Ümran bu kitabında 13 hikâyesini toplamış Zonguldak'tan yazdıklarını da bir ciltte topluyacaktı. Santıyorum ki daha çıkmadı. Muharrir için Zonguldak iyi bir muhittir. Onun

dediği gibi "Zaman burada sabah, öğle, akşam diye ayrılmaz; birinci vardiya, ikinci vardiya, üçüncü vardiya diye anlatılır." İşte, onun tipleri - çoğu hikâyesinde - bu vardiyanın adamıdır. Ümran Nazif'in *İçimizden Bir Kaçı* için mü-kemmel bir eser denemez. Ancak yukarıda izah ettiğim gibi anın intibalarının zevkine varmış ilk eserdir. Bu itibarla eser hakkındaki düşüncelerime geçiyorum.

İçimizden Bir Kaçı'nda, muharrir, cemiyet tenkitlerine girebilmek için zorla vesileler yaratmıştır. Buna kitabın başlarında tesadüf ettim ve okudukça kanaatim kuvvetlendi. Okuyucularına bir misal vereyim: "Baktım o idi; benim köprü altı arkadaşım. Doğançılar Parkı'ndaki dert ortağım. Hemen yanına koştum. Bu sefer beni zor tanıdı. Kolkola girdik. Demir yolu boyunca sıralanmış şimdi muhacirlerin ikametgâhı olan eski hayvan vagonlarının, yola gölge salmış pencerelerinde islak çamaşırlar, taraçalarında tütün yaprakları sallanan kenar mahalle evlerini geride bırakarak yürüdük." Şuna eminim ki, muharrir muhacirlerin yattığı hayvan vagonlarından bahsetmek için bir vesile kollanmış ve bunun için iki arkadaşı o tarafa doğru yürütmüştür. Bu şekilde ek ve yamalar hemen her hikâyede bulunuyor. Muharrirde küçüklüğünde sıkıntı çekerek büyümüş, sonradan refaha kavuşmuş insanların psikolojisi seziliyor. Bize daima tavanarası veya çamaşırlıkta oturan, köprü altında yatan adamın ızdırabını söylüyor. Muharriri bu mahalli dertleri memleket çapında bir mübalağaya düşüren şey cemiyete alakasından çok mazinin ızdırabıdır. Bu ruh haleti ile kendisini bir soy ızdıraptan bahsetmeye selâhiyetli addediyor. Kitapta, hemen bütün vaka kahramanlarıyla tesadüfen karşılaşırız. Ve bazı hikâyelerde de bu tesadüflerin zorla bazırlandığı görülüyor. Hem

muharririn tiplerinden biraz feda kârlık etmesini isterdim. Onlara o kadar sadık kalıyor ki, dillerini bile aynen alıyor. Sami Paşa Zade Sezai'nin dükkân tabelalarının imlâsını aynen alarak yanlış ile yazması gibi bir şey! Fena değil amma, muharririn buna niçin bu kadar iltifat ettiğini anlamadım.

Bir çok hikâyelerde aceleyle gelmişlik veya kısa kesmek kaygusu var. Mevzuu pekleştirilmeden geçiliyor. Buna en iyi misâl yağmur hikâyesi. Burada, idaalın dedi sükûnete kavuşmuş bir adamın bu hayatı yadırgayı, eski serseriliğine dönmek arzusu ve bir orospuyu özleyişi var. Okadar kuvvetli ki kendisini baklı göstecek sebepler icadediyor. Bu fevkalâde mevzuu muharrir, niçin bilmem kuvvetlendirmemiştir. Temel itibarile pek sağlam olan Kapıyoldağı da aynı şekilde insanda noksanlık hissi bırakarak bitiyor. Muharririn kısa yazmakta bu kadar ısrarını doğru bulmadım. Tekniği, örgüsü değişmedikten sonra yüzlerce sayfada yazsa yine küçük hikâye olurdu. Modern hikâyecinin mevzudan, neticeden kaçmasına itimadım yoktur. Çünkü mademki vakaya, sürprize ehemmiyet vermiyor, ohalde ondan sakınması da abestir. Ancak, onu birinci plâna düşürmemelidir. Bu itidali ancak Ümran Nazif'te görebildim. *İçimizden Birkaçı*'nda "Kiralık Odalar, şişeler," gibi hikâyeleri yeni zevkle işlenmiş neticelerle bitiyor.

Muharririn üslûbuna da işaret etmek isterim. Bu ifade bazen uzun cümlelere yapışık bir izaha takılıyor ki hayret içinde kalıyoruz. "Ellerimi iri avuçları arasına aldı. Büyük bir sır tevdi edecekmiş gibi kulağıma eğildi. Steak bir nefes yüzümü yaladı "veya," Bol ışıklı bir şehri... mor gölgeli bir denizi seyredirdi. Ve serin bir meltem simsiyah saçlarını yüzüne dökerek yeşil pijamasının açık kalmış yakasından girerek göğsünü yalarken ilâve ederdi." Mevzuda bu kadar sadeliğe varan muharririn dilde de gittikçe sadeleşeceği, yeni hikâyelerine bakarak kanaat getiriyorum. Zaten son yazılarında Arzuhalci Necdet gibi

Malik Aksel.

sicimle tavana asılmış şahıslardan ve kaleminin mukavemetinden kurtulmuş bulunuyor.

Bazı teknik ve ifade hataları saydım. Ancak bu gün krokisi muharririn sanat görüşü ile meydana çıkan yeni hikâyede bemen her yazarda bu kusurlar görülüyor. İnanıyorum ki Ümran Nazif *İçimizden Birkaçı* ile en güvencilen hikâyecimiz olacaktır.

DÖRT yıldan beri Ankara Sergi Evi'nde Cümhuriyet bayramında başlayıp ikinci teğrin ayı için 30 gün devam eden Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nin üçüncüsü hakkındaki intibalarını yazan Malik Aksel bu yazılarını *Ülkü Dergisi*'nde çıkarmıştı. Şimdi bunları bazı çıkmayanlarını da katarak kitap halinde yayınladı. Bir zaman Tıbbiye için "Bu mektepten edebiyatçı, bazan da doktor çıkar," denilirdi. Şimdi de yaşlı ressamlar "bizim zamanımızda ressam dediğin resim yapardı. Şimdi ise yazı yazıyor. Nadiyen de resim yapıyor," diyorlar. Hakikaten ressam Sami Boyar'ın sık sık makalelerini okuduk. Nurullah Cemal Berk Konferans ve yazılarıyla üç kitap doldurdu. Ede-

biyatçıların hikâyesi ve şair olarak tanıdığı ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu'da şimdi hatıralar yazıyor. Arif Kaptan'ın tenkit yazıları çıkıyor. Refik Epikman, Mahmut Cüda ve Cemal Bingöl'de yazıyorlar. Bu günde son yaprağını kapattığım kitap Malik Aksel'in.

Malik Aksel'in eseri 30 günlük sergi intibalarını topluyor. Zonguldak'ta çıkan bir yazıma cevap veren genç bir yazar bana "Arıya yaptığı balın terkibi sorulmamalıdır. O kimyager değildir," diyor. Bu söz rahmetli Sadri Ertem'indir. Ve zannediyorum. Fikir ve Sanat'ta da vardır. Bu telâkkîye göre sanatkar yalnız yaratan varlıktır. Eserinin kıymetini bulacak olan münekkît ve cemiyettir. Bu fikri ben Sadri Ertem'de de okuduğunda yadırgamıştım. Dünkü sanatkârda, bu günkü sanatkâr da eserinin hayatı değerini herkesten evvel kendisi izaha mecburdur. Bilhassa bu günün sanatkârı çetirtli bir seyirci ve kıymet ölçüsü karşısındadır. Bunu şöyle tasnif edebiliriz :

1 — 1914 - 18 Harbinde yaşlı ilerlemiş olanlar. Bunlar hâlâ birinci büyük dünya harbinden kopardıkları hatıraların rehavetinden kurtulamadıkları için harp sonrası sanatını idrâk edememişlerdir. Körü körüne eskiye bağlılardır.

2 — 1914 - 18 harbinde genç olanlar ki bunlar 1929'dan beri ikinci dünya harbinin sıkıntısını sezip bu günkü harbin zaruretlerini de içinden tadanlardır. Bu nesilde harpten evvelki sanat telâkkîleri şahsî kabiliyetleri nisbetinde harp sonrası bedbin sanat telâkkîleri ile işlenmiş ve ikinci dünya harbi sıkıntısı ile mütenasiben terakki etmiştir.

3 — Yalnız bu harbin katılaştırdığı insan. Bu genç nesil eski sanat telâkkîlerini yaşamamış sadece öğrenmiştir.

Birde buna harp bittiği zaman askerlik yaşına gelecek daha genç nesil eklenecek ki, bunlar, ancak bu günün zaruretlerini romanlarda okuyacak filimlerde seyredeceklerdir.

(Arkası 17'inci sayfada.)

EDEBİ OLUŞLAR

7'inci sayfadan :

Bu günün sanatkarının fikri, hissi, hayat telâkkisi rahmetli Sadri Ertem'in dediği gibi on milyon ölünün pıhtılaştıran kanları çürüten kemikleri üzerinde yeşerdi. Fakat bu hayat ikinci dünya harbinde yüz milyon insanın akan kan seli altında tekrar kaybolacak ve yeniden yeşerecek.

Tabiatıyla bu günkü sanatkarı anlamıyoruz. Çünkü bu günün insanını tanımıyoruz. Eskilerin elindeki ölçü bu gün tamamen değişti. Modern eseri iki dünya harbinin alevi ile yalazlanan insanın istikrardan ürken kaprislerini normal ve muayyen bir devreye intikal etmiş sanatın ölçüleri ile bakmaya hakkımız yok. Genç nesil ise her şeyi aşırı teklif ve denemelerine irca ederek büyük bir tahripkarlık içinde yüzmektedir. O halde bugünün en büyük ihtiyacı sanatkarın ağızından sanatı dinlemektir.

Resim Sergisinde 30 Gün'le Malik Aksel bize sanatını sanatkarın ağızından izaha çalışıyor. Bu eser bir röportaj değildir. Röportaja karşı geçmez bir itimatsızlığım vardır. Bu adetâ, bir fikir yankesiciliğidir. Malik Aksel'in ki bambaşka bir şey. Bu günün sanatkarının da sanat severinin de hemen bütün aklına gelecek eski - yeni sanat meselelerini inceliyor. Malik Aksel bu mevzuu makale olarak yazabilirdi. Ve arada sırada "falân diyor ki, diye bahsedebilirdi, Ancak o zaman mevzuunu kariine bu kadar zevkle bu kadar külfetsizce öğretmesi imkânsız olurdu. Muharrir eserinin sonunda "Ressamlar ve ziyaretçiler arasında konuşulan ve dışarı pek sızmayan meseleleri ortaya koydum, hiç bir mesele üzerinde fazla durmadım, esasen havanın mahiyet ve hususiyetini tamamiye bitaraf bir gözle aksettirmeye gayret ettiğim", diyor. Ancak mi-zaha kaçan bir hava içinde memleketin seyirci ve sanatkar seviyesini o kadar güzel belirtmiştir

ki bu, eser yazmaya değer bir idiştir.

Kitap büyük çapta 147 sayfa. Serginin birinci gününden 30'uncu gününe kadar hergün zihnimizi kurcalayan bir mesele ile bezemiş; kitaptan bazı misaller almak isterdim. Ancak gerek yazıların ayrı ayrı günlerde yazılmasına gerekse açılan bahislerin çeşidine rağmen mevzuu parçalamaya kıyamadım. Çünkü bu kitap sanatkarın ve sanat severin seviyesini billurlaştırır bir küldür. Bana öyle geliyor ki, bu kitabı okuduğunuz zaman memleketin sanat seviyesi hakkında hükümünüz daha katilecek ve çoktandır aklınızın karanlıklarında kalmış meseleler hakikate kavuşmasa bile işlenmenin verdiği parlaklıkla aydınlanacaktır.

Resai ERİŞ.

H. R. GÜRPINAR İÇİN

9'uncu sayfadan :

gibi konuştu, halka hitabetti, halkla hamurlaştı.

Fakat Hüseyin Rahmi'nin, gelenekten ayrılan yepyeni bir cephesi var: tekniği. Romancı olarak on dokuzuncu asır romancılarının hepsinden üstün ve yirminci asır Türk romanının ilk kuvvetli vâzını idi. Halit Ziya psikolojik tahliller ve içtimâ muayyeniyetlerle uğraşırken H. Rahmi halka baktı. Gördü, gördüğünü bir objektif sadakatıyla tesbit etti. Evvelce Sami Paşa Zadenin yer yer yapmak istediği realizmi nazariye olarak değil, delil olarak Hüseyin Rahmi verdi. Onun romanları da kitleye hitap eder, o da eserinde kendi şahsını belli eder, vakaya karışır. Fakat onda, roman, artık Ahmet Mithat'taki gibi romandan ziyade masala yakın bir sanat eseri olmaktan kurtulmuştur.

Zahir GÜVEMLİ.

Hüseyin Rahmi için

Ulus, Ankara :

Hüseyin Rahmi, bütün hususiyetlerinin üstünde büyük bir ro-

mancıydı romanları, çağdaş garp eserleriyle ölçülemez. Fakat bu romanlarda eski halk masallarındaki hayal içinde hakikat, hakikat içinde hayal çeşnisi vardır. Onun en kuvvetli tarafı budur ve hence, onu halkın malı eden de bu tarafıdır; eserlerinin romanla masal arası oluşudur. Hüseyin Rahmi, eski halk hikâyelerimizden garp romanına geçişimizde pek büyük ve değerli bir rol oynamıştır. Bu devir kapandı; için, Hüseyin Rahmi'nin "muakkibi, yoktur ve hiçbir muharrir artık onun gibi yazamaz.

Hüseyin Rahmi, cadaloz kaynanaları, büyücü karıları, sefih erkekleri, mürebbiyeleri, metresleri, Emeti kadınları ve daha binbir tipleriyle bize eski hayatımıza ait koskoca bir âlem bırakmıştır ki, çocukluğumuzdaki saffetle onları okumaktan daima zevk duyacağız.

Hüseyin Rahmi, büyük sanatkarların uzun hayatını yaşadığı ve seksen yaşında öldü. Hiç evlenmediği için çocuğu yoktur. Fakat altmış kadar eseri, öz nesli gibi, onu daima yaşatacaktır.

Bekir Sıtkı KUNT.

GENÇLİK KİTAPLARI

7 kitap güzel bir cilt içinde

150 kuruş

YENİ ADAM

HAFTALIK FİKİR GAZETESİ

SAHİBİ : İ. H. BALTACIOĞLU

NÜSHASI	15 KURUŞ
YILLIĞI	750 KURUŞ
6 AYLIĞI	375 KURUŞ
3 AYLIĞI	190 KURUŞ

Eski nüshalar ve ciltler ve yabancı memleketler için, bu Hatlar iki kat alınır

Muhabere adresi: İstanbul, Çami-ca, Altunizade, No. 9-11, Telefon: 30350. İdarerevi: İstanbul, Ankara Caddesi, Adalat Han, kat 3, No. 16-17, Telefon: 20673

11

EDEBİ OLUŞLAR

YAZAN: RESAİ ERİŞ

695
22 Haziran
1984

Yazık oldu Süleyman efendi'ye

İstanbul'da çıkan haftalık *Verim* gazetesi son nüshalarından birinde çeşitli sanat ve kültür meselelerine dokunurken Edebiyat Akademisi mevzuundan da bahsetmiş. Bu mevzu çok işlenmişti. Edebiyat Akademisinin faydaları ve mahzurları üzerine uzun uzun yazıldı. Biz bu mevzu değil bu yazı içinde tesadüf ettiğimiz bir görüşe dokunacağız. Bu görüş şu satırlardaki şikâyettir: "Türk şiirinin, nesrinin istikameti ne olacaktır? Zevklerine ve selâhiyetlerine inanılan kişiler şiirin istikbalini *Süleyman Efendi*'de görüyorlar." Şair Orhan Veli Kanık'ın, 1937 demi 1938 demi yazdı, iyi bilmiyorum, *Kitabe-i Senki-i Mezar* isimli şiiri "Yazık oldu Süleyman Efendi'ye", mısraile bitiyordu. Bu mısra okadar istihza mevzu edildi ki, bir darbimesel gibi yaşama kuvveti kuruldu. Bu gün dahi bahsediliyor, yarın da bahsedilecek. *Kitabe-i Senki-i Mezar* genç neslin en kuvvetlisi bulduğum Orhan Veli Kanık'ın en sevdiğim şiiridir. Ben niçin bu kadar seviyorum ve niçin herkes bu kadar eğleniyor? Öyle zannediyorum ki, bu mısra dillerine dohyanlar şiirin bütününi bile bilmiyorlar.

*Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar.*

*Hattâ çirkin yaratıldığından bile
Okadar müteessir değildi.*

*Ayakkabısı vurmadığı zamanlarda
Anmazdı amma Allah'ın adını
Günahkâr da sayılmazdı.*

Yazık oldu Süleyman Efendi'ye

Kanuni Sultan Süleyman ölürse ona Baki'ninki gibi mersiye yazılır. Fakat, ayağındaki nasırdan başka üzüntüsü, kaygusu olmayan bir Süleyman Efendi ölürse yazık oldu denir. Süleyman Efendi'nin hayatı yoktur. Cemiyetten kopmuş kendine kapanmış bir adamdır. Ne günahı, ne sevabı vardır. Bizim i-

çin tamamen siliktir. Böyle bir insanın arkasından yazılacak mersiye'nin *Yazık oldu Süleyman Efendi'ye* den daha güzel olacağını zannetmiyorum. Bukadar basit bir şey niçin anlaşılıyor da alay ediliyor. Çünkü, biz, yeni şiiri tanımıyoruz. Onu eldeki eski ölçülerin, eski vasıtaların verdiği itiyatlarla tanıtmaya çalışıyoruz. Sanatkâr bu günün sanatini yaratmak için, bu günün içtimai hayatındaki dünden farklı imkânları kavriyor. Elini kendi iradesile kullanan insanın makineye tabi olarak işliyen insandan ayırıyor. Bu iki dünyanın iki insanı arasındaki farkı görüyor. Yeni insana giderken alışılmış telâkkileri yıkmaktan korkmuyor. Fakat sanatkarın karşısındaki kütle henüz geçiş halindedir. Eski ölçülerine kıyamıyor. Sanatkârla halk arasındaki bu fark, hamle ile tekâmül arasındaki farktır. Bu gün genç şairin karşısındaki istihza yeni şiirin; alışılmış şiir telâkkilerine göre ölçülmesinden ileri geliyor. Genç sanatkarın karşısında bulunduğu kütle kendisine öğretilen telâkkiler içinde şiirin hakiki hüviyetini kaybetmiştir. Bu hüviyeti kaybettikten sonra da onun, şiiri alışılan ve öğretilen telâkkilerden ibaret sanması haklıdır. Şiirin aslı ve hakiki hüviyeti üzerine denemeler yapan genç şairi garip bulması da bundandır.

Bu gün genç şair eski ölçülerle tartışıyor. Onun şiirlerinde hâlâ romantizm, lafza ve mânaya ait sanatlar, müzik aranıyor. Bulunmayınca yadırganıyor. Bütün yaptıklarının değersiz şeyler olduğu iddia ediyor. Onda bu vasıfları değil insanı arıyalım. Asırlar boyunca ihmâl edilen insanı! Genç şair realiteyi bütün çıplaklığı ile yaşıyor ve insanı arıyor. Eski nazım, bazı kutuplar üzerinde kalıplaştırılan insanın kölesi olmuştu. Bu günkü şiirin insanı bütün klişeliğinden, romantizminden kurtulup içimizden biri olarak şiire gi-

riyor. Bir Süleyman Efendi, Kanuni Sultan Süleyman gibi vardır, yaşamıştır. Kanuni Sultan Süleyman'lara yazılan mersiye kadar Süleyman Efendi'lerin ardından yazılan şiirlerin de ömrü olacaktır.

Sınıf arkadaşları

Şiirleri ile tanıdığımız Cevdet Kudret Solok'un geçen yıl içinde bir roman yazdığını gördük. İsmi: *Sınıf Arkadaşları*. A. Halit Kitabevi tarafından yayınlanan millî romanlar ve hikâyeler serisinin üçüncü kitabı (*). *Sınıf Arkadaşları* şairin roman sahasında verdiği ilk eserdir. Bu suretle, geçen yıl, bize hem Cevdet Kudret Solok'un sanatkar şahsiyetinin bir cephesini daha belirtmiş; hemde roman sahasına yeni bir sanatkar ruhu kazandırmış oluyor. Her şeyden evvel söylemek isterim ki *Sınıf Arkadaşları* piyasa romanı değildir. Edebiyatımızda şimdiye kadar yeri boş kalmış ağır başlı eserler arasındadır. Eser hakkındaki bu hükmü vermekte acele edişimin sebebi şudur: roman şahıs, mevzu, tertip ve ifade bakımından ne kadar eksik bulunursa bulunsun, bu bakımdan yine değer taşımaktadır. *Sınıf Arkadaşları* bir tip romanı değildir. Mevzuun romana sağlam bir iskelet teşkil edecek kuvvette olmadığı da muhakkaktır. Bu, sadece bir atmosfer romanıdır. Bunları sırasile inceleyeceğim:

1) Tip bakımından. Kitapta kısaca bir başlangıçtan sonra şahıslara geçiliyor. Fakat tip yoktur. Hayat sahneleri kesik kesik belirtilmiş ve şahıslar bunun arasına serpilmiştir. Şahısların hiçbir kitabın havasının üzerine çıkabilecek kudrette değildir. Bütün şahıslar okuyucuda bir tenbih husule getirinceye kadar alınmış; sonra, atılmıştır.

(*) Sınıf Arkadaşları. Ahmet Halit Kitabevi 224 sayfa 150 Kuruş.

16 Ağustos 1945

EDEBİ OLUŞLAR

YAZAN: RESAİ ERİŞ

555 15041

Genç şairlerle açık konuşma

Bir gün idare evinde oturuyoruz. Kapı açıldı içeri Orhan Veli Kanık'la bir arkadaşı girdi. Öğünler şu hadiseye tesadüf ediyordu. Sabahattin Eyüboğlu *Ulus*'da *Vazgeçemediğim* için bir yazı yazmış. Yusuf Ziya Ortaç bu yazıya *Ak-baba*'da çekilmez bir dille cevap vermişti. Orhan Veli de bir yazı yazmış, Yusuf Ziya Ortaç'a cevap vermiş. Yazıyı zannediyorum *Vatan*'a yollamış. *Vatan*'da bu işlere kim bakıyorsa yazıyı ağır bularak yarısını kırmış. Orhan Veli kızgındı. Kendisiyle aynı devrede askerlik ettik, müşterek dostlarımız ve bir yakınlığımız vardır. Fakat bir iş için ilk defa konuşuyorduk. Ciddi konuştuk. Şöyle anlaştık: mesela ortada bir Yusuf Ziya Ortaç var, bir de gazetesi var; istediğini yazıyor. Fakat bu yanda cevap vermek için bile vasıtalar sayılı. Bütün genç arkadaşlar birleşecek değil. Buna imkân yok; imkân olsa da çok mahzurlu. Fakat herkes elindeki vasıttadan azami istifade edecek. Hiç olmazsa bu yazıp cevaplaşma işinde müsavî şartlar temin edeceğiz. Orhan Veli bunu temin edecek. İlk yazıyı ben yazdım; Yusuf Ziya Ortaç'a cevap; 26 Nisan tarihli sayımızda çıktı.

O günden sonra Orhan Veli Kanık'ı bir kere daha gördüm. *Garip*'i çıkarma telaşı içinde idi. Yazını okumamış bile. Verdim okudu ve gitti. Bir daha görmedim. İki kitap çıkarmak onu yormuş yahut tatmin etmiş olacak. Ben o gündenberi yine devam ediyorum. Ne yorgunluk duyuyorum ne de bu işi gevşetecek kadar iyi görüş kazandım.

Yeni şiir karşısında en kör karşı koma dahi bizi sevindirebilir. Çünkü şimdiye kadar bundan çok daha kötüsü olan alâkasızlıkla savaştık. Sanatı, karşı koma

değil alâkasızlık öldürür. Bugün bu ölümlü noktadan uzaklaşmıştır.

Yeni şiir tutmuştur; çünkü münakaşa ediliyor. Kimseyi, ona şimdiye dek öğretilenlerden fedakârlık ettirmek kolay değildir. Hatâ o bilgidir şüphe bile ettirmek güç. *Yeni Adam* bu güç işi başarmıştır. Okuyucularımız dikkat ettilerse görmüşlerdir ki, biz hiç bir zaman yeni şiirin yapısı üzerinde titizlikle durmadık. Bahsettik geçtik. Çünkü biz yeni şiirin yapısından önce buna karşı koyan anlayışın, öğrendiklerinden şüphe etmesi lâzımdı. Bundan daha önce de alâkasızlığı mukavemet haline getirmek lâzımdı. Biz bu iki işi yapmak için çalıştık. Bu itibardır ki koleksiyonumuzu yeniden tetkik edecekler yeni şiir için hiç de tam olmayan bir tetkik sistemi kullandığımızı göreceklerdir. Fakat bu, gayemiz için yetti.

Artık eksik bıraktığımız tarafları tamamlama sırası gelmiştir. Bilhassa bu kısım yeni Şiirin yapısı etrafındadır.

Yeni Sabah yazarı Refi' Cevad Ulunay'la aramızda bir münakaşa başlamıştır. Biz bu münakaşadan istifade ederek yeni şiirin yapısını açıklamaya çalışacağız. Ancak bu münakaşa sadece *Yeni Sabah* yazarı ile *Edebi Oluşlar* yazarı arasında kalacak bir şey değildir. İki görüşün iki neslin çarpışmasıdır. Ulunay karşımızda eski görüşü temsil edecek kadar yetkilidir. Fakat ben yeni nesli temsil edebilir miyim? Düşünelim ki, yeni şiir devrini bitirmiş, bir tetkik ve tahlil mevzuu olmuş değildir. Hergün yeni bir noktaya doğru ilerlemeler kaydetmektedir. Bunun için bu işe ne kadar emek verse bir kisinin bütün yeni şiir için söz söylemesi abestir. Abes olmasa bile çok eksik taraflar kalır.

Bu itibarla bir ricada bulun-

yoruz. Genç arkadaşlarımızla teması arttıralım. *Yeni Adam*'daki edebiyata ayrılan bu sayfayı bir mücadele yeri yapalım; karşımızda Ulunay var. Düşünceleri *Yeni Sabah*'da çıkmıştır. Bunlara cevap verirken atladığımız noktalar olmuştur ikazınızı rica ederim. Sayfamızın azlığı belki aldığımız fikirleri aynen basmağa müsaade etmiyecektir. Fakat benim görüşlerinizden faydalanacağım şüphesizdir.

Bugün başlıyan münakaşayı benim değil yeni şiirin bütün taraftarlarının münakaşası haline sokmak en değerli istediğimizdir.

"Keloğlan,"

Adana'da Pazartesi ve Perşembe günleri olmak üzere *Keloğlan* adlı bir halk gazetesi çıkar. Bizce halka hitap etmek münevver sınıfa hitap etmekten çok daha zordur. *Keloğlan*'ı çıkarırlar bu güllüğü tanımayan lakırdıyı biraz kabaca söylemekle her iş oluverecek sanıyorlar.

Her şeyden önce söylemek isteriz ki *Keloğlan* gazetesini çıkarırlar *Keloğlan*'ın kim olduğunu tanımamışlardır. Bu gazetenin iki üç sayısını gördüm anladım ki *Keloğlan*'ı bir maskara sanıyorlar. *Keloğlan* maskara değildir. Türk masallarının bu ünlü kahramanı Türk'ün sürpriz zekâsını temsil eden itibarı ve maşeri bir tiptir.

Halk gazetesi çıkarmayı kolay sananlar için *Karagöz* gazetesi bir ders olmalıdır. Yanlış anlaşılmasın *Karagöz*'ün bugünkü hali değil geçirdiği merhaleler. Görüyoruz ki *Karagöz* gazetesi bugün *Karagöz*'le *Hacıvat*'ın hüviyetlerini kaybetmiştir, ki *Karagöz* *Keloğlan* gibi değildir senelerce hüviyeti tanınmış bilinmiştir. Buna rağmen *Yedigün* müessesesinin elinde *Karagöz* kimdir. *Hacıvat* kimdir tanımağa imkan yoktur. Pek

POLİTİKA OLUŞLARI

YAZAN: RESAİ ERİŞ

Başlangıç

"Edebi Oluşlar", bu haftaki yerini "Politika Oluşları", na bıraktı. aylarca önce siyasî yazı basabilmek müsaadesini alan *Yeni Adam*, sayfalarını arttırmak ve alışılmış, bilhassa edebiyat mevzuları gibi çok okuyucusu olan bir sayfayı feda etmek istemedi. Bunun için imkânlar aradı. Bunu belki bulacak, aynı sayıda "Edebi Oluşlar"la birlikte politika düşüncelerimi de söylemek fırsatını bulabileceğim. Ben şimdi bazı haftalar edebiyat mevzularını feda ederek politikaya yer vermek yoluna giriyorum.

Politika *Yeni Adam* için yeni, fakat, benim için yeni değil. İki günlük gazeteye yazı yazıyorum. Oradaki fikra tabiatı taşıyan yazılarını mevzuu çoğu zaman politika oluyor. Bu zaruridir. Çünkü: politika insanoglunu en fazla alâkadar eden mevzulardan birisidir. Öyle günler yaşadık ki bize siyasî haber ve düşüncelerden başka hiç bir şey cazip görünmedi. Almanların Balkanlar'a indikleri günleri veya Anglo-Saksonlar'ın Avrupa kıtasına çıkarma yaptıkları günleri düşünün. O günlerde bir romancının muhakkak bir tip yaratmaya mecbur olup olmadığını münakaşa etmek için pek mubatap bulamazdık.

İkinci harp sonu dünyasın da da mühim siyasî hadiselerle karşılaştık. Dünyanın bir türlü sulha kavuşamamasından mühim mevzu olur mu?

Yeni Adam'ın, insanoglunun bu hayalî mevzuuna bir an önce başlamasını arzuluyorum.

Siyasî sözü üzerine

Siyasî deyince ne anlıyoruz?

Siyasî sözü en dar mânada memleketin dış politikasını, yâni, memleketin başka memleketlerle

münasebetlerini alâkadar eden, demek oluyor.

Bu dar çerçeveyi biraz daha genişletirsek ortaya şu çıkar : iç idare mekanizmasına yapılan ağır tenkid. Siyasî sözü çoğu zaman bu iki mânadan ibarettir. Fakat bizim düşündüğümüz siyasîlik bu dar çerçeveye sığmayacak. hattâ hududlanmayacak kadar geniştir.

İnsanoğlu topaç çevirmeyi veya uçurtma uçurmayı bırakıp futbol topunun peşinde koşmağa başladığı günü nasıl tayin edemezse günlük hayatının asgari münasebetlerini bırakıp siyasî mahiyette hareketlerinin başladığı zamanı ve yeri de kestiremez. Topaç da, uçurtma da futbol topu da bir çocuk için oyun tabiatile başlar, aynı mahiyeti taşır. Arada yalnız çeşitlik farkı vardır. Siyaset de günlük hayatımız içinde gelişir, yaşama irademize o kerte girer. Sonradan düşündüğümüz zaman bu ismi günlük hayatımızdan ayrı bir takım olaylara vermeği tercih ediyoruz.

Partiler

Gazetelerde okumuşsunuzdur: Millî Kalkınma Partisi lideri Bay Nuri Demirağ, Paşalimanı korusunda kuzu ziyafeti vermiş. Davetliler: parti üyeleri, partinin Ege bölgesinden gelen müteşebbis heyet delegeleri. Maksat: parti mensuplarının tanışmaları ve bu arada partinin seçimlere iştirak edip etmiyeceğinin kararlaştırılması...

İkinci dünya harbi sonunda bir siyasî teşekkülün mühim bir karar almak için bu tertip ziyafetleri vesile ittihazi bizi şaşırttı.

Dünyanın karmakarışık kararlar içinde ve yeni tedbirler arifesinde olduğu şu sıralarda memleketin en faal siyasî işinin başındaki kimselerin mantığına bakınız. Türkiye de dahil bütün mil-

leller her gün kendilerini derhal karar vermeğe mecbur bırakan sürprizler karşısında kalabilirler. Böyle bir devirde, bir parti, iktidar mücadelesine girip girmiyeyeceğini ortaçağkâri bir şölende kararlaştırıyor.

Kasap dükkânlarının eşliğinden yedi taklakla girilen bu buhranlı günlerde bir partinin karın doyurması iyi reklâm olur; fakat, parti mücadelesinde, bu ortaçağ sötenlerinin rahaveli içinde, mide sıkıntısı çeken kimselere güvenip güvenmemekte biz düşünürüz.

Millî Kalkınma Partisi zaten işe büyük bir mantık hatâsile başlamıştı.

Nuri Demirağ'ın bize ibsas ettiğine göre partisinin hiçbir iktidar hırsı yoktur.

Sorunuz ! İktidar mücadelesini hafifsiyen iktidarı eline geçirmek için çırpınmayan siyasî parti olur mu? Bir partinin siyasî ve iktisadî sisteminin memleketeye tatbiki için iktidar mevkiinden başka bir yol var mıdır?

Fransız sürprizi

Londra menşeli haberlerden takip ettiğimiz Fransız millî zafere sade Fransa hudutları içinde değil, bütün dünyayı alâkadar eden bir mahiyet taşıyor.

5 Mayıs'ta yapılan referandumda Fransız milleti yeni anayasasının aleyhinde oy vermiştir. Bindiği üzere, bu anayasa sosyalist komünist cephesinin hakim tesiri altında hazırlanmıştı.

Fransa ikinci dünya harbi sonunda kendisini komünist ceryanına kaptırılmış gibiydi :

Fransız milleti harp içinde çok iztirap çekti. Yeis bu milleti komünist ceryana yaklaştırdı. Bugün görüyoruz ki, bu hal geçici bir yeisin tesiri imiş.

(Arkası 11'inci sayfada.)

Politika Oluşları

6'nci sayfadandır:

Fransız milleti sosyalist komünist cephesinin hakim tesiri altında hazırlanan anayasa aleyhine rey vermekle kendini mahvetmekten kurtardı. Sovyet Rusya - Alman savaşı devam ederken şöyle bir kanaat vardı. Sovyet Rusya, Almanya'ya karşı zaferi temin ettiği gün bütün Avrupa komünist kesilecektir. Halbuki Fransa misali bize göstermiştir ki, harp sonunda bazı memleketlerde görülen komünist yakınlığı geçici bir yeis ve umitsizliğin tesiri imiş. Muhakeme ve mülkiyet şuru bunu gitgide sildi.

Fransız millî zaferi komünizmin yediği büyük darbe olarak tatbik edilirse ancak doğru bir neticeye varılmış olur.

Resai ERİŞ.

Eşeleme

7'nci sayfadandır:

röprodüksiyonla kaybolmaz, dik-katle incelenince, o şekil tufanı arasında çizgilerin birbiriyle münasebetleri, derinlik hissini arttıracak bir tarzda tanzim ve idare edildiği görülür. Bu itibarla kübizm, resmi, harici realitenin saltanatından kurtarıp zihni realiteye, daha doğrusu hendesi realiteye irca etmiş oluyor. Hendese, ki mücerretliğiyle beraber nihayet insan zihninin mekanizması ve mantığıdır, resme inince, biz, dış realiteyi müşahhas kıymetlerin muvakkat ve izafi değersizliğinden kurtarıp, iç realitemizin mücerret ve tabii yapısına daya uygun bir idrâk sahasına nakletmiş oluyoruz.

Bir mektep olarak münakaşası kabil olmakla beraber, kübizm, herhalde bir fantezi olmaktan uzaktı. Şekil mükemmelliğine, insan zihninin riyazi verilerine istinad eden, mantığın konforunu temsil eden yirminci asır medeniyeti hesabına, kübizm, bir kazançtı. Ancak, bu cereyan henüz bir mesele olmaktan çıkıp zevk ve itibar haline giremedi tabii. Şekil meselesinden sonra gelen dina-

PARTİLER

2'nci sayfadandır:

vetler doğru yolu şaşırırlar. Onun için Cumhuriyet Halk Partisi'nin de tek başına kalması bir dilek olmamalıdır. Ancak uğurlu bir muhalefet — tabii ancak yıkıcı olan — muhalifler ve hoşnutsuzlar grubu yönünden değil, gerçek partiler, meslek partileri yönünden gelmelidir. Muhalefet partileri yıkıcı, meslek partileri ise yapıcıdır.

Doğru yol nedir? Parti gövdesi ve parti canı taşımayan bu parti taslaklarına karşı gitmek, bu yeni doğmuşları yok etmek mi? Hiç bu değil: tersine, yeni doğmuşları korumaktır. Kaldı ki muhalefet grupları gerçek partilerin kendileri olmasalar bile, bunların yolunda yapılan bocalamaların kendisidir. Bunlar birer emeklemedir.

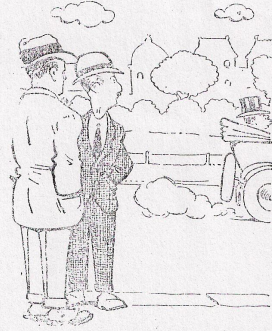
Cumhuriyet Halk Partisine gelince; bu inkılap, devrim partisinin kaderi git gide inkılap partisinden çıkıp en ileri bir iş ve meslek partisine olumuna girmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin zot olabileceğini ve ne olmak gerektiği üzerindeki düşüncemi gelecek yazımda söyleyeceğim.

I. H. BALTACIOĞLU.

mizmi ele aldığı ve merkez yaptığı için de fütürizm hiç şüphesiz kübizmden daha ileri bir hamleydi.

Böylece, bütün sanat cereyanları gibi aslâ tam bir hayat imkânına kavuşamayan kübizm, devrini yaptı. Zihni idrakin muhtaç olduğu çareleri resme temin etti. Bu cereyan geçmiş ve devrini yapmış da olsa, her sanat cereyanı gibi, ardında daima faydalanacak bir netice ve iz bırakacağına şüphe yok. O iz ve tesir, bugünkü ressamın şekil endişesi, deformasyon serbestisi olarak gösterilebilir. Picaso, işte bu tarzda bir sanat anlayışının önderi olduğu içindir ki, ne bir deli sayılabilir, ne de, riyaziye pek çok kazandırmış olan Fransız kültürünün dışında bırakılabilir.

Zahir GÜVEMLİ.

— Hırsızlık ederek zengin oldu herif şimdi bizi tanımıyor artık.
— Hırsızlıktan değil, piyango çıktı o a.
— Öyleyse bileti çalmıştır.

K U T U K

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun yazmış olduğu bu piyes

yakında satışa çıkacaktır.

Aramızdaki Park — İngiltere ve Amerika'da bir katile dahi işlediği suç spet edilene kadar suçlu sıfatı verilmez. Föyle bir harekette bulunan gazeteler ve şahıslar şiddetle cezalandırılır.

Elzde ise bu iş tamamen aksinedir. Sırt politika yapmâk için en gereffi insanlara hayali iftiralar atılır; ve hattâ namuslu insanlar cinayete itham edilmek muayyen bir müddet için katil damgası yerler. Bunun karşısında herkes susar, kimse harekete geçmez.

İşte hakiki demokrasilerle bizim aramızdaki fark...
Pırathoğlu
(Samsun gazetesi.)

Adam'a dair. — Bir Fransız atasözünü vardır ki: "Küçük adam her işinde bir kaideye veya geleneğe bağlıdır. Dilediği gibi hareket etmek istersen, büyük adam olman" der.

Bir İngiliz atasözünde de: "küçük adımı küçük adam sendelerse, düştüğün yerdan çabuk doğrulur ve bir yeri inçinmez; geniş adım atan büyüğün düşmesinden korkmaz", der.

Cemil Güçyetmez
(Yeşilgireson.)

Allahsızlar Cemiyeti. — Rusya'da bir vakitler lâğvedildiği söylenen Allahsızlar Cemiyeti yeniden kurulmuş ve dinî yoketme işine bütün hızı ile başlamıştır. Propaganda için halkı bu Allahsızlar Cemiyetine davet etmektedirler. Ruslar Allahsızlar Cemiyeti vasıtasıyla halkın dine olan bağlılığını költeteceklerini ummaktadırlar.

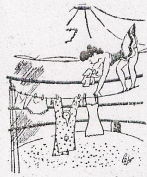
Vatan böyle çöker. — Orman kesilir, kıymet vermez. Tarla olur, kıymet vermez. Yamp kıt olur, kıymet vermez.

Bu gün orman dostu, fenerle arana oak kadar azalmıştır. Ormana krom madenine bakar gibi bakıyoruz. Kısa bir formalite, bol istihâl, iyi bir kazanç!

Ahmet Kürksatan
(Ormanci, Eskişehir.)

Romains'in şiirleri. — Geçenlerde ölen ressam Guirand de Scevola, Jules Romains'in ilk şiirlerine bayılır, hem men hepsini de ezbere bilir. Hatta bir gün:

— Şayet Romains'in artık yazmaktan vazgeçtiği şiirleri aklıma gelmezse romanlarını daha çok severdim, demiştir.

İpcambazı çamaşır asıyor.

Resai Eriş

Yeni Adam'ın eski aboneleri arasında kendisini tanımayan yoktur. Edebi Oluşlar sayfasının sahibi idi. Bu sayfaları eski sahibi Yunus Kâzım Kona'dan tevâris etmişti. Mirasın bu türlü işe yaramayacağını tecrübe ile anlayınca, selefi gibi yaptı: savuştu!

«Eriş» varış demektir; soyadı olarak taşıyıcısına uygun düşmekte ise de «eriş» bir de iplik demek olduğundan Resai'eğin iplikle olan ilgisi bir türlü anlaşılammıştır.

Yaşını bağını göstermeyen erlerdendir. Genç kalmış yaşlardan mıdır, yoksa yaş gençlerden midir, bu dahi bir türlü anlaşılammıştır.

Yüzünde Michell Angelo'nun çizgilerine benzer çizgiler vardır. Bunlar veraset eseri olmayıp tesadüf eseridir. Kendisinin büyük İtalyan sanatkârı ile yakından, uzaktan bir akrabalığı yoktur ve bu ane kadar böyle bir iddiada bulunmuş da değildir.

Duruşunda ve kıymıdayışında İngiliz Kral hanedanına mensup prenslerin ağırlığı vardır. Onun bu ağır bağlılığını işret ederken bile görürsünüz. Resai Eriş rakıyı zevkeder gibi değil, ibadet eder gibi içer. Görenler sünni oğlu sünni değil, Bektaşî oğlu Bektaşî sanırlar.

Resai Eriş yazılarını yazmaz,

kezar; hasminin gözünü açmaz, oyar; kaneklar gibi arkadan vurmaz, bedeviler gibi hançerle döğüşür. Basın yolunda pusu kurup kendisini kıkırdatmak isteyenleri kement atıp yakaladığını kaç defa gözle imzile görmüşüzdür.

Bazı insanlarda eksiklik korkusu vardır. Resai de ise eksiklik saygısı! Resai Eriş bütünlüğün eseri o'an eksik adamlardan değil, eksikliğin yarattığı bütün adamlardandır. Şimdi bütün kutsal işlerini bir yana bırakıp sigortacılıkta para kazanmakta olması da bu iddiamızın doğruluğunu göstermektedir.

ŞABAN.

TİYATRO SOFTALARI

Her kültür kolunda olduğu gibi tiyatrodada da Türke doğru dedik de neler anlaşıldı! Her kültür kolunun gelenekleri olduğu gibi bizim tiyatromuzda gelenekleri vardır; karagöz, ortaoyunu, köy sohbet oyunu, kukla, tulûat bu geleneklerin taşıyıcısıdır dedik de neler anlaşıldı! Karagözcü, tulûatçı diye ad taktılar. İnsan bu oyunların Türklükle ilgisini bilmeyorsa kara cahildir, anlayamayorsa kalın kafalıdır, akıl erdirip te körü körüne direntiyorsa eşektir. Tiyatrodada yenilik kırk yıl önce Türkiye'de Manakyan'dan, Avrupa'da naturalist tiyatrodan gördüğünü okuduğu tenkit yazılarının basma kalıp düşünceleriyle yaldızlayan idarecilerden, sözüm ona tiyatro mütehassıslarından hiç bir iyilik gelmez. Bu günkü tiyatromuz ampirizmeden kurtulamamıştır; katı ve duygusuz bir göreneksellik tiyatromuzu öldürmektedir. Hâlâ bu sanatı bir sahne sanatı, bir resim sanatı, bir dekor sanatı, bir musiki sanatı, bir edebiyat sanatı, bir ışık sanatı sanıyoruz. Tiyatro bilgisi kesimimiz o kerte düşüktür ki «tiyatro bu sanatlardan hiç biri değildir, türü özüne göre, sui generis bir sanattır; tiyatro kanunlarını yabancı sanatlarda değil, kendinde, kendi özünde aramalıdır; bu öz aksiyon, eylemdir; tiyatro sanatı bir eylem sanatıdır; tiyatro sahnesiz, resimsiz, dekorsuz, musikisiz, edebiyatsız, ışiksiz da olabilir; aksiyonsuz olamaz» dediğimiz zaman ya bön bön bakıyorlar, ya da sinsî sinsî kıvranıyorlar. Allah bu ülkeyi tiyatro softalarının elinden kurtarsın! — BALTACIOĞLU.

Yeni Adam Nasıl Kapatıldı?

HALDUN ÖZEN

Hocamız İsmayil Hakkı Baltacıoğlu (1886-1978), 1938-1978 döneminde 40 yıl yayımladığı *Yeni Adam* gazetesinin 698. sayısında şunları yazıyor:¹

Günür birinde Almanlar Balıyarakın iniyorlar, tehlike var; uyanık olun, diye yazılar yazmaya başlamıştı. Her Türk gazetesinden önce bu başlanmıştı. Dışarıdan gelenler, Türkiye'nin işgal altında olduğunu, kabinede mesele olduğunu önce bir fikir geldi. Sonra Yeni Adam'ın bir yıl kapatıldı. Bir yıl sonra da gene açtım, gene kurulum, gene yavaşladım.

Aynı konuyu, on bir yıl sonra Çetin Altan, Elemeler-Eleştirmeler başlıklı sayfasında "Yeni Adam'ın Celal Bayar Hükmü Kapatılmış" başlıklı yazısında anlatıyor (*Yeni Adam*, sayı: 619, 15 Ekim 1949):

Bundan önce yıl önce polisler Yeni Adam'ın idare evine gelecek bir sebep göstermeden bir süreyle yasak edildiğini söylerler ve dolapları, kapıları mühürleyip gitmişlerdi. Mesele Yeni Adam, o vakitler nasırsal sosyalizm aleyhinde neşriyat

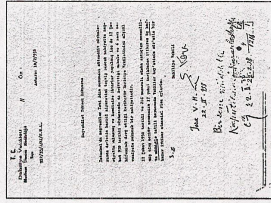
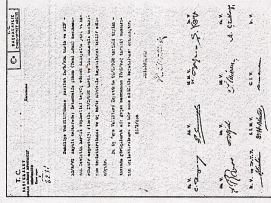
yapıyor ve Almanların Balkanlarda gözünü açtığını haber veriyordu. Alman Büyükelçisi Dr. Aras'a gelip bu neşriyatın durdurulmasını Bakanlar Kurulunda 'gazeteyi tamamen kapatılmamış' diye dayatması üzerine zaman zaman 'demişler'. O netici müteker Şükrü Kaya bu despotik teklif önlemek için 'Yeni Adam'ın 'Yeni Adam' kapatılması Hareciye Vekilliği edemem' diye dayatması üzerine gazetesinin bir yıl maddetle tatline karar verilmiş.

Arkasından da haberisize ve Aras'ın gazeteden önceki haberlerini vermişti. Böylece Yeni Adam'ın mensesine bağlı çok seri si vs. gibi diğer yayımlar da durdurulmuş oluyordu.

O zamanki kabinede Şükrü Kaya'dan başka 'hür devletlere hükümetleri' politikalarını gazete idare edenler' diyen olmamıştı.

Yeni Adam'ın önce 'yazılı' idare olması, sonra da kapatılması ve idare evinin mühürlenmesi diğer yayımların da önlenmesi olayın, edimlemlenmiş bir süreçtir. Bu süreçte bir çok değişiklikler geçirilmiştir. Örneğin Aras'ın 'Yeni Adam'ın kapatılması'na ilişkin yazıları... bu dönemde ekonomik ilişkiler en önemli ve özellikle önemsenen konular arasında oluyordu.

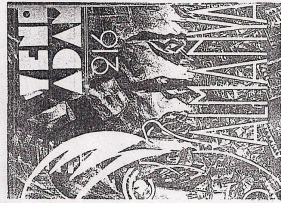
Türkiye ile Almanya arasında siyasi ilişkilerde bir gelişme oldu.

Yeni Adam'ın 216. sayısında yer alan ve derginin kapatılmasına neden olan karikatür.

Dahiliye Vekilli Şükrü Kaya'nın Yeni Adam'ın üç hafta maddetle tatli için Vekiller Heyeti'nin karar almış istediği. Başvuru teklif gonderdiği 18.2.1938 tarihli yazı.

Vekiller Heyeti'nin, Yeni Adam'ın 216. sayısının kapatılmasına ve bir sene süreyle durdurulmasına karar verildiği 22.2.1938 tarihinde çıkarıldığı kararname.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

ifini önlemeye çalışıp çalışmalarını bilmiyoruz. Ancak bazı arşiv bilgilerini hatırlayabiliriz. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde bulunan belgelere göre; Dahiliye Vekilli Şükrü Kaya, 18.2.1938 tarihli ve Matbuat Umum Müdürü Naci Mahmut'un (O dönemde Matbuat Umum Müdürü Naci Mahmut) başlıklı yazı ile baskı maddetle tatline istemiştir. 216. sayının topladığı bildirim ve sınırlı kararname çıkarılmıştır. 22.2.1938 tarihinde Matbuat Umum Müdürü Naci Mahmut'un (O dönemde Matbuat Umum Müdürü Naci Mahmut) başlıklı yazı ile baskı maddetle tatline istemiştir. 216. sayının topladığı bildirim ve sınırlı kararname çıkarılmıştır.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

ederek mahiyette" yayın yapılmaması ve "hızır" edildiği halde 17.2.1938 tarihli nüshada yayımlanan makale ve karikatürün Dışişleri Bakan'ın "mümkül vaziyete sokacak" bir nitelikte olmasıdır. *Yeni Adam*'ın 216. sayısında basılan ve kapatılmaya neden olan yazı; 10, 11 ve 16. sayılarda yayımlanan "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı ve Haldun Özen tarafından yazılan makale ve karikatürün de 6. sayıdaki yayımlanmasıyla birlikte Almanya'nın harbe doğmuş kesin bir adım atılmaya başlanmıştır.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

Yeni Adam'ın kapatılma 216. sayısının kapama neden olan, Hasan Ali Ediz'in "Almanya'da Bu Gidış Harbe Doğrudur" başlıklı makalesi.

1. Ayresin bkz. I. E. Balıncıoğlu, *İzmir'in İhtilali*, İhtilalci Yayıncılık, Ankara, 1986, s. 391.
2. Cemil Koşak, *Türk-Alman İlişkileri Dönemi (1914-1945)*, İhtilalci Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 294.
3. Cemil Koşak, *Alman Düşüncesinin İhtilalci Dönemi (1914-1945)*, İhtilalci Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 294.
4. Cemil Koşak, *Alman Düşüncesinin İhtilalci Dönemi (1914-1945)*, İhtilalci Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 294.
5. Cemil Koşak, *Alman Düşüncesinin İhtilalci Dönemi (1914-1945)*, İhtilalci Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 294.

KAYNAKÇA

I. RESAİ ERİŞ'İN YAZILARI:

A. Bu Çalışmaya Esas Olan Yazılar:

- Resai Eriş, “Edebi Oluşlar”, Yeni Adam, S. 482, 23 Mart 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar”, A.g.d., S. 483, 30 Mart 1944, s. 6-7
-----, “Edebi Oluşlar – Boğaziçi Mehtapları - Çingeneler”, A.g.d., S. 485, 13 Nisan 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar – Dün, Bugün, Yarın”, A.g.d., S. 487, 27 Nisan 1944, s. 6-7
-----, “Edebi Oluşlar – Sanat Konuşmaları - Nurullah Cemal Berk’in İki Eseri - Beşik”, A.g.d., S. 487, 4 Mayıs 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar – Bu Harbin Siyasî Nükteleri”, A.g.d., S. 490, 18 Mayıs 1944, s. 6
-----, “Edebi Oluşlar”, A.g.d., S. 491, 25 Mayıs 1944, s. 6-7
-----, “Edebi Oluşlar – Büyük Kütle – ‘D’ Grubunun 11’ci Sergisi”, A.g.d., S. 492, 1 Haziran 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar – Biz ve Dünya – Milli Roman - Tenkit”, A.g.d., S. 493, 8 Haziran 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar – Hece Vezni - Fıkracılık”, A.g.d., S. 494, 15 Haziran 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar – Yazık Oldu Süleyman Efendiye – Sınıf Arkadaşları”, A.g.d., S. 495, 22 Haziran 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar”, A.g.d., S. 496, 29 Haziran 1944, s. 6-7
-----, “Edebi Oluşlar”, A.g.d., S. 497, 6 Temmuz 1944, s. 6-7
-----, “Edebi ve Artistik Oluşlar – Piyasa Romanları”, A.g.d., S. 498, 13 Temmuz 1944, s. 6
-----, “Edebi Oluşlar – Şiirde Hazırlık Meselesi – “Fıkracılık” başlıklı yazım üzerine ” – “Müzik Zevki” , A.g.d., S. 499, 20 Temmuz 1944, s. 6-7, 11
-----, “Edebi Oluşlar – Rıza Tevfik - Yağmur”, A.g.d., S. 500, 27 Temmuz 1944, s. 6-7, 11

- , “Edebi Oluşlar – Roman Değerleri- Aylık Ansiklopedi – Değer Buhranı”, A.g.d., S. 501, 3 Ağustos 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Çocuk Edebiyatı – Mizah – Tezli Roman”, A.g.d., S. 502, 10 Ağustos 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Aruz – Hece Aruz Münakaşası – Millî Vezin - Örnekler”, A.g.d., S. 503, 17 Ağustos 1944, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Tahrif – Para ve Şöhret”, A.g.d., S. 504, 24 Ağustos 1944, s. 7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Nurullah Ataç – Ahenk – Tercümeyle dair”, A.g.d., S. 505, 31 Ağustos 1944, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Maraş Yollarında – Örnekler – Şiirde Mâna”, A.g.d., S. 508, 21 Eylül 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Macera Edebiyatı – Tercüme – Edebiyat (1)”, A.g.d., S. 509, 28 Eylül 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Mevzusuzluk - Reklam”, A.g.d., S. 510, 5 İlkteşrin 1944, s. 7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Kazanç Edebiyatı – Kiremitler ve Camlar”, A.g.d., S. 511, 12 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Suut Kemal Yetkinin Bir Yazısı Üzerine – Galip Ataç – Kitap Kapakları – Bayat İmzalar – Ahmet Mithat Efendi”, A.g.d., S. 513, 26 İlkteşrin 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Tezat – Noktalama – Noktalamada Kapris – Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi? – İzmir Hikayecileri Antolojisi”, A.g.d., S. 514, 2 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Romanda Hareket”, A.g.d., S. 515, 9 İkinci teşrin 1944, s. 6
- , “Edebi Oluşlar – Romanda Kahraman Meselesi – Müstear Ad – Edebiyat Dedikoduları”, A.g.d., S. 516, 16 İkinci teşrin 1944, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Eminönü Halkevi Müstakil Konferansları – Tevazu – Tefecilik”, A.g.d., S. 517, 23 İkinci teşrin 1944, s. 6, 11
- , “Edebi Oluşlar – Kısa Yazmak – Sanatte Kolektifleşme – Fıkra – Tenkid – Bir Yazım İçin”, A.g.d., S. 519, 7 İlk Kanun 1944, s. 6-7, 11

- , “Edebi Oluşlar – Bir Cevap Üzerine – Bir Hatırayı Okurken – B. Cahit Bahaddin’e Açık Mektup”, A.g.d., S. 520, 14 İlk Kanun 1944, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – T. İ.’ye – Vâ – Nû’nun Bir Yazısı – Tiyatro Münakaşası – Okuyucu – Sual Cevap”, A.g.d., S. 521, 21 İlk Kanun 1944, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Anma – Aforizmalar – Tercüme Üzerine - Gazeteci”, A.g.d., S. 522, 28 İlk Kanun 1944, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Anketler – Yaratış Dergisi – Ulunay’dan Bir Ricamız – Batak İçin”, A.g.d., S. 524, 11 İkinci Kanun 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Genç Nesil Konuşuyor – Vâlâ Nurettin’in Cevabı Üzerine”, A.g.d., S. 525, 18 Ocak 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Osman Cemal Kaygılı – Divan Şiiri – Halk Şiiri”, A.g.d., S. 526, 25 Ocak 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Beş Pınar – Vâlâ Nurettin’e Sorular – Karımı Niçin Öldürdüm – Sohbetler İçin – Başöğretmen M. Salman’a”, A.g.d., S. 527, 1 Şubat 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Halit Fahri Ozansoy ve Dergilerimiz – Şiirde Kelime Meselesi – Satranç Hikâyesi – Âdem’den Beri Büyük Aşklar – Oktay’dan Bir Koşma”, A.g.d., S. 528, 8 Şubat 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Vecizeler – Nesir – Aktör – Kendini Tekrar”, A.g.d., S. 529, 15 Şubat 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Dil Üzerine – Baki Kusurumu Affetsin, Üstat – Bir Dilek ve Sorularım – Hoca Nasrettin – Şiir ve Musiki”, A.g.d., S. 530, 22 Şubat 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Şiir Dili – Tiyatro Tenkitlerimiz – Fıkralar - Şadırvan”, A.g.d., S. 531, 1 Mart 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Roman Konuları – Yurt Dergisi – Radyo ve Karikatür – Tiyatromuz Yeni Elemanlar Arıyor – Kadın ve Erkek Şarkıları”, A.g.d., S. 532, 8 Mart 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Dil, Yine Dil – Şiir ve Yumruk – Halit Fahri Ozansoy’a”, A.g.d., S. 533, 15 Mart 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Antoloji Serisi – Misal – Mısra - Örnekler”, A.g.d., S. 534, 22 Mart 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Yolcuma Mektuplar – Yazarına Şiir Öğütleri – A.g.d. İçin - Vazgeçemediğim”, A.g.d., S. 535, 29 Mart 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Türk’e Doğru – Sitem – Büyük Harfler ve Yazı İşaretleri – Şiir Konuları – 1’de Rakı Şişesinde Balık Olsam”, A.g.d., S. 536, 5 Nisan 1945, s. 6-7, 11

-----, “Edebi Oluşlar – Halit Ziya Uşaklıgil – Hep Bu Topraktan - Doğuş”, A.g.d., S. 537, 12 Nisan 1945, s. 6-7, 11

-----, “Edebi Oluşlar – Hocam Nurullah Ataç’a Açık Mektup – Vasfi Rıza Zobu – Gazete Hikâyeleri”, A.g.d., S. 538, 19 Nisan 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Vazgeçemediğim Üzerine – Köye Doğru – Bir Anket İçin – B. Zobu’nun Aforizmaları”, A.g.d., S. 539, 26 Nisan 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Aruz – Bir Tiyatro Anketi Üzerine – Edebi Heyet”, A.g.d., S. 540, 3 Mayıs 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Görgü – Yaratış - Şöhret”, A.g.d., S. 542, 17 Mayıs 1945, s. 6-7, 11

-----, “Edebi Oluşlar – Heves ve İstidat – Kağıt Buhranı – Taşra Gazeteleri – Aforizmalar – Muhtar Körükçü’ye”, A.g.d., S. 543, 24 Mayıs 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Ezeli Bir Şifa Divan”, A.g.d., S. 544, 31 Mayıs 1945, s. 6, 11

-----, “Edebi Oluşlar – Lâmelif – Siyasi Karikatürler Albümü - Örnekler”, A.g.d., S. 545, 7 Haziran 1945, s. 6-7, 11

-----, “Edebi Oluşlar – A.g.d.ın Asıl Sorusu – Yurt Dergisinde Çıkan Bir Yazı İçin – Edebiyat Nasihatları – Niçin Dilimize Bu Kadar Arapça, Farsça Kelime Doldu”, A.g.d., S. 546, 14 Haziran 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Sayın Refi’ Cevat Ulunay’a - Örnekler”, A.g.d., S. 547, 21 Haziran 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – İlköğretim Bayramı – Avni Dilligil – Ertuğrul Sadi Tek – Fatih Halkevi”, A.g.d., S. 549, 5 Temmuz 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Makine Adam – Romanda Tasvirin Yeri – Türk Dilinin Bir Yazısı”, A.g.d., S. 550, 12 Temmuz 1945, s. 6-7

-----, “Edebi Oluşlar – Cep Şiirleri – Mısralardan İlhamlar – Tarihin Aç Gözü”, A.g.d., S. 551, 19 Temmuz 1945, s. 6

- , “Edebi Oluşlar – Tembel Harcı – Gramere Dair – Şiir Dili ve Gramer”, A.g.d., S. 553, 2 Ağustos 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Refi' Cevat Ulunay’dan Recamız – Bir Mektuptan – Yeni Şairlerde Ahenk ve Ressamlık”, A.g.d., S. 554, 9 Ağustos 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Genç Şairlerle Açık Konuşma – Keloğlan – Okuyucuların Çoğu Böyleyse - İşkence”, A.g.d., S. 555, 16 Ağustos 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Mise en Page – Şiir ve İsyân”, A.g.d., S. 556, 23 Ağustos 1945, s. 6, 11
- , “Edebi Oluşlar – Radyo Programı – Kitap Tenkitleri – Fikret Adil – Mise en Page – İki Devir Arasında Kalanlar – Celâleddin Ezine’nin Bir Yazısı”, A.g.d., S. 557, 30 Ağustos 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Münakaşalarımız – Araya Karışanlar – Klasik Hile – Kovan İçin - Örnekler”, A.g.d., S. 558, 6 Eylül 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Gazeteler ve Resim – Şevket Rado’nun Bir Fıkrası İçin – Nizamettin Nazif’in Bir Düşüncesi – Tashih Meselesi - Unutulanlar”, A.g.d., S. 559, 13 Eylül 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Sitem – Aziz Nesin’e – Yeşil Yurt’un Bir Şiiri İçin – Vahit Lütfi Salcı’ya – Köy Enstitüleri ve Şiir – İstanbul Radyosu Hazırlanırken”, A.g.d., S. 560, 20 Eylül 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Halkevleri Temsil Repertuvarları – Vezin – Yaz Mevsiminde Tiyatrolar - Örnekler”, A.g.d., S. 561, 27 Eylül 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Arsen Lüpen okuyan gence şiir – Yabancı has isimler – Manzum Tercüme – Okunmıyan yazarlar – Sanat ve Marifet ”, A.g.d., S. 562, 4 Ekim 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar -”, A.g.d., S.56 , 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Avukat Şevket Karadeniz’e – Telif meselesi – İzin mecburiyeti – Ç. Altan’a – Dil Davamız”, A.g.d., S.563, 11 Ekim 1945, s. 6-7, 11
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S.564, 18 Ekim 1945, s. 3
- , “Edebi Oluşlar – Dilde bilginin ve sanatın rolü – Müfettiş için – Behzat Bulak – Keloğlan’cılara – Örnekler – Nahit Sırrı Örik’in başlıkları”, A.g.d., S.564, 18 Ekim 1945, s. 6-7

- , “Edebi Oluşlar – Münakaşa – Mısra-ı ber ceste- Bu da bir tip – Vâlâ Nureddin’in bir yazısı üzerine – Tercüme bolluğu- Peyami Safa beyanıdır”, A.g.d., S.565, 25 Ekim 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – “A.g.d.” sütunlarında – Orhan Seyfi Orhon’a – “Halk”ın bir yazısı”, A.g.d., S.566, 1 Kasım 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Şehir tiyatrosu – Örnekler - Anma”, A.g.d., S.567, 8 Kasım 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Bir Zihniyet – Tiyatro ve musiki –Sahtelik –Örnekler - Keloğlan’cıya”, A.g.d., S.568, 15 Kasım 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Radyo Temsili – Hürriyet şairleri – Dil meselesi – Uzun şiir”, A.g.d., S.569, 22 Kasım 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Tenkid ahlâkı – Tercüme sanatı – Cyrano için rica – Muhsin Ertuğrul için”, A.g.d., S.571, 8 Aralık 1945, s. 6-7, 11
- , “Edebi Oluşlar – Bir aktör tanıdım – Karşılık – Tenkid hazımsızlığı – Gazete resimleri”, A.g.d., S.571, 20 Aralık 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Hikmet Münir’in bir isteği için – Reşit Baran’ın bir yazısı için - Münekkidler”, A.g.d., S.574, 27 Aralık 1945, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Ses Tiyarosu’nda”, A.g.d., S.575, 3 Ocak 1946, s. 6, 11
- , “Edebi Oluşlar – Ramiz Gökçe – Teşvik - ”, A.g.d., S.577, 17 Ocak 1946, s. 6
- , “Edebi Oluşlar – Tiyatro mektebi – Türk filminin himayesi”, A.g.d., S.578, 25 Ocak 1946, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Geçmişte bugün – Radyo gazetesi – Mardin’de satılan gazete ve dergiler – Sual-Cevap”, A.g.d., S.579, 31 Ocak 1946, s. 6, 11
- , “Edebi Oluşlar – Gazete Sütunları arasında - S. Bay Şevket Rado”, A.g.d., S.580, 7 Şubat 1946, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Şehir Tiyatrosu artistleri için, Film-teknik – Münakaşa - Tenkid ”, A.g.d., S.581, 14 Şubat 1946, s. 6
- , “Edebi Oluşlar – Türkçe – Güzel sanatlar – Zır deliller – Edebiyat-ı Cedide”, A.g.d., S.582, 21 Şubat 1946, s. 6-7
- , “Edebi Oluşlar – Muharrirlik – Dil meselesi – Ne demek istiyor? ”, A.g.d., S.583, 28 Şubat 1946, s. 6, 11

- , "Edebi Oluşlar – Akademi – Şiir müsabakası – Otuz Beş Yaş", A.g.d., S.584, 7 Mart 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Sanat eseri – Piyas Müsabakaları – Karikatür – Şiir müsabakası – Tiyatro ihtiyacı", A.g.d., S.586, 21 Mart 1946, s. 6-7
- , "Edebi Oluşlar – Şiir müsabakası etrafında", A.g.d., S.588, 4 Nisan 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Sanatkâr fıkraları", A.g.d., S.589, 11 Nisan 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Diksiyon – Tiyatro tenkid", A.g.d., S.590, 18 Nisan 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar – Mersiye", A.g.d., S.591, 25 Nisan 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar – Ses Tiyatrosunda", A.g.d., S.592, 2 Mayıs 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Bir yazara kinayeler – Fıkra- Örnekler – Zeybek – Şahin Tek", A.g.d., S.593, 9 Mayıs 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar –", A.g.d., S.59, 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Adalı Kız", A.g.d., S.598, 13 Haziran 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar ", A.g.d., S.599, 20 Haziran 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar – Nurullah Ataç için", A.g.d., S.600, 27 Haziran 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar ", A.g.d., S.601, 4 Temmuz 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar – Nusret Safa Çoşkun'un yazısı için", A.g.d., S.602, 11 Temmuz 1946, s. 6, 11
- , "Edebi Oluşlar – Yeni bir mizah gazetesi – Marke – Gece safaları", A.g.d., S.603, 18 Temmuz 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Arı ne oldu? ", A.g.d., S.607, 15 Ağustos 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Hakkı Tarık Us'a", A.g.d., S.608, 22 Ağustos 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Çeşit – Edebiyat – Fikirler ", A.g.d., S.609, 29 Ağustos 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Bir Piyas Yazıldı", A.g.d., S.613, 1 Eylül 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Halit Ziya ve bugünkü Nesir ", A.g.d., S.614, 8 Eylül 1946, s. 6
- , "Edebi Oluşlar – Argo Kullanıyoruz – Gazetecilik Enstitüsü", A.g.d., S.615, 15 Eylül 1946, s. 6
- Şaban, "Resai Eriş", A.g.d., S.668, 21 Eylül 1950, s. 3

B. Diğer Resai Eriş'in Farklı Konulardaki Çalışmaları:

1. Yazılar:

- Resai Eriş, "Mezunlar Cemiyeti", A.g.d., S. 342, 17 Temmuz 1941, s. 7
-----, "Münekkit", A.g.d., S. 343, 24 Temmuz 1941, s. 7
-----, "İnanmak - Piyesi İçin", A.g.d., S. 346, 14 Ağustos 1941, s. 11
-----, "İffet Evin", A.g.d., S. 350, 11 Eylül 1941, s.3
-----, "İffet Evin", A.g.d., S. 350, 11 Eylül 1941, s. 11
-----, "Güzel ve Mazi", A.g.d., S. 357, 30 İlkteşrin 1941, s. 12
-----, "Düşünmek ve Yazmak", A.g.d., S. 358, 6 Son teşrin 1941, s. 6
-----, "Güzel Yazmak", A.g.d., S. 364, 18 İlk Kanun 1942, s. 6
-----, "A. Hâlet Çelebi", A.g.d., S. 373, 19 Şubat 1942, s. 3
-----, "Kaide Tanımazlık", A.g.d., S. 379, 2 Nisan 1942, s. 6-7
-----, "İtham", A.g.d., S. 382, 23 Nisan 1942, s. 6-7
-----, "Roman - Hikâye", A.g.d., S. 388, 4 Haziran 1942, s. 6-7
-----, "Aşk", A.g.d., S. 460, 21 İlkteşrin 1943, s. 5
-----, "Okumak", A.g.d., S. 480, 9 Mart 1944, s. 5

2. Hikâyeler

- , "Münekkit", A.g.d., S. 343, 24 Temmuz 1941, s. 7
-----, "Kıskanç", A.g.d., S. 420, 14 Son Kanun 1942, s. 8, 11
-----, "Hortlak - Hikâye", A.g.d., S. 446, 15 Temmuz 1943, s. 9, 11
-----, "Sahnedeki Deli", A.g.d., S. 447, 22 Temmuz 1943, s. 9, 11
-----, "Mahkûm - Hikâye", A.g.d., S. 467, 9 İlk Kanun 1943, s. 10-11

3. Kısa Tetkik ve Tenkitler

- , "Kısa Tetkik ve Tenkitler - Evet, Yağma var", A.g.d., S. 351, 18 Eylül 1941, s. 2

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Yeni Sanatkârın Yıkıcılığı”, A.g.d., S. 352, 25 Eylül 1941, s. 2-3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 357, 30 İlkteşrin 1941, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler -Hesaplanırsa”, A.g.d., S. 358, 6 Son teşrin 1941, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Para Sistemi”, A.g.d., S. 362, 4 İlk Kanun 1941, s. 2-3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Yalanlar”, A.g.d., S. 364, 18 İlk Kanun 1942, s. 2

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Zamana Dur Denir mi?”, A.g.d., S. 370, 29 İlk Kanun 1942, s. 3

Zahir Güvemli, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Zamana Dur Denir mi?”, A.g.d., S. 374, 25 Şubat 1942, s. 2-3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Her Hangi ve Hiç”, A.g.d., S. 389, 11 Haziran 1942, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 392, 2 Temmuz 1942, s. 2

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 393, 9 Temmuz 1942, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Edebiyat - Felsefe”, A.g.d., S. 409, 29 İlkteşrin 1942, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Kundura”, A.g.d., S. 413, 26 Son teşrin 1942, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Donmuş Fikirler”, A.g.d., S. 414, 2 İlk Kanun 1942, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Emniyet”, A.g.d., S. 417, 24 İlk Kanun 1942, s. 2

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Fennin Aczi”, A.g.d., S. 480, 9 Mart 1944, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Vadetmek”, A.g.d., S. 481, 16 Mart 1944, s. 2

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Tip”, A.g.d., S. 487, 27 Nisan 1944, s. 3

-----, “Kısa Tetkik ve Tenkitler - A.g.d.’ın Başmürettibi”, A.g.d., S. 488, 4 Mayıs 1944, s. 3

- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Adet”, A.g.d., S. 491, 25 Mayıs 1944, s. 3
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 496, 29 Haziran 1944, s. 2
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 503, 17 Ağustos 1944, s. 2
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Teknik Hatalar”, A.g.d., S. 506, 7 Eylül 1944, s. 3
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Ertuğrul Sadi Tek”, A.g.d., S. 512, 19 İlkteşrin 1944, s. 3
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Merak”, A.g.d., S. 516, 16 İlkteşrin 1944, s. 2-3
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Millî Tiyatro”, A.g.d., S. 521, 21 İlk Kanun 1944, s. 3
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Höst”, A.g.d., S. 532, 8 Mart 1945, s. 3
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - İmkân”, A.g.d., S. 533, 15 Mart 1945, s. 3
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 556, 23 Ağustos 1945, s. 2
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 560, 20 Eylül 1945, s. 2
- , “Kısa Tetkik ve Tenkitler - Bu da Bir Tip”, A.g.d., S. 561, 27 Eylül 1945, s. 2

4. Politika Yazıları

- , “Politika Oluşları – Başlangıç – Siyasî sözü üzerine – Partiler – Fransız sürprizi”, A.g.d., S.594, 16 Mayıs 1946, s. 6, 11
- , “Politika Oluşları – Sulh – Moskova radyosu – Bir beyanat üzerine ”, A.g.d., S.595, 23 Mayıs 1946, s. 6, 11
- , “Politika Oluşları – Endişe – Partiler - Propaganda”, A.g.d., S.596, 30 Mayıs 1946, s. 6, 11
- , “Politika Oluşları – M. K. Partisi – Oyunu Kullanmıyanlar – Gazeteciler – Kısakürek’in bir yazısı için”, A.g.d., S.597, 6 Haziran 1946, s. 6, 11

5. Karikatürler

- , “Dış Sosyete Sayfasında Karikatür”, A.g.d., S. 257, 30 Teşrinnisan 1939, s. 7
- , “Yeni Şiir Kitaplarında Pek az kelime bulunuyor”, A.g.d., S. 265, 25 İkinci Kanun 1940, s. 5
- , “Tiyatro Anket Sayfasında” A.g.d., S. 292, 1 Ağustos 1940, s. 4
- , “Ayşe’ye Mektuplar’ı İle Nurullah Ataç” A.g.d., S. 293, 8 Ağustos 1940, s. 4
- , “Aristokratik Kayak” A.g.d., S. 304, 24 İlkteşrin 1940, s. 5
- , “İstanbul’da Seyahat” A.g.d., S. 315, 9 İkinci Kanun 1941, s. 15
- , “İstanbul’da Seyahat” A.g.d., S. 316, 16 İkinci Kanun 1941, s. 13
- , “İstanbul’da Seyahat” A.g.d., S. 327, 23 İkinci Kanun 1941, s. 5
- , “Amatör Arkadaşlar İçin Makyaj Notları Sayfasında” A.g.d., S. 335, 29 Mayıs 1941, s. 15

6. Resimler

- , “Kaşağı Sayfasında” A.g.d., S. 337, 12 Haziran 1941, s. 11

II. YARARLANILAN KAYNAKLAR

AKYÜZ, Kenan, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, İnkılâp Yayınları, 9. b. , İstanbul, 1985.

AKYÜZ, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri “1860-1923”*, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1995.

AND, Metin, *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.

BALTACIOĞLU, Tuna, *Yeni Adam Günleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998.

ENGİNÜN, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, 7. b. , İstanbul, 2007.

ERCİLASUN, Bilge, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Tenkit "1. Türkçü Tenkit"*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1995.

İLHAN, Attila, *Hangi Edebiyat*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2002.

ÖNERTOY, Olcay, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı ve Öyküsü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984.

ÖNERTOY, Olcay, *Edebiyatımızda Eleştiri "Tanzimat ve Servet-i Fünun Dönemleri"*, Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1980.

ÖZÇELEBİ, Hüseyin, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri "1939 – 1950"*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

ÖZÇELEBİ, Betül, *Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri "1923 – 1938"*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergah Yayınları, 2. b. , İstanbul, 1977.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, *19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, 10. b. , İstanbul, 2003.

III. YARARLANILAN İNTERNET ADRESLERİ

tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_Adam

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında Kocaeli’de doğdu. İlköğrenimini İstanbul’da, orta öğrenimini Kocaeli’de bitirdi. 2005 yılında başladığı yüksek öğrenimini Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Haziran 2009 tamamladı. Aynı yıl, anılan üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans programında lisansüstü öğrenimine başladı. Halen bu programdaki öğrenciliği devam ettirmektedir.